ص: ١

الجزء الثالث و العشرين

[تتمة باب الميم]

(تتمة باب الميم (المتنوع المختار ص ٣- ميوه شيرين ص ٣٣١))

ص: ٢

[بيان]

بسم الله الرحمن الرحيم و به نستعين الحمد لله رب العالمين. و الصلاة و السلام على خير خلقه محمد و آله الطاهرين الطيبين. و بعد فهذا الجزء الثالث و العشرون من الذريعة إلى تصانيف الشيعة، نقدمه إلى القراء الكرام راجين من الله توفيق طبع بقية أجزائه.

الناشر

ص: ٣

(م- ن- ت)

٧٨١١: المنتزع المختار من الغيث المدرار المفتح كمأتم الأزهار فى فقه الأئمة الأطهار

للفقيه عبد الله بن أبى القاسم بن مفتاح، المتوفى يوم السبت سابع عشر ربيع الآخر سنة (٨٧٧) شرح للأزهار، انتزعه من الغيث المدرار الذى هو أيضا شرح نفس مؤلف الأزهار يعنى الإمام أحمد بن يحيى بن مرتضى بن أحمد بن مرتضى بن مفضل المتوفى سنة ٨٤٠، طبع فى مطبعة المعاهد سنة ١٣٣٢.

٧٨١٢: رسالة فى المنتسب إلى هاشم من طرف الأم

للميرزا حيدر على الألماسى المذكور فى (١٠: ١١٤ و ١: ١٩٠ و ٢: ٣٨٢) ألفها سنة ١٢٠٥، و النسخة ضمن مجموعة مع رسائل أخر لوالده و له. رأيتها عند فخر الدين النصيرى بطهران، كما مر تفصيلها فى (٢١: ٣٧٠) و ترجمنا المؤلف فى الكرام: ٤٥١ و فى مصفى المقال القائمة ١٦٤.

[منتظم]

٧٨١٣: منتظم الدرر فى مدح الإمام المنتظر (عج

) للفاضل المعاصر الشيخ عبد الغنى الحر العاملى. طبع سنة ١٣٣٩.

٧٨١٤: منتظم الدرر

للشيخ محمد على التاجر البحرانى، المعاصر ساكن المنامة، فيه تراجم أعيان العلماء و غيرهم- من السنة و الشيعة و غيرهم من القطيف و الأحساء فى أربع مجلدات بقلمه.

ص: ۴

٧٨١٥: المنتظم الناصرى

فى فهرست الوقائع التاريخية فى جميع الكرة الأرضية، يبدأ بآسيا و إيران، ثم بسائر الممالک الخارجة عنه، مرتبا على السنين الهجرية و الميلادية، لوزير الانطباعات محمد حسن خان إعتماد السلطنة بن على خان المراغى، فرغ منه حدود سنة ثلاثمائة و ألف، فارسى طبع فى إيران فى ثلاث مجلدات أولها إلى آخر بنى العباس، و ثانيها إلى أول القاجارية و آخر الزندية، و ثالثها من سنة (١١٩۴ إلى سنة ١٢٩٩ و قرظه ناصر الدين شاه فى سنة ١٢٩٩، و طبع سنة ١٣٠٠، مجلده الثالث المبدو بسنة ١١٩۴ و المنتهى إلى سنة ١٢٩٩، قدم له مقدمه فى بيان سلسلة القاجارية و شرح نسبهم، آخذا عن الكتب ثم تحقيقات نفسه و توفى المؤلف فى شوال سنة ١٣١٣، و عرب مجلده الأول السيد حسون البراقى و هو ينتهى إلى سنة ۶۵۶.

٧٨١۶: منتقد المنافع فى شرح مختصر النافع

فى اثنى عشر مجلدا، للشيخ المعاصر المولى حبيب الله بن على مدد الساوجى الكاشانى، أحال إليه فى آخر كتابه فى المقادير الموسوم ب توضيح البيان الذى فرغ منه سنة ١٢٩۴، و طبع سنة ١٣١٣.

٧٨١٧: منتقلة الطالبية

فى بيان من انتقل من آل أبى طالب إلى سائر البلاد و نزل بها و توفى بها، يذكر أسامى البلاد، مرتبا على حروف الهجاء- من الألف إلى الياء- مثلا يذكر فى حرف الراء الرى فيذكر كل من نزل منهم بالرى.

حصلت نسخه ناقصة منه عند الحاج مولى باقر، فأدرج فى كتابه جنة النعيم ص ۴٩٨، كل من نزل منهم بالرى- بعين ألفاظه- و ذكر فى أثنائه أنه رأى بعضهم بالرى سنة ۴٥٩، و بعض تواريخه سنة ۴۶١ و ينقل فيه كثيرا عن شيخه بعنوان:

[قال شيخى الكيا الأجل النسابة المرشد بالله زين الشرف أبو الحسين يحيى بن الحسين (الحسن خ ل) الحسينى أدام الله علوه (نعمته) ...] و قد يوصفه بالهارونى و ينقل فيه كثيرا عن أبى جعفر الحسينى النسابة و عن أبى عبد الله الطباطبائى النسابة- و هو الحسين بن محمد بن أبى طالب بن القاسم بن أبى الحسن الشاعر محمد بن أحمد الأصفهانى

ص: ۵

و عن أبی الحسین محمد بن القاسم التمیمی النسابة، و عن السید الإمام زین الشرف الهارونی و عن البخاری مؤلف الصحیح و عن أبی المنذر و غیر ذلک، نسخه منه فی طهران مع سر الأنساب العلویة و قد أخذ عنها نسخه عکسیة السید شهاب الدین نزیل قم.

أوله: [الحمد لله الذی أنطق خلقه بالحجج و هداهم إلی أوضح المنهج و أرسل إلیهم نبیا بدین أقامه للعالمین حجة و أوضحه للعالمین محجة محمد المصطفی الصادق بالنبوة- إلی قوله: فصنفت کتابا ترجمته بکتاب منتقلة الطالبیة و ذکرت فیها أسماء البلدان و سائر المواضع التی وقعت إلیها قبائل الطالبیة- شرقا و غربا- و استوطنت بها، و بوبته علی حروف المعجم]. إلی آخر ما قال فی المقدمة، و ذکر فی جنة النعیم فی أحوال عبد العظیم ص ۴۸۴، أن مؤلفه السید أبو إسماعیل إبراهیم بن عبد الله بن حسن بن علی الشاعر، و نسخه منه فی کتب دهخدا ذکره محمد تقی دانش‌پژوه فی نشریة کتاب خانه مرکزی ۲: ۵۸.

۷۸۱۸: المنتقلة فی علم النسب

للشریف النسابة أبی إسماعیل إبراهیم بن ناصر بن إبراهیم بن عبد الله بن الحسن بن أبی الحسین علی الشاعر الملقب ب شهاب ابن أبی الحسن محمد الشاعر الأصفهانی و هذا الأخیر صاحب نقد الشعر الآتی، نسبه الطباطبائی فی عمدة الطالب: ۱۶۱.

۷۸۱۹: منتقم حقیقی

فارسی فی أحوال الحجة المهدی (ع) و علائم ظهوره، لعماد الدین الأصفهانی، طبع فی سنة ۱۳۲۳ ش.

۷۸۲۰: منتقی الاخبار فی المأثور عن الأئمة الأطهار

فی الأدعیة و الزیارات و غیرها، للسید هاشم بن السید مهدی النجفی نزیل بنت جبیل، و النسخة بخطه فی هامش العقد الثمین فرغ منه فی (ج ۲/ ۱۳۵۴). و ولد المؤلف سنة ۱۳۰۹.

[منتقی]

۷۸۲۱: منتقی الجمان فی الأحادیث الصحاح و الحسان

نظیر الدر و المرجان للعلامة، خرجت منه أبواب العبادات إلی آخر الحج، مجلد نحوا من ثلاثین ألف بیت فی جزءین، فی کتب راجه فیض‌آباد الماری: ۲، و فی مدرسة سپهسالار. و هو للشیخ جمال الدین أبی منصور الحسن بن زین الدین الشهید الثانی، المتولد سنة

تسع و خمسین و تسعمائة ۹۵۹ و المتوفی سنة إحدی عشر و ألف ۱۰۱۱. اقتفی فیه أثر العلامة فی کتابه الدر و المرجان فی أحادیث الصحاح و الحسان. موجود فی الخزانة الرضویة تاریخ کتابتها سنة ۱۰۴۸، و فی خزانة الشیخ علی کشف الغطاء و عند

سیدنا الحسن صدر الدین، و نسخه آخر بخط السید أبی طالب بن علی الحسینی فرغ منه یوم الغدیر سنة ۱۰۵۷. قال فیه: [نورد فیه بتوفیق الله ما تبین لنا انتظامه فی سلک الإنصاف بأحد الوصفین فی الجملة من الاخبار المتضمنة للأحکام الشرعیة المتداولة فی الکتب الفقهیة التی اشتملت علیها الکتب الأربعة.]. أوله: [الحمد لله الذی نطقت بحدیث وجوب وجوده و أزلیته آیات سلطانه و عجائب عظمته و شهدت بکماله فی ذاته و صفاته بینات عدله و حکمته ...]. و فرغ منه سنة ست و ألف ۱۰۰۶ و أفرد الشیخ محمد بن جابر بن عباس النجفی الفوائد الاثنی عشر الرجالیة المصدرة بها کتاب المنتقی و کتبه مستقلا بقلمه نظیر ما أفرد القوم، المقدمة الأصولیة من کتابه معالم الدین فصار یعد کتابا مستقلا، و نسخه ابن جابر فی خزانة سیدنا الحسن صدر الدین، و کتب أیضا المقدمات الاثنی عشر بخطه الشیخ محمد بن دنانة بن الحسین الکعبی النجفی فی سنة ۱۰۶۵، و النسخة فی مدرسة البخارائی فی النجف، و نسخه أخری بخط السید حبیب زوین النجفی، تلمیذ الشیخ جعفر کاشف الغطاء فی النجف عند السید جعفر بن باقر بن علی بحر العلوم، و نسخه بخط المولی محمد قاسم الکربلائی فی سنة ۱۰۳۸ و علیها خط تلمیذ المصنف الشیخ نجیب الدین علی بن محمد بن مکی و شهادة مقابلته مع خط المصنف و حکی صورة خط المصنف فی تاریخه أنه فرغ من المجلد الأول سحر لیلة الثلثاء ثانی ربیع الأول سنة أربع و ألف، و تاریخ تصحیح الشیخ نجیب الدین أیضا فی سنة الکتابة، یعنی ۱۰۳۸ و خطه فی آخر الجزء الأول و الجزء الثانی کلاهما، و هذه النسخة فی کتب الحاج شیخ عبد الحسین الطهرانی، و نسخه خط المصنف کانت عند السید حسین بن المیرزا إبراهیم القزوینی و صحح منها نسخه فی سنة ۱۱۵۵، و کتب علیها شهادة التصحیح عند السید محمد الکوه‌کمری و نقل فیها صورة خط المصنف فی تاریخ فراغه و إنه

ص: ۷

فرغ منه فی دمشق ظهر یوم الجمعة السادس و العشرین من شعبان سنة السادسة بعد الألف و نسخه الشیخ عبد الحسین کلا مجلدیه بخط الشیخ محمد قاسم بن تقی الدین محمد الکربلائی أول المجلد الأول- المنتهی إلی آخر الصلاة: الحمد لله الذی نطقت ... کما مر ذکره، فرغ الکاتب من کتابته فی نهار السبت سابع شعبان ۱۰۳۸، کما ذکرنا أیضا، و قابله مع خط المؤلف تلمیذه الشیخ نجیب الدین علی بن محمد بن مکی بن عیسی بن حسن بن جمال الدین بن عیسی الجبلی العاملی فی یوم الأحد ثانی عشر شهر رمضان سنة ۱۰۳۸، یعنی واحد و خمسین یوما بعد الکتابة، و المجلد الثانی- المنتهی إلی آخر الحج- فرغ مؤلفه بدمشق ظهر الجمعة ع ۲ سنة ۱۰۰۶، و فرغ الکاتب المذکور فی الثلثاء سابع عشر رجب سنة ۱۰۳۸ و فرغ من المقابلة فی الأربعاء ثامن شهر رمضان سنة ۱۰۳۸، و هذه النسخة التامة الجیدة أصح النسخ و أتقنها. و نسخه نامه أخری، إلی آخر الحج، و مصححة علیها بلاغات بخط حسن حلی کتبه محمد قاسم بن محمد زمان، و فرغ من الکتابة سنة ۱۰۶۰ فی مکتبة الشیخ محمد رضا کاشف الغطاء علیها تملکات العلماء و خطوطهم و الفوائد أکثرها مختصرة: ۱- فی معنی الأقسام الأربعة للحدیث، ۲- فی عدم الاکتفاء بتذکیة العدل الواحد، ۳- فی اختلاف مسلک المشایخ الثلاثة فی ذکر السند، ۴- فی ذکر مشایخه بالإجازة، ۵- بیان طریق الشیخ فی کتابه إلی أکثر من روی عنهم معلقا، ۶- بیان کلیة للتمیز بین المشترکات، ۷- فیمن توهم الأصحاب اشتراکهم و لیس مشترکا، ۸- فیما أضمر عن ذکر الإمام، ۹- من أکثر عنه المشایخ و لم یذکر اسمه فی کتب الرجال لا یعد مجهولا لبعد اتخاذ هؤلاء الأجلاء الرجل الضعیف المجهول شیخا یکثرون الروایة عنه، ۱۰- فی عدول الشیخ فی کتابه عن سند متضح إلی غیره لکونه أعلی، ۱۱- فی أصحاب عدة الکلینی، ۱۲- محمد بن إسماعیل المصدر به فی بعض أسانید الکافی و فی مکتبة أمیر المؤمنین (ع)، نسخه بقلم الشیخ ضیاء الدین محمد بن سیف الدین محمود فرغ من نسخها غرة

صفر سنة ۱۰۵۰، كتبها لخزانة المولى محمد مؤمن بن شاه قاسم و عليها تملك المجلسى الثانى، استنسخها الكاتب عن نسخه بقلم السيد بدر الدين

ص: ۸

أحمد بن إدريس العاملى الأنصارى الحسينى، و قد قرأها بدر الدين على أستاذه الشيخ محمد السبط، و هو قرأها على والده المؤلف صاحب المعالم. و نسخه منه بخط الشيخ محمد بن المؤلف كتابته (۱۲ ع ۲/ ۱۰۱۰) فى مدرسة المولى محمد باقر السبزوارى بالمشهد.

۷۸۲۲: منتقى الجمان فى شرح لؤلؤة الميزان

و هى أرجوزة فى المنطق من نظم الشارح، و هو الشيخ أبو الحسن عبد الهادى بن الشيخ جواد بن الشيخ كاظم بن على بن كاظم الهمدانى المعاصر. أوله: [أحمده و الحمد فضله ...]. و فرغ منه سنة سبعة عشر و ثلاثمائة و ألف، و طبع بطهران سنة ۱۳۲۳، و المتن على صدر الورقة.

۷۸۲۳: المنتقى فى العوذ و الرقى

للشيخ تقى الدين إبراهيم بن على بن الحسن بن محمد بن صالح الكفعمى، صاحب المصباح الذى فرغ منه سنة خمس و تسعين و ثمانمائة ۸۹۵، توفى كما فى كشف الظنون عند ذكر كتابه نور حدقة سنة خمس و تسعمائة ۹۰۵، قال فى الروضات إنه يظهر من سائر تصانيفه ک الجنة و البلد و صرح به فى الرياض أيضا.

۷۸۲۴: المنتقى من العوذ و الرقى

للسيد رضى الدين أبى القاسم على بن موسى بن طاوس الحسينى الحلى المتوفى سنة أربع و ستين و ستمائة ۶۶۴، عده فى أمان الأخطار مما ينبغى حمله فى الأسفار، و قال الميرزا كمالا فى مجموعته:

[عليک بمطالعته ...].

۷۸۲۵: المنتقى و المنتقد من تاريخ الخطيب أحمد

للسيد محسن نواب بن السيد أحمد نواب اللكهنوى، المولود حدود سنة ۱۳۲۹. استخرج منه الأحاديث الموافقة للشيعة من المناقب و التواريخ و غيرها و انتقد فيما يخالفهم، و مر انتخاب الأمجاد من تاريخ بغداد.

[منتهى]

۷۸۲۶: منتهى الآمال فى تتميم زبدة المقال

أرجوزة فی الرجال، للحاج مولی علی بن عبد الله العلیاری التبریزی، المتوفی سنة ۱۳۲۷. و قد شرحه بنفسه فی مجلدین کما شرح زبدة المقال فی ثلاث مجلدات و سمی مجموع الخمس مجلدات ب بهجة الآمال کما مر. أوله:

ص: ۹

الحمد علی آلائه و هکذا الشکر علی نعمائه

إلی قوله:

قال علی بن عبد الله مفوضا أموره لله

یا صاح هذا منتهی الآمال یتم نظم زبدة المقال

إلی قوله:

بعشرة و عشرة بوبته مع ثمان بالهجا رتبته

إلی قوله: ثم أسمی شرحه ب البهجة بعون منان ولی النعمة...

و لکن فی النسخة المطبوعة من الأصل سمی ب النخبة و لذا ذکرناه فی حرفی الزاء و النون بکلا الاسمین.

۷۸۲۷: منتهی الآمال فی تواریخ النبی و الآل

کما فی شهداء- الفضیلة أو منتهی الآمال فی مصائب النبی و الآل. مقتل فارسی، مرتب علی أربعة عشر بابا بعددهم، للحاج شیخ عباس بن محمد رضا القمی المعاصر، و هو مطبوع جزئه الأول فی سنة ۱۳۴۴، فی خمسة أبواب فی أحوال الخمسة الطاهرة و مصائبهم و الثانی فی بقیة الأربعة عشر. طبع ثانیا بعد الأول.

۷۸۲۸: منتهی الإدراک

فی الهیئة، للمولی شمس الدین محمد بن أحمد الخفری تلمیذ الأمیر صدر الدین الدشتکی- والد الأمیر غیاث الدین منصور المعاصر للمحقق الکرکی- کتبه فی مقابل نهایة الإدراک الذی هو للعلامة الشیرازی و توفی سنة ۹۵۷.

۷۸۲۹: منتهی الأدب فی عقائد العرب

للسيد هادى الإشكورى.

رأيت كراريسه المسودة بخطه.

٧٨٣٠: منتهى الأدب فى لغات العرب

كبير مجدول فى مجلدين فى طبع لطيف، للمولى عبد الرحيم بن عبد الكريم الصفى‌پورى، شرح و ترجمه للقاموس بالفارسية فرغ منه سنة ١٢٥٧ و طبع بطهران سنة ١٢٩٨ بنفقة الحاج مير محمد صادق المتوفى سنة ١٣٢٣ ابن الحاج ميرزا أبى القاسم الخوانسارى المتوفى سنة ١٢٨٨ و صححه السيد فرج الله بن السيد هاشم الحسينى الكاشانى و ليراجع حال مؤلفه.

ص: ١٠

٧٨٣١: منتهى الأفكار

فى أصول الفقه، للسيد دلدار على بن محمد معين النصيرآبادى، المتوفى سنة خمس و ثلاثين و مائتين و ألف، برز منه إلى مبحث العام و الخاص. أوله: [الحمد لله الذى مهد مهاد الهداية و الإرشاد ليسلک بنا سبل السداد ...]

قال فى كشف الحجب: إنه كتبه بعد وصول القوانين للقمى، إلى ديار الهند و تعرض لتنقيد بعض المواضع الذى اختلفت أنظار المحقق القمى معه و هو مطبوع.

٧٨٣٢: منتهى السئول فى شرح الفصول

للمولوى السيد أحمد بن السيد إبراهيم اللكهنوى المعاصر، صاحب ورثة الأنبياء و غيره، مطبوع.

٧٨٣٣: منتهى السئول فى شرح معرب الفصول النصيرية

للشيخ المتكلم الفقيه ظهير الدين على بن يوسف بن عبد الجليل النيلى، تلميذ فخر المحققين و أستاذ ابن فهد الحلى. و هو شرح بالقول، يعنى: قوله، قوله، حامل للمتن كله. أوله:

[الحمد لله مبدع نظام الأصول و مخترع ترتيب الفصول بحكم تدبير العقول ...].

و مر أن الفصول فى أصول الدين للخواجة نصير الدين الطوسى فى أربعة فصول و مرت الشروح الكثيرة عليه أيضا، و الشرح المذكور ناقصا موجود فى مكتبة المولى محمد على الخوانسارى بالنجف و عند السيد محمد باقر الحجة بكربلاء، و قد طبع فى لكهنو تاما، و آخره فى بعض النسخ: [أنه لا يخيب من سأله و لا خير من أمله].

رأيت منه نسخه كتبت سنة ١٢٥۴ لميرزا على نقى بن المولى على النورى الحكيم فى حياته المدعى له ب [مد ظله] و مر له كافية ذى الأدب فى شرح الخطب و نسخه المولى على بن محمد تقى المير أشرفى- من قرى أردبيل، كتب ل [أجل الأمجد الأفضل كربلائى عبد الطاهر بن المرحوم حاج محمد على أردبيلى] فى سنة ١٢٩۶ عند الميرزا محمد الأردبيلى، و نسخه منه فى طهران عند محمد صادق الوحدى بن محمد على بن إسماعيل الوزير الليلى المدى المازندرانى بخط أحمد بن عبد الحسين الحلى فى (١١ ذى قعدة ٩۵۵).

٧٨٣۴: منتهى العارفين

للشاه أسد الله. فارسى يوجد نسختان منه فى (پاكستان، انجمن ترقى أردو، ١ ق ف ٩۴ و ٩۵) الأول منهما كتبت فى ١١٨٣ فى ٢٣ ص

ص: ١١

و تاريخ الثانية ١٢۴۴ فى ٣۴ ص، و للمؤلف رسالة نقشبندية فارسى عرفانى أيضا فى (انجمن ترقى أردو ١ ق ف ١٠١ كتبت فى ١٢۴١ فى عشر صفحات.

٧٨٣۵: منتهى الفضائل فى تنزيه النفس عن الرذائل

للشيخ على بن الشيخ محمد العسيلى العاملى المعاصر، المولود حدود سنة ١٣٣٠.

٧٨٣۶: المنتهى فى النجوم

للميرزا أبى طالب بن ميرزا بيک الفندرسكى سبط الميرزا أبى القاسم الفندرسكى، المعاصر لصاحب الرياض، ذكر فيه.

٧٨٣٧: منتهى الكلام

فى دفع اعتراض حديث الحوض مر فى (۴: ۴۴١) بعنوان اسمه تنبيه أهل الخوض و المعروف ب منتهى الكلام كما يظهر من إزالة العين و هو غير المولوى حيدر على الفيض‌آبادى تلميذ الدهلوى صاحب تنبيه أهل الكمال كما مر، نسخه غير مؤرخة منه فى (الآصفية ١٢٣٧ كلام) كما فى فهرسها.

٧٨٣٨: منتهى المأمول فى علم الأصول

للسيد مهدى بن السيد على الغريفى البحرانى النجفى المعاصر و هو من تلاميذ شيخنا الشيخ محمد طاها نجف، ذكره فى فهرس تصانيفه بخطه.

٧٨٣٩: منتهى المرام فى صلاة القصر و الإتمام

للسيد صدر الدين محمد بن محمد الرضوى، يوجد فى الخزانة الرضوية.

۷۸۴۰: منتهى المطالب

فى النحو، للسيد المحدث الجزايرى، نعمة الله بن عبد الله التسترى الموسوى المتوفى فى سنة اثنتى عشر و مائة و ألف ۱۱۱۲ كما ذكره سبطه السيد عبد الله فى تذكرته و لكن فى تحفه العالم لسبطه عبر عنه ب منتهى المطلب.

۷۸۴۱: منتهى المطلب فى تحقيق المذهب

فى أحكام الشرعية الإلهية للعلامة الشيخ جمال الدين أبى منصور الحسن بن سديد الدين يوسف بن زين الدين على بن مطهر الحلى، المتوفى سنة ۷۲۶، ذكر فيه مذاهب جميع المسلمين فى الأحكام و حججهم عليها و الرد على غير ما يختاره و فى أوله مقدمات فى الغرض عن

ص: ۱۲

علم الفقه و وجه الحاجة إليه و مرتبته و موضوعه و مباديه و مسائله و تحديده و وجوب تحصيله. و خرج منه إلى المعاملات فى سبع مجلدات كتابى. و فرغ من السابع فى ربيع الثانى سنة ثلاث و تسعين و ستمائة ۶۹۳، كما فى الخلاصة. أوله: [الحمد لله المتفضل فلا يبلغ درجته الحامدون المنعم فلا يحصى نعمه العادون ...]. و قد طبع فى مجلدين، أولهما إلى آخر الصلاة و ثانيهما إلى آخر الحج، و المجلد السابع الذى فرغ منه فى التاريخ المذكور فى الخلاصة لم نظفر به و فى آخر الجزء السادس:

[تم الجزء السادس من كتاب منتهى المطلب فى تحقيق المذهب و يتلوه فى الجزء السابع، المقصد الثانى، فى عقد البيع، فرغت من تسويده حادى عشر جمادى الآخرة سنة ثمان و ثمانين و ستمائة، و كتب حسن بن يوسف بن المطهر ...]. و الجزء الخامس منه من أول زيارة البيت، من كتاب الحج، إلى آخر المزار بخط العلامة رأيته فى كتب موقوفة لآل محيى الدين عند الشيخ قاسم بن الشيخ حسن محيى الدين الجامعى.

منتهى المطلب

مر بعنوان منتهى المطالب.

۷۸۴۲: منتهى المقاصد فى شرح الفرائد فى تصحيح العقائد

للشيخ محمد المدرس الطهرانى، نزيل كرمانشاه، المتوفى بها فى نيف و عشرين و ثلاثمائة و ألف. و المتن لأستاذه الميرزا محمد التنكابنى، صاحب قصص العلماء، يوجد عند الآقا محمد بن المولى محمد على الخوانسارى النجفى، و عند الحاج سيد أبى القاسم الأصفهانى أوله: [جواهر حمد و ثنايى كه از شايبه أغراض مبرى و از حدود أمور عامه ممكنات معرى است ...]. ذكر

أنه كتبه بعد كتابه هداية المسترشدين فى آداب المعلمين و المتعلمين و فى الأثناء يشرح بالمناسبة جملة من أشعار منظومة الحاج مولى هادى السبزوارى أيضا.

منتهى المقاصد فى شرح القصائد

يذكر فى النون بعنوان نهاية المقاصد كما قاله شفاها: إنه فى عشرين ألف بيت، فرغ منه شوال سنة ١٣٢٧.

ص: ١٣

٧٨٤٣: منتهى المقاصد فى النحو

للحاج ميرزا محمود بن الحاج ميرزا على أصغر شيخ الإسلام الطباطبائى التبريزى، المتوفى بالوباء فى مكة سنة ١٣١٠ ذكره فى فهرس كتبه.

٧٨٤٤: منتهى مقاصد الأنام فى نكت شرايع الإسلام

خرج منه من المكاسب إلى الديات مرتبا فى مجلدات، للشيخ الفاضل المعاصر عبد الله بن الفاضل المامقانى الشيخ حسن بن عبد الله، و ذكر فى أول هداية الأنام أنه استخرج من هذا الكتاب الكبير البالغ إلى سبع و خمسين مجلدا- و على ظهر الزكاة أنه بلغ إلى ثلاث و ستين مجلدا كل مجلد من اثنى عشر ألف إلى خمسة عشر بيت و طبع منه مجلدى الزكاة و مجلد الخمس و مجلد الصوم، المعلق على صوم ذرائع الأحلام لوالده.

و مجلد الاعتكاف و المجلد الأول من الحج كلها فى مجلد كبير فى سنة ١٣٤٨ مجموعها (٧٨٨٢٨) بيتا، و طبع مجلد الطهارة، المعلق على طهارة الذرائع و مجلدات من الصلاة بعضها مستقلة و بعضها تعليقا على صلاة الذرائع لوالده فى سنة ١٣٤٩، فى مجلد كبير إلى آخر صلاة المسافر.

٧٨٤٥: منتهى المقال فى أحوال الرجال

المعروف برجال أبى على، طبع مكررا، و هو للشيخ أبى على محمد بن إسماعيل بن عبد الجبار بن سعد الدين الحائرى من ولد أبى على الشيخ الرئيس، على ما ذكره فى ترجمه نفسه فى باب الكنى. المتولد فى ذى الحجة سنة تسع و خمسين و مائة و ألف، على ما فى ترجمته، و المتوفى فى ربيع الأول سنة خمسة عشر أو ستة عشر بعد المائتين و الألف فى النجف، و دفن فى الصحن الشريف فى حال رجوعه عن الحج، كما ذكره ولده الشيخ على فى حاشية منتهى المقال عند ترجمه والده. أوله: [نحمدک يا من رفع منازل الرواة بقدر ما يحسنون من الرواية عن الأئمة ...]. ابتدأ فى كل ترجمه بكلام الميرزا فى الرجال الكبير، ثم بما ذكره الوحيد فى التعليقة عليه ثم بكلمات أخرى على ما شرحها فى أول الكتاب، و قد ترجم نفسه فى باب الكنى، و ترک ذكر جماعة بزعم أنهم من المجاهيل و بزعم عدم الفائدة فى ذكرهم، و سبقه فى إسقاط المجاهيل المولى عبد النبى

الجزائری فی الحاوی و کذلک المولی خداویردی الأفشار، ولیتهم ما أسقطوهم لأنهم غیر منصوصین بالجهالة من علماء الرجال، و صرح المحقق الداماد فی الرواشح بلزوم الفحص عن حالهم، و لنعم ما فعله تلمیذه المولی درویش علی الحائری حیث أفرد برسالة فی ذکر من أسقطه الشیخ أبو علی من رجاله. و قد مرت بعنوان تکملة رجال أبی علی و قد کتب الشیخ محمد آل کشکول کتاب إکمال منتهی المقال کما مر، ذکر فی أوله وجه الحاجة إلی ذکر من عدوهم مجاهیل ردا علی التارکین لذکرهم، ثم ذکرهم جمیعا و نسخه منه لعلها نسخه الأصل حیث زید علیها زیادات کثیره و حواشی و إلحاقات و لعلها بخط المؤلف موجودة عند الحاج شیخ علی القمی، و کانت النسخة ناقصة من الآخر مقدار جزء فتممه الشیخ محمد تقی بن محمد علی الشاهرودی سنة ۱۲۴۱، و ذکر فی آخره: أن اشتغال المؤلف برد نواقض الروافض منعه عن تتمیم الفوائد التی وعدها فی أول الخاتمة کما أخبر بذلک فی ترجمه نفسه.

۷۸۴۶: منتهی المقال فی مصائب العترة و الآل

للسید عبد الرحیم بن السید إبراهیم الحسینی الیزدی، من تلامیذ العلامة الأنصاری، بخط المصنف مع بعض تصانیفه الآخر فی مجلد، فرغ منه فی عصر الثلثاء الثانی من رجب سنة ۱۲۹۸ عند السید علم الهدی الکابلی فی دولت‌آباد ملایر، و فیه آیات تدل بالصراحة و التلویح علی شهادة الحسین (ع)، و النسخة ناقصة من آخرها فیظهر أنه غیر تام لأن هذه النسخة عین خط المؤلف و لعله تممه فی نسخه أخری، و قد اشتری تلک النسخة فی طهران بعد وفاه المؤلف فی سنة ۱۳۱۵ المیرزا علی أکبر بن شیر محمد الهمدانی المکنی بأبی المکارم الملقب بصدر الإسلام المتخلص بدبیر الدین المتوفی سنة ۱۳۲۵، و کتب بخطه علی ظهر النسخة تقریظا و ثناء علی المؤلف.

۷۸۴۷: منتهی الوصول إلی علم الأصول

للمولی محمد حسین بن محمد مهدی الکرهرودی السلطان‌آبادی، تلمیذ المیرزا الشیرازی، و صهر الحاج مولی فتح علی توفی بالکاظمیة سنة ۱۳۱۴. موجود فی کتبه عند ولده الشیخ علی، و أحال إلیه فی عدة تصانیفه الآخر منها فی آخر الإشارات اللطیفة الموجودة بخطه أحال إلیه

التفصیل فی مسألة تقلید الأموات.

۷۸۴۸: منتهی الوصول إلی علمی الکلام و الأصول

للعلامة الحلی رتبه علی قسمین: الأول فی الکلام، و الثانی فی الأصول. أوله: [الحمد لله ذی القدرة الأزلیة و العزة الأبدیة السلطان الظاهر و الملک القاهر ...]. موجود فی (الرضویة) و غیرها، و ترجمنا المؤلف فی مصفی المقال قائمة ۱۳۱.

[منثور]

٧٨٤٩: منثور الأحاديث

لعلى بن الريان بن الصلت الأشعرى القمى الراوى عن الرضا (ع). ذكره النجاشى و فى بعض النسخ: المنشور بالشين.

٧٨٥٠: منثور أدب إلهى و دستور العمل كار آگاهى

شرح فارسى مبسوط لوصية أمير المؤمنين (ع) كتبها إلى ولده الحسن (ع) راجعا عن صفين، للمولى محمد صالح بن الحاج محمد باقر الروغنى القزوينى المعاصر للمحدث الحر و المذكور فى الأمل و شارح نهج البلاغة. و هو شرحا فارسيا مطبوعا ذكر فى (ص ١٢١) أنه أورد هذا الشرح باختصار قليل فى شرح النهج عند وصوله أى شرح هذه الوصية من النهج و هو مطبوع فى إيران على الحروف فى سنة ١٣٢١.

٧٨٥١: منثورة الجواهر

أرجوزة فى أصول الدين، من التوحيد إلى المعاد، للشيخ محسن بن الشيخ شريف الجواهرى (١٢٠٥- ١٣٥٥). أوله:

حمدا لمن عرفنا وجوده و من أفاض خيرة و جوده

و عليه تعليقات الكثيرة عبر عن نفسه بقوله: [ابن شريف محسن الشريف ...]

و عن اسم الأرجوزه بقوله:

فهاكها منثورة الجواهر ينظمها فكر امرئ جواهرى

جعلتها وسيلة الغفران فى يوم لا يغنى عن الإنسان

الا الذى قدمه من العمل بين يدى خالقه عز و جل

و لعل الاسم ما ذكره فى البيت الثانى، يعنى وسيلة الغفران نظمها فى القطيف. قال:

وضعت فى القطيف من أرض هجر رحلى و ألقيت بها عصا السفر

يقرب من خمسمائة بيت رأيته بخطه عند ولده الشيخ حسن.

۷۸۵۲: منثور الدرة

فى الطهارة و الصلاة، الموسوم ب المصابيح فى الفقه المستنبط على الوجه الصحيح للسيد مهدى بحر العلوم و شرحه الموسوم ب مشكاة المصابيح للشيخ جعفر كاشف الغطاء

۷۸۵۳: منجد المقرءين

فى كتب السيد محمد اليزدى الطباطبائى بأصفهان

[منجزات]

۷۸۵۴: رسالة فى منجزات المريض

للمولى آقا الخوينى المذكور فى (۲۱: ۱۸۴ و ۱۰: ۹۵) و نسخه عند ولده الميرزا حسين كما حدثنى به فى حدود سنة ۱۳۵۸، و ترجمنا المؤلف فى مصفى المقال القائمة ۲

۷۸۵۵: رسالة فى منجزات المريض

لآقا نجفى الأصفهانى، ذكرت فى آخر جامع الأنوار له المذكور فى (۵: ۴۳) و مر له مصائب السبطين و مفتاح السعادة فى (۲۱: ۷۴ و ۳۳۲)

۷۸۵۶: رسالة فى منجزات المريض

للسيد الميرزا أبى القاسم بن الميرزا زين العابدين الحسينى الخاتون‌آبادى، إمام الجمعة بطهران، و المتوفى سنة ۱۳۴۶ طبعت سنة ۱۳۲۳، و ترجمناه فى النقباء: ۶۸

۷۸۵۷: رسالة فى منجزات المريض

للسيد أحمد بن محمد باقر الموسوى البهبهانى الحائرى المتوفى سنة ۱۳۵۱ ترجمته فى النقباء: ۹۱

۷۸۵۸: رسالة فى منجزات المريض

للمولى أحمد النراقى المذكور فى (١: ١۴۵ و ٢١: ١۴ و ٣١۵ و ٢٢٩) أوله: [بعد الحمد الواجب الوجود تمجيده] فرغ منها ليلة الثلثاء (١٩ ع ١/ ١٢١٠) صدرها بثلاث مقدمات فى معنى الموثق و فى أصحاب الإجماع و فى عدم حجية الشهرة، رأيت النسخة بخط الشيخ حسن بن محمد الجاسى القمى فى خزانة الشيخ محمد أمين بن الشيخ حسن بن الشيخ أسد الله الكاظمى الذى توفى سنة ١٣٣۴

ص: ١٧

٧٨۵٩: رسالة فى منجزات المريض

لبعض تلاميذ صاحب الجواهر معبرا عنه ب [شيخنا دامت حراسته] و هو شرح على الشرائع منضم إلى مجموعة من رسائل الميرزا القمى، رأيتها عند المرحوم الشيخ عبد الحسين الحلى

٧٨۶٠: رسالة فى منجزات المريض

للسيد الميرزا جعفر بن الميرزا على نقى ابن الحاج آقا بن السيد المجاهد الطباطبائى الحائرى المتوفى (٢٢ صفر ١٣١٧)

٧٨۶١: رسالة فى منجزات المريض

للشيخ محمد جواد البلاغى مؤلف آلاء الرحمن المذكور فى (١: ٣٨) و هى من أجزاء العقود المفصلة المطبوع بعض أجزائه فى سنة ١٣۴٣، كما مر فى (١۵: ٣٠۴)

٧٨۶٢: رسالة فى منجزات المريض

للشيخ محمد حسن كبة المذكور فى (٩: ٢۴۵) فى ستمائة بيت أولها بعد الخطبة: [فاعلم أن أصحابنا بعد الاتفاق]

٧٨۶٣: رسالة فى منجزات المريض

للمير محمد حسين الخاتون‌آبادى صاحب الجهادية المذكور فى (۵: ٢٩۶) و الرد على الفادرى النصرانى المذكور فى (١٠: ٢١۵) و الرسالة العملية المذكورة فى (١١: ٢١۵) وجده الأمير محمد حسين سبط المجلسى الثانى، رد فيها على بعض معاصريه، كما فى الروضات و ترجمناه فى الكرام: ٣٩۶

٧٨۶۴: رسالة فى منجزات المريض

للشيخ محمد رفيع الكوازى، ذكرها فى إجازته للسيد عبد الرحمن الكزازى المذكور فى (١: ١٩٢) و مر للمؤلف التجزى فى الاجتهاد و بكاء العالمين فى (٣: ٣۵٧ و ١٣٩) و ترجمناه فى النقباء: ٧٨۶

۷۸۶۵: رسالة فی منجزات المریض

للشیخ محمد صالح المازندرانی الحائری نزیل سمنان، طبع فی طهران سنة ۱۳۷۷ مع کتاب الوقف له مختصرا و مر له الدین القویم فی ارتباط الحادث بالقدیم فی (۸: ۲۹۲)

۷۸۶۶: رسالة فی منجزات المریض

للسید عبد الحسین شرف الدین صاحب بغیة الراغبین و بغیة السائل کما ذکرنا فی (۳: ۱۳۲) و هی مما

ص: ۱۸

نهب من کتبه فی سنة ۱۳۲۹ علی ما فصلنا فی ترجمته فی النقباء: ۱۰۸۰ و فی مصفی المقال: القائمة ۲۲۱

۷۸۶۷: رسالة فی منجزات المریض

للسید عبد الله بن إسحاق الرضوی القمی، المتوفی بها فی (ع ۱/ ۱۳۳۳) الرئیس الجلیل دفن قریبا من أبی جریر زکریا بن إدریس الأشعری، کما ذکرنا فی ترجمته فی النقباء: ۱۱۹۲

۷۸۶۸: رسالة فی منجزات المریض

للسید علی الحائری صاحب ریاض المسائل المذکور فی (۱۱: ۳۳۶) ذکرها تلمیذه الشیخ أبو علی فی رجاله و توجد فی النجف عند السید جعفر آل بحر العلوم أولها بعد البسملة: [اختلف الأصحاب فی منجزات المریض]

۷۸۶۹: رسالة فی منجزات المریض

للسید محمد کاظم الیزدی، مبسوطة طبعت مع حاشیة المکاسب له المذکورة فی (۶: ۲۲۰) و فی سنة ۱۳۱۷، و مر له اجتماع الأمر و النهی فی (۱: ۲۶۸)

۷۸۷۰: رسالة فی منجزات المریض

للشیخ محمد بن عبد علی آل عبد الجبار القطیفی، اختار إنها من الأصل، و هی مختصرة جدا، بخط تلمیذه الشیخ یحیی بن عبد العزیز فی مجموعة من رسائله فی مکتبة الشیخ مشکور، و تاریخ الکتابة سنة ۱۲۳۴، و مر له مزیل المین فی (۲۰: ۳۲۹)

۷۸۷۱: رسالة فی منجزات المریض

للسید محمد بحر العلوم، طبع فی کتابه بلغة الفقیه

۷۸۷۲: رسالة فی منجزات المریض

للشیخ محمد بن المیرزا حسین الخلیلی الطهرانی النجفی، المتوفی ۱۳ ذی الحجة سنة ۱۳۵۵ رأیتها بخطه فی کراریس

۷۸۷۳: رسالة فی منجزات المریض

للشیخ محمد الدرازی، و النسخة ضمن أربعة عشر رسالة من تألیفاته بخط السید خلیفة بن علی بن أحمد بن محمد الأحسائی تاریخها سنة ۱۲۲۱، و مر له رسالة فی المفقودین فی (۲۱: ۳۷۰)

۷۸۷۴: رسالة فی منجزات المریض

للمولی محمد الکرمانشاهی نزیل

ص: ۱۹

طهران، المذکور فی (۶: ۴۰۱) و النسخة ناقصة فی کتب حفیده الشیخ جعفر سلطان العلماء بطهران

۷۸۷۵: رسالة فی منجزات المریض

للشیخ مرتضی الأنصاری، المذکور فی (۱۱: ۲۶ و ۱: ۲۷۲) و مر له رسالة فی المشتق فی (۲۱: ۴۲) و فرائد الأصول فی (۱۶: ۱۳۲) و ترجمناه فی مصفی المقال القائمة ۴۵۵

۷۸۷۶: رسالة فی منجزات المریض

للشیخ مشکور الحولاوی، قال:

[أما منجزات المریض الواقعة فی مرضه]، طبعت سنة ۱۳۲۳ و له کفایة الطالبین لأحکام الدین کما مر فی (۱۸: ۹۳)

۷۸۷۷: رسالة فی منجزات المریض

للحاج السید مصطفی الکاشانی المذکور فی (۹: ۱۰۵۴) مطبوع و مر له الأجزاء فی (۱: ۲۷۴)

۷۸۷۸: رسالة فی منجزات المریض

للمیرزا القمی، المذکور فی (۱:

۱۳۸) طبعت فی آخر الغنائم له المذکور فی (۱۶: ۶۳) و ترجمنا المؤلف فی الکرام ۵۲ و فی مصفی المقال القائمة ۳۵

منجزات المريض

مرت بعنوان رسالة فی المنجزات متعددة و مر أيضا فی (۱۱: ۲۷۳) ثلاثة كتب تحت عنوان الروض الأريض فی منجزات المريض و فی تصرفات المريض

[منجی]

۷۸۷۹: منجية العباد عن بلايا البلاد

فيما يتعلق بالطاعون و الوباء، للشيخ علی بن الحاج مولی محمد جعفر الأسترآبادی الطهرانی، المتوفی ۱۳۱۵ ذكره فی غاية الآمال

۷۸۸۰: منجی العباد فی يوم المعاد

فی الأدعية و الأذكار، للشيخ حسين بن الشيخ علی بن الحسن آل الشيخ سليمان البلادی البحرانی القطيفی المعاصر، و والده صاحب أنوار البدرين

۷۸۸۱: منجية العباد فی يوم المعاد

رسالة عملية من فتاوی الشيخ محمد حسين الكاظمی النجفی، المتوفی سنة ۱۳۰۸ من جمع تلميذه الشيخ محمد علی بن

ص: ۲۰

الشيخ عزيز بن الشيخ حسين بن علی الخالصی، طبع سنة ۱۲۹۷ و رأيت للسيد مهدی بن أحمد آل حيدر الكاظمی حواشی عليه، و طبع سنة ۱۳۰۵ و للشيخ محمد حسين بغية الخاص و العام

۷۸۸۲: منجی العباد فی يوم المعاد

فی أصول الدين، مختصرا، للسيد محمود بن ميرزا سلطان علی خان المرعشی التستری النجفی المعاصر، رتبه علی مقدمه و فصول أوله: [الحمد لله الذی سهل لنا سلوک شرايع الدين] و فرغ منه سنة ۱۳۴۹

۷۸۸۳: منجی المتحير

للحاج شيخ محمد باقر بن المولی محمد حسن بن أسد الله الشريف القائنی البيرجندی المعاصر، ذكره فی آخر كتابه نور المعرفة

۷۸۸۴: منجی المسترشدين

رسالة علمية فارسية، للشيخ أحمد بن عبد الله بن محمد بن الشيخ حاجى بن رفيع الدين على التسترى، (١٢٤٧- ١٣٢٧) و المحمول إلى وادى السلام، و النسخة بقلم السيد أحمد المرعشى التسترى عند الشيخ عبد الحسين محمد باقر سبط المؤلف

منحة الأبرار

أو تحفه الأبرار كما مر فى (٢: ٤٠٧) و هو فى أصول الدين و الصلاة و الصوم، لعلم الهدى الكاشانى المذكور فى (١٠: ٣٢٣) أوله: [سپاس حق شناس و ستايش نيايش أساس نيازمند شايستگى قبول درگاه خداوند] و هذا المطلع يشبه أول دراية نثار للمؤلف المذكور فى (٨: ٥٦) نسخه من المنحة فى (طهران، ملک الشعراء بهار، ٣٨) كتبه محمد بديع بقلم النسخ فى (ج ١/ ١١١٦) على القطع الرحلى، و المظنون أن النسخة انتقلت إلى (المجلس)

٧٨٨٥: المنحة السنية فى شرح اللمعة الدمشقية

للسيد محمد بن السيد هاشم الهندى النجفى، المتوفى سنة ١٣٢٣، شرح مزج لكنه ناقص خرج إلى انقلاب الخمر خلا فى كتاب الطهارة رأيته بخطه عند ولده السيد رضا أوله: [الحمد لله رب]

٧٨٨٦: كتاب المنخل

فى مجرد إصلاح المنطق تأليف ابن السكيت

ص: ٢١

و هو مختصرة و تلخيص له بإسقاط المكررات و الشواهد للوزير المغربى من ولد بهرام جور ملک فارس أبى القاسم الحسين بن على بن الحسين، المولود سنة ٣٧٠ و المتوفى ٤١٨، كما أرخه النجاشى أو ٤٢٨ كما ذكره غيره، رأيت منه نسخه جيد الخط كاتبها عبد الصمد بن أبى القاسم بن أبى الفضائل عبد الصمد الزنجانى التميمى كتبها فى مدرسة دار الذهب ببغداد، و فرغ من الكتابة (٢٧ رمضان ٦٥٥) مرتبا على ثلاثة أجزاء أوله بعد البسملة: [قال المؤلف ره الحمد بقدر نعمته و حسبنا الله موفقا لطاعته] و بدأ بذكر إسناده إلى ابن السكيت المؤلف للإصلاح، فقال: [أخبرنى الوزير أبو الفضل جعفر بن الفضل بن جعفر المعروف بابن خزابة الذى توفى سنة ٣٩١ قراءة على عيسى بن موسى بن عيسى بن مهدى بفسطاط مصر سنة ١٢٩ حدثنا أبو الفوارس داود بن محمد المروزى عن ابن السكيت] ثم ذكر طريقا آخر قال: [أخبرنا أبو أسامة جنادة بن محمد الأزدى الأسدى المروزى قرأت عليه المختصر و الأصل فى نسخه واحدة نحو عشر مرات قال قرأت على أبى منصور محمد بن أحمد الأزهرى، صاحب تهذيب اللغة بهراة، عن أبى الفضل المنفذى عن أبى شعيب الحرانى عن المؤلف و أيضا عن أبى أسامة عن أبى المغيرة محمد بن محمد الرستمى عن أبى بكر أحمد بن محمد عن المازجى عن المؤلف و من تلک النسخة استنسخ الشيخ محمد السماوى بخط يده، نسخه المنخل عند الشيخ حسن بن الشيخ محسن بن شريف الجوهرى

٧٨٨٧: منخل الفلاح

للشيخ زين الدين على بن محمد بن يونس البياضى النباطى العاملى المتوفى سنة سبع و سبعين و ثمانمائة، صاحب الصراط المستقيم نسبه إليه الكفعمى، و حكى عن الرياض أنه بعينه نجد الفلاح و هو بعينه مختصر الصحاح فالجميع واحد أقول: نجد الفلاح مختصر الصحاح كما يأتى لكن المنخل مختصر مختلف الشيعة كما مر بعنوان المختصر

٧٨٨٨: كتاب المنذر

ملک العرب، لهشام الكلبى، المتوفى سنة ٢٠٥ ذكره ابن النديم و ترجمنا المؤلف فى مصفى المقال

ص: ٢٢

المنزل الكبير

فى النسب، كما عبر به ابن خلكان، لهشام الكلبى و قد مر بعنوان المذيل مفصلا، كما عبر به ابن النديم، و هو موجود فى مكتبة حالت أفندى بإسلامبول

[منسک]

٧٨٨٩: المنسک

للحسين بن الحسن العلوى الكوكبى، روى عنه السيد على بن طاوس فى كتاب غياث سلطان الورى الحديث الحادى عشر من جملة الأربعة و العشرين حديثا الواردة فى القضاء عن الميت، كما حكاه عنه الشهيد فى الذكرى

منسک الحج و العمرة

للشهيد الثانى، و قد مر بعنوان المناسک مع غيره من مناسک الحج

٧٨٩٠: منسک صغير

للسيد رضى الدين بن محمد بن على بن حيدر بن محمد بن نجم الدين الموسوى العاملى المكى، المولود سنة ١١٠٣ قال فى إجازته للسيد نصر الله: إنه كافل لجميع الاحتياطات

٧٨٩١: منسک العضبى

لأبى الفتح محمد الكراجكى المترجم فى النابس فى القرن الخامس: ١٧٧ عمله للأمير صارم الدولة و عضبه ذو الفخرين بطبرية و قد ذاع فى الأرض نسخه كما ذكره فى فهرست كتبه بعض معاصرى الكراجكى

٧٨٩٢: منسوخات

رسالة فارسى عرفانى، لا نعرف المؤلف نسخه منها فى (المجلس ١٠/ ٢٣٧٩ غير المفهرسة) كتبت فى ١٠٩٨

٧٨٩٣: المنشئة

للإخوان على سبيل التذكرة، إسماعيلى ذكر فى ملحق فهرست الكتب لمجدوع نقلا عن أيوانف

٧٨٩٤: المنشئة

للإخوان فى الحض على القيام بشرائع الإسلام، إسماعيلى ذكر أيضا فى ملحق فهرست مجدوع ص ٣٤٧

٧٨٩٥: منشأ الإنشاء

منشئات مولانا عبد الواسع الهروى النظامى الشاعر و المنشى فى بلاط السلطان أبى سعيد الكوركانى و كان أخيرا صاحب ديوان رسائل السلطان حسين ميرزا بايقرا (٨٤٢- ٩١١) جمعها تلميذه أبو القاسم شهاب الدين أحمد الخوافى المتخلص ب [منشى] جمع ما كتب الأستاذ فى عدة فصول و أبواب

ص: ٢٣

نسخه منها فى (القاهرة، دار الكتب ١٢٩ م أدب فارسى) كتبت بقلم النستعليق فى ٩١٠ فى ١٤٧ ورقة كل صفحة منها فى ١٩ سطرا، و جاء فى فهرس المكتبة: [منشئات ترتيب و جمع ملک أحمد المتخلص ب فغانى الشهير بالكشفى، أوله: منشأ إنشاء الكلام حمد الله الواسع العلام جمعها فى عهد السلطان حسين ميرزا بايقرا] و نسخه أخرى فى طهران عند ركن الدين همايون فرخ كتبها المؤلف بنفسه، و هو الخوافى المذكور، فى سنة ٩٣٨ بأمر من الخواجة أمير بيک والى العراق أقول: و توجد لعبد الواسع المذكور ترسل و هو أنموذج لإنشاء المكاتيب قسم الناس نظرا إلى مهنتهم إلى أصناف ثم قسم كل صنف إلى ثلاثة أقسام: [أعلى، أوسط، أدنى] فمثلا يذكر مكتوبا للصنف الأعلى من المشايخ، للصنف الأوسط من المشايخ، للصنف الأدنى من المشايخ و بعد إيراد كل مكتوب أورد جوابه و المحتمل اتحاد ترسل هذا، و لو بعض الاتحاد- مع منشأ الإنشاء كما لا يخفى

[منشئات]

منشئات

آخوند زاده، مر بعنوان مكتوب ٢٢: ١٥٧

٧٨٩٦: منشئات

لآقا جمال الخوانساری، قرب ثمانمائة بیت، فی مجموعة من کتب المولی محمد علی الخوانساری

۷۸۹۷: منشئات

للآقا حسین بن جمال الدین محمد الخوانساری، المتوفی سنة ۱۰۹۸، و منها فرمان الشاه صفی فی منع المسکرات و الوقف نامجات لمشهد الرضا و أئمة العراق من السید رضی الدین محمد و النسخة فی مجموعة من کتب المولی محمد علی الخوانساری

منشئات

آقا محمد البیدآبادی، مر بعنوان مکتوب ۲۲: ۱۵۸

۷۸۹۸: منشئات

إبراهیم سلطان بن شاه رخ بن الأمیر تیمور الگورکانی توجد ضمن مجموعة منشئات فی طهران (سلطنتی) تاریخ کتابتها ۹۰۵

۷۸۹۹: منشئات

أبو البقاء الصدیقی السلطان‌پوری النور محلی اسمها تعلیم مبتدین و هی مجموعة من أنموذج المنشآت و المکاتیب الفارسیة التی یفید التعلیم توجد نسختان منها فی (پاکستان، لاهور، شیرانی ۱/ ۵۴۷/ ۳۵۷۱ و ۲/ ۱۰۲۰/

ص: ۲۴

۴۰۷۲) النسخة الأولی کتبها غلام نبی حدود ۱۸۴۱ م و الثانیة بخط المیر نیاز علی

۷۹۰۰: منشئات

لأبی بکر بن علی الإسکندری و الظاهر أنه والد شرف الدین علی الیزدی ألف منشئاته علی عهد التیموریة باسم الشاه زاده یحیی، و اسمها تحفه نصرتی أو تحفه ناصری أوله: [ارتقاعی غوارب صهوات رغایب به ذریعه حمدی عدد صانعی متأتی شود که مقالید خزاین] نسخه منها فی طهران عند الدکتور مهدی البیانی کتبت بقلم النستعلیق الخفی المتوسط فی (۹۰۵) ضمن منشئات قوام من دون تسمیة النسخة و ذکرت فی الفهرست بعنوان تحفه ناصری لأبی الکریم علی الأشکذری من منشئ القرن الثامن أو التاسع، و نسخه أخری مبتورة توجد فی (دانشگاه ۲/ ۲۵۷۶) کتبت بقلم النستعلیق فی القرن الثانی عشر فی ۱۸۳ ص

۷۹۰۱: منشئات

أو تحفه بهائی لغیاث الملک إسماعیل بن نظام الملک الأبرقوهی، الذی ألف تعبیر سلطانی فی سنة ۷۶۳، و التحفة هذه مرتبة علی عشرین بابا، کل منها فی عدة فصول، بالنظم و النثر الفارسی، ألفها فی سنة ۷۴۶ فی کرمان باسم الخواجة بهاء الدین أبی الفتح محمود النظام الملکی- من أحفاد الخواجة نظام الملک الطوسی الوزیر- و هو فی إنشاء المکاتیب و لکنه قد تضمن عدة رسالات أخر ۱- رسالة قانون الملک ۲- دستور الوزراء و کلیهما للخواجة المذکور، ۳- فصل فی النصیحة لأبی حامد محمد الغزالی أوله: [أفضل جزائل نعما و أجزل فواضل آلا که حضرت جلت] نسخه عتیقة منه فی طهران عند الدکتور مهدی البیانی کتبها مسعود بن حجاج بن أبی بکر بقلم التعلیق المتوسط فی ۷۶۳- أی فی حیاة المؤلف- و نسخه أخری فی (الرضویة، ۱۰۱۴، أدبیات، ۳۹۹۶) کتبت بقلم النسخ فی القرن التاسع فی ۱۳۴ ورقة، و ذکرت فهرس المکتبة بعنوان منشئات و النسخة مشتملة علی تسعة أبواب من أول الکتاب فقط

منشئات

أسیری اللاهیجی، مر بعنوان مکتوب ۲۲: ۱۶۰

۷۹۰۲: منشئات

أمیر نظام، حسن علی خان الگروسی بن محمد صادق طبع مع منشئات قائم مقام الفراهانی و المیرزا مهدی خان الأسترآبادی و منشئات

ص: ۲۵

فرهاد میرزا القاجار فی طهران ۱۳۲۷ قبلها و بعدها مکررا

۷۹۰۳: منشئات

للمیرزا إیزدبخش رسا الأکبرآبادی، المتوفی ۱۱۱۹ و تلمیذ عبد العزیز عزت و هی مجموعة مکاتیبه و ما أنشأها و تسمی ب ریاض الوداد نسخه منها فی (پاکستان، لاهور، پرفسور شیرانی ۲/ ۲۱۴۵/ ۵۱۵۷) کتبت حدود سنة (۱۱۳۳ ه- ۱۷۲۱ م)

منشئات

بابا أفضل الکاشانی، مر بعنوان مکاتیب ۲۲: ۱۴۵ و مکتوب ۲۲: ۱۶۰

منشئات

زین الدین بدر العراقی، مر بعنوان مکتوبات ۲۲: ۱۷۹.

منشئات

الشيخ البهائی، مر بعنوان مكاتيب ۲۲: ۱۶۲.

۷۹۰۴: منشئات

بهاری الهمدانی النجفی، الحاج شيخ محمد. طبع بطهران مع تذكره المتقين فی ۱۳۲۹.

۷۹۰۵: منشئات

بيانی الكرمانی، الخواجة شهاب الدين عبد الله الصدر، المذكور فی (۹: ۱۵۰). اسمها شرف نامه و سمی فی بعض الفهارس ب ترسل أو انشای مروارید. مرتب علی مقدمه و عدة مقالات و خاتمة، جمع المنشآت من أحكام و فرامين السلطان حسين ميرزا بايقرا (۸۴۲- ۹۱۱) و طبع فی مانيس فی (۱۹۵۱ م) مع الترجمة الألمانية لهانس روبرت رومروما. و بين النسخ اختلافات توجد نسخه منها مخرومة الأول فی (المجلس ۲۲۵۴) كتبت فی القرن التاسع فی ۲۳۴ ص يشرع من القسم الثالث من الباب الرابع و نسخه أخری فی (إستانبول، طوپقپوسرای ۸۲۸) كتبا محمد المحسنی فی ۹۶۲ بمصر فی ۱۴۳ ورقة. أولها:

[ای كرده بكلک صنع تدبير بشر ...]. و نسخه فی (الرضوية ۶۴۱ أدبيات ۴۴۹۳) كتبت حدود سنة ۱۰۵۵ فی جنگ و يشتمل علی فرمان (حكم) السلطان المذكور فی المنع عن حلق اللحية علی أهل خراسان، و نسخه فی (الملک ۸/ ۳۸۴۴) كتبت بقلم النستعليق فی القرن الحادی عشر مشتمل علی أقسام: [تعريف كشمير، تعريف عمارت، تعريف پشه، تعريف سرما، صفت بيان، تعريف دريا، فتح نامه هند- الذی

ص: ۲۶

فتحت فی ۸۹۲] و عدة مكاتيب أخری و نسخه أخری فی (الرضوية ۳۰۴، أدبيات) كتبت بقلم النستعليق أواخر القرن الحادی عشر و مما يتضمن منشورين من السلطان حول سفر حج الأمير علی شير النوائی.

منشئات

لبی‌دل الدهلوی، مر بعنوان مكاتيب ۲۲: ۱۳۲. و توجد له فی (پاكستان، لاهور، شيرانی ۳۲۵/ ۳۳۲۹) ما إنشاؤه فی العشق و العرفان. تاريخ كتابتها ۲۲ رجب ۱۲۵۲.

۷۹۰۶: منشئات

لثريا الطهرانی المذكور فی (۹: ۱۸۴) نسخه منها بخطه توجد فی (دانشگاه ۳۸۴۹) و معها ديوانه المكتوبة بقلم النستعليق بخط محمد رضا القزوينی فی ۱۲۸۹ فی ۱۰۸ ص.

۷۹۰۷: منشئات

للمولى جامعى، من شعراء أواخر القرن الحادى عشر، مشتملة على مجموعة نماذج المكاتيب و المنشآت ألفها فى سنة ۱۰۷۴، و هذا العدد ينطبق على مادة [خاص الإنشاء] فلذا سميت الكتاب به. أوله:

این نامه که عنوان وی از حمد خداست　　چون نامیه مخصوص بصد نشو و نماست

نسخه منها فى (لاهور، پنجاب، ببلک لائبريرى ۹، ۸۷۶) كتبت بقلم الشكسته فى السنة السابع عشرة من سلطنة محمد شاه الغازى ۱۱۴۸ فى ۱۱۱ ورقة، و نسخه أخرى غير مؤرخة توجد أيضا فى (پاكستان، لاهور، پرفسور شيرانى ۲/ ۱۰۶/ ۳۱۱۱).

۷۹۰۸: منشئات

للجامى، عبد الرحمن (۸۱۷- ۸۹۸) المذكور فى (۹: ۱۸۸). له من المنشآت ضمن كلياته، بعضها عرفانية، منها مكاتيب أرسلها إلى أعاظم زمانه، مثل مكتوبه إلى علاء الدولة السمنانى، نسخها شايعة و لكن مختلفة فى الكمية، أقدم ما اطلعت عليها ضمن كلياته فى (تاشكند) بخطه نفسه، و (أسعد أفندى ۱۴۳۱) كتابتها ۷۷۹. و (طهران أدبيات ۱۱۳) كتابتها ۸۸۳. أولها: [بعد از انشاى صحايف ثنا و محمدت الله الذى أنزل على عبده الكتاب].

۷۹۰۹: منشئات

لجلالا الطباطبائى الزوارهاى الأردستانى، المذكور

ص: ۲۷

فى (۹: ۱۹۸) نسخه منها ضمن كلياته الموجودة فى (دانشگاه ۲۹۴۳) بقلم النستعليق فى القرن الحادى عشر و ذكرت فهرس ۱۴۹ بندا من كلياته هذا فى فهرس المكتبة و فيها ديوانه و تذكره جلالا و مكاتيب من عدة أخر إليه و منشئات أرسلت من غيره إلى آخرين و شطحيات لمحمد دارا شكوه، و يظهر من الكليات هذا أن والد الأردستانى يدعى ب [مظهر] و هاجر بنفسه فى ۱۰۴۵ من لاهور إلى أكبرآباد، و فيها ذكر من الشاه صفى (۱۰۳۸- ۱۰۵۲) و سنة ۱۰۳۹.

۷۹۱۰: منشئات

لحسن بن الميرزا على الطبيب، لسان الأطباء، الذى كان حيا فى ۱۳۱۲، توجد نسخه منها فى (دانشگاه ۴۰۸۵) ضمن جنگ جمعها المؤلف بين سنين (۱۲۹۷- ۱۳۱۲) و معها ديوانه المشتملة على القصيدة و الغزل و المفردات يتخلص فيها تارة ب [حكيم] و تارة ب [خفايى] كتبها بنفسه بقلم النستعليق و معها منشئات غيره و شرح القصيدة المنسوبة إلى فخر القضاة الرازى.

منشئات

حسن علی خان گروسی. مر بعنوان منشئات أمیر نظام.

۷۹۱۱: منشئات

للحاج مولی حسین بن المولی محمد الجمی، المعروف بفاضل جم، المتوفی ۲۵ ذی الحجة ۱۳۱۹. نظما و نثرا من الفارسیة و العربیة. ذکر فی أوله رحلته إلی مکة نظما فارسیا و ذکر ضمنها بعض أسرار الحج، حکاه الشیخ شفیع الجمی الموجود عنده* الشیخ شفیع الجمی* و فی آخره لیلی و مجنون منظوما أیضا.

۷۹۱۲: منشئات

للشاه زاده حسین بن جهانگیر بن عباس میرزا نائب السلطنة توجد منها صد کلمة فی (دانشگاه ۴۲۲۲) کتبها محسن بن سلیمان بن محمد سلیم بن جهانگیر القاجار فی (۱۱ ج ۱/ ۱۳۰۱) فی ۲۸ ورقا. أوله: [صد کلمه‌ایست سودمند برای مستمند از منشئات ... ابن جهانگیر نائب السلطنة عباس میرزا ... کلمه أول: در عنفوان شباب بشتاب در تحصیل علم ...].

منشئات

لحسین المیبدی، یأتی بعنوان منشئات میبدی.

۷۹۱۳: منشئات

لأمیر خسرو الدهلوی، المذکور فی (۹: ۲۹۳) و تسمی ب رسائل إعجاز و فی مقدمتها أطری أبا المظفر مبارک شاه، مرتب علی خمسة

ص: ۲۸

رسائل کل منها فی عدة خطوط، الرسالة الأولی فی المفردات و المرکبات، ۲- المرتبات فی تسعة خطوط، ۳- اللطائف فی خطین، ۴- البدائع المعنویة فی خمسة خطوط، ۵- سوابق المنشآت فی سبعة خطوط، نسخه منها فی (الملک ۲/ ۶۱۸۰) کتبت بقلم النستعلیق الهندی فی (رجب ۹ محمد شاهی) القرن الثانی عشر، و النسخة مخرومة من أول مقدمتها أول الموجود: [دارم اکنون چون ضمیر دلاور بر این مهم بزرگ پیوسته، اینک لطیفه برد، ورق کشیدم ...]. و توجد نسختان غیر مؤرختان منها فی (پاکستان، لاهور، پرفسور شیرانی ۹/ ۱۸۴۴/ ۴۸۶۴ و ۵/ ۶۳۶۰) و فی خلال النسخة الثانیة بعض الأشعار باللغة الأردویة.

۷۹۱۴: منشئات

خسرو میرزا بن عباس میرزا ولیعهد (نائب السلطنة).

یشتمل مکاتیبه إلی الشاه و مکاتیب حکومی و إخوانیات. توجد بطهران (سلطنتی) من القرن الثالث عشر.

٧٩١٥: منشئات

خليفة، الشاه محمد، الذى كان يعيش فى قنوج. اسمها جامع القوانين و تسمى انشاى خليفة ألفها سنة ١٠٨٥- (انشاى خليفة) فى أربعة فصول و خاتمة فى الدستور و الآداب و الألقاب فى إنشاء المكاتيب مع ذكر المكاتيب الحقيقة، الفصل الأول: فى المكتوبات، ٢- الرقعات، ٣- التهنئة و التعزية- فى قسمين ۴- فى الآداب و الألقاب. أوله: [ستايش و نيايش مر احدى را كه كاتب فصاحت بيان خرد ...]. توجد ثلاث نسخ منها بقلم النستعليق فى (كپنهاک، الملكية) الأولى كتبت فى ١١۴۵، و الثانية ضمن مجموعة كريستن سن ١٣١ كتبها نجم الدين فى القرن الثانى عشر و الثالثة ناقصة كتبت فى القرن الثالث عشر.

٧٩١۶: منشئات

خواجه جهان. له مفتاح الإنشاء مر فى (٢١: ٣١٨) و قواعد الإنشاء كما مر أيضا فى (١٧: ١٨٠). توجد نسخه من منشئاته فى (پاكستان، شيرانى) كتبت فى ٢٨ محرم ١١١٢، و ذكرت فى فهرس المكتبة بعنوان قواعد انشا نويسى و احتملت هناک إنها غير مناظر الإنشاء للمؤلف المذكور فى (٢٢: ٢٧٨) و نسخه أخرى غير مؤرخة فى (القاهرة، دار الكتب) كتبها ضياء الدين

ص: ٢٩

محمد يوسف بن شمس الدين محمد فى ١۶٧ ورقة.

منشئات

خواند مير. يأتى بعنوان نامه نامى.

منشئات

الدوانى، مر بعنوان مكتوب ٢٢: ١۶٢.

٧٩١٧: منشئات

ملا دو پيازه، الشاعر النقاد الهزال المذكور فى (٩:

٣٣٠) تتبع فى آثاره العبيد الزاكانى المذكور فى (٩: ٧٠۶) و طبع مقالاته ذيل تعريفات الزاكانى، طبع الحجر فى إستانبول ذكر منشئاته الهزلية النقادية فى الفهارس بعناوين: تعريفات و مرآة المضحكين و نكاح ملا دو پيازه و هزليات

منشئات

دهدار مر بعنوان مكتوب ٢٢: ١٧٢

۷۹۱۸: منشئات

فارسية و تسمى ب دقائق الإنشاء أو دقائق الإنشاد لرنجهوداس بن رنجيت رأى كايتة الجونفورى المتوفى بعد ۱۱۴۶ و هى فى قواعد الإنشاء و أسلوبها و نماذج من المكاتيب شرع بها فى ۱۱۴۵ و فرغ منها فى ۱۱۴۶ فى الله‌آباد توجد نسختان غير مؤرختان منهما فى (پاكستان، لاهور، پرفسور شيرانى ۴/ ۲۰۱۲/ ۵۰۲۲ و ۱/ ۶۹۵/ ۳۷۲۸) و نسخه أخرى غير مؤرخة فى (الآصفية ۳۷۶ إنشاء)

۷۹۱۹: منشئات

لرياض الهمدانى، المذكور فى (۹: ۳۹۵) نسخه منها فى (المجلس ۶۲۶۷ غير المفهرسة) و معها ديوانه المكتوبة بقلم النستعليق فى القرن الثالث عشر أو الرابع عشر المشتملة على مثنوياته التى نظمها لأصدقائه و المجموع فى ۷۵ ورقة

۷۹۲۰: منشئات

لزاهد الأصفهانى، المذكور فى (۹: ۳۹۹) و كان إلى سنة ۱۱۰۰، نسخه منها ضمن كلياته المذهبة الموجودة فى (دانشگاه ۴۶۲۳) المكتوبة بقلم النستعليق فى القرن الحادى عشر المشتملة على ۱۹۷ ورقا و معها مثنوى سفينة النجاة و بعض أشعاره الآخر من الغزل- على ترتيب التهجى- و القصيدة و القطعة و الرباعى، و مادة تواريخ من سنة ۱۰۷۷ إلى ۱۱۰۰

منشئات

لژنده پيل، مر بعنوان مكتوب ۲۲: ۱۶۴

ص: ۳۰

۷۹۲۱: منشئات

سيما الكاشانى توجد ضمن مجموعة منشئات فى طهران (سلطنتى) منها إخوانيات محمد طاهر الوحيد الآتى ذكره

منشئات

شرف اليزدى، على بن أبى بكر بن على، مؤلف ظفر نامه المذكور فى (۱۵: ۲۰۰) توجد له منشئات ضمن المجاميع منها فى (طهران، سلطنتى) ضمن مجموعة منشئات تاريخها ۹۰۵ مع عدة من المنشآت منها منشئات أخوه قوام الدين محمد بن أبى بكر

منشئات

للمولى القاضی محمد شریف الشیرازی المتخلص بکاشف (حدود ۱۰۰۱- ۱۰۶۰)، المذکور فی (۹: ۸۹۸) ذکره فی کتابه خزان و بهار ۷:

۱۵۱ و مر بعنوان مکاتیب ۲۲: ۱۳۹

۷۹۲۲: منشئات

شوقی التبریزی، عبد الحسین بن خداویردی بن عبد الرسول الوزیر الدنبلی نسخه خط المؤلف توجد ضمن کلیاته التی کتبها بنفسه فی (رمضان ۱۲۳۸) بقلم النستعلیق فی (دانشگاه ۲۹۸۸) و معها شرح غزل حافظ المؤرخة ۱۲۴۸، و مضحکات و حکایات و عبرة العاشقین و أشعاره الآخر فی المثنوی و الغزل و الرباعی و المجموع فی ۱۸۸ ورقا، و المؤلف کان مستوفیا علی عهد فتح علی شاه و حفیده محمد شاه القاجاری

۷۹۲۳: منشئات

شهاب المنشی، محمد بن علی بن جمال الإسلام، الملقب بشهاب منشی توجد فی تبریز عند الفاضل السلطان القرائی، و فی الفصل الخامس منها أورد ۱۴ بیتا علی طراز ساقی نامه لشاه شجاع (۷۲۳- ۷۸۶) المذکور فی (۹: ۴۹۹ و ۵۰۷)

۷۹۲۴: منشئات

شیر علی المعروف ب (شیر حمله) و اسمها انشای فیض بخش، مجموعة من المکاتیب و أحکام منشئ البلاط العالمگیری التیموری الهندی، جمعها المؤلف فی سنة ۱۱۱۸ لتعلیم أولاده و فی المکاتیب تواریخ من سنة ۱۱۰۵ أو ۱۱۱۴ و ۱۱۱۵ توجد نسختان منها فی (پاکستان، لاهور، شیرانی ۲/ ۷۳۵/ ۴۷۶۸ و ۲/ ۷۶۲/ ۳۷۳۵) الأولی بخط کریم بخش کتابتها رجب ۱۲۴۹ و الثانیة

ص: ۳۱

بخط حسین شاه بن السید محب شاه فی ۲۶ ج ۲/ ۱۲۶۰

منشئات

لمحمد صادق نامی، یأتی بتخلصه

۷۹۲۵: منشئات

أو ترسل للميرزا صادق المنشى الأردوبادى، و هى فى قواعد إنشاء المكاتيب أوله: [منشئات ميرزا صادق منشى أردوبادى سلمه الله تعالى ديباجة دفتر إملاء و عنوان نامه إنشاء كه به وساطت قلم سمت تحرير پذيرد رقم اسمى از اسماى حسنى است] نسخه منها فى (طهران، أدبيات ٢/ ٦٣ ج) كتبت بقلم النستعليق فى (٢٧ شوال ٩٨٥) فى أحمدنگر

٧٩٢٦: منشئات

لصادقى كتاب دار الأفشار، المذكور فى (٩: ٥٨١) له منشئات فارسية- تركية، ملمعة و تركية منها فى طهران (الملك ٧/ ٦٣٢٥) ضمن كلياته من القرن الحادى عشر، و طهران (دانشگاه ١٠/ ٧٣٩٥) مع ديوانه

منشئات

لمحمد صادق كنبوه، مر بعنوان مكاتيب ٢: ١٣٠

منشئات

للصائنى، مر بعنوان مكاتيب ٢٢: ١٣٩

٧٩٢٧: منشئات

صبا الكاشانى، المذكور فى (٩: ٥٩٢) ذكر فى فهرس الطرازى لدار الكتب فى القاهرة (٢: ١١٥) وجود مجموعة منشئات فارسية من إنشاء ميرزا مهدى خان منشى نادر و فتح على خان ملك الشعراء و منشى فتح على شاه مع منشئات قائم مقام (رقم ٣٨ أدب فارسى طلعت) كتابتها ٨ شعبان ١٢٦٢

منشئات

السيد صدر الدين الدزفولى، مر بعنوان مكاتيب ٢٢: ١٢٨

٧٩٢٨: منشئات

الميرزا محمد طاهر النصيرآبادى، مؤلف التذكرة المشهور باسمه، المذكور فى (٩: ٦٤٣) له من المنشآت الأدبية گل رعنا و گلشن آرا مر ذكرهما فى (١٨: ٢١٤ و ٢٢٣)

٧٩٢٩: منشئات

لطغرا المشهدی، المذکور فی (۹: ۶۴۹) له من المنشآت ما سمی کل واحد باسم خاص، ذکرنا جملة منها فی محله منها: آشوب نامه (هفت آشوب)، آهنگ بلبل، إشارتیة (إشاراتیة)، إعلامیة، التماس نامه، الهامیة، پریخانه، تاج المدائح، تجلیات، تحقیقات، تذکره الأتقیاء (تذکره الأحباء)

ص: ۳۲

تعداد النوادر، ثمرة طبی، جلوسیة، جوش بلبل، چشمه فیض، حسن و عشق، خمسة ناقصة (خمسة ضروریة)، دیباجة معیار الإدراک، ضیافت معنوی، عبرت نامه عشق و حسن، فردوسیة، کاشف الغیوب، کلمة الحق، کنز المعانی، گریه قلم، مجمع البحرین، مجمع الغرائب، مرآة الفتوح، مرتفعات، مشابهات، معراج- الفصاحة، نمونه إنشاء و مر مجموعات مکاتیبه بعنوان مکاتیب ۲۲: ۱۳۱

۷۹۳۰: منشئات

لطوبی النائنی، المیرزا محمد خان بن الحاجی السید حسین خان، المتخلص بطوبی، المولود ۱۲۳۸ و المتوفی ۱۲۸۴ أشرنا إلیه فی (۲۲: ۹۴) ذیل عنوان مقدمه کلیات طوبی و له المنشآت ضمن کلیاته المذکورة

منشئات

ظهوری الترشیزی له مکاتیب مر بعنوان مکاتیب ۲۲: ۱۳۱ و منشئات أدبیة بأسماء خاص، مر بعضها بعناوینها مثل: خوان خلیل، گلزار إبراهیم نورس خیال

منشئات

لعبد الرحمن الأسفراینی، مر بعنوان مکاتیب ۲۲: ۱۳۱

منشئات

لعبد الرحمن القادری، مر بعنوان مکاتیب ۲۲: ۱۳۲

۷۹۳۱: منشئات

للمولی عبد الکریم بن الآقا محمد رحیم الکرمانی المجاز من الشیخ خضر شلال فی ۱۲۴۷ کما مر فی (۱: ۱۹۱) یزید علی ألف بیت، فیها ما کتبه إلی فتح علی شاه عن لسان بعض علماء النجف فی ۱۲۳۶، و منها تعزیة فتح علی شاه بموت ولده الشاه زاده محمد علی میرزا عن لسان السید محمد رضا بن السید مهدی بحر العلوم الطباطبائی ۱۱۳۷، و منها فی تهنیة أخیه محمد هاشم

منشئات

عبد الواسع، مر بعنوان منشأ الإنشاء ۲۳: ۲۲

منشئات

للمولى عطا إعجاز الهراتى، يأتى بعنوان وصف أصفهان

منشئات

لعلاء الدولة السمنانى، مر بعنوان مكاتيب ۲۲: ۱۳۲

منشئات

علامى، أبو الفضل، مر بعنوان مكاتيب أعلامى ۲۲: ۱۲۹ و هو غلط و الصحيح علامى

ص: ۳۳

منشئات

لعلى‌آبادى، مر بعنوان مكاتيب ۲۲: ۱۳۴

منشئات

على الهمدانى، مر بعنوان مكاتيب ۲۲: ۱۴۴

۷۹۳۲: منشئات

فارسية لبعض الأصحاب، يظهر من بعض مواضعه أن اسمه محمد على و تواريخه ۱۰۸۶ رأيته عند السيد محمد بن نعمة الله الجزائرى

منشئات

على بن محمد كلاه الصوفى، مر (۲۲: ۱۳۳)

۷۹۳۳: منشئات

لعناية الله، مؤلف بهار دانش المتوفى ۱۰۸۲ مجموعة من مكاتيبه و مما أنشأها بنفسه جمعها فى سنة ۱۰۶۸، نسخه منها فى (پاكستان، لاهور، پرفسور شيرانى ۵۴۵/ ۳۵۶۹) كتبها فتح على فى (۱۲۶۹- ۱۸۵۲ م)

منشئات

لعين القضاة الهمدانى، مر بعنوان مكاتيب ۲۲: ۱۳۳

منشئات

لغالب الدهلوى، المذكور فى (۹: ۷۸۴) مر فى (۱: ۵۰۷) بعنوان أردوى معلى و توجد عدة نسخ مخطوطة منها ضمن نسخ كلياته و مر مكاتيب غالب ۲۲: ۱۳۳) و للمؤلف پنج آهنگ و هو أيضا مجموعة منشئاته الفارسية توجد ضمن كلياته فى (لاهور، پنجاب ببلک لائبريرى ۹۶- ۸۷۱ پنج) و معها له مهر نيمروز و دستنبو و المجموع فى ۲۷۰ ورقا كتبها السيد حسن الشهير ب (مير حسن) من (۷ ج ۲/ ۱۲۷۸) إلى (۲۸ محرم ۱۲۸۰) فى دهلى و مر له مناظرات فى (۲۲:

۲۸۰)

منشئات

للغزالى، محمد و أحمد، راجع فضائل الأنام ۱۶: ۲۵۶ و مكاتيب ۲۲: ۱۳۰ و ۱۳۳ و مكتوب ۲۲: ۱۷۲

منشئات

لغياث الدين خواند مير، يأتى ذيل اسمها نامه نامى فى النون

۷۹۳۴: منشئات

أو دستور نامه‌نگارى أو ترسل أو إنشاء على ما ذكر فى الفهارس المختلفة- لغياثا محمد الفراقى الأصفهانى، و هى دستور إنشاء المكاتيب و عناوينها: [رقعه به أعاظم و أكابر سادات و نقباء، بمشايخ كبار و زهاد، به امراى بزرگ، بأرباب هدايت، به جانب فقها، به جانب علماى كبار، به جانب قضات بزرگ بوزراى عظام، به مستوفيان، به حكماى حاذق، بأرباب احتساب، به خوشنويسان،

ص: ۳۴

بقوشچيان، بأهل ساز، به خوانندگان و أهل موسيقى، بقصه خوانان، به معماران مهندس، چند رقعه و نامه خزانى، تابستانى، زمستانى، بارندگى، نوروزى، عيدى تهنيت، تعريف، عذر و وداع] و غيرها، و عده من المكاتيب التى يتداول بين الأحباب أوله: [إنشاء حضرت فراقى، رقعه به أعاظم و أكابر سادات و نقباء اى باد بگويمت سلامش برسان بنده راسخ العبودية و الإخلاص

جبين عبوديت] نسخه منها فى (دانشگاه ١/ ٢٥٤٧) كتبت بقلم النستعليق فى (ع ١/ ١٠٥٠) ضمن جنگ و نسخه أخرى فى (طهران، عند الدكتور أصغر المهدى ٨٧٣) كتبت بقلم النستعليق فى ١٠٦٠

٧٩٣٥: منشئات

أو شرف نامه لفتوحى المنشى، الذى كان حيا فى ١٠٢٧ و هى ما أنشأها لولده على الملقب ب [شرف] فى عدة مقالات، المقالة الأولى و فيها عدة قواعد: [١- مرتبة مكتوب إليه، أعلى از مرتبه كاتب باشد، ٢- مرتبه مكتوب إليه أسفل از مرتبه كاتب باشد، ٣- منشى بأيد صاحب طبع سليم باشد، ۴- إظهار شوق و آرزومندى، ۵- سطرهاى مكتوب بأيد طاق باشد ١٠- به خدمت نواب عالى جاه نظامشان از جانب ميرزا حسن كليم] و بعدها المقالة الثانية: [كه حكام بحكام و أعالى باعالى نويسند] و المقالة الثالثة: [مكاتبات أعيان به خدمت حكام عاليشان] و عناوينه [فصل] مجموعة عدة من المكاتيب التاريخية و نموذج من المكاتيب للتعليم و الأحكام الواقعية و ذكر الأنموذجات، و بين النسخ اختلافات و فيها تواريخ و مواد تواريخ من (٩۴٩- ٩۶١- ١٠٠٩- ١٠٢٣- ١٠٣٧) و الأخير لا يطابق على تاريخ وفاه المؤلف، و الظاهر وقوع التغييرات فيها بعد وفاته نسخه منها فى (الملك ٨٨/ ۶٣٢٣) فى مجموعة من المنشآت المؤرخة (١٠٠۶- ١٠١٠) مشتمل على عدة مكاتيب من أشخاص إلى أشخاص آخرين، بإنشاء روح الله الشيرازى و نسخه أخرى فى (طهران، أدبيات ١٩۵ حكمت) كتبها غلام على بن حسين الجهرمى بقلم النستعليق فى (٢۴ شعبان ١٠٣۴) أولها: [حمدى كه فتوح آن موجب روح و رواح و سبب فيض بدن و جان] و نسخه ثالثة توجد فى (دانشگاه

ص: ٣۵

٣٢١٣) كتبت بقلم النستعليق فى القرن الحادى عشر مشتمل على ١٠٢ مكتوبا فى ١۵٢ ص، و ذكرت فى بعض الفهارس بعنوان رسائل روح الله أو كتاب إنشاء ذات فوائد تاريخية، كما أرخت تاريخ التأليف فى بعض فهارس أخرى ١٠٠٩ و أشرنا إلى هذه المنشآت أيضا فى (٩: ٨٠٨)

منشئات

للفاروقى، أحمد، مر بعنوان مكاتيب ٢٢: ١٣۵

٧٩٣۶: منشئات

لفرصت الشيرازى، مؤلف آثار العجم ذكرها فى آخره

٧٩٣٧: منشئات

لفرهاد ميرزا بن عباس ميرزا بن فتح على شاه القاجار، المتوفى ١٣٠۵ طبع مستقلا فى بمبئى سنة ١٣١٨، و مع منشئات قائم مقام الفراهانى

۷۹۳۸: منشئات

فريدون عكاشة، جلال الدين، منشى ملوک آل أينجو من القرن الثامن له من المنشآت تاريخية و أدبية فارسية، سمى بعضها باسم خاص مثل: حديدية، ربيعية، رحيقة، فتح نامه، ميمية، نخلية و أيضا مكاتبات إلى الأشخاص فى التهانى و التعزية مر بعضها بعنوانها الخاص راجع (۲۲: ۱۳۵)

۷۹۳۹: منشئات

لفوقى اليزدى، ملا فوق الدين من القرن الحادى عشر، المذكور فى (۹: ۸۵۱) منشئات فارسية فى سبكة الهزلى النقادى يوجد فى طهران (دانشگاه ۲/ ۲۶۱۹) ضمن مجموعة المؤرخة ۱۱۴۰ أولها: [فقراتى چند كه در دار السلطنة لاهور انتظام يافته كه عازم دار الخلافة شاه جهان‌آباد بود: شبى در عزلت گه تنهايى با شاهد خود سرگرم شراب صحبت بودم] و أخرى فى طهران (الملک ۴/ ۵۱۰۴) أوله: [بر عزيزانى كه علم نشاط در ميان انبساط افروخته‌اند، اين نكته لطيفه مستور نماند]

منشئات

الفيض الكاشانى، مر بعنوان مكتوب ۲۲: ۱۷۰

منشئات

فيضى الهندى أشرنا إليها عند ذكر ديوانه فى (۹: ۸۵۶)

۷۹۴۰: منشئات

قائم مقام الفراهانى، الميرزا أبو القاسم المتخلص ب ثنايى

ص: ۳۶

مر ذكر منشئاته فى (۹: ۱۸۵ و ۸۵۸): و طبع كرارا فى إيران يختلف مجموعاته فى الكمية

۷۹۴۱: منشئات

قابل خان، منشى الممالک أبو الفتح المتوفى ۱۰۷۲ أو ۱۰۷۳ و اسمها آداب عالمگيرى أولها: [خداوند عليم حكيم خرد بخش سخن‌آفرين را به كدام مرتبه سخنورى ستايش كنيم] نسخه منها فى (الآصفية ۶۸ أنشأ) كتبها الخليفة غلام أحمد فى ۱۱۱۶ فى ۴۷۳ ورق و أخرى فى (بنگاله، الآسيوية ۲ ۶۴۵) كتابتها ۱۱۴۶

۷۹۴۲: منشئات

لميان قاسم على بن القاضى طالعمند كلا النورى، الذى كان يعيش فى بنگاله و هى مجموعة من مكاتيبه التجارية، ألفها سنة ١٢٣۴ (- گل گلزار سخنورى) و سماها ب گل گلزار سخنورى توجد نسختان منها فى (پاكستان، لاهور، شيرانى ٩٠۴/ ٣٩۵۶ و ۴۵٧/ ٣۴٨٢) الأولى كتبها كوبند سهايى كايتة فى رمضان ١٢۵۵، و الثانية كتبت فى أواخر القرن الثالث عشر

٧٩۴٣: منشئات

قتيل الدهلوى، المذكور فى (٩: ٨٧۶)، و صاحب چهار شربت فى العروض له مجموعة مكاتيب فى (پاكستان، لاهور، پرفسور شيرانى ۴/ ٧٢١/ ٣٧۵۴) تاريخ كتابتها ١٢٣۴

منشئات

لقطب الذهبى، مر بعنوان مكتوب ٢٢: ١٧١

منشئات

القطب المحيى، مر بعنوان مكاتيب ٢٢: ١٣۶ و مكتوب ٢٢: ١٧١

منشئات

لقوام الدين الصائنى، مر بعنوان مكاتيب ٢٢: ١٣٩

منشئات

قوام الدين محمد بن أبى بكر بن على اليزدى، مر بعنوان مكاتيب ٢٢: ١٣٩ توجد ضمن مجموعة منشئات فى طهران (سلطنتى) مع منشئات آخر منها منشئات لأخيه شرف الدين على اليزدى المعمائى، كما مر فى (٢٣: ٣٠)

منشئات

للكاشف الأصفهانى، راجع مكاتيب ٢٢: ١٣٩ و مكتوب ٢٢: ١۶۶ و منشئات محمد شريف (٢٣: ٣٠)

ص: ٣٧

منشئات

لكمال إسماعيل، مر بعنوان مكاتيب ٢٢: ١٣٩

٧٩۴۴: منشئات

لگلشن الگلپایگانی، الخطاط فی عصر القاجاریة، کما أشرنا عند ذکر دیوانه فی (۹: ۹۳۳) توجد نسخه منها فی (دانشگاه ۳۲۱۲) کتبها یعقوب بقلم الشکسته النستعلیق فی (۵ ذی القعدة ۱۲۸۷) ضمن جنگ و معها دیوانه

۷۹۴۵: منشئات

أو دستور نامه‌نگاری، للمنشی گنیش داس‌بهدرا و هی أنموذج من المکاتیب التی أنشأت للتهنیة و التعزیة و من أشخاص إلی الأرحام و الأحباب، و فی الخاتمة ذکر قواعد إنشاء المکاتیب و اللغات و المصطلحات التی یستعمل فی المراسلات، توجد نسختان منها فی (پاکستان، لاهور، پرفسور شیرانی ۱/ ۳۲۳/ ۳۳۳۷ و ۱/ ۹۲۱/ ۳۹۷۳) الأولی کتبها محبوب عالم فی (۱۱ ذی القعدة ۱۲۶۵– ۱۸۴۹ م) و الثانیة غیر مؤرخة

منشئات

لگیسو دراز، مر بعنوان مکاتیب ۲۲: ۱۴۰ و مکتوب ۲۲: ۱۷۲

۷۹۴۶: منشئات

و تسمی ب مفید الإنشاء للچهمی رام الدهلوی معاصر أکبر شاه الثانی الذی توفی سنة ۱۲۵۳، و المتوفی (۱۲۳۰ أو ۱۲۳۳) و هی مجموعة من المکاتیب و المنشآت ألفها فی ۱۲۲۴ أوله: [مفاد انشای دلگشا بفیض افاده حمد منشی مستفیدان معنی] نسخه غیر مؤرخة منها فی (پاکستان، لاهور، پرفسور شیرانی ۲/ ۱۹۳۶/ ۴۹۳۸) و للمؤلف وجیز الإنشاء أو رقعات لچهمی‌رام مات قبل إتمامها فتممها أحد من مریدیه الموسوم بدیان دهان فی ۱۲۳۴ (–

یافت از لطف حق وجیز إتمام

)

منشئات

لمجد الدین البغدادی، مر بعنوان مکاتیب ۲۲: ۱۴۰

۷۹۴۷: منشئات

لمحسن میرزا السلطانی فارسی طبع بالحجر بطهران ۱۳۲۸

منشئات

للسید محمد الزینی، مر بعنوان مکاتبات ۲۲: ۱۲۹

منشئات

الشيخ محمد الهمدانى مر بعنوان منشئات بهارى

۷۹۴۸: منشئات

و لعلها لمحنت الكردستانى، معاصر فتح على شاه القاجارى (۱۲۱۲- ۱۲۵۰) الذى يحتمل أنه متحد مع محنت البروجردى المسمى ب [على نقى] توجد نسخه منه مع ديوانه الموجودة فى (دانشگاه ۱/ ۳۹۲۸) و نسخه الديوان هذه كتبت بقلم النستعليق فى القرن الثالث عشر أو الرابع عشر، فى ۱۲۷ ص و فيها ما نظمها من المدائح و المراثى و الغزل و سراپا و نسخه أخرى من ديوانه فى طهران عند الدكتور مفتاح ۳۶۳، كتبت بقلم النستعليق فى (رمضان ۱۲۳۶) و فيها ما نظمه من القصيدة و المثنوى و اندرز نامه مع ما أنشأها السيد حسين

۷۹۴۹: منشئات

لمدهوش الجرفادقانى، الملا محمد صادق، من القرن الثالث عشر، المذكور فى (۹: ۱۶۳۲) يوجد فى تبريز (الملية ۱۵۴۶- ۶۰۷ ف) ضمن كلياته بخطه المؤرخة ۱۲۴۷ راجع (۲۲: ۱۴۱)

۷۹۵۰: منشئات

لمحمد مسيح البغدادى، ألفها باسم [أبى المظفر الشاه عباس الحسينى الصفوى بهادر خان] فى العشر الثالث من القرن الأول بعد الألف و فيها أنموذج من المكاتيب و سميت ب دستور نامه‌نگارى أوله: [حمد و سپاس بديع الأساس كه منشيان و بيان آن عاجز آمده] و نسخه فى (الملک ۲/ ۴۶۵۷) كتبت بقلم النستعليق فى القرن الحادى عشر

۷۹۵۱: منشئات

مصباح المستوفى، عزيز الله بن محمد على طبع بطهران سنة ۱۳۳۰ و بعدها مكررا

منشئات

مظفر على شاه، مر بعنوان مكاتيب ۱۳: ۱۴۱

منشئات

معين الزمچى الأسفزارى، مر بعنوان مكتوبات ۲۲: ۱۷۹

۷۹۵۲: منشئات

تاج الدين ملک اختسان، توجد ضمن منشئات لنصر الله المنشی السمرقندی الآتی ذکرها من أوائل القرن التاسع بطهران (سنا ۲۱۸) أحد مکتوباته رسالة إلی عماد الفقیه الکرمانی المتوفی بکرمان ۷۷۲ أو ۷۷۳ المذکور فی (۹: ۷۶۶)

ص: ۳۹

۷۹۵۳: منشئات

آقا منصور السمنانی من منشئاته دستور العمل سیر أصفهان بهشت نشان و هی منشأة فی وصف أصفهان بنظم و نثر فارسی أوله: [زندانی بیت الأحزان فراق، عاشق مشتاق نمی‌داند که به کدام زبان بیان صدمات مفارقت نماید] توجد فی طهران (الملک ۱۹/ ۵۴۰۳) ضمن مجموعة المؤرخة ۱۱۰۰

۷۹۵۴: منشئات

لمنصور بن محمد علی الشیرازی، من أهل القرن التاسع، کتبها معینا لإنشاء الطلبة و أورد فیها منشئات زمانه و الأشعار و تهنیة الولادة و ما یکتب للتعهد و آخرها فی السیاق أوله: [حمد و سپاس بی‌قیاس مالک الملک را که انشای مودات لمعه‌ای از لمعه أنوار] نسخه مبتورة منها فی (بغداد، المتحف ۱۱۴۷) کتبها همام الدین شیرزاد بقلم التعلیق فی (۱۰ صفر ۸۹۰) و معها شمس السیاقة للمؤلف بخط هذا الکاتب و بنفس تلک الخصوصیات من التاریخ و نوع القلم، و توجد نسختان من الکتاب فی (الملک ۱/ ۳۶۷۲ و ۳۸۳۱) تاریخ النسخة الأولی ۸۹۵ و الثانیة علیها تاریخ (۹۰۸- ۹۰۹)

منشئات

منیری، مر بعنوان مکاتیب ۲۲: ۱۴۲

۷۹۵۵: منشئات

لمیرزا موسی وزیر لشکر العراقی، المتخلص بأوحدی، توجد ضمن کلیاته الموجودة فی (الرضویة ۱۰۲۸- ۴۹۹۷) و کتبت بقلم النسخ و النستعلیق فی (شوال ۱۳۰۰) و معها مراسلاته و دیوانه المشتمل علی التراجیع و القصیدة و المجموع فی ۶۴ ورقا

۷۹۵۶: منشئات

المولوی البلخی، جلال الدین محمد، (۶۰۴- ۶۷۲)، المذکور فی (۹: ۱۱۲۲) توجد ضمن مجموعة فی (القاهرة، دار الکتب ۱۷۱ م أدب فارسی) غیر مؤرخة أولها: [این رسائل عالی و وسایل معالی و مکاتبات همایون و مراسلات میمون که بر أنواع فوائد و فحاوی محیط]

۷۹۵۷: منشئات

الميبدى، القاضى المير حسين بن معين الدين، شارح

حديث/ [صعدنا ذرى الحقائق

] فى سنة ۹۰۸، جمع فيه ۳۳ من مكتوباته الفارسية و سماه بما مر أوله: [سپاس يكى را كه دست قدرت أو] و النسخة فى (الرضوية)

ص: ۴۰

فى ۲۹ ورقة، و نقل عنه فى مجالس المؤمنين ص ۲۶۶، قضية تكفير الشاه نعمة الله و توجد مكاتيب له ضمن مجموعة منشئاته فى طهران (سلطنتى) كتابتها ۹۰۵ تشتمل مكاتيبه إلى علماء عصره مثل جلال الدين الدوانى و القاضى صفى الدين العيشى، و القاضى إمام الدين شيخ على شاه شرف الدين الديلمى و أبو إسحاق التبريزى، و الخواجة نظام أحمد و غيرهم من العلماء، و مكاتيب مختلفة و إخوانيات

منشئات

مير الداماد، مر بعنوان مكاتيب ۲۲: ۱۴۳ و مكتوب ۲۲:

۱۷۶

۷۹۵۸: منشئات

ميرزا مهدى خان الأسترآبادى المذكور فى (۹: ۱۱۳۲) طبع منشئاته مكررا منها مع منشئات قائم مقام الفراهانى فى طهران ۱۳۲۷ و قبلها بتبريز فى ۱۲۸۱ ضمن مجموعة نصاب مثلث و سمى فى بعض انطباعاته ب إنشاء الدرر و هى مجموعة مكاتيبه

منشئات

نجم الدين الرازى، مر بعنوان مكاتيب: ۲۲: ۱۴۴

۷۹۵۹: منشئات

لنامی الأصفهانی، مؤلف تاریخ گیتی گشای و المذکور فی (۹: ۱۱۶۵) انتخب کثیرا منها فی مجموعته المولی عبد الکریم الکرمانی النجفی فی بیاض بخطه الجید فی ۱۲۴۳، منها مکتوبه إلی السید جعفر المفتی الکاشانی، و یظهر من آخر هذا المکتوب أنه سمی هذه المنشآت ب سفینة مسودات

۷۹۶۰: منشئات

و تسمی ب مسوده منشئات لنجیب الله، مشتملة علی المنشآت و ذکر مصطلحات الصنائع و البدائع و العروض و القافیة نسخه غیر مؤرخة منها فی (پاکستان، لاهور، پرفسور شیرانی ۲۲۰۲/ ۵۱۱۲)

۷۹۶۱: منشئات

المیرزا عبد الرحیم ندیم صابر الخلخالی، المنشی‌باشی و المستوفی فی بلاط ناصر الدین شاه (۱۲۶۴- ۱۳۱۳) نسخه منها ضمن کلیاته الموجودة فی (دانشگاه ۳۳۰۶) بخط نصر الله بن المؤلف بقلم النستعلیق الجید فی (ذی القعدة ۱۳۰۴) عن نسخه الأصل فی ۶۰ ورقا و معها دیوان المؤلف الذی فاتنا ذکره فی محله من (ج ۹) أول نسخه الکلیات: [شکر و حمد لا یحاط و لا یحد به توانا خداوند

ص: ۴۱

واحد أحد]

۷۹۶۲: منشئات نشاط،

للسید عبد الوهاب الأصفهانی المتخلص فی شعره ب (نشاط) علی ما مر فی (۹: ۱۱۸۹) طبع ضمن مخزن الإنشاء المذکور فی (۲۰: ۲۲۴) و نسخه منه ضمن کلیاته المذهبة المرصعة الموجودة عند (فرهاد معتمد ۶۱) التی کتبها نشاط بقلم النستعلیق لأحد من أهل البلاط، و قد محوا اسم ذلک الشخص و معها دیوانه، و نسخه أخری ضمن کلیاته المذهبة الموجودة فی (طهران، الملیة ۲۵۲) و المکتوبة بقلم الشکسته الجید فی ۱۲۴۳ و معها دیوانه و المجموع فی ۴۲۸ ص

۷۹۶۳: منشئات

لنشانی الدهلوی الخطاط و الشاعر علی عهد أکبر شاه (۹۶۳- ۱۰۱۴) و ابنه جهانگیر شاه (۱۰۱۴- ۱۰۳۷) و المتوفی ۱۰۲۵- علی أحد الأقوال- و نسخه المنشآت- فارسیا و عربیا، توجد ضمن کلیاته الموجودة عند عبد الحسین بیات من غیر تاریخ بقلم النستعلیق و معها دیوانه المذکور فی (۹: ۱۱۹۱).

۷۹۶۴: منشئات

نصر الله بن عبد المؤمن المنشی السمرقندی، من القرن الثامن و أوائل التاسع. له مجموعة منشئات و مکاتیب و فرامین و مناشیر و غیرها فی طهران (سنا ۲۱۸) أوائل القرن التاسع و یحتمل أن یکون بخطه أیضا. تحتوی المجموعة منشئاته نفسه و منشئات من غیره مثل فریدون عکاشة و ملک اختسان و خواجه نعمان الدین الجامی، و غیرهم و رسالة الکواکب الدریة فی مناقب الحیدریة من إنشاء برهان الدین أبو إسحاق الکرمانی و العرائس للوطواط.

منشئات

نصیر الدین الطوسی، مر بعنوان مکتوب ۲۲: ۱۷۷.

۷۹۶۵: منشئات

نصیر الهمدانی، المذکور دیوانه فی (۹: ۱۲۰۰). توجد ضمن کلیاته المذهبة الموجودة عند عبد الحسین بیات، من القرن الحادی عشر و معها دیوانه. أول الکلیات: [یگانه‌ای که هزار و یک نام مبارکش هزار و یک چراغ بر افروخت].

۷۹۶۶: منشئات

خواجه نعمان الدین الشیرازی، توجد ضمن مجموعة

ص: ۴۲

منشئات نصر الله المنشی السمرقندی المذکور آنفا (ص ۴۱) من أوائل القرن التاسع بطهران (سنا ۲۱۸).

۷۹۶۷: منشئات

للشاه نعمة الله الولی الکرمانی، (۷۳۰- ۸۳۴)، المذکور فی (۹: ۱۲۱۵). له من المنشآت مکاتیب أرسلها إلی أعاظم عصره مشحونة بالمعانی العرفانیة. منها مکتوبه إلی قوام الدین الکوبنانی، الموجودة نسختها فی طهران (دانشگاه ۲۱۴۳) ضمن کلیاته المؤرخة ۹۶۶.

منشئات

نوربخش، محمد، مر بعنوان مکتوب ۲۲: ۱۷۲- ۱۷۴.

۷۹۶۸: منشئات

القاضی نور الله الشهید. ذکر فی فهرس تصانیفه.

منشئات

الواسطی، عبد الجلیل، مر بعنوان مکاتیب ۲۲: ۱۴۵ و طبع فی بلگرام بهند.

۷۹۶۹: منشئات

للواعظ القزوینی المذکور فی (۹: ۱۲۵۲) سماها فی الدیباجة ب خجسته بیاض و سفینة و نظم لها مادة تاریخ یظهر منها أن تألیفها کانت فی ۱۰۳۹. أوله: [منشی ناطقه را دوات دل و قلم زبان از هر جهت تحریر حمد و ثنای متکلم نطق آفرینی است ...]. نسخه منها فی (دانشگاه ۲/ ۴۶۰۲) کتبت بقلم النستعلیق فی القرن الحادی عشر، و نسخه أخری فی (طهران، أدبیات ۸۷ د) کتبت بقلم النستعلیق فی یوم الأحد (شعبان ۱۱۰۰) فی ۱۳۵ ورقة، و ذکرت فی فهرس المکتبة بعنوان منشئات و للمؤلف دستور نامه‌نگاری یأتی أیضا بعنوان منشئات.

۷۹۷۰: منشئات

أیضا للواعظ القزوینی و هی مجموعة مکاتیب منه بالنظم و النثر و دستور المکاتیب الدیوانی و الرسائل التی یتداول بین الأحباب و سمیت ب دستور نامه‌نگاری فیها ذکر من أبواب الجنان له. المذکور فی (۱: ۷۶) أوله: [حمد بی‌حد منعمی را شایسته و ثنای بی‌منتها ملک الملکی را زیبنده است ...

که دست قدرت کامله‌اش أوراق افراد نوع إنسان ...] نسخه منه فی (دانشگاه ۲/ ۲۴۰۲) کتبت بقلم النستعلیق فی یوم الأحد (۲ ع/ ۱۲۷۴) فی ۸۷ ص، و لعل هذه

ص: ۴۳

المنشآت متحدة- و لو بعض الاتحاد- مع المنشآت السابقة ذکرها.

منشئات

الواعظ الکاشانی، مر بعنوان مکاتیب ۲۲: ۱۴۴.

منشئات

الوحید القزوینی، محمد طاهر، له من المنشآت المرسلات إلی ملوک الهند و الأعیان، مر بعنوان مکاتیب ۲۲: ۱۴۵ و منشئات فی موضوع الدیباجة للکتب و الرسائل ذکرنا بعضها بعنوان المقدمة مثل مقدمه بیاض ۲۲: ۴۷ و مقدمه تاریخ صادرات ۲۲: ۴۷ و مقدمه تعلیم جوارح و طبع منشئات له فی کلکتة سنة ۱۲۴۲ علی الحجر و بعدها بلکهنو سنة ۱۲۶۰.

۷۹۷۱: منشئات

للميرزا وحيدى التبريزى (راجع ۹: ۱۲۶۵) توجد منها فى مكتبة السلطان محمد الفاتح و أخرى فى مكتبة بداخل همايون.

منشئات

وزير لشكر، مر بعنوان منشئات موسى وزير لشكر.

۷۹۷۲: منشئات

و تسمى ب تهنيت نامه لولى محمد، الساكن فى حيدرآباد دكن، و هى مما أنشأها بنفسه، مرتبا على بابين: ۱- المكاتيب للتهنئة، ۲- العرائض و المراسلات. أوله: [حمدى كه منشيان كامل و كاتبان صاحبدل در حيطه تقدير ...]

نسخه منها فى (الآصفية ۱۹۴- إنشاء) كتبها أحمد على فى ۱۲۷۰ فى حيدرآباد فى ۱۴۱ ورقة.

منشئات

هدايت الطبرستانى، مر بعنوان مكاتيب ۲۲: ۱۴۵.

۷۹۷۳: منشئات

هركرن أو إرشاد الطالبين.

۷۹۷۴: منشئات

هيراچند الهندى. له زاد المعاش بالفارسية. نسخه مخرومة الأول فى (پنجاب، پبلک لائبريرى ۹، ۸۷۶) فى ۹۲ ورقة.

۷۹۷۵: منشئات

للميرزا يوسف الهروى و هى دستور نامه‌نگارى فى بيان قواعد إنشاء المكاتيب بالنظم و النثر، و الدلالة على أن فى كل مطلب أى من الأشعار يليق بالذكر، و فيها ذكر من عالمگير الثانى الذى جلس على سرير الملک فى ۱۱۶۷، نسخه الأصل منها فى (دانشگاه ۲۶۱۵) كتبت بقلم النستعليق فى القرن الثانى عشر، و توجد فيها بياضات. أوله: [من كلام ميرزا يوسف هروى. سائر

ص: ۴۴

بطبقه أعلى از امرا نويسند: عتبة خدام ذوى الاحترام امرا و جهان پناه ...]

و النسخة فى ۱۴۶ ورقة.

منشئات

يوسفى. رأيت منتخبات من منشئاته بهذه النسبة فى مجموعة بياضية انتخبها ميرزا محمد كاظم بن ميرزا محمد الجاجرمى الملقب فى شعره بادا. فرغ من الانتخاب سنة ١١٧٧ و كتابة جل من المجموعة هذه بخطه عند السيد أبى القاسم الرياضى بنجف.

أقول: و نعلم أن ليوسف بن محمد اليوسفى الهروى الطبيب المذكور فى (٩:

١٣٢١) بدائع الإنشاء ألفه لولده رفيع الدين حسين فى قواعد الإنشاء سنة ٩٤٠.

جاء فيه:

اين نامه كزوست بدعت فن إنشاء	كرديم و را بدائع الإنشاء نام
تكرار كنى چو نام أو را يک بار	شک نيست كه ره برى بسال إتمام

و يحتمل أن يكون مؤلف المنشآت هذه هذا الهروى.

٧٩٧٦: منشئات

توجد فى (تبريز، الملية ٣٠٢٩) نسخه غير مؤرخة فى ٩١ ورقة، تشتمل على عدة منشئات مختلفة من الرسائل الديوانى أو مما يتبادل بين الأحباب. أوله: [حمد و سپاس لا يعد و لا يحصى مر خداوندى را سزاست كه آفريننده جهان و دارنده زمين و آسمان و روزى دهنده].

٧٩٧٧: منشئات

مجموعة من المكاتيب التى يتداول بين العاشق و المعشوق و هى أيضا من قبيل التوسل إلى الترسل المذكور منتخبه فى (٢٢) نسخه غير مؤرخة منها فى (المجلس ٢٢٦٢) فى ١٨٧ ص، و الظاهر إنها ألفت فى القرن الثانى عشر أو الثالث عشر، و جاء فى آخرها: [... اين أرادت پيشه خلوصيت انديشه به تمناى برخى از دوستان ... تجميع اين كتاب ... بر آمده ... تا آن كه عشاق با غم ساخته و شيدايان دلباخته ... از مضامين شيرين ... آن ضبط رقيمه نموده ...]

و من هذا الباب دليل العشاق لفرج الله المنشى الملقب ب خازن الأشعار الذى ألفها باسم ناصر الدين شاه فى (ج ١/ ١٢٧٢).

ص: ۴۵

٧٩٧٨: منشئات

و اسمها تمثيل مرتب على مقدمه و خمسة أقسام:

١- فى باب الفتح و النصر، ٢- فى الاتحاد و الإخلاص، ٣- مكتوب إلى أحد الأصدقاء ۴- ما يناسب حال القضاة، ۵- فى الجواب، و فى المقدمة ذكر من محمد الموسوى، كما أن فى أحد المكاتيب إلى أحد الأصدقاء عنوان [الداعى حسين الخوارزمى] نسخه غير مؤرخة منها فى (المجلس ۵١١٩) كتبها اختيار المنشى بن على الجنابذى بقلم التعليق.

٧٩٧٩: منشئات

أو ترسل توجد فى (تبريز، الملية ٢/ ٢۶١٢) نسخه كتبها زين العابدين الخسروشاهى بن المشهدى حيدر بقلم النستعليق الشكسته فى (شوال ١٢٠٩) فى (٣٢+ ٢) ورقة و النسخة مشتملة على أنموذج من المنشآت، أسناد بيع الشرط، ما يكتب لعقد الوكالة أو الشركة أو الصلح أوله: [الحمد لله الذى أحل البيع و الشرى و حرم الغصب و الربا]

٧٩٨٠: منشئات

أو المحاسن و المنشآت فارسى و كان الفراغ من تأليفه فى يوم الخميس (٨ شعبان ٨١٩) مرتب على ثلاثة أبواب: ١- فى تسعة فصول فى الأخلاق من مكارم الأخلاق و العدالة و السخاء و الشجاعة و العفو، و الإغماض و زوال النعم و السعادة الأخروية، الصبر (و من هنا يظهر أن المؤلف ذهب من يزد إلى قم و الرى) الشكر و من هذا الفصل نفهم أنه عبر من قزوين و نال بصحبة الخواجة شرف الدين و فيها ذكر من أميران شاه، و الباب الثانى ترسل مختصر فى تسعة فصول، و الثالث فى الآداب الفارسية التى يعتبر تلفيقها مناسب فى العبارات و المراسلات نسخه منها فى (أصفهان، شهرداری ٩٣٩- ٧- ٨۴) كتبها طاهر الكاتب بقلم النسخ فى يوم الخميس (ع ٢/ ٨۴٨) و هى مخزومة من أوله و ليس فيه الفصل الأول من الباب الأول، و صورته الفتوغرافية فى (دانشگاه، رقم ٢۴۶٧)

٧٩٨١: منشئات السلاطين

و هى مجموعة مكاتيب عربية و فارسية و تركية على حسب تاريخ المنشآت ألف فى ٩٨٢ و طبع فى إستانبول ١٢٧۴ فى مجلد، باهتمام أحمد فريدون بگ الملقب بتوقيعى راجعه

ص: ۴۶

٧٩٨٢: منشأ التمدن

للسيد نور الدين الحاج سيد جعفر بن الحاج سيد عبد الصمد التسترى المعاصر، فارسى طبع

٧٩٨٣: منشأ العرفان

فی تفسیر البسملة و شرح بعض أشعار العرفاء، لمحمد رفیع، نسخه منها فی (القاهرة، دار الکتب ۲/ ۹۳ زکیة) کتبها محمد الداغستانی فی ۱۱۴۸، فی ۷۸ ص

۷۹۸۴: منشعبة

فارسی فی الصرف، نسخه غیر مؤرخة منها فی (بنگال الآسیویة ۸/ ۱۱ ۱۳۲)

[منشورات]

۷۹۸۵: منشورات إسماعیلیة:

منشور أبا علی، منشور أبی المعنی الطاهر، منشور إلی آل عبد الله، منشور إلی عبد و آل سلیمان، منشور إلی محل الأزهر الأشرف، منشور رمز لأبی الخیر سلامة، منشور الشرط و البط، منشور فی ذکر إقالة سعد، منشور نصر بن فتوح کذا ذکر فی الملحق من فهرست الکتب و الرسائل لمجدوع نقلا عن فهرس أیوانف

۷۹۸۶: المنشورات الرضاعیة

منظومة فی الرضاع، قرب ألف بیت للمولی محمد حسن النائنی، صاحب گوهر شب چراغ ذکره فی آخره

منشورات الأحادیث

لعلی بن الریان بن الصلت، و قد مر بعنوان المنثور کما فی بعض نسخ النجاشی

منشور الأدب

مر بعنوان منثور الأدب

۷۹۸۷: منشور مبارک

أو رسالة أنسابیة رسالة فارسیة مجعولة فی أنساب ملوک طبرستان یتصل نسبهم إلی أمیر المؤمنین (ع) و فیها حکایات خیالیة مثل إرسال علی بن أبی طالب (ع) العمار بن یاسر رسولا عند یزدجرد الملک الساسانی و قبول یزدجرد الإسلام من عنده، حکایت بی‌بی شهربانو مع حسین بن علی (ع)، معاضدة الإیرانیون بکوفة مع علی (ع) فی حرب صفین، قتل حسین (ع) بید المروانیین و رجوع شهربانو إلی ری و اختفائها فی جبل المشهور باسمها، مقاومة الإیرانیین للمروانیین، قیام أبو مسلم الخراسانی، و فی أواخرها منشور و تاریخ ۶۷۷ لم یسمها

المؤلف باسم بل لقبها بمنشور مبارک و فی آخرها ب رسالة أنسابیة أولها: [شکر و سپاس مر خدای را تمت آلائه و عمت نعمائه، که نعمت] توجد فی (طهران، دانشگاه ۸۷۷) ضمن مجموعة المؤرخة ۱۰۷۵

من شهد الجمل مع علی (ع) من الصحابة

و من صلی و من طاف فی العمرة و من عشق من الشعراء إلی آخر، مر فی (۲۲: ۲۲۸ إلی ۲۳۴)

۷۹۸۸: منشی‌گری و خطاطی

رسالة فی الإنشاء و الکتابة، لسامی النیشابوری، قیل: إنها ألفت فی ۱۱۲۲ توجد فی (بادلیان ۳۲/ dd A۶۹) ضمن مجموعة مع مناظرة الملا هلالی و ملا نرگس فی مجلس السلطان حسین، مر ذکر سامی النیشابوری من قرن العاشر فی (۹: ۴۲۴) راجعه

المنصف فی شرح تصریف المازنی،

لابن جنی ذکره بعض و الظاهر أنه المصنف کما مر بهذا العنوان

۷۹۸۹: المنصف

فی تاریخ الکوفة للشیخ أبی جعفر الحسن بن محمد بن جعفر التمیمی المعروف بابن النجار، نقل عنه السید غیاث الدین عبد الکریم فی فرحة الغری و استظهر شیخنا فی خاتمة المستدرک أن والده- یعنی أبا الحسن محمد بن جعفر- کان من مشایخ النجاشی الذی یعبر عنه بأبی الحسن النحوی أو التمیمی و بمحمد بن جعفر الأدیب أو المؤدب أو القمی، و الکل واحد، و یروی عن الحافظ ابن عقدة المتوفی سنة ۳۳۳ أقول: مر بعنوان تاریخ الکوفة أن صاحب المنصف من مشایخ المفید فکیف یکون والده شیخ تلامیذ المفید نعم یمکن أن یکون أبا الحسن محمد بن جعفر أستاذ النجاشی و صاحب تاریخ الکوفة الذی توفی سنة (۴۰۲) ابنا لأخی هذا الشیخ- یعنی أبا جعفر الحسن بن محمد بن جعفر صاحب المنصف و شیخ شیخنا المفید فیکون نسب أستاذ النجاشی هکذا: أبا الحسن محمد بن جعفر بن محمد بن جعفر التمیمی النحوی المؤدب و صاحب المنصف یکون عمه و یکون لکل منهما تاریخ الکوفة و لعله لا ربط بینهما أصلا، و قال فی الریاض عند ذکر المنصف: لعله الذی

ص: ۴۸

رأیته بأردبیل و لعل مؤلفه ابن النجار العامی المشهور أقول: فراجع فی عنوان تاریخ الکوفة تری روایة صاحب المنصف عن الصادق (ع) بأربع وسائط و تری روایة المفید عنه فی الإرشاد

۷۹۹۰: منصور نامه

تاریخ منظوم فارسی، للسلطان حسین میرزا بایقرا (۸۴۲- ۹۱۱)، لم أعرف ناظمه یوجد فی بادکوبة (أکادمیة العلوم لآذربایجان ۶۶)، کتابته ۱۰۳۰ کما فی فهرست بریگل

۷۹۹۱: المنصوری

فی طب الأجساد، لأبی بکر محمد بن زکریا الرازی و کتب بعده الطب الروحانی الموجود لیضم إلیه و یعم نفعه للنفس و الجسد، و کتب المنصوری باسم صدیقه منصور بن إسماعیل فی عشر مقالات و یقال له:

کناش المنصوری فی ۱۴۷ ورقة، نسختان منه فی (الآصفیة) و نسخه فی الخزانة الرامفوریة و أخری فی بانکی‌پور بعنوان الکناش فی الورقة المذکورة فی تذکره النوادر، و مر فی الکاف بعنوان الکناش لأن الکناش اسم لنوع من الکتب الطبیة فیقال لهذا الکناش المنصوری

[المنطق]

۷۹۹۲: رسالة فی المنطق

مختصرة، للسید الشریف جمال الدین إبراهیم ابن عبید الله الصفوی أولها: [طوالع أنوار طلعت من مطالع البیان و لوامع شمسیة أشرقت من أفق اللسان] و ذکر فی آخرها أن له کتاب مقدمه العلوم و أحال معرفة شروط القیاس إلیه، و دعا أن یوفقه الله لخاتمة مسماة بمرآة المفهوم و النسخة فی مجموعة عند السید محمد باقر حفید السید محمد کاظم الیزدی بالنجف

رسالة فی المنطق

للشیخ أحمد الخطی بن محمد بن یوسف، تلمیذ المجلسی الثانی، توفی هو و أخوه فی حیاة أبیهم بالطاعون له رسالتان فی المنطق: إحداهما المشکاة المضیئة مر فی (۲۱: ۶۲) و أخری الرموز الخفیة فی المسائل المنطقیة المذکورة فی (۱۱: ۲۵۲)

۷۹۹۳: رسالة فی المنطق

للمولی أحمد، موجودة فی (الخزانة الرضویة) من موقوفات ابن خاتون العاملی تلمیذ الشیخ البهائی

۷۹۹۴: رسالة فی المنطق

للشیخ إسماعیل بن محمد التبریزی، و النسخة فی مکتبة (راجه فیض‌آبادی ۶) کما فی فهرسها المخطوط

۷۹۹۵: رسالة فی المنطق

لبابا أفضل الکاشانی المرقی، المذکور فی (۹:

۱۱۶). له فی المنطق منهاج المبین یأتی فی محلها، و مقالتان فارسیتان ضمن مجامیع رسائله. إحداهما یبتدئ: [فصل. سخنی چند موجز که منطق را بکار آید و چاره نبود از حفظ آن]. و الثانیة أولها: [بدان أیدک الله تعالی که هرگاه اراده کنی تحصیل مطلبی را از مطالب تصدیقیه]. نسخه منهما فی طهران (المجلس ۲۴ و ۳۵/ ۴۹۴۲) ضمن مجموعة المؤرخة ۱۰۵۶.

۷۹۹۶: منظومة فی المنطق

للسید محمد باقر بن السید حیدر بن إبراهیم الحسنی الحسینی الکاظمی، المتوفی سنة ۱۲۹۰، ذکره سیدنا الحسن صدر الدین.

۷۹۹۷: رسالة فی المنطق

للسید باقر الکاظمی المذکور، صاحب خلاصة النحو المذکور فی (۷: ۲۳۴). ذکرها سیدنا الحسن صدر الدین و ترجمناه فی الکرام: ۱۷۹.

۷۹۹۸: رسالة فی المنطق

فارسیة، للشیخ بخش علی الیزدی الحائری، المعاصر المتوفی بالحائر فی سنة ۱۳۲۰.

۷۹۹۹: منظومة فی المنطق

للسید محمد تقی القزوینی، ینقل عنه فی حاشیة منظومة نهایة التحریر بخطه فی خزانة السید مهدی الکاظمی، و مر له منظومة فی المعانی و البیان.

۸۰۰۰: رسالة فی المنطق

للشیخ جبر النجفی. و النسخة بخطه فی خزانة السید الحسن صدر الدین. و مر له رسالة فی المفاهیم و العموم و الخصوص فی (۲۱: ۳۱۳) و ترجمناه فی الکرام: ۲۳۲.

۸۰۰۱: منظومة فی المنطق

للسید جعفر بن إسحاق الموسوی الدارابی، المعروف بالکشفی المتوفی ببروجرد حدود سنة ۱۲۶۷ و النسخة عند بعض أسباطه و هو المیرزا أحمد بن المیرزا أبی الحسن فی إصطهبانات، و مر له منظومة فی الکلام.

ص: ۵۰

۸۰۰۲: منظومة فی المنطق

فارسية. أولها:

]

بعد بسم الله الرحمن الرحيم حمد از بهر خداوند كريم

- إلى قول الناظم:

آن كه نى جز آن كه مى‌دانم است عابد الحسين بن قاسم است

] و النسخة بخط السيد زين العابدين الطباطبائى، تاريخها حدود سنة ١٢٩٠.

٨٠٠٣: رسالة فى المنطق

لمحمد حسين الأردبيلى. و عناوينه [فصل] أو [فتح] و هو كترجمة من مباحث المنطق الشكلى و جاء فى آخره: [اميد كه سائر محصلين ممتع گشته باعث تذكار روزگار فقير ... محمد حسين أردبيلى ...]. و النسخة بخط من القرن الحادى عشر كتبها محمد رضا بن گل محمد بقلم النستعليق مخرومة الأول توجد فى (المجلس ١/ ٤٠٥٦).

٨٠٠٤: رسالة فى المنطق

للشيخ الأديب الحكيم داود بن محمد بن عبد الله بن أبى شافز- بالشين المعجمة و الفاء و الزاى- البحرانى، قال الشيخ سليمان بن عبد الله الماحوزى: إنه كان فريد عصره فى جميع الفنون و شعره فى غاية الجزالة و قصائده معروفة. ثم حكى عن شيخه الشيخ سليمان بن أبى ظبية المتوفى سنة ١١٠١: أن الشيخ داود كان جدليا حاذقا فى علم المناظرة ما ناظر أحمد الا أفحمه و له مع السيد العلامة الحسين بن الحسن الغريفى مناظرات يرى فى الظاهر أنه الغالب و فى الحقيقة كان الحق مع السيد فيأتيه الشيخ داود بالليل معتذرا منه و معترفا بأن الحق معه و ذهب فى رسالته إلى مختار الفارابى فى تحقيق عقد الوضع فى المحصورات و له مذاهب نادرة فيها غير ما ذكرناه.

٨٠٠٥: منظومة فى المنطق

مختصرة

٨٠٠٦: منظومة فى المنطق

مفصلة كلاهما فارسيتان للسيد زين العابدين الطباطبائى، و النسخة عند الميرزا محمد الطهرانى، و مر له منظومتان فى الصرف كذلك كما يأتى منظومتان فى النحو.

۸۰۰۷: منظومة فی المنطق

للشیخ سلیمان آل عبد الجبار القطیفی

ص: ۵۱

نزیل مسقط، المتوفی سنة ۱۲۶۶. ذکرها فی أنوار البدرین قائلا إنها مبسوطة و مر له منظومة فی أصول الفقه.

۸۰۰۸: رسالة فی المنطق

للشیخ سلیمان بن عبد الله الماحوزی المتوفی ۱۱۲۱، و شرحها له أیضا، کما ذکره الشیخ عبد الله السماهیجی فی إجازته و کذا صاحب اللؤلؤة.

۸۰۰۹: منظومة فی المنطق

للشیخ صالح الأنصاری. أوله:

]

قال النهاری صالح الأنصاری	الحمد لله الحکیم الباری
ثم الصلاة و السلام الأبدی	علی النبی المصطفی محمد
و آله و صحبه الکرام	و النادرین السادة الأعلام

۸۰۱۰: رسالة فی المنطق

للمفتی المیر محمد عباس الجزائری اللکهنوی المتوفی ۱۳۰۶، ذکرها فی التجلیات و قال: إنها فارسیة.

۸۰۱۱: رسالة فی المنطق

للسید عبد الصمد الجزائری، صاحب فصل- الخطاب المذکور فی (۱۶: ۲۲۸) و المحاکمات بین صاحبی القوانین و الفصول المذکور فی (۲۰: ۱۳۳) و النسخة ضمن مجموعة من إفاداته عند حفیده السید محمد بن السید نعمة الله بن السید محمد جعفر بن المصنف و ترجمنا المصنف فی (النقباء:

.(۱۱۳۲

۸۰۱۲: رسالة فی المنطق

للشیخ عبد الله بن أحمد البلادی البحرانی المتوفی بشیراز سنة ۱۱۴۸. قال تلمیذه فی اللؤلؤة: إنها شرح علی رسالة أستاذه الشیخ سلیمان بن عبد الله لکنه لم یتم.

۸۰۱۳: رسالة فی المنطق

للسید عبد الله الحسینی. أولها: [الحمد لله حق حمده و الصلاة علی رسوله و عبده و علی آله من بعده ...] عناوینها: [هدایة ...

هدایة ...] و أحال فی آخرها إلی کتابه فی الحکمة الموسوم ب زبدة الأسرار مع رسالته فی الحکمة المذکورة فی (۷: ۵۵) و النسخة فی کتب المیرزا علی الشهرستانی.

ص: ۵۲

۸۰۱۴: کتاب المنطق

للشیخ عبد اللطیف بن الشیخ نور الدین علی بن الشیخ شهاب الدین أحمد بن أبی جامع الحارثی العاملی، تلمیذ الشیخ البهائی و صاحب المعالم و المجاز منه ذکره ابن أخیه الشیخ علی بن الشیخ رضی الدین.

۸۰۱۵: منظومة فی المنطق

لشاعر یتخلص فیها بعزیزی، و هی منظومة فارسیة فی ۳۶۸ بیتا، توجد ضمن مجموعة فی (مشهد خراسان، عبد الحمید المولوی ۲/ ۴۴۶) و معها منظومة فی القافیة و منظومة فی المساحة و منظومة فی علم الأعداد کلها من نظمه، تاریخ منظومتها فی القافیة ۱۰۸۳ کما مر فی (۱۹: ۲۶۰ و ۳۰۸).

۸۰۱۶: منظومة فی المنطق

نظم ل تهذیب المنطق. أولها: [قال

علی الحقیر الشأن ابن الحسین راجی الغفران

] للشیخ علی بن الحسین الجامعی، و قد نظمه لولده محمد. و فی آخره:

]

قد تم ما نظمته تمرينا فى الألف اثنا و سبعينا

[ألف مائة اثنا و سبعينا

و النسخة عند السيد شهاب الدين بقم و له منظومة فى أصول الفقه.

٨٠١٧: كتاب المنطق

للشيخ على المذكور. متنا.

٨٠١٨: كتاب المنطق

شرحا على المتن المذكور، لصاحب المتن أيضا ذكرهما الشيخ جواد محيى الدين فى رسالته فى آل أبى جامع.

٨٠١٩: كتاب المنطق

لوالد الصدوق الشيخ على بن الحسين بن موسى بن بابويه المذكور فى النوابغ و فى بعض نسخ النجاشى النطق.

٨٠٢٠: رسالة فى المنطق

للشيخ الفقيه على بن محمود المشغرى خال والد المحدث الحر، ذكرها فى الأمل.

٨٠٢١: منظومة فى المنطق

فى نيف و مائة بيت. أولها:

]

قال على هو نجل حيدر بعد افتتاح باسم رب البشر

] للشيخ على حيدر، و النسخة بخط ولده الشيخ جواد عند حفيده الشيخ جعفر

ص: ٥٣

كما مر التفصيل عند منظومة فى الأصول، فراجع، و نسخه عليها بعض الحواشى لولده الآخر الشيخ باقر المعاصر فى خزانة سيدنا الشيرازى بسامراء.

۸۰۲۲: منظومة فی المنطق

للمولوی علی رضا. أولها:

]

یا دائم الفضل علی البریة　　یا باسط الیدین بالعطیة

[...

و رأیت النسخة عند حیدر قلی خان الکابلی بکرمانشاه، و مر للناظم منظومة فی الکلام.

۸۰۲۳: المنطق

للمولی علی نقی بن قرچغای، مؤلف الإیمان الکامل المذکور فی (۲: ۵۱۴) و غیره. فارسی. دون منطق أرسطو فی أربعة أجزاء:

الأجناس العالیة و القضایا و القیاس و الصناعات الخمس، فکتب الجزء الأول الموسوم بقاطیغوریاس. أوله بعد البسملة و الحمد: [و بعد این کتابی است از تألیف این کمترین علی نقی بن قرچغای خان]. و آخره: [تمام شد کتاب قاطیغوریاس و لواحق آن از جملة کتب أربعة منطق در روز جمعه نهم شهر صفر الخیر سنة ۱۰۷۶]. ثم کتب الجزء الثانی الموسوم بباریرمیناس. أوله: [کتاب باریرمیناس قضایا.

معلم ثانی فارابی در شرح کتاب منطق أرسطو]. و فرغ منه فی ۲۳ شعبان أیضا من سنة ۱۰۷۶. و الموجود منه هذان الجزءان، فی (الرضویة ۵۷ منطق ۱۱۲۰) من موقوفات نادر شاه الأفشار فی ۱۱۴۵. و احتمل فی فهرسها أنه نسخه الأصل بقلم المؤلف، و یمکن أن یکون مواضع الحک و الإصلاح بخطه- علی الأقل- و هو فی ۹۲ ورقا و مر فی إحیاء حکمت فی (۱: ۳۰۸) أن هذین الجزءین من أجزاء منطقه لأن فیه تمام مباحث المنطق و الحکمة. و مر للمؤلف التعلیقات فی الحکمة ۴: ۲۲۵ و مرآة الوجود و الماهیة ۲۰: ۲۸۸ و له أیضا شوق نامه عباسی فی شرح المثنوی المعنوی و خزاین جواهر القرآن ۷: ۱۵۴ و رسالة در علم فی علم الإجمالی و التفصیلی فی الواجب. و غیره من المقالات.

۸۰۲۴: منظومة فی المنطق

للمولی محمد کاظم بن الحاج محمد صادق الکاشانی الأصفهانی، (۱۲۰۵- ۱۲۷۳) و النسخة عند أحفاده* المؤلف*. و یأتی له قریبا منظومة فی

أصول الفقه و منظومة فی النجوم.

۸۰۲۵: کتاب المنطق

للسید شمس السادة فخرآور بن محمد بن فخرآور القمی، أدرکه الشیخ منتجب الدین.

۸۰۲۶: رسالة فی المنطق

للمولی قطب الدین الرازی و هی غیر رسالته فی التصور و التصدیق المذکورة فی (۴: ۱۹۸) کانت موجودة فی مکتبة الخوانساری و مر للمؤلف شرح المطالع فی (۱۴: ۶۹) و المحاکمة بین شرحی الإشارات فی (۲۰: ۱۳۲).

۸۰۲۷: منطق

لأبی جعفر محمد قاسم الهزارجریبی، مر باسمه الفوائد- الضروریة ۱۶: ۳۴۶. عناوینه: فائدة، فائدة. أوله: [الحمد لله الذی عرفنا المنطق و البیان ... و بعد چون بعضی از برادران دینی بتحریر رساله‌ای که متضمن أکثر مسائل ضروریة].

۸۰۲۸: منظومة فی المنطق

للمیرزا محمد التنکابنی، اسمها المعراج له منظومة فی المعانی و البیان.

منظومة فی المنطق

سماها اللآلی المنتظمة للحاج مولی هادی السبزواری طبع مع شرحه المزجی مکررا فی طهران، و له منظومتان فی الفقه کما مر.

۸۰۲۹: منظومة فی المنطق

للسید هادی بن السید حسین الصائغ بن السید جواد بن السید مهدی الکاتب بن السید حسین الحسینی البحرانی، نزیل المسیب المولود ۱۳۰۲، عدها من تصانیفه و مر له منظومة فی أحوال المعصومین.

۸۰۳۰: رسالة فی المنطق

للسید محمد مهدی الموسوی، ذکرها فی آخر کتابه خلاصة الاخبار المذکور فی (۷: ۲۱۰).

۸۰۳۱: رسالة فی المنطق

للشيخ وارث على بن نجم الدين الهندى كتبها للنواب معتمد الدولة مختار الملک السيد محمد خان بهادر ضيغم جنگ. أولها: [مؤسس مقدمات عقلية و مقرر ماهيات لامعة منطقيه حمد و ثناى يگانه‌اى است- جل شأنه- كه جواهر موجودات را از معادن ...].

ص: ۵۵

۸۰۳۲: منطق

نسخه منه فى (الإلهيات ۷/ ۳۸۷ د) كتبت بقلم النستعليق ضمن المجموعة المؤرخة ۱۲۱۷. أوله: [بدان كه هر چه در ذهن در آيد اگر خالى از حكم است آن را تصور خوانند ...].

۸۰۳۳: منطق

نسخه منه فى (طهران، عند الدكتور أصغر المهدوى ۲۶۹) كتبت بقلم النستعليق فى القرن الحادى عشر و الظاهر إنها ألفت للتدريس فى المدارس الحديثة.

۸۰۳۴: رسالة فى المنطق

فارسية بترتيب السؤال و الجواب، رأيت نسخه ناقصة منه- إلى آخر الأشكال الأربعة- عند الدكتور جزائرى، أستاذ كلية الحقوق بطهران.

۸۰۳۵: رسالة فى المنطق

فارسية. أولها: [دانستن چيزها از دو نوع خالى نبود: يا دانستن چيزى بود بى‌آنكه بر أو حكمى بوده باشد بنفى، يا إثبات، و آن را تصور خوانند ...]. و آخرها: [... اميد چنانست كه اگر اين قدر دانسته شود از خطا و زلل احتراز نموده آيد و طريق حق كه هر مطلوبى بدو حاصل شود ظاهر گردد، و الله الموفق و المعين و عليه التكلان إنه هادى إلى سواء الطريق].

۸۰۳۶: رسالة فى المنطق

أولها: [إن أحسن ما يفتح به المنطق و الكلام حمد الله الواحد الذى أبرأ الأنام و نصب جهات دالة على وحدته على وجوه الدهور و الأعوام ...] و النسخة عند عز الدين بن الشيخ محمد جواد الجزائرى فى النجف.

ص: ۵۶

[المنطق فى كلام المحقق [۱]]

---

[۱]

[بیان]

و تذکر هنا طردا للباب، جل من الکتب المنطقیة علی ترتیب شهرتها- تذییلا لما فاتنا فی هذا الباب.

۸۰۳۷: آداب البحث

لا یوجد فی المتن اسم من المؤلف و لکن قد ینسب إلی ابن کمال پاشا، أحمد بن سلیمان المتوفی ۹۴۰، و مؤلف دقائق الحقائق و رساله‌ای در وحدت وجود و غیرها، و ینسب بعضا إلی الخواجة حسن (أو الحسین) شاه بقال، کما إنا قد نسبناه احتمالا إلی کاتب إحدی نسخه الموجودة فی (۱۱: ۴) و لکن لا وجه لذلک الفرض لأن النسخة علیها تاریخ ۱۰۹۶. و توجد عدة نسخ من الکتاب متقدمة علیها کتابة نحو مائة سنة و أکثر، منها فی (طهران، عند الدکتور مفتاح ۸/ ۲۳۱) کتبت بقلم النستعلیق فی ۹۳۲. و منها فی (الرضویة ۸/ منطق) کتبت بقلم النستعلیق فی ۹۴۸.

و هی مقالة مختصرة مع مقدمه فی تعریف البحث و المناظرة مرتبة علی أربعة فصول: ۱- [بدان که کسی که در صدد آن است که مطلوبی را إثبات کند ...] ۲- [اگر خصم متعرض دلیل معلل شود ...] ۳- [مثلا کسی گوید مدعی آن است که لفظ صد اسم است ...] ۴- [خصم را نیز رسد در مثال مذکور که مقدمه معینة را دلیل ...]. طبع الرسالة فی سال نامه پارس فی ۱۳۲۳ ش. أوله:

[الحمد لمن ... لقضائه و الشکر لمن لا معارض ... بدان که بحث از روی لغت تفتیش و جستجو کردن است ...].

۸۰۳۸: آداب البحث

مقالة فارسیة مختصرة فی صفحتین و النصف، نسخه منها فی (همدان، مدرسة غرب ۵/ ۱۹۷) ضمن المجموعة المؤرخة ۱۲۹۲، و یوجد

ص: ۵۷

۸۰۳۹: المنظوم الفصیح و المنثور الصحیح

للسید محمد بن محمد بن الحسن بن القاسم العیناثی، صاحب الاثنی عشریة فی المواعظ العددیة ذکره فی أمل الآمل.

۸۰۴۰: منظومة

لنافع القمی الطباخ، المذکور فی (۹: ۱۱۶۴).

۸۰۴۱: منظومة آیین حج

لمحمد صادق الرازی، المذکور فی (۹:

۵۷۹) طبع مع ثلاث منظومات مختصرات أخر بطهران ۱۳۲۸ فی ۸۳ ص.

۸۰۴۲: منظومة آتش دل

لمصطفی سرخوش، المذکور فی (۹:

۱۰۵۵) مطبوع.

أیضا رسالة فارسیة غیر مؤرخة بهذا الاسم فی النجف عند السید محسن الحکیم (۱۰/ ۱۰۱۲) کتبها عبد الله بن أبی الحر فی ثلاثة أوراق، و جاء فی ملاحظات السید أحمد الإشکوری: إنها من تألیفات المیر سید شریف الجرجانی، صاحب الکبری و الصغری.

آداب تعلم و تعلیم

ترجمه و شرح ل (آداب المتعلمین) العربی المنسوب إلی المحقق الطوسی، و المذکور فی (۱: ۲۶). أوله: [حمد له ... بدان که این مختصری است در آداب تعلم و تعلیم، بأید که متعلم پیوسته این را در تحت نظر دارد تا از علم محظوظ گردد و تمتع یابد، و هذا ترتیب الأبواب ...]. نسخه منه فی أصفهان عند السید محمد علی الروضاتی و علیها تاریخ (۸۸۹- ۹۰۰) و لما أن النسخة لا یتجاوز من ترجمه الباب الحادی عشر، فترجم الباقی أخیرا الحاج میر سید محمد الموسوی- أخو صاحب الروضات- و مر آداب المتعلمین- نظیر ما کتبه الطوسی- فی (۱: ۲۸) کما مر آداب التعلیم- ترجمه لکتابه- فی (۱: ۱۵) و مر سائر تراجم کتابه فی (۴: ۷۳) و مر نظمه بالفارسیة فی (۴: ۳۹).

رسالة در احتیاج به منطق

فارسیة. نسخه منها فی (طهران، دهخدا ۳/ ۳۰۴) کتبها علی پومالی ضمن المجموعة المؤرخة (۹۷۰- ۹۷۱).

۸۰۴۳: منظومة آثار الحقائق

لفنائی الکاشانی، السید محمد الاعتمادی المذکور فی (۹: ۸۴۸) طبع بطهران فی ۱۳۲۱ ش فی ۱۹۶ ص.

۸۰۴۴: منظومة آثار عشق

لگلشنی البردعی، المذکور فی (۹: ۹۳۴) ذکرها إسماعیل پاشا فی هدیة العارفین ۱: ۲۶.

منظومة آداب السلوک

للعصار اللواسانی، مر فی (۱: ۲۰).

۸۰۴۵: منظومة فی آداب الشریعة و الحکم المرعیة فی الشریعة

میمیة تقرب من ثلاثة آلاف بیت، خالیة من الألف و الهمزة، من منشئات السید جعفر بن الحسین بن قاسم بن محب الله بن قاسم بن قاسم بن المهدی الموسوی الخوانساری

أولها: [بدان که إنسان نه این هیکل مخصوص و جثة محسوس است ...].

أساس الاقتباس

للخواجة الطوسی، مر ذکره فی (۲: ۵). فرغ منه فی ۲۲ ج ۲/ ۶۴۲ فی قهستان. نسخه شایعة.

أصول فن مناظرة

لچارلس هانسون الأمریکی، ترجمها إلی (الفارسیة) علی أصغر حکمت بن حشمت الممالک أحمد علی مستوفی الشیرازی، المولود (۱۳۱۰ ق- ۱۲۷۱ ش) طبع فی ۱۳۱۶ ش، و أهدی المترجم نسخه خطیة منها إلی (الرضویة ۸۹۳۰).

الإیساغوجی

فارسی، نسخه منها غیر مؤرخة فی (بنگال، الآسیایی ۸/ ۱۲ ۹۵۰). و مر فی (۲: ۴۸۹) الإیساغوجی لمحمد بن زکریا الرازی.

إیضاح الصغری

شرح على الصغرى للجرجانى، المذكورة فى (۱۵: ۴۲). و الشرح لتلميذه أحمد بن عبد العزيز الشيرازى. أوله: [حمد بى‌حد و سپاس بى‌عد]. نسخه غير مؤرخة منه فى (الرضوية ۳ منطق) فى ۲۰ ورق. و مر تعريب الصغرى فى (۱۶: ۳۳) بعنوان الغرة فى المنطق.

بهجة الطالبين

فى شرح الكبرى للجرجانى، المذكورة فى (۱۷: ۲۵۹). و الشرح لمحمد بن محمود الحسينى اليزدى. طبع على هامش أصله

ص: ۵۹

المعروف بالمير أبى القاسم، المتوفى سنة ثمان و خمسين و مائة و ألف، و هو جد جد صاحب الروضات. ذكره فيه، و قد طبعت المنظومة مع رسائل أخرى للحاج ميرزا محمد هاشم حفيد السيد الناظم فى مجموعة موسومة ب معدن الفوائد فى سنة ۱۳۱۷.

منظومة آداب الضيافة

للمحدث الفيض، مر فى (۱: ۲۴).

۸۰۴۶: منظومة فى آداب المناظرة

للميرزا محمد التنكابنى تلميذ صاحب الضوابط ذكر فى قصصه أنها مختصرة.

۸۰۴۷: منظومة فى آداب المناظرة

أيضا للتنكابنى المذكور، ذكره

فى ۱۳۱۷ طبعا حجريا. أوله: [الحمد لله الذى جعل المنطق آله لإبراز ما يعلم].

نسخه منه فى طهران (الملک ۱۰۷۶) كتبها عبد المجيد فى ۱۲۳۵ فى ۴۶ ورق.

و أخرى غير مؤرخة فى (الرضوية ۱۷۴ منطق) فى ۳۱ ورق. و مر ذكر عدة من شروح الكبرى فى (۱۴: ۳۱).

تبصرة

لزين الدين عمر الساوى، فارسى طبع مع مقالتين آخرين فى المنطق له فى ١٣٣٧ ش، مع مقدمه لمحمد تقى دانش‌پژوه بطهران. أوله:

[سپاس خدايى را كه هستى همه حقائق ازوست] نسخه منه فى (أحمد ثالث ٨١/ ٣۴۴٧) كتابتها (١٨ ع ٢/ ٨۶۶) فى ۴٢ ورق. و أخرى ضمن مجموعة من رسائل أبى على سينا فى (أياصوفيا ١٧/ ۴٨٢٩) من القرن العاشر. و النسختين نسبتا غلطا إلى الشيخ أبى على سينا، و وقع خلط بين الكتاب و بين دانش نامه علائى للشيخ، المذكور فى (٨: ۴٧). و أخرى فى (المجلس ١٠٨) ذكرت فى فهرسها بعنوان الفصل الأول من ترجمه الإشارات و هذا أيضا خطاء. و مر للساوى المعجزات و الكرامات ٢١: ٢١۶ و ترجمه رسالة الطير ۴: ١٠۴ و ١۵: ١٩۵.

٨٠۵۵: تحفه السلاطين

لا نعرف المؤلف، نسخه منه فى (سپهسالار ۶۶٣۵) كتبها محمد على الكرمانشاهى فى ١٢ شعبان ١٢٨۶، فى ١۴٨ ورقا.

ص: ۶٠

فى فهرست كتبه و قال: إنها مطولة.

٨٠۴٨: منظومة آفاق و أنفس

أو آفاق نامه قصيدة لناصر خسرو المذكور فى (٩: ١١۵۴) نسخه منه فى (أياصوفيا ٣٨/ ۴٧٩۵) ضمن المجموعة المؤرخة ٨۵۵.

٨٠۴٩: منظومة آفاق و أنفس

للشاه نعمة الله المذكور فى (٩: ١٢١۵) نسخه غير مؤرخة منها فى (سنا ١/ ١۴٩) مع ٢٣ رسالة للناظم.

٨٠۵٠: منظومة آدينه

لعينى التاجيكى، السيد صدر الدين المذكور فى (٩: ٧٨١).

أوله: [پوشيده نماند كه علم منطق در ميانه علوم علمى است در نهايت شرف و بلندى مرتبت ...].

فارسی، لا نعرف المؤلف، و هو فی ستة فصول نسخه منه فی طهران عند سعید النفیسی، و انتقلت إلی (دانشگاه ۱/ ۱۵۲) کتبت بقلم النستعلیق فی القرن العاشر.

ترجمه حاشیة تهذیب المنطق

الحاشیة للمولی عبد الله الیزدی کما مر فی (۶: ۵۳) و المترجم مجهول. أوله: [الحمد. حمد در لغت وصفی است بجمیل اختیاری به جهت تعظیم ...] نسخه منه فی (سپهسالار ۳/ ۸۰۸۲) کتبها محمد بن الشاه حسین النصرآبادی فی شعبان ۱۰۴۳ بقلم النسخ، و نسخه غیر مؤرخة فی طهران عند الدکتور علی أصغر المهدوی ۳۵۳، کتبت بقلم النستعلیق فی القرن الثالث عشر و مر شروح حاشیة المولی عبد الله فی (۱۳: ۱۸۰) کما مر حواشیها فی (۶: ۶۰) و المحتمل أن هذه الترجمة أحد شروح تهذیب المنطق الآتیة کما یظهر من أولها.

ترجمه عین القواعد

الأصل لدبیران القزوینی (۶۰۰- ۶۷۵) فی قسمین: ۱- الفلسفة و یسمی هذا القسم ب حکمة العین ۲- المنطق. و الترجمة هذه من القسم الأخیر مرتبة علی مقدمه فی مبحثین: ماهیة المنطق، موضوعها و بعد المقدمة ثلاث مقالات [أبواب]: المفردات، القضایا، القیاسات.

ص: ۶۱

۸۰۵۱: منظومة آرمان

لناصر بن نصر الله الدولتآبادی، المذکور فی (۹: ۱۱۵۵) طبع فی ۱۳۷۲.

۸۰۵۲: منظومة أبواب العلوم

لدرویش جامی، و هو مؤخر من عبد الرحمن الجامی (۸۱۷- ۸۹۸). و هی معجم اللغات العربیة ترجمه إلی الفارسیة، فی قسمین:

۱- اللغات، ۲- فوائد فی اصطلاحات الشرعیة. أولها:

علی الله التوکل فی البداءة علیه الاعتماد فی النهایة

إلی قوله:

أوله: [دلالت بودن چیزی است بنحوی که از دانستن أو چیزی دیگر دانسته شود. أول را دال گویند و ثانی را مدلول، چون دود ...] لا نعرف المترجم الا أن النسخة فی (المجلس ۳/ ۱۹۲۲) کتبت فی ذی الحجة ۱۱۰۲، فی ۱۸ صفحة و لیس لها خطبة و لا تجاوز من البحث حول الرءوس الثمانیة، و ذکرنا شروح حکمة العین فی (۱۳: ۲۱۲).

جواهر المنطق

یأتی بعنوان شرح تهذیب المنطق للشهرستانی.

حاشیة بر تهذیب المنطق

المذکور متنه و سائر حواشیه فی (۶: ۵۳) و أما المحشی هذا فلا نعرفه الا أنه کتبها مع النظر إلی الحاشیة للمولی عبد الله الیزدی أوله: [بدان که حمد در لغت ثنایی است به لسان بر قصد تعظیم ...] نسخه منه فی (الملک ۲۰۰۶) کتبت بقلم النستعلیق فی القرن الحادی عشر فی ۱۳۶ ورقا.

حاشیة بر حاشیة ملا عبد الله

المذکور، لتجلی الشیرازی، المذکور فی (۹: ۱۶۷). أوله: [حمد له، این قیودی است سودمند ... که در حین مذاکره ... إبراهیم خان بر زبان خامه حقیر علی رضا جاری گشته ...]

و فی بعض النسخ: [اعلم أن فی التسمیة یستدعی ...] طبعت بطهران فی ۱۲۸۲ و بعدها نسخه مذهبة منها فی (سنا ۲/ ۳۲۷) کتبت بقلم النسخ ضمن المجموعة المؤرخة ۱۰۲۸، و نسخه أخری فی (یزد، سریزدی) کتبت بقلم النسخ فی القرن الحادی عشر

ص: ۶۲

توجد بطهران (سپهسالار ۲/ ۷۰۴۰) ضمن مجموعة المؤرخة ۱۲۴۲.

۸۰۵۳: منظومة فی إثبات الإمامة و الوصیة

للشيخ حسن بن محمد الدمستانی مع منظومته فی نفی الجبر و التفویض و منظومته الموسومة ب تحفه الباحثین فی أصول الدین الذی نظمه لولده الشیخ أحمد بن الحسن، کلها فی مجموعة فی کتب آل السید صافی بنجف.

۸۰۵۴: منظومة فی اجتماع الأمر و النهی

فی سبع و سبعین بیتا و فیه:

]

الحق أن الأمر و النهی معا فی مورد ضدان لا یجتمعا...

و آخره:

و مر ذکره فی (۶: ۶۱) کما مر للمؤلف تفسیر التجلی فی (۴: ۲۶۷).

حاشیة بر شرح شمسیة

مر الشمسیة و شروحها و حواشی شروحها فی (۱۳: ۳۳۶ و ۶: ۳۴) و یوجد مقالتان فارسیتان تعتبران حاشیة علی شرح الشمسیة إحداهما فی (الرضویة ۸۸ منطق) فی ۱۹ ورقا. أوله: [المقالة الثانیة فی القضایا و أحکامها مدخول فی در أمثال همچنین جاها ...] و النسخة غیر مؤرخة علیها وقفیة ۱۱۷۰، و أخری فی (الإلهیات ۱/ ۱۲۳ ج) کتبت بقلم النسخ و النستعلیق فی القرن الثالث عشر.

حاشیة بر لوامع الأسرار

مر الأصل فی (۱۸: ۳۵۹ و ۱۴: ۶۹) لا نعرف المحشی، أول الحاشیة: [بشواهد عقلیة و دلائل نقلیه مقرر است که هیچ مدحت و ثنا و طاعت و دعا مقبول نیست مگر آن که مقارن نیاز کامل و تضرع تام باشد ...] نسخه منه فی (سپهسالار ۸۱۱۳) کتبت بقلم النستعلیق فی القرن الحادی عشر فی ۱۱۲ ورقا، و ذکرنا سائر حواشیه فی (۶: ۱۱۳).

حجة البالغة

لمحمد إبراهیم بن محمد خلیل الأسترآبادی، الذی کان یعیش فی عهد ناصر الدین شاه، المذکور فی (۹: ۱۱۵۵). ألفها بالتماس میرزا مهدی النوری فی لزوم تحصیل العلم و الیقین و آداب التعلم و التعلیم و کان

]

و فی قبال الصحة الفساد فالنقص منه مطلقا یراد

] للسید محمد صادق بن السید محمد باقر الحجة الطباطبائی الحائری، المتوفی سنة ۱۳۳۷، و یأتی له منظومة فی الحبوة.

۸۰۵۵: منظومة فی الاجتهاد و الاخبار

للشیخ حسین بن محمد بن علی بن عیشان الأخباری البحرانی، المتوفی قبل سنة ۱۲۴۰. کما یظهر من دعاء تلمیذه المولی فتح علی نزیل شیراز فی التاریخ بالرحمة، قال فیه:

]

و بعد فالجانی حسین القاری نجل بن عیشان فتی الأخباری

و النسخة عند السید آقا التستری و أوردها بتمامها المیرزا محمد الأخباری

بنیة أن یسمی الکتاب ب آداب المتعلمین و لکن لما کان أورد کل مطلب منه مع ذکر دلیله رجح أن سماها ب حجة البالغة و الکتاب خال عن العناوین الا قسم العقل منه فإنه فی سبعة فصول. أوله، [حمد له ... اما بعد، بنده خاطی محمد إبراهیم فرزند محمد خلیل الأسترآبادی، به خواهش جناب ... میرزا محمد نوری ... بعرض برادران ایمانی و أخلاء روحانی می‌رساند ...] نسخه منها فی (المجلس ۲/ ۲۹۰۵) کتبت بقلم النستعلیق فی ۱۸۶ صفحة و معها من آثار المؤلف جواب رسالة دربندی المرتد الذی کتب رسالته هذا فی تقویة مذهب النصاری و أرسلها إلی گیلان فأجابها الأسترآبادی باستدعاء من أهل ولایته الحاج طرخان و المیرزا مهدی المذکور و جعلها باسم ناصر الدین شاه. أول الجواب: [بعد از حمد و ثنا و سپاس یگانه بی‌همتا، و درود بی‌نهایت ... مستور نماند که چون در زمان ...].

حدود مفرد و ممکن

ذکر فیه المؤلف لما أن أکثر الحدود و التعریفات کانت إقناعیة و لیست ببرهانیة، فألفت هذه الرسالة فی حدود البرهانیة غیر المکررة مستفیدا من الإشارات لأبی علی و نقاوة الحکمة لحسن بن جریر الأصفهانی، و کتاب من عبد الله بن جبرئیل بختیشوع الطبیب. و یظهر منه أن للمؤلف کتابا آخر فی المنطق. أول الحدود: [بدان که ما در جملة

فی کتابه مصادر الأنوار المطبوع سنة ۱۳۴۲. أوله:

بسم إله الحق ذی الجلال و الطول و الإفضال و النوال

إلی قوله:

إن کانت العصمة للخلافة شرطا فظن المجتهد خرافة

قد قال خیر الدین اللکهنو الأصل محمد الهندی مولانا الأجل

و یظهر منه أنه من تلامیذ المیرزا محمد الأخباری.

۸۰۵۶: منظومة فی الاجتهاد و التقلید

للسید حسن بن السید محمود الأمین العاملی، المتوفی أوائل ۱۳۶۸. ترجمه مجلة العرفان فی رجب ۱۳۶۸ و یأتی له منظومة فی الرضاع.

کتاب منطقی پنج‌گانه گفتیم که حد چه باشد. و این جا به رسالة آورده است در حدود مفرد و ممکن چنان نبود که منطقیان را بشاید ...] و النسخة فی (المجلس ۲۰/ ۴۸۶۸) کتبت بقلم النستعلیق فی القرن الثالث عشر، و مر کتب المؤلفة فی الحدود و التعریفات فی (۶: ۲۹۸).

حروف در منطق

للقاضی أبی إسحاق بن عبد الله النیریزی الشبانکاره‌ای، یبحث فیه حول استقلال الحروف المفهومی- من حیث وجوده أو عدمه- و اختار القول بأن معنی الحروف یکون محکوما علیه، و فیه ذکر من رسالة حرفیة ل [أفضل المتأخرین] و الظاهر أن مراده ابن سینا، فهذا المقال فی (إمکان) الحکم علی المعنی الحرفی و لیس فی (الامتناع) ورده للدوانی فی (الامتناع) لا فی (الإمکان) أوله: [بمقتضای فرمان واجب الإذعان صاحب کمالی که أکابر فضل ... چند حرفی در تحقیق محکوم علیه بودن حرف مرقوم می‌گردد ...]. نسخه خط المؤلف فی (الرضویة ۲۷۴ تفسیر) کتبها فی (۸۷۷) و نسخه أخری فی (طهران عند عبد المجید عبد اللهی) کتب بقلم النستعلیق الشکسته ضمن المجموعة المؤرخة ۹۴۷ و معها معرفت قبلة لهبة الله الشاه میر، و علیها خط یحتمل إنها أیضا للشاه میر صاحب شرح تهذیب المنطق المذکور فی (۱۳: ۱۶۴).

ص: ۶۵

۸۰۵۷: منظومة فی أحوال صاحب الزمان (ع

) للسيد عبد الله بن الشيخ ناصر بن أحمد آل أبی السعود الخطی، ذکره فی أنوار البدرین و قال: [سلمه الله تعالی].

۸۰۵۸: منظومة فی أحوال المعصومین

– علی و فاطمة و الحسنین و السجاد و الباقر و الصادق (ع)– للسید هادی الصائغ، عدها من تصانیفه، و یأتی له منظومة فی المنطق.

۸۰۵۹: منظومة در اختیارات

. أوله:

]

چو بود در بروج ثابتة ماه جامه ببریدن اختیار مخواه...

[

حروف در منطق

للدوانی، المذکور فی (۹: ۳۲۹) اختار فیه القول ب (امتناع الحکم علی المعنی الحرفی) و رد قول الشبانکاره‌ای، ألفه بأمر أبی الفتح السلطان خلیل بهادر خان بن الأمیر حسن بیک آق قویونلو و أورد فیها بعض کلمات الفارابی.

أوله: [اللهم أرنا الحق و ارزقنا اتباعه ... الهی غشاوت غفلت و علی أبصارهم غشاوة از بصیرت ما بگشا ... نموده می‌شود که چون جمعی از أفاضل در محکوم کردن ...]

نسخه منه فی (دانشگاه ۱۶/ ۱۰۲۱) کتبها علی بن مسافر القاضی بقلم النستعلیق فی ۹۳۹، و معها حروف در منطق للشبانکاره‌ای المذکور، و مر رسالة الفارابی فی الحروف فی (۱۱: ۱۷۵ و ۶: ۳۹۷).

شرح آداب البحث

– العضدیة– لعصام الدین الأسفراینی، صاحب شرح الکبری المذکور فی (۱۴: ۳۱). أوله: [نحمدک یا من لا نقص لما أعطیت ...]

و نسخه غیر مؤرخة فی (القاهرة، دار الکتب ۸۲۵ مجامیع طلعت) فی سبعة أوراق و مر فی (۱۳: ۵۳- ۵۵) شروح آداب البحث و آداب المناظرة متعددة کما مر فی (ج ۱: ۱۳ و ۲۶ و ۲۹ و ۳۰) آداب البحث و آداب المتعلمین و آداب المطالعة و آداب المناظرة متعددة و کذلک فی (۱۱: ۴ و ۵) و فی (ج ۲۲) بعنوان المناظرات متعددا.

ص: ۶۶

نسخه منه فی (دانشگاه ۴/ ۴۲۸۳) کتبه أبو الحسن محمد علی بن السید مقیم اللاریجانی المتخلص بمرکب فی سنة ۱۲۲۹.

۸۰۶۰: منظومة فی الاختیارات

فی ۴۹ بیت فی مواضع الشمس و القمر و سائر الکواکب و اختیارات السعد و النحس. أوله:

]

آنچه به گذشته است از سألت بشمار از مه ملک‌شاهی...

[

نسخه منها فی آخر اختیارات مسیر القمر للخواجة الطوسی فی (ملک ۷/ ۵۸۰۰) کتبت فی القرن الثانی عشر.

۸۰۶۱: منظومة فی الأحکام و الاتصالات الکواکب

نسخه منه فی (الرضویة

شرح آداب مکالمة

الأصل آداب المحادثة و المحاورة أو الغفاریة لصدر الأفاضل دانش المذکور فی (۹: ۳۱۶ و ۶۰۱) مشتمل علی أربعین نصیحة ألفها فی ۱۲۹۸ باسم المیرزا عبد الغفار- ظاهرا- و شرحها المیرزا هدایة الله. نسختهما موجودة فی (دانشگاه ۳۱ و ۳۳/ ۴۷۳۴) المتن بقلم فخر الدین الشریف فی ۱۶ صفحة تاریخها ۱۳۱۸، و نسخه الشرح کتبت فی ۱۲۹۸ فی ۳۴ صفحة و فی المجموعة نیروزیة لصدر الأفاضل المذکور، و قد ترجمناه فی المصفی القائمة ۳۸۱.

شرح تهذیب المنطق

– المذكور فی (۱۳: ۱۶۱)– لفیاض اللاهیجی.

أوله: [الحمد لله ملهم الصواب ... فیقول عبد الرزاق بن علی. .. که این چند کلمه‌ای است در شرح تهذیب المنطق ...] نسخه منه فی (المجلس ۶۲۱۷ غیر المفهرسة) کتبها عبد الرءوف بن الحاج أمانا الأردکانی الیزدی فی (۵ ج ۱/ ۱۳۱۶) بقلم النسخ الجید ۱۲۳ ورقا.

شرح تهذیب المنطق

للمولی عبد الله صاحب الحاشیة العربیة المعروفة علی الکتاب، و الشرح فارسی أشرنا إلیه فی (۱۳: ۱۶۱) غیر أنه عین شرح التهذیب للشهرستانی المذکور فی (۱۳: ۱۶۴) و الظاهر أن الشهرستانی ترجم حاشیة المولی عبد الله و سماها شرحا ثم وقع الخلط بین صاحب الحاشیة و مترجم کتابه فظنوا أن الترجمة و الشرح أیضا للمولی عبد الله، نسخه مخرومة الأول من دیباجته فی (الملک

ص: ۶۷

۱۵۴ ریاضی) من وقف نادر شاه فی سنة ۱۱۴۵ بخط النسخ فی ۱۰۴ ورقا و هو فی الاتصالات و التثلیثات و التربیعات و المقارنات الذی وقعت فی البروج بین کل من الکواکب السبعة و یختم فی اتصالات القمر فی برج الثور.

منظومة فی الاختیارات

مر عدة نسخ منها بعنوان مدخل منظوم ۲۰: ۲۴۸.

منظومة فی الاختیارات

المنسوبة إلی الخواجة نصیر الدین حسب بعض النسخ و المنابع، مر بعنوان اختیارات المهمات ۱: ۳۶۸ و هی التی ذکرناه بعنوان مثنوی مدخل منظوم ۱۹: ۲۹۰ منسوبة إلی عبد الجبار الخجندی. و فی

۲/ ۲۵۵۲) کتب بقلم النستعلیق فی (ذی القعدة ۱۰۴۳) و نسخه أخری فی (دانشگاه ۴۴۹۷) کتبها محمد علی بقلم النستعلیق فی صفر ۱۰۹۵ فی ۲۸۹ ورقا. و لیست لها مقدمه و نسبت فی فهرس المکتبة إلی المولی عبد الله

شرح تهذیب المنطق

لعبد الله بن شهاب الدين النيروزى المتوفى ۱۰۱۵ كما ذكره المير عثمان على فى فهرس الآصفية، و الظاهر اتحاده مع الشرح السابق ذكره. نسخه منه فى (الآصفية ۲۳۴ منطق) كتبت فى ۱۰۳۵ مشتمل على الجزء الأول منه فقط.

شرح تهذيب المنطق

للمولى عنايت الله الهندى. و لعله مؤلف بهار دانش المذكور فى (۳: ۱۵۸) و المتوفى ۱۰۸۲، نظر فى حاشية المولى عبد الله و كتب هذا الشرح، نسخه منه فى (دانشگاه ۱/ ۳۶۵) كتبت بقلم التعليق الشكسته فى يوم الأحد من سنة ۱۲۰۸ فى ۸۰ ورقا. أوله: [بک ثقتی ... الحمد. حمد در لغت وصفی است جميل اختياری به جهت تعظيم ...]. أقول: أول النسخة كما نرى عين ما نقلنا فى (۱۳:

۱۶۱) بعنوان شرح التهذيب للشاه‌آبادى الذى قلنا هنا بأن الأصح انتسابه إلى الشهرستانى.

شرح تهذيب المنطق

للمير فخر الدين محمد بن الحسين الأسترآبادى، فرغ منها فى (۱۰ ذى القعدة ۹۶۹). أوله: [التصديقات. اين است منتخب تصديقات

ص: ۶۸

بعض نسخها تاريخ نظمها:

ششصد و شانزده ز هجرت بود که بنظم اين خيال روى نمود

منظومة فى الأخلاق

لأمير أصلان، نظمه باسم ناصر الدين شاه (۱۲۶۴- ۱۳۱۳) و ابنه مظفر ميرزا، و فرغ منها فى ۱/ ۱ ع/ ۱۳۰۴. و هى فى خصوصيات أخلاق الرجال و النساء و محروميتهن، فى ثلاثة آلاف بيت، فى ديباجة و بابين على طريق المثنوى. أولها:

زانچه انديشه می‌نمايد باز نام پروردگار به، به آغاز

توجد فى طهران (الملية ۸۷۲ ف) كتابتها ۱۳۰۶.

و چون موصل متصور با مقدمات فارغ شد، اراده کرده که شروع نماید در موصل ...]

نسخه الأصل بخط المؤلف کتبها فی التاریخ المذکور بقلم النستعلیق فی ۷۱ ورقا.

شرح تهذیب المنطق

للسید جمال الدین الشهرستانی، من المائة العاشرة.

أوله: [سپاس بی‌حد و قیاس حکیمی را که زبان را بنطق فصیح و دل را ... اما بعد، نموده می‌شود که أفقر عباد ... جمال محمد بن ... الحمد لله. حمد در لغت ...]

و مر ذکره ذیل شرح المولی عبد الله علی التهذیب فی (۱۳: ۱۶۴) و طبع فی کانپور فی ۱۹۱۵ و توجد ثلاث نسخ منه فی (النجف، مکتبة أمیر المؤمنین ۶۳۹، ۲۴۹، ۱۸۴۹) الثانی بخط من القرن العاشر و الثالث کتبت بقلم النستعلیق الجید فی ۱۰۵۲ و سمیت فی بعض النسخ ب جواهر المنطق کما مر.

شرح تهذیب المنطق

نسخه منه فی طهران عند الدکتور قاسم زاده (مجاهد) (رقم ۴۳) کتبت بقلم النستعلیق فی (رمضان ۱۰۵۶) مخرومة من أوله فی المقدمة.

شرح تهذیب المنطق

عدة نسخ فارسیة لا یذکر مؤلفیها، منها فی نسخه (إلهیات ۲۲۶ آل آقا) مخرومة من أولها کتبت بقلم النسخ فی القرن الحادی عشر.

أول الموجودة: [مقدمه را از تقدیم گرفته‌اند بمعنی تقدم که لازم باشد یعنی پیش شده یا متعدی است بمعنی پیش دارنده ...]، و نسخه أخری من الشرح فی

۸۰۶۲: منظومة فی الأخلاق

للسيد جعفر الكشفى الدارابى، قال المولى حبيب الله فى لباب الألباب فى الألقاب إنه نظمها لشاه زاده محمد تقى ميرزا فى سنة ١٢٢٣.

و يأتى له منظومة فى المنطق و منظومة فى الكلام.

٨٠٦٣: منظومة فى الأخلاق

للميرزا قوام القزوينى، صاحب المنظومات الكثيرة، نقل عنها فى حاشية نهاية التحرير و يأتى له منظومة فى أصول الفقه كما مر منظومة البيان.

٨٠٦٤: منظومة أخلاق شاهى

لشاعر يتخلص فيها بغبارى. منظومة فارسية عرفانية فى السير و السلوك، نظمها باسم مصطفى پاشا صدر أعظم و يحسه فيها على فتح بغداد أولها:

(طهران، الحقوق ٥/ ٤٢ د) كتبت بقلم النستعليق فى القرن الحادى عشر مخرومة من أوله. أول الموجود: [بيان ماهيت منطق معلوم می‌شود اما در ضمن بيان ماهيت احتياج بمنطق معلوم نمی‌شود ...]، و أخرى فى (دانشگاه ١٦٣٠) كتبت بقلم النسخ فى القرن الثالث عشر مخرومة من أوله، أول الموجودة: [... المقصد الثانى، القضية قول يحتمل الصدق و الكذب، چون مصنف فارغ شد از مبحث تصورات شروع كرد در مبحث تصديقات ...] و النسخة فى ١٤٢ ورقا.

شرح حاشية ملا عبد الله

للميرزا حيدر على بن الميرزا محمد مهدى بن المولى قاسم المباركه‌إى اللنجانى، المعروف بنديم الملك، ألفها حين كان يقرأ الحاشية على المرحوم الميرزا حسين الهمدانى، و فرغ منها فى ١٣٠٠. نسخه الأصل بخط المؤلف فى أصفهان عند السيد محمد على الروضاتى تاريخها (٢٣ ذى الحجة ١٣٠٠).

شرح شمسية

المذكور حاشيتها فى (٦: ٣٤) و الشرح هذا لعلاء الدين على بن محمد المعروف بمصنفک الشاهرودى ثم البسطامى (٨٠٣- ٨٧٥ أو ٨٧١) فرغ منها فى يوم الخميس (١٠ ع ١/ ٨٦٣) فى أدرنة. أوله على ما فى كشف الظنون:

[حمد و سپاس و ستايش بی‌حد و قياس ...] توجد نسخه خط المؤلف فى (القاهرة،

عقده‌گشای گره کاف و نون　　آن که ز وصفش عجز الواصفون

توجد نسخه منها فی حدود ۱۳۰۰ بیت فی طهران (الملک ۱/ ۲۵۱۹) ضمن مجموعة کتابتها (۱۰۳۶– ۱۰۳۷).

۸۰۶۵: منظومة أخلاقية

لسیف الدین نوری، المذکور تفصیله فی (۹: ۱۲۳۲).

۸۰۶۶: منظومة أربعین

فی الکلام الشیعی. أوله:

]

أول نامه نام ایزد پاک　　زیور آویز اطلس أفلاک...

[

و النسخة فی (دانشگاه ۱۶/ ۳۱۰۹) کتبت بقلم النستعلیق فی القرن الثالث عشر أو الرابع عشر.

دار الکتب ۲ فلسفة و منطق فارسی طلعت) فی ۲۲۶ ورقا بتاریخ المذکور، و أوله علی ما فی فهرس مخطوطات (۱: ۳۳۶): [الحمد لله الذی أبدع نظام الوجود ...

طریقه عالمان کامل و وتیره نامداران فاضل آن است که ...].

شرح کبری

مر الأصل فی (۱۷: ۲۵۹) کما مر الشرح مع سائر شروح الکبری فی (۱۴: ۳۲– ۳۱) للمیر أبی البقاء بن عبد الباقی أو عبد الله، کما فی نسخه الرضویة، ألفها باسم أبی الفتح محمد همایون پادشاه البابری من المائة الحادی عشرة فی الهند. أوله فی بعض النسخ: [عنوان .. حکیمی شاید که علم ... چنین گوید ...

أبو البقاء بن ...]. نسخه منه فی (طهران، الملیة ۱/ ۶۰۲ ف) بقلم النستعلیق الدقیق فی القرن العاشر. أوله: [بدان که آدمی را بر سه چیز اطلاق می‌کنند، یکی هیکل محسوس چنان که گویی فلان آدمی دراز است ...] و معها شرح الکبری لأبی الفتح الحسنی و شرح الأسفراینی.

شرح کبری

لأبی الفتح بن مخدوم الحسنی، و لعله من أهل المائة الحادی عشر، و الکتاب من أحسن ما کتب فی المنطق بالفارسیة. و المظنون أن الشارح صاحب أصول الفقه الذی ألفت باسم سام میرزا الصفوی، الموجود نسخته فی (سنا ۱۸/ ۳۶۹)

ص: ۷۱

۸۰۶۷: منظومة فی الإرث

نظم للمختصر النافع، للمولی جعفر شرف الدین بن المولی محمد باقر بن حسین علی التستری، المتوفی سنة ۱۳۳۵، و النسخة عند حفیده الشیخ مهدی بن الشیخ محمد بن المولی محمد جعفر الناظم. أوله:

]

الحمد لله الذی قد صدقا	عباده وعدا لهم محققا
أورثهم جمیع أرضه و ذل	جمیع الأشیاء لهم من الأزل

] و یأتی للناظم منظومة فی الرضاع.

۸۰۶۸: منظومة فی إرث الزوجة من ثمن العقار بعد الأخذ بالخیار

للسید الحاج محمد باقر المدعو بالحجة بن الحاج میرزا أبی القاسم بن السید حسن بن السید

المؤرخة (۱۰۸۳- ۱۰۸۵) و فی (مدرسة غرب همدان ۲/ ۱۹۷) بتاریخ ۱۲۹۲. أول الشرح: [دیباجة فتح نامه دین، حمد و سپاس حکیمی را سزد که قوت دراکه آدمی را محل انتقاش صور أشیاء گردانید ...]. نسخه منه فی (لاهور، پنجاب، بپلک لائبریری ۱۶۰ حسینی) کتبها نظام الملک الرازی بقلم النستعلیق الشکسته فی یوم السبت (ج ۲/ ۹۶۹؟). أوله: [حمد و سپاس

...- كما مر-]. و ذكرت فى فهرس المكتبة بعنوان شرح منطق و محاكمة مير أبو الفتح و نسخه أخرى فى (طهران، الملية ٢/ ٦٠٢ ف) كتبت بقلم النستعليق الدقيق فى القرن العاشر و يصل النسخة إلى مبحث نقض القضايا.

شرح الكبرى

للمولى عصام الدين الأسفراينى، صاحب شرح آداب البحث المذكور فى (٢٣: ٦٥) المتوفى (٩٤٣ أو ٩٥١. أوله: [حمد مصور صور، مقدور قدر ملک و بشر نيست ...] يوجد منه نسختان فى (النجف، مكتبة أمير المؤمنين (ع) ٢٤١٦ و ٥٦٣) كتبت الأولى فى سلخ ذى القعدة ٨٧٣ على عهد الشارح فى ٩١ ورقا، الثانى غير مؤرخة كتبت قرب سنة التأليف فى ٧٣ ورقا و أشرنا إلى الشرح أيضا فى (١٤: ٣١).

شرح كبرى

عده نسخ لا نعرف مؤلفيها. منها نسخه فى (النجف مكتبة

ص: ٧٢

المجاهد الطباطبائى الحائرى، المتوفى بها ١٣٣١. أولها:

]

إن مات من قد اشترى أرضا جعل — للبائع الخيار إن رد البدل

و موته عن زوجه و عن ولد — فاختصت الأرض به ما لم ترد

و حيث ردت حكم القوم بأن — شاركت الزوجة فى ملک الثمن...

[

إلى تمام ستين بيتا جيدا.

منظومة إرشاد العوام

فى الأصول و فروع الدين و الأخلاق المذهبى على أسلوب الشيعة. مثنوى لعبد الواحد. أوله:

]

سپاس و شکر بی‌حد و کرانه بود لایق معبود یگانه

أمیر المؤمنین ۱۱۸۰) کتبت فی محرم ۱۲۲۸ فی ۴۱ ورقا، و نسخه أخری فی طهران عند الدکتور مفتاح (۱ مج) کتبت بقلم النستعلیق فی لیلة الجمعة (۲۵ شوال ۱۲۴۹) و نسخه أخری من الشرح لا نعرف المؤلف أیضا، نسخه منه فی (الرضویة ۱/ ۱۳۲ منطق) مخرومة من أوله و الشرح بقلم النستعلیق إلی آخر طریق اکتساب النظری من الضروریات.

شرح المکتسب

لإبراهیم شربت‌دار صاحب مناجات المذکور فی (۲۲:

۲۳۵) فرغ منها فی یوم الجمعة (۶ ذی الحجة ۱۱۳۱). أوله: [بعد حمد الله ...

هذا شرح لمغالطات المکتسب کتبته فی أوائل شهر رجب فی سنة ۱۱۳۱. بدان بدرستی که کتب أهل کافت دنیا موضوع است به رموز ...] نسخه خط المؤلف فی (دانشگاه ۱/ ۳۹۸۶) کتبها بقلم النستعلیق فی ۱۱۳۱ فی ۸۵ صفحة و معها تذکره الشعراء و ستة مقالات أخری کلها له.

شیر و شکر

أو شرح حاشیة ملا عبد الله للمیرزا حسین اللاهیجی. أوله:

[قوله: ابتدأ بخیر الکلام ... غرض از این کلام چه چیز است، جواب رفع دو سؤال است که در أول محشی إیراد کرده ...] نسخه منه فی (الإلهیات ۱/ ۷۱۳ د) کتبها أحمد بن الحسین بن أحمد بن الحسین الشریف التنکابنی فی (۱۶ ذی الحجة ۱۱۹۱

ز عبد الواحد اینک یادگار است که إرشاد العوام روزگار است

نسخه منها فی (دانشگاه ۱/ ۴۷۷۳) من القرن الثالث عشر أو الرابع عشر و هی ساقطة الآخر و مر فی (۱: ۵۱۵).

۸۰۶۹: منظومة الإرشادية

لمعصوم الگنابادی، الشیخ علی المعصومی المذکور فی (۹: ۱۰۷۱).

۸۰۷۰: منظومة أرواح

لشاه نعمت الله ولی، المذکور فی (۹: ۱۲۱۵) طبع مع پیر نامه بطهران فی ۱۳۵۲ فی ۲۰۴ ص بمباشرة میر کمالی.

۸۰۷۱: منظومة أزهار قدرت

لقدرت الکوپاموی، المذکور فی (۹: ۸۷۷)

و معها مقالتین أخریین للشارح: ۱- حاشیة تهذیب المنطق، ۲- مجموعة المسائل فی تحریر السؤال و تحقیق الجواب کلاهما بالعربیة.

صغری

للمیر السید شریف الجرجانی، من کتب الدراسیة مر فی (۱۵:

۴۲) و طبع له رسالتان بهذا الاسم.

علم محاورة

مأخوذة من نفائس الفنون الآتی فی حرف النون، فی معرفة مواقع الکلام و بدائع الحدیث مع طبقات الأنام، موشحة بلطائف النکات و الأمثال و الأبیات، مرتبة علی خمسة أبواب: ۱- آداب المحاورة، ۲- شرائطها، ۳- کیفیتها و یظهر من الصفحة الثامنة من نسخه (دانشگاه ۱/ ۲۴۵۴) أن المؤلف کان یقرأ فی تبریز و النسخة کتبها شاعر یتخلص ب [تحسین] فی دارابگرد شیراز فی ۱۱۰۱ فی تسعة صحائف بقلم النستعلیق الشکسته و لیست فی النسخة أکثر من ثلاثة أبواب علی ما فصلنا.

کبری

للجرجانی صاحب صغری مر فی (۱۷: ۲۵۹) و هو من الکتب الدراسیة و طبع مکررا ضمن جامع المقدمات و غیرها.

کبرای منظوم

يأتى بعنوان منظومة كبرى كما مر فى (١٧: ٢٥٩).

مبادى قياسات

مر فى (١٩: ۴٢) و النسخة فى (دانشگاه ۵/ ٣٧۴) كتبها تلميذ المؤلف بقلم التعليق الشكسته و فيه النقل [من أستاذنا دام ظله]

ص: ٧۴

نقلا عن القاموس التركى.

منظومة فى الأسطرلاب

مر فى (١٩: ١١۵) عناوينه: [ألقاب أدوات، ألقاب خطوط أم، ألقاب صفايح، ألقاب شبكة، معرفت ارتفاع، معرفت دايره ماضى و باقى ليل و نهار از ارتفاع و ميل و بعد، معرفت مطالع و مقارب، معرفت تسوية البيوت معرفة طلوع و غروب و صبح و شفق و ساعات آن، معرفت ظل ... معرفت طالع سال، معرفت عرض بلد، ارتفاع قطب البروج، سمت از ارتفاع و ارتفاع از سمت، تقويم آفتاب، سمت قبله، خط زوال، ارتفاع مرتفعات، عرض رود، نام كواكب].

منظومة فى الأسطرلاب

مر بعنوان قواعد الأسطرلاب (١٧: ١٧٧)

و للمؤلف عين الحكمة المذكور فى (١۵: ٣۶٨).

مختصر نافع

لا نعرف المؤلف. نسخه غير مؤرخة منه فى (المجلس ١٣/ ۶۴٠) كتبت بقلم النستعليق الشكسته.

المذاكرات فى المحاضرات

لحزين الگيلانى، المذكور فى (٩: ٢٣۵) فى آداب الخطبة، فى أربع مقالات: ١- فى مقامين: محاسن الكلام فى عدة إشارات ٢- علم المناظرة و آدابها، ٣- علم المحاورة و آدابها، ۴- فى الفوائد المتفرقة من الحكم و الأمثال و الحكايات و صرح فى المقدمة باسمه و اسم الكتاب و عدد المقالات.

أوله: [از فیض ایزدی خواستارم که دلی دهد که یاد أو را سزد و زبانی بخشد که ستایش أو را شاید ... چنین گوید ...] نسخه منه فی (دانشگاه ۳۷۳۷) کتبت بقلم النستعلیق فی القرن الثانی عشر عن نسخه خط المؤلف و فی حیاته فی ۳۵ ورقا.

معیار العرفان

مر فی (۲۱: ۲۸۰).

مغالطات

مر فی (۲۱: ۲۹۲).

مغالطات

رسالة در ... نسخه غیر مؤرخة منها فی (سپهسالار ۲/ ۶۶۸۰) أوله: [إنسان می‌باید که مباین ناطق باشد، زیرا که إنسان مباین فرس است و فرس مباین ناطق ...]

ص: ۷۵

و بعنوان مثنوی فی الأسطرلاب ۱۹: ۱۱۵.

۸۰۷۲: منظومة فی الأسطرلاب

الموجود من أولها:

می‌کنم نظم شرح اسطرلاب — حفظش آسان نمودم از هر باب

معنی أو ستاره یأب بود — یا ترازوی آفتاب بود

۸۰۷۳: منظومة استغاثات

فی المناجاة و بعض المناقب. للسید محمد حسین بن حسین بخش الزیدی النسب النوگانوی الهندی، المولود حدود سنة ۱۲۹۰ بلغة أردو، مطبوع.

منظومة فی أسماء الله

یأتی بعنوان منظومة فی شرح أسماء الله.

مفتاح الخواطر

مر فی (۲۱: ۳۲۹) و النسخة فی قزوین فی بیت الآقا میر حسینا کتبت فی القرن الحادی عشر ضمن مجموعة.

مفتاح الفنون

للمیرزا محمود خان أفشار الکنگاوری مدیر جریدة فرهنگ و منشئها فی أصفهان و مترجم الشاه زاده ظل السلطان. فی مقدمه و ستة أبواب و خاتمة و لاحقه فی خمسة فصول، ألفها باسم ناصر الدین شاه و ابنه ظل السلطان المذکور فی المنطق الحدیث و الکتاب یعد ترجمه من متن مختصر دراسی أوربی مع إضافات من المترجم و فرغ منه فی ۱۳۰۹، و لها أهمیة کثیره لتاریخ تراجم علوم الحدیث إلی الفارسیة.

أوله: [لسان عقل و نقل ناطق و ناطقه عالم و عالمیان مصدقی است که برای هر فردی از افراد نوع بنی آدم حمد و ثنای جان بخش جهان آفرین ...]. نسخه لعلها بخط المترجم، توجد فی (دانشگاه ۲۸۰۶) کتبت بقلم النسخ فی العشر الثالث من ذی الحجة ۱۳۰۹ فی ۱۸۰ ورقا، و نسخه أخری فی (أصفهان، فرهنگ ۱/ ۱۱۵۶۳) کتبها محمد الخراسانی فی یوم الاثنین (ع ۱/ ۱۲۶۱).

نتیجة المنطق

نفوس الحیاة

یأتی کل فی محله من حرف النون.

ص: ۷۶

۸۰۷۴: منظومة فی أسماء الحیوان

مع الآتیة، کلتاهما للسید جعفر

۸۰۷۵: منظومة فی أسماء الخیل

الأعرجی، کما ذکر فی نفحة بغداد و یأتی له منظومة فی النحو.

۸۰۷۶: منظومة فی أسماء سور القرآن

مرتبا. فارسیة لمیرزا علی رضا تبیان الملک بن میرزا داود وقایع نگار المعاصر التبریزی المولود سنة ۱۲۸۷، و یأتی له منظومة فی الصرف کما مر له ترجمه العشق فی (۴: ۱۱۶).

۸۰۷۷: منظومة فی أصحاب الإجماع

لحاج آقا منیر الدین بن آقا جمال البروجردی نزیل أصفهان (۱۲۶۹- ۱۳۴۲). ذکره السید شهاب الدین.

منطق آموزگار

فارسی لمیرزا حبیب الله آموزگار الشیرازی المعاصر طبع بطهران.

منطق الإشارات

استقل بالتدوین و الشرح و من شروحه شرح المحقق نصیر الدین الطوسی مر بعنوان الشرح.

منطق التجرید

للخواجة نصیر الدین الطوسی، و مر شرحه الموسوم ب الجوهر النضید للعلامة الحلی و ترجمته للشیخ محمد علی الحزین.

منطق الشفاء

للشیخ الرئیس ابن سینا، موجود فی الخزانة الرضویة و غیرها و هو أول أجزاء الشفاء، و ثانیها الطبیعیات، و ثالثها الإلهیات لکنه صنفه بعد ما فرغ منها شرع فیه بهمدان و تممه بأصفهان کما ذکره تلمیذه أبو عبید الجوزجانی قال فی أول طبیعیات الشفاء: [و إذا فرغنا بتیسیر الله و عونه مما وجب تقدیمه فی کتابنا هذا- و هو تعلیم اللباب من صناعة المنطق- فحری بنا أن نفتح الکلام فی تعلیم العلم الطبیعی ...]. و نسخه من منطق الشفاء بخط الشیخ عبد الحسین الرشتی تامة- من أوله إلی آخره- فیما یقرب من خمسین ألف بیت، و نسخه منطق الشفاء و طبیعیاته مع حواشی المیرزا أبی الحسن جلوه بخطه عند السید محمد المشکاة بطهران، و نسخه أخری عند المیرزا محمد الطهرانی بسامراء. أوله بعد الدیباجة: [الجملة الأولی فی المنطق فی

۸۰۷۸: منظومة أصفهانية

لمحمد أكبر الدولتآبادى. قصيدة فارسية فى توصيف أصفهان و شرح اشتياق الناظم له حين إقامته بالهند. توجد نسخه منها فى طهران (دانشگاه ۲۴۳۸) من القرن الحادى عشر أو الثانى عشر و ذكر الكاتب ما عثر الا على ۵۷ بيتا منها.

۸۰۷۹: منظومة فى الأصول

رأيتها بخط الناظم، الشيخ على بن عبد الله بن أحمد بن محمد بن المظفر النجفى، المتوفى بقليل بعد سنة ۱۳۰۸ و النسخة عند ابن أخى الناظم الشيخ محمد باقر بن الحسين بن عبد الله المظفر.

۸۰۸۰: منظومة فى الأصول

ذكر بعنوان نظم الرسائل. أولها:

فنون الفن الأول من الجملة الأولى فى المدخل و هو مقالتان: المقالة الأولى تشتمل على أربعة عشر فصلا و الثانية على أربعة فصول ...]. و ذكر فهرس الفصول و ذكر فى الفصل الأول الإشارة إلى ما يشتمل عليه الكتاب و نسخه ينتهى إلى البرهان آخره:

[تم الفن الخامس و تم بتمامه البرهان من الشفاء] و لكنه ناقص من آخره بما يقرب من ثلث الكتاب من سائر الفنون و فى أواسطها أيضا نقص عدة أوراق تاريخ كتابته غرة رجب سنة ۹۹۲، و الفن السادس فى طوبيقا فى سبع مقالات، و الفن السابع فى قسطيقا مقالتان، و الفن الثامن فى الخطابة أربع مقالات، و الفن التاسع فى العشر مقالة واحدة و ثمانية فصول و به يتم المنطق.

منطق مشجر

أوله: [الحمد لله الذى هدانا سواء الطريق و جعل لنا التوفيق ... و بعد، فهذه مختصر من مطالب المنطقية ...]. فارسى يوجد فى طومار فى (الملک ۶۳۲۴) كتبها فضل الله النورى بقلم النستعليق فى يوم الثلثاء (۴ ع ۱/ ۱۲۹۹) مشجر بالذهب و الورد الملون.

منطق منظوم

يأتى بعنوان منظومة منطق.

منطق نظرى و متودلوژى

فارسی فی المنطق لمحمد سعید العزیزی بن الشیخ حسین الصحاف الأصفهانی، ولد فی النجف سنة ۱۳۲۷ و اشتغل هناک بالمدرسة

ص: ۷۸

]

قال علی بعد ذکر البسملة أحمد ربا منعما و الشکر له

إلی قوله فی حجیة القطع:

القطع حجة بلا أن یجعلا کیف و الا دار أو تسلسلا

] للشیخ علی بن محمد علی بن حیدر الشروقی، المولود فی النجف سنة ۱۲۳۷ و المتوفی سنة ۱۳۱۴، و النسخة عند حفیده الشیخ جعفر بن الشیخ باقر حیدر، کتبها ولد الناظم الشیخ محمد الجواد، و فرغ منها فی الخمیس (۴ ع ۱/ ۱۳۱۷).

۸۰۸۱: منظومة فی أصول الدین

فارسی لمیرزا محمد باقر صاحب الروضات مطبوع فی حیاته.

الإیرانیة و ترقی فی مدة قلیلة و ذهب إلی إیران و نزل بمشهد خراسان و توفی بها شابا فی (۱۵ شعبان ۱۳۵۵ و دفن فی مقبرة پیر پالان دوز، و طبع له إثبات أصول أقلیدس.

منطق المشرقیین

طبع فی مصر بتوسط مکتبة السلفیة فی ۱۹۱۰ م، و هو من أجزاء الکتاب الکبیر الموسوم ب الحکمة المشرقیة الذی مر فی (۷: ۵۷) أنه موجود فی الرضویة و إنه من تألیف الشیخ ابن سینا و فی مقدمه طبعه رسالة تلمیذه الجوزجانی فی ترجمته.

منطق الحمار

مرتب علی ۱۹ فصلا لا نعرف المؤلف الا أن أصلها من المصادر الإفرنسیة و لعله لاعتماد السلطنة صاحب المآثر و الآثار المذکور فی (۱۹: ۷) کما احتمل سعید النفیسی، و هو مجموعة مواعظ و نصایح من لسان الحمار و نسبت الترجمة إلیه أیضا فی روزنامه خاطرات إعتماد السلطنة. أوله: [دانشوران و بزرگان ما بنصاب علم و تجربت زکاتی واجب شمرده‌اند ...]. نسخه

مذهبة منها فی (طهران، الملية، ۸۶۳) كتبت بقلم النستعليق الجيد فی القرن الثالث عشر فی ۵۸ ورقا، و نسخه أخرى فی (المجلس ۲۲۵۰) كتبت بقلم التعليق و النسخ فی القرن الرابع عشر فی ۲۰۰ ص.

منطق الطير

أو رسالة الطير أو الشبكة و الطير للشيخ ابن سينا

ص: ۷۹

۸۰۸۲: منظومة فی أصول الدين

لبعض المقاربين للعصر الحاضر. رأيتها فی مجموعة منضمة إلى الاعتقادية البهائية عند الميرزا محمد على الأردوبادی.

۸۰۸۳: منظومة فی أصول الدين

للشيخ عبد الله الخطی المعاصر. ذكره فی أنوار البدرين و لأبيه الشيخ ناصر أيضا منظومة فی أصول الدين كما مر آنفا.

۸۰۸۴: منظومة فی أصول الدين

كبيرة

۸۰۸۵: منظومة فی أصول الدين

متوسطة

۸۰۸۶: منظومة فی أصول الدين

صغيرة كلها للشيخ على بن أحمد بن الحسين آل عبد الجبار القطيفی أخی الشيخ سليمان و كلها موجودة بخطه الجيد عند الشيخ على بن الحسن البحرانی صاحب أنوار البدرين كما ذكره فيه.

المذكور فی النابس ص ۶۳ و عبر عنه كشف الظنون ب رسالة الطير و قد مر شرحه الموسوم ب مفتاح الخير كما مر أيضا للشيخ. أقول: قد مر رسالة الطير و هو غير القصيدة العينية و شروحها ک حل النفيس و يأتی شرحها النهج المستقيم أيضا و هو قصيدة فی وصف الروح و شرح أحوال النفس. مطلعها:

]

هبطت إليک من المحل الأرفع...

] و بالجملة هو غير رسالته الفارسية الموسومة ب (لسان الطير) كما مر، و الظاهر أن هذا الفارسى ترجمه منطق الطير العربى و هما غير رسالة الطير كما عبر به كشف الظنون و مرت رسالة الطير مبسوطا فى الراء، و يقال للقصيدة العينية قصيدة الطير أيضا.

منطق الطير

فارسى منظوم فى العرفان، للشيخ فريد الدين العطار محمد بن إبراهيم الكدكنى النيسابورى، المولود ۵۱۳ و الشهيد سنة ۶۲۷ ذكره مع بعض أشعاره الكاشف عن حاله القاضى فى مجالس المؤمنين و قد طبع بطهران سنة ۱۳۱۹، و له گل و مل.

منطق الطير

لأبى المنذر هشام بن محمد بن السائب الكلبى النسابة المتوفى

ص: ۸۰

منظومة فى أصول الدين

للميرزا محمد التنكابنى، يأتى بعنوان منظومة الكلام.

۸۰۸۷: منظومة فى أصول الدين

فارسية مختصرة، للسيد قطب الدين محمد الحسينى الشيرازى، أشار فى آخره إلى أنه نظم فى النحو المرجان و الياقوت فى ۱۱۳۰ و فى الصرف نظم اللآلى فى ۱۱۵۰، النسخة مع مفرح القلوب و نظم اللآلى عند السيد الميرزا هادى الخراسانى الحائرى كتابتها ۱۲۳۱.

۸۰۸۸: منظومة فى أصول الدين

للسيد مهدى الملقب بكافى ابن السيد إبراهيم بن السيد راضى الأعرجى، ذكره السيد جعفر الأعرجى فى نفحة بغداد.

سنة خمس و مائتين، ذكره ابن النديم و يأتى له الموجز فى النسب و مر كتاب الطير لابن السكيت، و كذا إصلاح المنطق.

منطق العشاق

أو ده نامه لأوحد الدين المراغى الأصفهانى، مثنوى نظمه باسم الخواجة وجيه الدين يوسف بن خواجه أصيل الدين بن الخواجة نصير الدين الطوسى فى سنة ۷۰۶، تقرب من ألف بيت. أوله:

]

به نام آن كه ما را نام بخشيد زبان را در فصاحت كام بخشيد

] ذكره فى دانشمندان آذربايجان ص ۵۵ و مر له جام جم فى (۵: ۲۳) و من قوله فى ديباجته:

]

وجيه دولت و دين شاه يوسف كه دارد رتبت پنجاه يوسف

نصير الدين طوسى را نبيره كه عقل از فطنت أو گشت خيره

] قال فى تاريخه:

)بسال و أو ذال از سال هجرت(به پايان بردم اين در حال هجرت

[

منظار الرصد

للمولى غلام حسين بن المولى فتح محمد الكربلائى الجنفورى صاحب الزيج البهادرى و الرصد الطغيانى و غيرهما و هو كبير نافع جدا فيه وصف آلات الرصدية القديمة و الجديدة و مسائل كثيره من الهيئة و الهندسة

ص: ۸۱

صنفه للسلطان محمد على شاه. أوله: [يا من شمس ذاته عن الغروب و الأفول ...] و له أيضا الجامع البهادرى الموسوم أيضا ب مفتاح الرصد و قد مر أنه شرع فيه سنة ثمان و أربعين و مائتين و ألف و تممه فى سنة كاملة.

[منظر]

منظر الأبرار

مثنوی لشمس البغدادی.

منظر الابصار

مثنوی فی تتبع مخزن الأسرار نظمه القاضی سنجانی المتوفی بعد تسعین من عمره فی سنة ۹۴۱ باسم الأمیر علی شیر، ذکره سام میرزا فی ص ۸۰ من تذکرته و أورد بعضه.

منظر العالم

أو خورشید لامع فارسی فی الجغرافیا لمحمد رضا المتخلص بنجم و الملقب بنجم الدولة افتخار الملک حسام جنگ بن أبی القاسم الطباطبائی له إخبارات هند فی تاریخ هند إلی سنة ۱۲۶۴، فیظهر منه تاریخ حیاته یوجد منظر العالم منتخب تألیفه المذکور فی (المتحف البریطانی ۲/ ۱۷۴۳)، کما فی الفهارس

منظور الأئمة

للحاج میرزا أحمد المتخلص ب منظور، المذکور فی (۹:

۱۱۱۱) ذکر فی فهرس تصانیفه فی شعرای خوانسار و أضاف أنه فی أربعة مجلدات فی ترجمه و تفسیر عاشر بحار الأنوار ثم اختصره باسم عمدة المصائب و زبدة النوائب فی ۱۱۰ مجلسا باسم ظل السلطان و طبع فی ۱۳۱۰

[منظومة]

منظومة فی أصول الدین

مر بعنوان مثنوی فی أصول الدین ۱۹: ۱۱۷

منظومة فی الأصول

مر فی (۱۴: ۲۳۱) بعنوان شمسیة القلائد للمولی حسن النائنی

۸۰۸۹: منظومة فی أصول الدین الخمسة

للشیخ حسن بن علی الدمستانی البحرانی، و مر شرحها

۸۰۹۰: منظومة فی أصول الدین الخمسة

للشیخ ناصر بن أحمد بن نصر الله آل أبی السعود الخطی، تاریخ وفاته: [

)تبکی المدارس فقد ناصرها(

] ذکره فی أنوار البدرین

ص: ۸۲

۸۰۹۱: منظومة فی أصول الدین و فروعه

من الطهارة و الصلاة فارسیة لشاعر یتخلص فیها بحافظی راجع (۹: ۲۲۵ و ۳: ۴۵۰) جاء فی هذه المنظومة:

حافظی نظم کرد این أبیات　　در بهشتش خدا دهد درجات

أولها:

ای دل أول بگو تو بسم الله　　کن ادا شکر نعمت الله

بعد حمد خدا و نعت رسول　　بگشا لب بمدح زوج بتول

رأیتها فی خزانة سیدنا الصدر، و توجد نسخه منها فی طهران (دانشگاه ۳/ ۹۲۷) ضمن مجموعة کتابتها ۱۲۶۴

۸۰۹۲: منظومة فی أصول الدین و فروعه

لبعض الأصحاب من القرن الثالث عشر ظاهرا فی أصول الدین و الصلاة و الطهارة للأطفال فی ۱۶۷ بیتا، مع دیباجة نثریة أولها: [اما بعد، چون طبیعت طفلان و مبتدیان بالذات بمنظومات فارسی مایل و راغب است

بدان ای بالغ عاقل که ایزد　　بامر خویش کرده بر تو واجب

] و النسخة منها فی (الرضویة ۸۷۳ فقه ۶۹۷۴) کتبت بقلم النسخ فی سنة ۱۰۹۸ و هو فی ۷ أوراق

۸۰۹۳: منظومة فی أصول الفقه

و شرحها- كلاهما للشيخ محمد إبراهيم بن عبد الوهاب السبزوارى المولود سنة ١٢٩١، ذكر أنه كتبه فى ١٣١٣

٨٠٩٤: منظومة فى أصول الفقه

لقريب الگرگانى، الميرزا محمد حسين ذكر فى (٩: ٨٨١) نقلا عن فهرس تصانيفه فى آخر كتابه مقصد الطالب المطبوعة

٨٠٩٥: منظومة فى أصول الفقه

للمولى إسماعيل بن محمد جعفر النائنى أوله:

]

قال إسماعيل هو بن جعفر أحمد ربى العلى الأكبر

ص: ٨٣

و منه:

]

و ليس من مذهبنا القياس لأن حكم الشرع لا يقاس

و الحق عندنا مع الصحيح و هو الخيار من أدلة مليح

] ذكره المعاصر البيرجندى فى بغية الطالب

٨٠٩٦: منظومة فى أصول الفقه

للمولى حبيب الله بن على مدد الساوجى الكاشانى

٨٠٩٧: منظومة فى أصول الفقه

للميرزا محمد حسين الشهير بجناب، الملقب بشمس العلماء، الگرگانى ذكره فى آخر كتابه مقصد الطالب المطبوع فى سنة ١٣١١

۸۰۹۸: منظومة فی أصول الفقه

للشیخ سلیمان بن أحمد بن الحسین آل عبد الجبار القطیفی، نزیل مسقط، المتوفی سنة ۱۲۶۶ ذکرها فی أنوار البدرین

۸۰۹۹: منظومة فی أصول الفقه

للمولی عبد السمیع بن محمد علی الیزدی تلمیذ صاحب الضوابط و شارح نتائجه، کما مر أولها:

]

الحمد لله الحمید الباری و معجز الظنون و الأفکاری

[

۸۱۰۰: منظومة فی أصول الفقه

للشیخ علی الجامعی العاملی الحارثی ذکره الشیخ جواد محیی الدین فی رسالته فی آل أبی جامع و مر للناظم کتاب المنطق و یأتی منظومة فی النحو

۸۱۰۱: منظومة فی أصول الفقه

للحاج شیخ علی الیزدی، المتوفی بمشهد خراسان حدود سنة ۱۳۱۱، و هو المشهور بالواعظ، من تلامیذ المیرزا الشیرازی ذکره السید محمد تقی الأصفهانی

۸۱۰۲: منظومة فی أصول الفقه

- نظما لزبدة الشیخ البهائی- لمیرزا قوام الدین السیفی، أوله:

الحمد لله العلی العالی ذی النور و البهاء و الإفضال

و أحمد الله مصليا على ختم الرسالة و آله العلى

] فی إحدی و ثلاثین و ألف (۱۰۳۱) بیت، و فرغ من نظمه سنة ۱۱۰۴، و النسخة ضمن مجموعة برقم (۹۶۸) فی مدرسة سپهسالار، و یأتی للناظم منظومة فی التجوید کما یأتی منظومة البیان و مر له منظومة فی الأخلاق

۸۱۰۳: منظومة فی أصول الفقه

للمولی محمد کاظم بن الحاج محمد صادق الکاشانی الأصل الأصفهانی المنشا و المسکن (۱۰۲۵- ۱۲۷۳) موجود عند أحفاده❊ المؤلف❊

۸۱۰۴: منظومة فی أصول الفقه

للمولی محسن الکرمانشاهی ابن المولی سمیع فی سبعین بیتا أوله:

]

أحمده شکرا علی نواله مصلیا علی النبی و آله

] و آخره:

]

و لا تقلد میتا فقد نقل عدة إجماع علی أن لا یحل

] و النسخة فی هامش مجلد فی الأصول (رقم ۸۵۵) فی مدرسة سپهسالار بطهران و یأتی للناظم منظومة فی الفقه

۸۱۰۵: منظومة فی أصول الفقه

للمولی المعاصر الشیخ محمد الموسوم أولا برمضان علی بن عظیم بن رفیع بن شفیع البروجردی أصلا، الطهرانی مسکنا، من تلامذة شیخنا الحاج میرزا حسین بن الحاج میرزا خلیل، خرج منها إلی ما بعد مباحث العام و الخاص، و کان بنائه أن یشرحها بعد إتمامها و سماها الدرر الغروية و توفی صبیحة الجمعة سادس شهر رمضان سنة ۱۳۵۰ و دفن بوادی السلام

۸۱۰۶: منظومة فی أصول الفقه

للميرزا محمد التنكابنى فى مائتى بيت، و هى غير الفيتة فى الأصول، كما مرت و مرت أرجوزات فى الفقه، و للناظم أيضا منظومتان فى آداب البحث

منظومة فى أصول الفقه

للشيخ موسى، مرت بعنوان الأرجوزه

٨١٠٧: منظومة فى أصول الفقه

للحاج شيخ مهدى الأزدى، و هو فى مباحث الألفاظ، طبع سنة ١٣٢٧، كما فى بعض الفهارس

ص: ٨٥

٨١٠٨: منظومة فى أصول الفقه

تامة اسمها السبائک المذهبة للسيد محمد مهدى بن الحسن الحسينى القزوينى الحلى، المتوفى سنة ١٣٠٠ موجود فى خزانة كتبه* المؤلف* بالحلة

٨١٠٩: منظومة فى أصول الفقه

للميرزا محمد هاشم بن زين العابدين الموسوى الخوانسارى الأصفهانى، أخ صاحب الروضات و المتوفى شهر رمضان سنة ١٣١٨ فى النجف و دفن بوادى السلام، طبعت فى مجموعة رسائله قبل وفاته بسنة

٨١١٠: منظومة فى أصول الفقه

مرتب على أبواب سابعها فى المجمل و المبين، ناقص من أوله قليلا، يقرب من ٣٥٠ بيتا رأيتها عند السيد محمد على هبة الدين

٨١١١: منظومة فى أصول الفقه

فيه قوله:

]

علم علمنا إضافى البنا و الأصل ما عليه شىء يبتنى

و الفقه حده لدى من فصله | علم عن الأدلة المفصلة

يفرع الأحكام من الشريعة | بالفعل أو بقوة قريبة...

]

لا أعرف الناظم لكن شرحها الحاج مولى محمد الكرمانشاهى معاصر الفتح على شاه.

٨١١٢: منظومة فى الأطعمة و الأشربة

للسيد محمد باقر بن السيد أبى القاسم الحجة، المولود ٨ شعبان ١٢٧٣ فى النجف، و المتوفى ١١ رجب ١٣٣١ بكربلاء و يأتى له منظومة فى الرد على من كفر الشيعة.

منظومة فى الأطعمة و الأشربة

- و آدابهما، للشيخ محمد على بن محمد الأعسم النجفى، المتوفى ١٢٣٣. مر بعنوان الأرجوزه و قد ضمنها بجميعها السيد كلب باقر بن كلب حسين الجايسى الحائرى المتوفى ١٢ شهر رمضان سنة ١٣٢٩. و سمى هذا التضمين الذى هو بمنزلة الشرح لها ب منظومة فى الموائد كما يأتى، و طبع فى النجف.

٨١١٣: منظومة أطيارية

مثنوى، لجلال الدين رئيس العلماء بن محمد طاهر بن حسن بن شبير الخاقانى. و له تفسير جلالى فى ١٩ مجلد

ص: ٨٦

و أنوار الهداية فى العرفان، الموجود نسخه غير مؤرخة منه فى (شيراز، خانقاه أحمدية ١٧٣).

٨١١٤: منظومة فى الأعداد و الأوفاق

للميرزا محمد التنكابنى، ذكرها فى قصصه، و مر له منظومة فى آداب المناظرة.

٨١١٥: منظومة در أعداد

لشاعر يتخلص ب (عزيزى) فى ٢٤٥ بيت.

أولها: [

به نام آن که هرگز وهم و إفهام...

]. و النسخة فی المشهد عند عبد الحمید مولوی (رقم ف ۸/ ۴۴۶) بقلم النسخ، و معها منظومة در مساحت له أیضا کما یأتی و تاریخها سنة (۱۰۸۳).

۸۱۱۶: منظومة افسانه

لنیما یوشیج المعاصر، المذکور فی (۹:

۱۲۴۴) نظمه فی ۱۳۴۱، و طبع بطهران فی ۱۳۵۰ و بعدها.

۸۱۱۷: منظومة أفکار عارفچة

لعارفچه نوحه‌گر، محمد علی الطبسی الخراسانی المعاصر، المذکور فی (۹: ۶۶۸) فی المدائح و المراثی، کما فی شعرای معاصر أصفهان: ۶۲۶.

۸۱۱۸: منظومة فی الإکسیر

ذکر فی صفحة العنوان من النسخة: أنه لعبد الله جابر الأنصاری. أوله:

]

گر تو هستی در جهان مرد بکار صاحب سری و مرد بأوقار...

[

نسخه منه فی (دانشگاه ۹/ ۳۳۹۰) کتبه مالک النسخة أبو طالب بن بهرام الگورشانی بقلم النستعلیق و قیدها بتواریخ (۱۲۵۸- ۱۲۶۱ ...).

۸۱۱۹: منظومة أکوان قدرت

لقدرت الکوپاموی، المذکور فی (۹:

۸۷۷) نقلا عن القاموس الترکی.

منظومة فی الإمامة

ردا علی ابن آلوسی البغدادی، للحاج سید محمد باقر بن الأمیر أبی القاسم بن الآقا سید حسن المشهور بحاج آقا بن السید المجاهد توفی سنة ثلاثین و ثلاثمائة و ألف، و تزید علی ألف بیت، و طبعت مکررا، اسمها السهم الثاقب أو الشهاب الثاقب.

ص: ۸۷

۸۱۲۰: منظومة فی الإمامة

للسید ناصر بن أحمد بن عبد الصمد الموسوی البحرانی، نزیل البصرة، المتوفی بها ۱۳۳۱. ذکره فی أنوار البدرین.

۸۱۲۱: منظومة امتحان القلوب

لمیرزا بزرگ التبریزی، مر ذکره فی (۹: ۱۱۴۰).

۸۱۲۲: منظومة أمواج روح متلاطم

لفضل الله الگرگانی، طبع بطهران ۱۳۶۳ فی ۱۳۱ ص.

۸۱۲۳: منظومة ایدهآل

لعشقی الهمدانی، المیرزا محمد رضا الکردستانی، الشهید غیلة فی ۱۳۴۲، المذکور فی (۹: ۷۲۴) طبع بطهران فی ۱۳۰۶ فی ۴۰ ص و بعدها مکررا.

۸۱۲۴: منظومة باز نامه

لا یعرف الناظم، نسخه منه فی (موزة بریتانیا ۵۷۳۵ کتبت فی سنة ۱۰۸۷، و معها نعلبندی و کمان داری و مر فی (۱۹:

۱۲۴) مثنوی باز نامه.

۸۱۲۵: منظومة باغ بهشت

أو باغ و بهشت للسید شرف الدین القزوینی، المشهور بنسیم شمال (رشت ۱۲۸۸- طهران ۱۳۵۳) المذکور فی (۹:

۱۱۸۶). طبع بطهران فی ۱۳۳۸ فی ۳۱۸ ص.

۸۱۲۶: منظومة باغ فردوس

لملول التويسركانى، الميرزا أحمد، المتخلص سابقا بإلهامى. و هو فى وقايع الطف فى ثلاثين ألف بيت نظمه فى ۱۲۹۵- ۱۳۰۲، كما مر تفصيله فى (۹: ۱۱۰۱).

۸۱۲۷: منظومة باه نامه

فى سؤال السلطان سنجر من الحكيم أبى على فى ضعف الباه و جوابه نظما:

]

خدايگان أفاضل نظام ملت و دين كه با تو چرخ ستيزه‌نماى نستيزا...

[

نسخه منه فى (پزشكى ۱۷۳) كتبت فى القرن الحادى عشر أو الثانى عشر و معها قرابادين.

۸۱۲۸: منظومة بخارا

ل عينى التاجيكى، السيد صدر الدين، المذكور

ص: ۸۸

فى (۹: ۷۸۱).

۸۱۲۹: منظومة بدء الأمالى

قصيدة فى الاعتقادات،. أولها: [

يقول العبد فى بدء الأمالى...

]. و شرحها يسمى ب بحر اللآلى، جاء فى آخره:

[... تمام شد قصيدة امالى از تقادير حضرت مخدوم درويزه قريشى نيک‌نهارى قدس سره كه موافقست ب بحر اللآلى ...] و النسخة فى (النجف، مكتبة أمير المؤمنين ۱۴۸۱) كتبها محمد نور بقلم النستعليق الجيد فى (۶ شوال ۱۰۷۲) لمحمد رضا بيگ البدخشى الصوفى فى ۷۳ ورق و عليها صک مكتبة محمد على تربيت راجعه.

۸۱۳۰: منظومة البديع

للسيد حسن اليزدى، صاحب منظومة البيان أوله. [

بحمد كل حامد نخص من بفضله على بالوجود من...

]

فرغ من نظمه سنة ۱۲۹۷، و عدد أبياته ۷۷۴.

۸۱۳۱: منظومة فى البديع

فى ۱۳۹ بيتا، للميرزا القمى. أوله:

]

الحمد لله العليم ذى النعم أنزل ما قد صرفت عنه الهمم...

[

و النسخة بخطه فى تبريز منضمة إلى منظومة فى علم البيان الآتى.

۸۱۳۲: منظومة برزو نامه

فى الطب، لعطائى. أوله:

]

به نام خداوند پروردگار كريم خطا بخش آموزگار...

[

عد فى فهرست نسخه‌هاى خطى فارسى (ص ۴۸۲) خمس نسخ منها و لعل أقدمها فى (مجلس ۵۶۶۹ غير المفهرسة) من وقف سنة ۱۲۸۰، كتبت بخط النستعليق فى القرن الثانى عشر فى ۱۳۸ ورق، و نسخه أخرى فى (طهران، أدبيات ۵/ ۳۴۹ حكمت)

رجب ۱۲۸۷ فی چال قفای بختیاری القریب بملارد، و ذکر فی فهرست أدبیات بعنوان طب مجرب من دون التصریح باسم المؤلف، الظاهر أنه عین هذه المنظومة.

منظومة بهار دانش

لخوشدل الهندی، رأی من سنگ الهندی، المتوفی ۱۲۲۵ المذکور فی (۹: ۳۰۸) ذکره روز روشن: ۱۵۵ و فی ذیل کشف الظنون.

ص: ۸۹

۸۱۳۳: منظومة البهجة المرضیة

لعلی حسن الآرانی الکاشانی، منظومة فی أصول الفقه.

۸۱۳۴: منظومة البیان

للسید حسن بن مرتضی بن أحمد الطباطبائی الیزدی الحائری، المتوفی بها فی نیف و عشرة و ثلاثمائة و ألف. أوله:

]

أحمد الفرد خالق الإنسان علمه البیان من إحسان

] عدد أبیاته أربع و ثلاثین و سبعمائة (۷۳۴). و فرغ من نظمه سنة ۱۲۹۸. رأیت النسخة بخط ید الناظم عند السید آقا التستری فی النجف.

۸۱۳۵: منظومة البیان

- فی علم البیان- فی مائتین و أربع و سبعین (۲۷۴) بیتا للسید المیرزا قوام الدین محمد بن محمد مهدی الحسینی السیفی القزوینی، صاحب التحفة القوامیة و أستاذ المولی محسن النحوی أولها:

]

أفصح قول بسطا للسانا حمد الذی علمنا البیانا

. إلی قوله:

و بعد فالعبد قوام القنا منظومة البيان نظما حسنا

. إلى قوله:

و قد حوت مقاصد التمحيص و هو ملخص من التلخيص...

]

و آخرها:

]

قد كملت منظومة البيان أبياتها بديعة المعان

و الاسم تاريخ لدى التطبيق و الحمد لله على التوفيق

و ينطبق عدد الاسم مع ملاحظة التاء هاء على أربع و ثلاثين و مائة و ألف ۱۱۳۴ و النسخة عند هبة الدين الشهرستانى، و أخرى فى خزانة الشيخ الشريعة الأصفهانى و فى خزانة الحاج على محمد النجف‌آبادى، بخط السيد حسين بن عبد الكريم بن حسين بن عبد الكريم التسترى، و مر للناظم منظومة فى أصول الفقه ص ۸۳.

۸۱۳۶: منظومة بيست باب

المتن للخواجة نصير الدين الطوسى، كما مر. نظمها شاعر كان يسكن بأصفهان كما قال:

]

...در صفاهان مقام أهل كمال به هزار و صد و چهار از سال...

[

يقرب من ۱۴۶۲ بيت. أولها:

]

بسم الله الرحمن الرحیم عروه وثقای کتاب کریم

حمد مر صانع توانا را مهر و ماه آفرین دانا را...

[

نسخه منه فی (المجلس ۲/ ۳۷۶۳) کتبه محمد بن الحاج طالب الطاهرآبادی بقلم النسخ، و فرغ من الکتابة فی یوم الخمیس (۱۱ محرم ۱۱۸۳) کما فی فهرست نسخه‌های خطی فارسی: ۲۴۸.

۸۱۳۷: منظومة بیمار و طبیب

نسخه شایعة رأیت منه فی (الملک: ۴۸۹۹) فی حدود ۹۵ بیت، کتب علیه أنه لقاضی شریف الآملی، مع تخلص (شریف) راجع (۹: ۵۱۹). أوله:

سوی ویرانه‌ام آمد سحری جلوه کنان بهر پرسیدن بیمار خود آن سرو روان

از حیا رخ طبق پر گل و شبنم ز عرق وز حنا دست نگارین چو دو شاخ مرجان

آخره:

سخت سودای من و یار بهم خورده (شریف (من گران جانم و ابروی کجش است نشان

۸۱۳۸: منظومة پرسش نامه

سأل رجل یسمی ب ((سیاوش)) عدة مسائل بالنظم عن السید عزیز الدین، فأجابه بها. أول المسائل:

]

أیا داننده رمز معانی که در سر حقیقی راز دانی...

[

و جاء فی موضع آخر:

]

...أیا داننده سر معانی بگویم با تو اسرار جهانی...

[

و النسخة فی (سپهسالار ۹/ ۶۵۵۳) ضمن المجموعة المؤرخة ۱۲۲۹.

۸۱۳۹: منظومة پرسش و پاسخ

المسائل، للحاج مولی مهدی السلطان‌آبادی فی اختلاف الأشیاء و مباحث الکثرة نظمها فی ۲۱ بیت و أجاب بها الآقا محسن العراقی فی ۲۶ بیت، توجد معا ضمن المجموعة المؤرخة ۱۳۲۵ (ص ۶۴- ۶۶) من نسخه دانشگاه (۱۶ و ۱۷/ ۴۷۰۶).

ص: ۹۱

۸۱۴۰: منظومة پرسش و پاسخ

و هو فی جواب المسائل المذکور قبلا نظمها محمد علی شیخ الإسلام فی ۱۶۰ بیت و النسخة (دانشگاه ۱۶ و ۱۸/ ۴۷۰۶) (۵ ص) ضمن المجموعة المذکورة.

۸۱۴۱: منظومة پروانه و شمع

لمحمد التبریزی، المعاصر، طبع فی ۱۳۱۰ ش فی ۳۲ ص.

۸۱۴۲: منظومة پیراهن یوسفی

لیوسف الهندی المذکور فی (۹: ۱۰۰۸).

۸۱۴۳: منظومة فی تاریخ إیران

لنسیم شمال، السید أشرف الدین القزوینی (۱۲۸۸- ۱۳۵۳) المذکور فی (۹: ۱۱۸۶) طبع.

منظومة فی تاریخ حسین بایقرا

لمسعود القمی، نظمه باسم السلطان المذکور، مر فی (۳: ۲۴۹) و مر له مناظرة تیغ و قلم و شمس و قمر و یوسف و زلیخا.

۸۱۴۴: منظومة فی تاریخ السلطان خدا بنده

– ألجایتو، لشمس الدین الکاشانی، ذکر فی مقدمه تاریخ عصر حافظ: ۷۰.

۸۱۴۵: منظومة فی تبرج النساء

و مفاسد سفورهن، للسید أبی بکر الحضرمی، المتوفی سنة ۱۳۴۱. طبع فی آخر دیوانه المطبوع سنة ۱۳۴۴. و له إرشاد الصادی فی فضائل بنی النبی الهادی.

۸۱۴۶: منظومة تبریک نامه

لعماد لشکر الآشتیانی، المذکور فی (۹: ۷۶۸) طبع بتبریز.

۸۱۴۷: منظومة فی تتمیم الدرة البحر العلومیة

لحاج آقا منیر الدین البروجردی، ذکره السید شهاب الدین.

۸۱۴۸: منظومة فی تتمیم زبدة المقال

راجع (۹: ۷۶۰).

۸۱۴۹: منظومة تجربه نامه

فی الطب لابن سیفی، نظمها فی سنة ۹۰۴ لمولانا إیاب (؟) و قال فی تاریخها:

ص: ۹۲

]

چار و نهصد بود از هجرت رقم — کامد این نسخه ز غیبم در قلم...

چون شدم فارغ من از إتمام أو — تجربه نامه نهادم نام أو...

و عناوینه أیضا مصارع منظومة. أولها:

]

هست در توحید رب العالمین...

حمد وافر قادر قیوم را کرد موجود از عدم معدوم را...

] نسخه منه فی أصفهان عند سید محمد علی الروضاتی کتبت بخط النستعلیق ضمن المجموعة المؤرخة رجب سنة ۹۳۱.

منظومة فی التجوید

لمیرزا محمد رضا الهمدانی الطهرانی، مر بعنوان أرجوزة فی التجوید ۱: ۴۶۷ و له شرح منظومته، کما فی أول الأنوار القدسیة له. و یأتی له منظومة فی النحو و منظومة فی الفقه.

۸۱۵۰: منظومة فی التجوید

لرضا علی بن عبد الغفور الشیرازی. أولها:

[الحمد لله الذی أنزل القرآن علی عبده ...]. و النسخة فی (دار الکتب ۴۳۵۸) غیر مؤرخة.

منظومة فی التجوید

للمولی عبد الوحید. مر له بعنوان قراءة القرآن ۱۷: ۵۶ و أرجوزة فی التجوید ۱: ۴۶۷.

۸۱۵۱: منظومة فی التجوید

لحافظ الدین. أولها:

]

هر چه قاری را أهم و واجب آمد بی‌گمان نظم حافظ عز الدین را گر بخوانی ای جوان...

[

يوجد نسخه منها فی (الملک ۱۸/ ۳۰۳) کتابتها سنة ۷۷۲.

منظومة فی التجوید

للشیخ علی الأسترآبادی، مر بعنوان بوستان ۳: ۱۵۵.

منظومة فی التجوید

للشیخ علی حیدر، علی بن محمد بن حیدر، ناظم منظومة فی الأصول ۲۳: ۰۰. مختصرة. أولها بعد التحمید:

ص: ۹۳

و إن یلاقی الساکنین نونا و أختها حروف یرملونا

فأدغم مع الغنة فی المقام الا مع الراء و حرف اللام

کما مر فی (۱: ۴۶۷). و النسخة عند الشیخ جعفر حیدر کما مر.

منظومة فی التجوید

للمیرزا قوام الدین السیفی، محمد، صاحب منظومة البیان و منظومة فی أصول الفقه ۲۳: ۸۳. مر بعنوان أرجوزة فی التجوید ۱: ۴۶۸.

منظومة فی التجوید

لمختار الأعمی، مر بعنوان درج مضامین ۸: ۵۹. و مر له أیضا مختار القراء ۲۰: ۱۷۱.

منظومة فی التجوید

للسید أبی القاسم المشهدی المولود بها ۱۰۸۳.

مر بعنوان اللؤلئیة ۱۸: ۳۷۷ و بعنوان تجوید القرآن ۳: ۳۶۴.

۸۱۵۲: منظومة فی التجوید

أولها:

]

بعد حمد و ثنا و مدح خدا نعت پیغمبری دلیل هدا

بشنو این چند بیت تا گردی مطلع بر قواعد قرأ...

[

و آخرها:

...]

بهر عبد الرءوف کردم نظم بعنایات حضرت مولا

] و النسخة فی (المجلس ۳/ ۵۴۶۲ غیر مفهرسة) کتابتها سنة ۱۲۷۹ بخط النستعلیق.

۸۱۵۳: منظومة فی التجوید

فی رسم الخط الثلاث و العشرین من لغات القرآن و هی فی ۷۱ بیت. أولها:

[قالم. نظم:

در قالم همزه با لام است کسر...

[

آخرها:

...]

حفظ اینها باشدم از تو رجا

] ثم ذکر ستة أبیات فی بیان کتابة التشدید و کیفیته. أولها:

]

بنه تشديد بر هر مدغم فيه...

[

و النسخة فى (الرضوية ٨٨ تجويد- ٨٨١١) غير مؤرخة.

٨١٥۴: منظومة فى التجويد و مخارج الحروف

فارسية، للمولى ابن عماد، تاريخ نظمها- كما فى الفهرست الرضوى سنة ٨٠٩، و نسخه منها عند السيد محمد الجزائرى. أوله:

]

اى به نام تو افتتاح كلام...

]. و آخره:

]

ناظم اين رسالة ابن عماد...

[

و على موجب التاريخ المذكور فلا يكون الناظم هو عماد الدين على بن عماد الدين على الشريف القارى الأسترآبادى، صاحب التحفة الشاهية الذى كتبه باسم الشاه طهماسب و غيره من الرسائل الكثيرة فى التجويد و لكن قد مر عين هذه المنظومة بعنوان خلاصة التنزيل كما سماه ب فى النظم بقوله:

]

كرده نامش خلاصة التنزيل فى اداى حروف للتأويل

] و ليس فيما رأيته من النسخة تاريخ النظم فلذا استظهرت أنه للأسترآبادى المذكور. فراجعه.

منظومة تحفه الدلائل

مر فی (۱۹: ۱۳۷) بعنوان مثنوی ... قال فیه مصرحا باسمه و اسم الکتاب:

]

این نسخه تحفه الدلائل شد آینه‌دار هر مسائل...

از نوک قلم بحسن تقریر از (منزوی) یافت نقش تسطیر

[

۸۱۵۵: منظومة تحفه الفقیر

منظومة تابع فیها الناظم نصاب الصبیان فی دیباجة و ۲۶ فقرة فی ۴۸۲ بیت، ذکر اسمها فی الدیباجة و لم یعرف ناظمها.

و احتمل ابنی فی فرهنگ نامه‌های عربی بفارسی: ۱۸۹ إنها نظمت فی القرن التاسع. أول الدیباجة:

ابتدای سخن به نام خدا آن که صنعش بذات اوست گوا

إلی قوله:

ص: ۹۵

چون ز پیشینیان حقیر آمد نام آن تحفه الفقیر آمد

أول المنظومة:

الله هم اله است، نام خدای و جبار هم آمر است و فاعل از فعل اوست هر کار

آخره:

نباشد بیش و کم هرگز مقسم سخن کوتاه کن، و الله أعلم

یوجد منها فی (لالا إسماعیل: ۶۴۴) بترکیا.

۸۱۵۶: منظومة تحفه الملوک فی بیان السلوک

لابن همام الشیرازی، فارسی فی الأخلاق و العرفان، فی ألفی بیت. توجد بطهران (دانشگاه ۲۵۵۴) ضمن کلیاته المذکور فی (۱۸: ۱۲۸).

۸۱۵۷: منظومة تذکره المراثی

لفاتحی الأصفهانی، المیر علی رضا المعاصر، المذکور فی (۹: ۷۹۸).

۸۱۵۸: منظومة الترتیل

قصائد فارسیة فیها یروی النون و الراء و المیم و غیرها، للحافظ محمد بن محمود بن محمد الشریف السمرقندی المحتد الهمدانی المولد. أوله:

]

خالق أکبر خداوند جهان‌دار معین حمد بی‌حمد مرو را و بر رسولش آفرین...

[

ثم شرحها بنفسه و سمی الشرح ب عین الترتیل و بعد ذکر نسبه کما مر ذکر أنه نظمها و شرحها بعد العقد الفرید و شرحه روح المزید بالعربیة و أحال فیه إلی کتابه کشف الأسرار فی مصاحف الأمصار فی بیان أن الهمزة لیست لها صورة واحدة فتکتب واوا و یاء و ألفا. یوجد فی (التستریة).

۸۱۵۹: منظومة ترجمه سورة الرحمن

من (کتاب زبور داود). فی دیباجة منثورة و ۴۱ بیت عربی، ثم- ترجمه کل بیت ببیتین (فارسیتین) و بیتین (ترکیتین).

ص: ۹۶

و جاء فی دیباجته إنها کانت باللغة السریانیة ثم ترجمه إلی (العربیة). أولها: روایت است از حضرت أمیر (ع) ...

أنا الموجود فاطلبنی تجدنی | فإن تطلب سوای لم تجدنی

منم موجود ای طالب کجایی | چرا در حضرت ما می‌نیایی

یوجد فی (دانشگاه: ۱۲۴) بخط سلیمان القاضی بن محمد المکری، کتبها لإسحاق پاشا فی (ع ۱/ ۱۱۹۵) ضمن مجموعة من کتب (المشکاة) المهداة إلی (دانشگاه) کما فی فهرسها. فراجعه.

۸۱۶۰: منظومة در تشریح

أو تشریح خجندی لا نعرف الناظم الا أنه نظمه ظاهرا مع النظر إلی قسم التشریح من تنقیح المکنون من مباحث القانون لفخر الدین الخجندی، نسخه منه فی (طهران، پزشکی ۲۳۸) کتبها رفیع فی رجب سنة ۸۷۰، و هو یشتمل علی ۱۲ بیت منها- فقط. أوله: [عن تشریح خجندی:

مرکب روح است خون مایه لون بشر | گشته قوت را مساعد شاد می‌دارد جگر...

]

و راجع کشف الظنون ۱: ۵۰۰

۸۱۶۱: منظومة فی التشریح

لفریب الأصفهانی، المیرزا عبد الغفار الطبیب، ترجمه معاصره فی مجمع الفصحاء ۲: ۳۹۰ و ذکر منظومته بعنوان تشریح منظوم.

۸۱۶۲: منظومة تصویر بلاغت

لنواب عزیز جنگ خان بهادر، شمس- العلماء الهندی، المتخلص ب (ولا) طبع بحیدرآباد فی ۱۳۴۰ فی ۳۶۸ ص

منظومة فی التضمین

مر بعنوان التضمین

۸۱۶۳: منظومة فی تعبیر الرؤیا

لیحیی سیبک، فتاحی النیشابوری، المذکور فی (۸: ۱۶۱ و ۹: ۸۰۷)

۸۱۶۴: منظومة فی تعداد سور القرآن و بعض أحکام التجوید

للشيخ على آل عبد الجبار، صاحب المنظومات الثلاث فى أصول الدين كما مر، ذكره فى أنوار البدرين

ص: ٩٧

٨١٦٥: منظومة فى تعداد حروف القرآن

فى ٥٠ بيت فارسية لا نعرف ناظمها توجد فى طهران (سپهسالار ١/ ٥٢٣٥) كتابتها من القرن الحادى عشر أولها:

یاد گیر از امام ای دل و جان　　تو حروف تمامت قرآن

٨١٦٦: منظومة تعليمات دينى

لفاتحى الأصفهانى، الميرزا على رضا المعاصر، المذكور فى (٩: ٧٩٨)

٨١٦٧: منظومة فى تفسير آية فاخلع نعليک إنک بالوادى المقدس طوى

لگلشنى البردعى، المذكور فى (٩: ٩٣۴) أولها: [

آنگهان فَاخْلَعْ شنيد از كردگار

] توجد نسخه منها ضمن مجموعة فى (القاهرة، دار الكتب) غير مؤرخة و للناظم تفسير سورة القدر و حق اليقين

٨١٦٨: منظومة فى تفسير سورة الحشر

لنور بخش الخراسانى، محمد بن محمد المذكور فى (٩: ١٢٢٨) طبع بإيران مع شرح خطبة همام كلها فى ٧٣ ص فى ١٣٧٠

٨١٦٩: منظومة فى تفسير سورة الفاتحة

مثنوى لصفى، توجد فى طهران (دانشسراى عالى، قريب ١٠۴) كتبه الحاج محمد على الأشرفى فى ذى القعدة سنة ١٢٥٥، و أحال فيها إلى بحر الأسماء، بحر الأكوان و ليست هى تفسير تمام السورة

٨١٧٠: منظومة فى تفسير سورة يوسف

لجنون الكشميرى، نظمها فى عهد پادشاه عالم شاه الغازى و السيد محمد، صاحب شرع بتفسير الفاتحة ثم نظم سائر الأقسام، توجد نسخه منها فى (مدينة، مكتبة الخانقاه الأحمدية رقم ١٢٠) كتبت فى القرن الثانى عشر

٨١٧١: منظومة فى تفسير سورة يوسف

مثنوى فارسى، للشاعر السمنانى المتخلص برفعت، المتوفى سنة ١٣٥٠ ذكرها فى ترجمته فى ستارگان تابان ص ۴٢، و الناظم من دراويش السلطان على‌شاهية و له ديوان لم يطبع بعد

ص: ٩٨

٨١٧٢: منظومة تماشاى قدرت

لقدرت الكوپاموى، المذكور فى (٩:

٨٧٧) نقلا عن القاموس التركى

٨١٧٣: منظومة فى تواريخ النبى (ص) و الأئمة (ع

) لابن أمير الحاج و لعل الناظم شارح الشافية أولها:

]

أحمد ربا عدد السنينا علمنا الذكر إن نسينا

] و النسخة فى خزانة آل السيد عيسى العطار ببغداد، و فى آخره تواريخ، مادة بعضها سنة ١١٢٧، و مر شرح الشافية للسيد أبى جعفر محمد بن أمير الحاج الحسينى الذى ألفه سنة ١١٧۴، و مر الآيات الباهرات له مع تمام نسبه فراجع

٨١٧۴: منظومة فى تواريخ النبى و الأئمة (ع

) للمحدث الحر العاملى محمد بن الحسن بن على بن محمد، المتوفى سنة الرابعة بعد المائة و الألف، و مرت أرجوزات فى التواريخ، و هذه المنظومة موجودة فى خزانة المولى محمد على الخوانسارى بالنجف، و رأيته بخط الحاج ميرزا زين العابدين الخوانسارى- والد صاحب الروضات أوله:

]

الحمد لله على الهداية إلى سبيل الحق و الولاية

] و لبراعة الاستهلال ذكر فى أشعار الخطبة جملة من الكتب المؤلفة فى تواريخهم مثل إرشاد المفيد و إعلام الورى و كشف الغمة و فصول المهمة و مطالب السئول و غيرها، إلى أن قال:

]

بقول عبد الطاهرين الغر محمد بن الحسن بن الحر

هذا النظام قد جمعت فيه ما يروق ذلک الأديب الفهما

تاريخ أهل العصمة الكرام و حجج الله على الأنام

] ثم ذكر مآخذه من كشف الغمة و التتمة فى معرفة الأئمة و مسار الشيعة و توضيح المقاصد مرتبا على ترتيب المعصومين، فى قرب ألف و سبعمائة بيت، و هو مع منظومة الزكاة و غيرها فى مجموعة من مملوكات الشيخ محمد باقر النيسابورى

ص: ٩٩

المكى بخطوط جماعة من أصدقائه و أحبائه من العلماء المعاصرين له، و هذه المنظومة بخط الشيخ بهاء الدين حسين بن محمد قاسم العاملى و منظومة الإرث بخط الشيخ جمال الدين بن محمد قاسم العاملى كتبه بمشهد الرضا (ع) فى سنة ١١١٣ و على المنظومة شرح المولى إسماعيل صاحب العقيدة الوحيدة مر بعنوان شرح النظم أو شرح النظام و المظنون أن النظام اسم هذه المنظومة لأنه المشار إليه بهذا فى أوله

٨١٧٥: منظومة فى التوحيد

للشيخ أحمد بن صالح بن طعان السترى البحرانى، المتوفى سنة ١٣١٥، قال ابن أخته فى أنوار البدرين: إنها لم تتم

٨١٧٦: منظومة فى التوحيد

قصيدة للأمير محمد تقى الحسينى أولها:

[الحمد لله و لا سواه] و ترجمها إلى (الفارسية) شرحا تلميذ الناظم على بن محمد تقى (محمد الثقفى) أول الشرح: [الحمد لله و الصلاة و بعد چنين گويد أحوج على بن محمد ثقفى] يوجد قسم من الشرح فى (المجلس ٥/ ٤٧٤٥) غير مؤرخة الا إنها كتبت فى القرن الثالث عشر

٨١٧٧: منظومة فی التوحید

للشیخ حسن الدمستانی صاحب انتخاب الجید موجودة فی خزانة الشیخ محمد صالح بن الشیخ أحمد آل طعان البحرانی المعاصر تزید علی مائة بیت، و مر له منظومة فی أصول الدین الخمس ٢٣: ٨١

٨١٧٨: منظومة فی التوحید

للشیخ حسین العصفوری، فیها قوله:

]

و حجة و لیس ذا البرهان بواجب بل ما به اطمئنان

] و یأتی له منظومة فی الظن و أخواتها

٨١٧٩: منظومة فی التوحید

و فیها تعرض للرد علی الکشفیة- یعنی أتباع الشیخ أحمد الأحسائی- للشیخ علی آل عبد الجبار، صاحب المنظومات الثلاث فی أصول الدین کما مر، و قد شرح هذه المنظومة أخو الناظم الشیخ سلیمان بن أحمد، و النظم و الشرح موجودان عند الشیخ محمد صالح آل طعان المذکور و هذه المنظومة غیر منظومته الأخری فی الرد علی الشیخ أحمد کما یأتی

ص: ١٠٠

٨١٨٠: منظومة فی التوحید

للشیخ علی بن الشیخ حسن آل الشیخ سلیمان بن الشیخ أحمد آل حاجی البلادی و هو الشیخ المعاصر صاحب أنوار البدرین و خال الشیخ محمد صالح آل طعان المذکور

٨١٨١: منظومة فی التوحید

لمفهوم البروجنی، عبد الله برجیان، المذکور فی (٩: ١٠٨١)

٨١٨٢: منظومة فی التوحید

للشیخ ناصر آل أبی السعود البحرانی، صاحب منظومة فی أصول الدین و المتوفی حدود سنة خمس و ثلاثمائة، و ألف ١٣٠٥، و له دیوان کبیر و هما موجودان عند الشیخ محمد صالح آل طعان

۸۱۸۳: منظومة فی التوحید و ما یتعلق به

للسید هاشم بن أحمد بن الحسین الموسوی الأحسائی المتوفی سنة ۱۳۰۹، و النسخة عند ولده السید ناصر

۸۱۸۴: منظومة فی توقیعات التقویم

لطوطی الأهری، المولی حسن المذکور فی (۹: ۶۵۱) أوله:

چو در تقویم بود ألفاظ مشکل　　به کشف آن همه دل بود مایل

۸۱۸۵: منظومة جاماسب نامه

ینسب إلی الخواجة نصیر الدین الطوسی المذکور فی (۹: ۱۱۹۸) نسخه منه فی (أیاصوفیة ۴/ ۴۷۹۵) و علیه تاریخ سنة ۸۵۵ و مر ترجمه جاماسب نامه ۴: ۹۳ و جاماسب نامه ۵: ۲۲

۸۱۸۶: منظومة جامع اللغات

لنیازی الحجازی المذکور فی (۹: ۱۲۴۰) و هو ترجمه اللغات العربیة إلی الفارسیة فی بحور مختلفة و هو من مصادر السروری فی تألیف کتابه سنة ۱۰۰۸ أوله [همی گوید نیازی الهی نتائج طبع موی شکافش در تزاید باد کردگار و کر و دیگر کر و گردون خدای] یوجد بطهران (سپهسالار ۶/ ۳۱۱۳) ضمن مجموعة کتابتها ۱۲۸ (۱۲۰۸)

۸۱۸۷: منظومة جاودان نامه

فارسی حروفی یوجد فی أحد مکتبات یوگسلاویا

۸۱۸۸: منظومة فی الجبر و المقابلة

فارسیة للشیخ حسین بن عبد الصمد

ص: ۱۰۱

ابن أخی الشیخ البهائی، و احتمل بعض أن یکون لوالد البهائی و لکن صرح فی الریاض بأنه لابن أخیه و قال: رأیته بکرمان

۸۱۸۹: منظومة فی الجبر و المقابلة

لقاضی القضاة محمد نجم الدین خان ثاقب بن محمد حمید الدین الکاکوروی من رؤساء الکاکوروية، و المتوفی فی (۱۳ ع ۲/ ۱۲۲۹) ببنارس الهند، ترجم قسمین من فتاوی العالمگیریة بالفارسیة و کتب مقالا موجزا فی تاریخ التقویم الهندی، و هو غیر نجم الدین خان ثاقب الهندی المذکور فی (۹: ۱۸۳) و شرح المنظومة بنفسه و أورد فی ضمنها شواهدا بالنثر طبع فی کلکتة سنة (۱۸۱۲ م مع خلاصة الحساب للشیخ البهائی أوله:

]

ای آن که مراست ذهن ثاقب

] نسخه منه فی (بوهار ۲۲۳) کتبت فی سنة ۱۲۲۷- ظاهرا- و أخری فی (علی‌گره، سبحان الله ۱) کتبت فی سنة ۱۲۴۹

۸۱۹۰: مثنوی الجزی

للمولی عبد الکریم بن المولی مهدی الجزی الأصفهانی مؤلف تذکره القبور طبع بآخر التذکرة فی طبعه الأول فی ۱۳۲۴ فیه المواعظ و الأخلاق و بعض الحکایات و بعض الفضائل و المناقب و بعض مصائب یوم الطف و بعض الرباعیات یقرب من الألف و مائة و أربعین بیتا. أوله:

ای که از هستت به پا شد هست و نیست — غیر هستت در حقیقت هست نیست

با وجود تست هستیها وجود — ورنه اعدامند یکسر در شهود

من رباعیاته:

با عین علی میم محمد شد ختم — آمد نبأ عظیم در عم علم

جز حلقه عین و میم بر صفحه لوح — نقشی به گه نگار نامد ز قلم

[منظومة]

۸۱۹۱: منظومة جوانه

لمنوچهر النیستانکی، المذکور فی (۹: ۱۲۴۳) طبع بکرمان فی ۱۳۷۳ فی ۸۰ ص.

۸۱۹۲: منظومة جواهر المقال

فارسی فی الطب و هو نظم غیاثیة

ص: ۱۰۲

المذکور فی (۱۶: ۷۳) نظمها علی بن محمد بن عبد الرحمن المتوفی سنة ۱۱۱۲ باسم صدر الدین علی و کتب لها دیباجة منثورة و بعدها مقالتین: ۱- معالجات الأمراض من الرأس إلی القدم، ۲- المأکولات و المشروبات و ملحقات منثورة تعتبر معجم الأدویة المذکورة فی الکتاب، و نسخه منه فی (بادلیان ۵/ ۱۲۵) ضمن المجموعة المؤرخة (۹۴۴- ۹۳۶).

۸۱۹۳: منظومة چهار مینو

لنعمت الفسائی، السید محمود المذکور فی (۹: ۱۲۱۵) منظومة طبع ۱۳۳۱.

۸۱۹۴: منظومة چهل حدیث

لعبد الرحمن الجامی، ترجم أربعین حدیثا نبویا کل حدیث فی بیتین، و فرغ منها ۸۸۶، طبع مع سراج القلوب بطهران، و طبع له صد کلمة نظما. أولها: [صحیح‌ترین حدیثی که راویان مجالس ... لا یؤمن أحدکم حتی یحب لأخیه ...

هر کسی را لقب مکن مؤمن گر چه از سعی جان و تن کاهد

۸۱۹۵: منظومة چهل حدیث

لعادل بن علی الحافظ القاری الخراسانی الذی فرغ من تحریر ترجمان القرآن للشریف الجرجانی سنة ۹۰۳. جمع ثلاث أربعین حدیثا فی ۱۲۰ حدیث. و هی غیر مائة کلمة المنظومة أیضا له. أولها:

حمد بی‌حد و شکر نامعدود مر خدایی که هست و خواهد بود

توجد بطهران نسخا منها فی (الملک) أقدمها رقم ۲۳۹۸ ضمن مجموعة کتابتها ۹۰۹- ۹۱۲. (راجع ۴: ۱۱۲ و ۱۴۱ و ۹: ۹۶۳).

۸۱۹۶: منظومة چهل کلمة

لحسين بن يوسف (أو سيف الدين أحمد) الهروى. نظم مائة كلمة من أمير المؤمنين (ع) كل كلمة فى رباعية فارسية. أولها:

[الحمد لله العلى الكبير الذى ليس له شبيه و لا نظير]. توجد فى (الرضوية ٩٠ أخبار) بخط شاه محمود النيشابورى الخطاط كتابتها ٩٥٢.

٨١٩٧: منظومة فى الحبوة

للسيد محمد صادق الطباطبائى، فى ٧١ بيتا. أوله:

ص: ١٠٣

أحمد من حبا النبى المصطفى خاتم رسله الكرام المصحفا

و آخره:

و ثلث ماله يعم مطلقا ثلث الحبا عممه أو أطلقا

و مر له منظومة فى اجتماع الأمر و النهى ٢٣: ٦٢ و يأتى منظومة فى حرمان الزوجة عن عين العقار.

٨١٩٨: منظومة فى الحج

للسيد زين العابدين بن السيد محمد بن السيد حسين الكاشانى الحائرى، نزيل قم أخيرا، و توفى بها أوسط سفر ١٣٧٥ لكنها لم تتم بلغت قرب خمسمائة بيت رآها الشيخ ذبيح الله المحلاتى.

٨١٩٩: منظومة فى الحج

للشيخ عباس بن الشيخ حسن بن الشيخ جعفر كاشف الغطاء، المتوفى ١٣٢١، و هى أرجوزة فى نهاية الجودة تزيد على ألف بيت.

٨٢٠٠: منظومة فى الحج

للسيد الحاج ميرزا على نقى بن السيد حسن الشهير بحاج آقا بن السيد المجاهد الطباطبائى المتوفى صفر سنة ١٢٨٩، و قد طبعت مع كتابه فى البيع و الخيارات الموسوم ب الدرة الحائرية؟ و قد سمى ب مزيح الاحتياج ٢٠: ٣٢٨ كما مر.

٨٢٠١: منظومة حداد و حلاج

لعلوی الکاشانی، المیر محمد طاهر المتوفی بکشمیر ۱۱۳۶ المذکور فی (۹: ۷۳۷).

۸۲۰۲: منظومة فی حرکت فلک الأفلاک

لسدید الدین المنزوی مؤلف خزانة الأحکام فی معرفة الکف و نظم الوصول و غیرها کما مر فی (۱۹: ۱۳۷) و نسخه من المنظومة فی (تبریز، ملی ۳۴۲۶) ضمن مجموعة من آثار المنزوی مثل خزانة الأحکام المؤرخة ۱۱۵۳.

۸۲۰۳: منظومة فی حرمان الزوجة عن عین العقار

۵۱ بیتا. أوله:

الحمد لله مصلیا علی　　خیر نبی قد طوی السبع العلی

،...

و آخره:

[...

و ورثت من قیمه البناء　　یوم حصول الفسخ لا الشراء

]

ص: ۱۰۴

للسید محمد صادق الطباطبائی، و مر له منظومة فی الحبوة آنفا.

۸۲۰۴: منظومة فی الحروف

مثنوی فارسی فی أحکام الحروف، ضمن مجموعة من القرن التاسع بطهران (أصغر مهدوی ۳/ ۲۷۵) کما فی فهرسها.

۸۲۰۵: منظومة حرز النجاة فی نظم الواجبات

فارسی.

۸۲۰۶: منظومة فی الحساب

- و شرحها- للشيخ محمد إبراهيم السبزوارى المولود سنة ١٢٩١، ذكر أنه نظم و شرح فى سنة ١٣٢۴.

٨٢٠٧: منظومة فى الحساب

فارسية للسيد أبى القاسم بن محمود الموسوى الخوانسارى، الرياضى المعاصر بالنجف.

٨٢٠٨: منظومة فى الحساب

لخاورى. أوله:

]

به نام كردگار فرد بى‌زوج كه دايم بحر لطفش مى‌زند موج...

[

و النسخة فى (طهران، موزة، ٣/ ۴٣٣٠) كتبت فى سنة ٩١۵، فى سلطانية بخط النسخ.

منظومة فى الحساب

أو ترجمه منظوم خلاصة الحساب فى ٢٣٣٣ بيت، لمحمد على بن مشهدى حسن الزفره‌اى المتخلص برجاء و المذكور فى (٩: ٣۵۵) فرغ من نظمها فى (ج ١/ ١٣۴٨) و مر فى (١۵: ٣٣٢) باسمها عمان الحساب. أوله:

]

مى‌كنم حمد خداوند أحد آن كه باشد واحد و فرد و صمد...

[

نسخه منه فى أصفهان عند محمد حسن رجاء الزفره‌اى و هو بخط الناظم. و أخرى فى مكتبة الملية بطهران.

٨٢٠٩: منظومة فى الحساب

للميرزا محمد التنكابنى، قال فى قصصه: إنها لم يتم بعد، و مر له منظومة فى الأعداد و الأوفاق.

۸۲۱۰: منظومة حقيقت گويى

لفاتحى الأصفهانى، المير على رضا، المذكور فى (۹: ۷۹۸) فى مجلدين، طبع الأول فى ۱۳۳۳ ش فى ۱۲۰۰ بيت.

۸۲۱۱: منظومة فى الحكمة

- مع شرحها- الموسوم ب كاشف الأسرار

ص: ۱۰۵

للشيخ محمد حسن بن زين العابدين السبزوارى. أوله:

]

يا حسن الوجه و الاسم و الصفة لسنا عرفناک حق المعرفة

] فرغ من نظمه سنة ۱۲۹۲، و من شرحه سنة ۱۲۹۴.

۸۲۱۲: منظومة فى الحكمة

للحاج ميرزا حسين بن الحاج ميرزا محسن العلوى السبزوارى، (۱۲۶۳- ۱۳۵۳). أوله:

]

سبحان من ألهم أسرار الحكم لنفس الإنسان و أبدع العلم

و بعد يا سلاک نهج المعرفة لا علم فى العلوم مثل الفلسفة

[

۸۲۱۳: منظومة فى الحكمة

للسيد كلب باقر النقوى النصيرآبادى المتوفى حدود سنة ست و عشرين و ثلاثمائة و ألف ۱۳۲۶ و هى مطبوعة و مر له منظومة فى الأطعمة و الأشربة.

۸۲۱۴: منظومة فى الحكمة

- و شرحها مزجا- للحاج مولى هادى بن مهدى السبزوارى (١٢١٢- ١٢٨٩). طبع مكررا، كما طبع أخيرا قسم منها مع الترجمة و الشرح باللغة الإنجليزية.

٨٢١٥: منظومة فى الحكمة

أو پرسش أو سؤالات مير شريف الآملى قصيدة فى ٩٢ بيت، توجد فى (القاهرة، دار الكتب، ٦٥٠ مجاميع طلعت) و النسخة غير المؤرخة كتبت بقلم التعليق فى ٣ ورق نسب إلى المير شريف الشيرازى. أولها:

]

ز أهل مدرسه و خانقاه جملة ديار...

].

٨٢١٦: منظومة الحيدرية

فى مدح أمير المؤمنين (ع) للشيخ كاظم السودانى، طبع و عليها تقريظ السيد أحمد بن السيد رضا الهندى النجفى. تاريخها:

[(هى للرياض الحيدرية)].

٨٢١٧: منظومة خرابات فقير

لمعين الشريعة، ميرزا على الإصطهباناتى.

طبع بشيراز فى ١٣٤٢ على الحجر فى ٢٧٣ ص.

٨٢١٨: منظومة خزان و بهار

لظهورى الترشيزى، المذكور فى (٩: ٦٥٦) منظومة قصصى. أوله:

ص: ١٠٦

شوق هر كس كه در راه طلب سر مى‌دهد گر در آرد أول از پا آخرش سر مى‌دهد

يوجد فى (المجلس، ٦٥٨٠) ضمن مجموعة كتابتها ١٠٨١.

۸۲۱۹: منظومة الخصائص المهدية

لفقيه الأصفهانی، المذكور فی (۹: ۸۴۳).

منظومة فی الخط

لمجنون چپ نويس. مر بعنوان قواعد خط ۱۷:

۱۸۳ و مثنوی آداب خط ۱۹: ۱۰۵.

۸۲۲۰: منظومة فی الخط و تعليمه

فارسية للمولی الخطاط المشهدی المتوفی فی عاشر ربيع الأول من سنة ست و عشرين و تسعمائة ۹۲۶ عن خمس و ثمانين ۸۵ سنة و دفن فی قبة الأمير علی شير فی مشهد الرضا (ع) و منه قوله:

]

از جوانی بخط بدی ميلم　　عشق خط راند از مژه سيلم

] ذكره فی مطلع الشمس و حكی عنه فی پيدايش خط أن إيجاد الخط الكوفی من إعجاز أمير المؤمنين (ع). راجع آداب الخط ۱۹: ۱۰۴ و ديوان سلطان علی مشهدی ۹: ۴۵۸.

۸۲۲۱: منظومة فی الخلل

للشيخ مرتضی بن الشيخ عباس كاشف الغطاء النجفی، المتوفی بها فی سنة ۱۳۴۹.

۸۲۲۲: منظومة فی الخمس

لصاحب مفتاح الكرامة السيد محمد جواد بن محمد بن محمد الحسينی العاملی الشقرائی النجفی، المتوفی بها سنة ۱۲۲۶. ذكرها سيدنا الحسن فی التكملة.

۸۲۲۳: منظومة خوک نامه

أو گهر نامه لتقی الدارابی، مثنوی فكاهی تتبع فيه موش و گربه لعبيد الزاكانی. أوله:

خوشتر از حمد نیست عنوانا لب گشایم بحمد یزدانا

جاء فی آخرها:

تقی این نظم به پایان برد ختم کن بر دعای خاقان را

ص: ۱۰۷

...

روزی دوستت وصل مرام قسمت دشمن تو حرمانا

۸۲۲۴: منظومة در داستان سلیمان

لطف علی نواب الهندی، طبع بالهند علی الحجر.

۸۲۲۵: منظومة در داستان شگفت

لمفتون الیزدی، ناظم مثنوی آصف نامه ۱۹: ۱۰۷ فی أحوال سقراط الحکیم و إسکندر و دقیانوس، طبع بحیدرآباد دکن، علی الحجر فی ۱۳۶۶.

۸۲۲۶: منظومة فی الدرایة و الرجال

للشیخ عبد الرحیم بن عبد الحسین الحائری.

۸۲۲۷: منظومة فی الدرایة

لمیرزا محمد التنکابنی المولود حدود سنة ثلاثین و مائتین و ألف. أولها:

أحمد من یحمد بالمحامد و کنهه المجهول فی العقائد

فرغ منها سنة ۱۲۶۵. كتبها السيد شهاب الدين عن خط الناظم، و مر له منظومة فى الحساب.

۸۲۲۸: منظومة فى الديات

للحاج مولى آقا، اسمه أحمد بن مصطفى بن الحاج مولى أحمد الخوينى القزوينى (۱۲۴۷- ۱۳۰۷). أوله:

]

قال فقيه الدهر ابن أحمد أحمد بن مصطفى بن أحمد

إلى قوله:

نظمتها مسافر الخمسة فصانها الله بحق الخمسة

[...

و آخره:

]

فى خمسة الأيام هذا قد نظم بسم الإله و النبى أختتم

] و النسخة عند والده الميرزا حسين.

۸۲۲۹: منظومة دل نامه

لغيرت الكرمانشاهى، السيد عبد الكريم، المذكور فى (۹: ۷۹۷).

ص: ۱۰۸

۸۲۳۰: منظومة راحت جان

فى ۴۱۴ بيت فى البحر المثمن المخبون فى قراءات ابن الكثير- على رواية بزى- نسخه منها فى (الرضوية ۶۱ تجويد ۶۶۲۰) كتبه محمد مراد بن محمد على الهزارجريبى فى (۱۷ ع ۱/ ۱۰۷۵) و جاء على ظهر صفحة منها أنه للحاج محمد رضا القارى

و هو مؤلف تحفه المحسنين المكتوب باسم الشاه عباس الثانى فى سنة ۱۰۴۶، و المذكور فى (۳: ۴۶۶) و نظم راحت جان فى عهد الشاه صفى، ثم صدرها باسم الشاه عباس الثانى. أولها:

]

أول نظم به نام ملک عالم دانا

...[.

۸۲۳۱: منظومة فى الرجال

– أحسن ما نظم فيه– للسيد أحمد بن محمد بن على بن سيف الدين الحسنى الحسينى البغدادى المعروف بالعطار، المتوفى سنة ۱۲۱۵ صاحب التحقيق فى الأصول و أيضا الفقه كما مرت بعنوان الأرجوزه.

۸۲۳۲: منظومة فى الرجال

للسيد عبد الحسين بن على الحسينى البروجردى، آل كمونة النجفى، المتوفى بها فى النصف من رجب سنة ۱۳۳۶. كما ذكره بعض فضلاء أقاربه من آل كمونة.

۸۲۳۳: منظومة فى الرجال

للحاج شيخ عبد الرحيم التسترى، فى آخر منظومة أصوله نتيجة الأنظار.

۸۲۳۴: منظومة فى الرجال

للشيخ محمد بن عبد الله بن على بن الحسن بن يوسف بن محسن بن على بن عبد المهدى بن صالح بن سبت بن جعفر بن إبراهيم البحرانى. ذكر نسبه فيها مصرحا بأن إبراهيم جده العاشر، فى ألف و مائة و خمسين بيتا، نظمها سنة ۱۱۷۰. مطابق (آب تمت الرسالة) ضمن مجموعة استكتبها الشيخ إسماعيل بن على بن الحسن بن عبد الله الماحوزى فى سنة ۱۲۳۴. فى موقوفة مدرسة السيد البروجردى. أوله:

]

الحمد لله العلى العدل ذى المجد و الإفضال ثم الفضل

...

و بعد فاعلم هذه الخلاصة تغنى الذى فى علمه خصاصة

تنبئک أحوال الرجال النقلة جرحا و تعديلا لمن يجهله

[...

ص: ١٠٩

٨٢٣٥: منظومة فى الرجال

لحاج آقا منير الدين البروجردى. ذكره السيد شهاب الدين.

٨٢٣٦: منظومة فى الرجعة

فى قرب خمسمائة بيت، للشيخ على القطيفى البحرانى، صاحب أنوار البدرين موجودة عند ابن أخته الشيخ صالح آل طعان و مر له منظومة فى التوحيد.

٨٢٣٧: منظومة فى الرحلة

من هجر إلى مكة ثم إلى إيران و مشهد- الرضا (ع) ثم العتبات. للسيد ناصر بن السيد هاشم بن السيد أحمد بن الحسين الموسوى الأحسائى (١٢٩١- ١٣٥٨) ذكره السيد محمد حسن الشحض فى ذكرى السيد ناصر و يأتى له منظومة فى الرد على الدهرية.

٨٢٣٨: منظومة فى رد الأخبارية

و الانتصار للأصوليين، للسيد بحر العلوم. أولها:

]

الحق صبح واضح الأسفار و البطل ليل مظلم للسارى

و العلم بحر درة فى قعره يدرى به الغواص فى الاخبار

لا فى ظواهرها فلانک واثقا بظواهر الاخبار من إخبارى...

[

و النسخة كتابتها سنة ۱۲۲۵، و يأتى للناظم منظومة فى الفقه.

۸۲۳۹: منظومة فى الرد على الدهرية

فى مائتى (۲۰۰) بيت. للسيد ناصر الأحسائى، كما فى ذكرى السيد ناصر و مر له منظومة فى الرحلة و يأتى منظومة فى الكلام.

۸۲۴۰: منظومة فى الرد على الشيخ أحمد الأحسائى

ابن زين الدين للشيخ على آل عبد الجبار، المعاصر لصاحب الجواهر موجود عند الشيخ محمد صالح آل طعان. أولها:

]

رمت فتينا الشراط المارقة ببدعة لم ترمها الزنادقة

و هى فى التوحيد مبسوطة و قد شرحها ابن أخى الناظم الشيخ سليمان بن سليمان بن أحمد.

ص: ۱۱۰

۸۲۴۱: منظومة فى الرد على من كفر الشيعة

للسيد محمد باقر الحجة و مر له منظومة فى الأطعمة و الأشربة. و يأتى منظومة فى النكاح.

۸۲۴۲: منظومة فى الرد على الوهابية

للشيخ عبد الحسين الخيامى العاملى، هاجر إلى النجف سنة ۱۳۰۰. و تلمذ على الكاظمى و الرشتى و الطهرانى و الشرابيانى و السيد محمد بحر العلوم و الهمدانى و الخراسانى، و أيام زيارته بسامراء على الشيرازى و فى غرة رجب سنة ۱۳۱۶ ورد الخيام إلى ثمان سنين بنى بها مسجدا و مدرسة رسمية إلى أن توفى السيد حسن يوسف، فانتقل إلى النبطية فى مكانه و أنشأ بها أيضا مدرسة و حسينية، و له نيف و عشرين تصنيفا، منها المواهب السنية فى فقه الإمامية فى مجلدين و منها جامع الفوائد الذى من فوائده رد أقوال الماديين، و هذه المنظومة فى ألف و خمسمائة (۱۵۰۰) بيت تقريبا و فى أوله رد على الماديين.

أوله:

]

لا ريب أن مكون الأكوان ذو حكمة بشهادة الإتقان...

]

و توفى الناظم فى سنة ١٣٧٥.

٨٢٤٣: منظومة فى الرضاع

للمولى جعفر شرف الدين الواعظ، و النسخة عند حفيده الشيخ مهدى بن محمد بن الناظم. أوله:

]

الحمد لله الذى قد أرضعا من ثدى فرنة البنات الرضا

فتصبح الأرض بها مختضرة مزهرة مطربة مخمرة...

[

و مر للناظم منظومة فى الإرث كلتاهما نظم للمختصر النافع.

٨٢٤٤: منظومة فى الرضاع

للسيد محمد جواد العاملى النجفى، ذكرها الصدر فى التكملة و رأيته عند السيد آقا التسترى. أوله:

الحمد لله و صلى البارى على النبى الطاهر المختار

إلى قوله:

و بعد فالرضاع أمر جار فى سائر الأعصار و الأمصار

إلى قوله:

ص: ١١١

فهاک نظما راق فى الرضاع ليسهل الحفظ على الطباع

] و نظمه باسم أستاذه السيد مهدى بحر العلوم.

قال فيه، قوله:

]

من يمن مولانا عظيم الأجر السيد المهدى فخر العصر

و مر له منظومة فى الخمس.

٨٢٤٥: منظومة فى الرضاع

للسيد حسن محمود الأمين العاملى، كما فى مجلة عرفان (رجب ١٣٦٨) و مر له منظومة فى الاجتهاد و التقليد.

منظومة فى الرضاع

للسيد صدر الدين العاملى، مرت بعنوان الأرجوزه.

٨٢٤٦: منظومة فى الرضاع

. أولها:

]

الحمد لله على إفضاله بالرزق للطفل لدى استهلاله

و من إلى الرضاع قد هدى الولد لولاه لم يقدر على ذاک أحد

إلى قوله مقدمه:

صح الحديث عن نبى الأمة و عن بنيه السادة الأئمة

أن الرضاع حكمه حكم النسب فيما له من حكم تحريم وجب...

[

و الظاهر إنها للشيخ محمد على بن محمد الأعسم النجفى، مرت بعنوان الأرجوزه.

۸۲۴۷: منظومة فى الرمل

فارسية. أوله:

]

هر كه را عقل راهبر باشد

- إلى قوله فى تاريخه:

بود از هجرت رسول أمين هفتصد و شش نه كم نه بيش از اين

] و النسخة ضمن مجموعة فى خزانة كتب الحاج على محمد فى النجف.

۸۲۴۸: منظومة روباه نامه

لمهين دخت دارائى، مر ذكره فى (۹:

۱۱۳۸)

۸۲۴۹: منظومة فى الزكاة

للسيد محمد جواد العاملى ذكرها سيدنا الحسن فى التكملة و هى مع منظومة فى الخمس مذكورتان فى ترجمه آخر الكتاب

ص: ۱۱۲

المتاجر من مفتاح الكرامة له، و مر له أيضا منظومة فى الرضاع

۸۲۵۰: منظومة روباه و هدهد

يوجد فى (دانشگاه: ۴۷۲۴) ضمن مجموعة كتابتها ۱۲۵۱ أوله:

شنيدم كه بد روبهى بد فسون أبا هدهدى شد به غارى درون

آخره:

هنوزش سخن در دهان گرم بود | که پوز شکاری بدرید چرم

۸۲۵۱: منظومة روحية

للشاه نعمة الله الكرمانى، نسخه منه فى (الملک ۱۱۸/ ۴۲۶۲) كتبها محمد جعفر بن افتخار خان النعمة اللهى ضمن المجموعة المؤرخة ۱۱۱۱، بقلم النستعليق أوله:

]

الا اى آن كه هستى سالک راه | بيا با من بگو أسرار الله

] و النسخة يقرب من ۱۳۶ بيت، و هذا غير الرسالة الروحية للناظم التى طبعها الدكتور نوربخش ضمن مجموعة من رسائله (ج ۳: ص ۱۳۷- ۱۳۸)

۸۲۵۲: منظومة زبدة العلاج

فى الطب، لأحمد الأستادى المكى الطبسى، نظمها باسم سلطان سليمان خان العثمانى فى سنة ۹۴۳ و قدم لها ديباجة بالنثر أولها: [لطائف شكر و سپاس بى‌قياس سلطان واجب الإعظام

اى اسم تو مظهر جميع اسما | ديباجة إيجاد بديع اشيا

] نسخه منه فى (المجلس) كتبت فى المملكة العثمانية و عليها صک السلطان المذكور و لعلها بخط الناظم

۸۲۵۳: منظومة زبدة الكلام

فى أصول الدين، يقرب من ثلاثمائة بيت أولها:

]

أحمد ربى واجب الوجود | بما له من نعم وجود

إلى قوله:

و بعد فالعلم على فنون أشرفها علم أصول الدين

ص: ١١٣

إلى قوله:

سميتها ب زبدة الكلام فى مآخذ الإيمان و الإسلام

] و النسخة بخط المولى إبراهيم بن سعيد المخصص كتبها فى النجف سنة ١٢٩٣

٨٢٥٤: منظومة زبدة المقال

أو تتميم منظومة زبدة المقال راجع (٩: ٧٦٠)

٨٢٥٥: منظومة فى الزكاة

للمحدث الحر الشيخ محمد بن الحسن بن على بن محمد الحر العاملى، المتوفى سنة الرابعة بعد الألف و المائة موجودة فى خزانة المولى الخوانسارى بالنجف أوله:

]

الحمد لله على إفضاله ثم على محمد و آله

أسنى الصلاة و السلام الزاكى ما سبح الأملاك فى الأفلاك

فهذه أرجوزة الزكاة قد حوت مهمات أمانى ذو الرشد

]نظمت من ذلک ما قد اشتبه ممتثلا لأمر بعض الطلبة

] أزيد من مائة بيت و فى آخره:

]

[

۸۲۵۶: منظومة فی الزیج

لمنتخب الیزدی، مع الشرح و التوضیح بالنثر له أیضا تاریخها: [ششصد و چهل و هشت سال (۶۴۸) سال تمام] نسخه منه فی (دانشگاه ۴۹۵) بخط نستعلیق الشکسته، و آخر فی المشهد عند عبد الحمید المولوی (ف ۵/ ۴۴۶) کتبت بخط النسخ و علیها تاریخ سنة ۱۰۸۳ و لکنه ناقص أول الموجودة: [کان که عامی چو دانشم بیند] و آخره: [و جملة برین کردار بود]

۸۲۵۷: منظومة السامیة فی الحجة الحسامیة

للحاج مولی باقر بن المولی إسماعیل الواعظ الکجوری الأصل، الطهرانی المولد المشهدی المدفن، المتوفی بها سنة ۱۳۱۳ ذکره أخوه فی زبدة المآثر المطبوع فی آخر الخصائص الفاطمیة له، و قال هو فی أول الخصائص إنه فی ألف و خمسمائة بیت فی أحکام الحج نظمها فی طریق مکة

ص: ۱۱۴

۸۲۵۸: منظومة سبیکة المعانی للمصادر و المبانی

لطوطی الأهری، المولی حسن المذکور فی (۹: ۶۵۱) فصله ابنی علی نقی المنزوی فی فرهنگ نامه‌های عربی بفارسی ص ۲۶۷

منظومة سراب

لهوشنگ سایه، مر فی (۹: ۱۳۰۴ و ۱۲: ۱۵۵)

۸۲۵۹: منظومة سرگذشت

لمنیر طاها بنت حسین النیریزی، الشاعرة المعاصرة المولودة فی ۱۳۰۹ طبع بطهران فی ۱۳۷۲ فی ۱۲۲ ص

منظومة سلسلة الذهب

للسید هبة الدین، مر فی (۱۲: ۲۱۶)

۸۲۶۰: منظومة سلوک

للخواجة حسن العطار، نسخه منه فی (پاریس ۳/ ۹۶۸:) ضمن المجموعة المؤرخة (۱۰۰۹) و صورتها الفتوغرافية فی (دانشگاه، رقم ۷۴۳)

منظومة فی علم السیاق

مر بعنوان علم سیاق ۱۵: ۳۲۲ و (۱۹: ۲۵۰)

۸۲۶۱: منظومة شب

للدکتور أسد الله مبشری المعاصر، المذکور فی (۹: ۹۵۷) طبع بزنجان فی ۱۳۱۶ ش

۸۲۶۲: منظومة شبهای شیراز

لمظاهر مصفا الأراکی، المذکور فی (۹: ۱۰۶۰)

۸۲۶۳: منظومة شتر و موتور

لمصطفی سرابی، السید مصطفی المذکور فی (۹: ۱۰۵۵) طبع بمشهد خراسان فی ۱۳۱۴ ش

۸۲۶۴: منظومة فی شرح أسماء الله

لأمیر حسین النیشابوری المعمائی مؤلف دستور معما ۸: ۱۶۸ و هی فی شرح ۹۹ اسما من أسماء الله أولها:

الله نیست حد خامه از نام اله دم زدن بأید زبان دارد نگاه

نسخه شایعة فی المجامیع الفارسیة

۸۲۶۵: منظومة فی شرح خطبة الشقشقیة

للسید محمد تقی القزوینی، مؤلف شرح نهج البلاغة المذکور فی (۱۴: ۱۱۹) أوله: [الحمد لله کما هو اهله چون تحصیل ایمان از أهم مهمات بود] نسخه منه فی (سپهسالار

ص: ۱۱۵

۲/ ۴۷۵۴) کتبت فی القرن الثالث عشر، و أخری فی (دانشگاه ۱/ ۳۱۰۹) کتبت فی القرن الثالث عشر أو الرابع عشر و ذکرت فی الفهرست بعنوان ترجمه منظوم

۸۲۶۶: منظومة فی شرح گلشن راز

اسمه خیر الرسائل للسید محمد بن محمود الحسینی اللواسانی الطهرانی الشهیر بعصار، فرغ منه سنة ۱۳۳۵ کما ذکره فی فهرس تصانیفه و یأتی له مواهب الرضویة

۸۲۶۷: منظومة شرح گلشن راز

و الشرح منظوم لأمین الدین التبریزی تلمیذ الماتن الناظم- الشیخ محمود الشبستری- أضاف إلی کل واحد من مصاریع الأصل کلمات لتوضیح المراد فصار علی صورة المستزاد، نسخه منه فی مکتبة المعرفة- انتهی ما جاء فی دانشمندان آذربایجان- و المظنون أن المستزاد المذکور عین غنچة باز المذکور فی (۱۶: ۶۴)

۸۲۶۸: منظومة در باره کتاب شهاب ثاقب

لمؤلف أصله الموسوم ب رجم الشیاطین أیضا و ذکر فی مقدمه أصل الکتاب إنی طالعت تفسیر سورة الکوثر للمیرزا علی محمد الشیرازی المدعو بباب، و قرأت بعدها سائر رسائل الفرقة البهائیة ثم کتبت هذا الکتاب ردا علیهم بأسلوبهم أوله: [حمد له صلاة و بعد، أقل خاک پای اقدام] أول المتن: [حمد له و العاقبة للمتقین پس اگر شبهه داری در مفردات حروف هر دو را ملاحظة کن] نسخه من الکتاب مع المنظومة المذکورة فی (الملک ۶۱۴۴) کتبها جواد بن محمد علی دلخون فی القرن الثالث عشر أو الرابع عشر، و مر للسید عبد الحسین الهاشمی الشهاب الثاقب فی رد البابیة فی (۱۴: ۲۵۱) کما مر فی (۱۰: ۱۶۳) رجم الشیطان للشیخ عبد الرحیم البروجردی، و رجوم الشیاطین للمولی حبیب الله الکاشانی، و أخری للحاج محمد کریم خان الکرمانی، و أخری بالنظم الفارسی للمیرزا شفیع المتخلص بشوقی، و أخری لمؤلف آخر کلها فی رد البابیة غیر أنا لا نجزم باتحاد أحد من هذه الآثار مع شهاب ثاقب أو رجم الشیاطین المذکور هنا

ص: ۱۱۶

۸۲۶۹: منظومة الشک و السهو

و الخلل و الجبران، للحاج مولی محمد إسماعیل صاحب العقیدة الوحیدة کما ذکر فی آخره

۸۲۷۰: منظومة فی الشک و السهو فی الصلاة

للحاج شیخ عبد الرحیم بن محمد علی التستری، المتوفی بالنجف سنة ۱۳۱۳ کتبه السید محمد صادق بحر العلوم عن خط الناظم المذکور، قرب خمسمائة بیت

۸۲۷۱: منظومة فی الشکوک فی الصلاة

للشیخ أحمد بن صالح طعان الستری البحرانی، المتوفی بها سنة ۱۳۱۵ ذکرها ابن أخته الشیخ علی بن الحسن فی أنوار البدرین

۸۲۷۲: منظومة شهرآشوب

لآفتاب، أبی المظفر مروج الدین الدهلوی المذکور فی (۹: ۱۰) و هی قصیدة راجع (۱۹: ۲۲۸- ۲۲۹)

۸۲۷۳: منظومة شهرآشوب

لآگهی الخراسانی المنشی، المذکور فی (۹: ۱۲) قصیدة علی روی دریای أبرار لأمیر خسرو نظمه لأهل هرات

۸۲۷۴: منظومة شهرآشوب

للفیض الکاشانی، المولی محسن المذکور فی (۹: ۸۵۳) له خمسة قصائد: میمیة و دالیة و رائیة و نونیتین سماها فی أولها شهرآشوب و فی آخرها دهرآشوب یوجد منه عند (فخر الدین) بطهران

۸۲۷۵: منظومة شهرآشوب

لنشاط الدماوندی، الحاج محمد، المذکور فی (۱۱۹۰) یتخلص فیه ب (پیزری) بمعنی الخسیس الضعیف:

ز إعتماد الدولة و یارانش گر خواهی خبر سر چو در تن (پیزری) شد جملة اعضا پیزریست

۸۲۷۶: منظومة شهر خاموشان

أو أوضاع عدلیة لمجد الإسلام الکرمانی، طبع فی ۱۳۰۸ فی ۹۰ ص

۸۲۷۷: منظومة صدیق

منظومة فی الطب، لا نعرف الناظم الا أنه فرغ منه فی سنة ۱۰۲۴ أوله: [

گشایم زبان را بحمد حکیم

] نسخه منه فی (القاهرة، دار الکتب ۴۳۶۰ س غیر المؤرخة) ساقطة الآخر و هو فی ۶۸ ورق راجعه

ص: ۱۱۷

۸۲۷۸: منظومة صراط مستقیم

فی ثلاث فصول فی الکلام الشیعی، و لکل فصل مقدمه فی فهرس المطالب المبحوث عنها فی الفصل الآتی، و الظاهر إنها من نظم شاعر یسمی ب (هاشمی). أوله: [رسالة مسمی ب صراط المستقیم در بیان آیات و أخبار واقعة در سبب نزول أرواح به أبدان و کیفیت و چگونگی أرواح قبل از نزول ... هاشمی گوید که جستم از امام- علت إهباط أرواح کرام] نسخه منه ساقطة الآخر فی (دانشگاه ۱۶/ ۴۷۳۲) ضمن المجموعة المؤرخة (۹۶۲- ۹۶۳).

منظومة صراط مستقیم

مر بعنوان مثنوی ۱۹: ۲۳۵ فی اثنا عشر بابا:

۱- فی أصول الدین و المذهب، ۲- وصیة الأولیاء، ۳- الشریعة و البدعة و السعادة و الشقاوة، ۴- الجبر و التفویض و الأمر بین الأمرین، ۵- الغیبة، ۶- توحید الأفعال ۷- طریقة السلوک، ۸- التوبة و شرح المعاصی، ۹- تعریف العلم و طلبه، ۱۰- حقائق الخلقة و نور الإیمان و العدل و الظلم، ۱۱- النور و الظلمة و العبودیة و الربوبیة ۱۲- شرح النعمة. أوله: [حمد ... مفصل کرده اندر کنج أسماء].

۸۲۷۹: منظومة فی صفات الباری تعالی

فارسی، للمولی سعید الخلخالی.

نسخه منه ضمن المجموعة المؤرخة ۱۲۳۵ فی (الملک ۵۸۸۵) کتبت بقلم النسخ و معها رسالة قضا و قدر للمؤلف التی مرت فی (۱۷: ۱۴۴) و أحتمل فی فهرست نسخه‌های خطی فارسی (ص ۸۲۸) أن الناظم سبط المجلسی الأول، المتخلص فی شعره ب [أشرف مازندرانی] المذکور فی (۹: ۷۸) فله أیضا مثنوی قضا و قدر کما مر فی (۱۷: ۱۴۵).

۸۲۸۰: منظومة فی الصرف

للحاج سید محمد تقی القزوینی، جد السید آقا القزوینی المعاصر، و له منظومات أخری کلها موجودة. و یأتی له منظومة فی الطب ۲۳: ۱۲۰.

۸۲۸۱: منظومة فی الصرف

مختصرة

۸۲۸۲: منظومة فی الصرف

مفصلة کلتاهما فارسیتان للسید زین العابدین بن أبی القاسم الطباطبائی، و النسخة عند ابن أخته میرزا محمد الطهرانی، و یأتی له منظومتان

فی المنطق کذلک.

۸۲۸۳: منظومة فی الصرف

و هی قصیدة لامیة تقرب من مائتین و خمسین بیتا. أولها:

]

بدأت باسم الله و الحمد أولا فأحمده حمدا کثیرا مسلسلا...

[

و آخرها:

]

و ما بان من عبد الرحیم فإنه مسیء و من ثقل الخطایا مثقلا

] یظهر أن الناظم اسمه عبد الرحیم، و النسخة ضمن مجموعة من الرسائل کلها لعلماء البحرین، و قد دونها الشیخ إسماعیل بن علی بن الحسن بن عبد الله الماحوزی و فرغ من کتابة المنظومة فی ۱۲۳۴، و الظاهر أن الناظم أیضا بحرانی، و النسخة موقوفة مدرسة السید البروجردی بالنجف.

۸۲۸۴: منظومة فی الصرف

للسید علی بن السید محمد القطب الذهبی الشیرازی. أولها:

الحمد لله الحمید فی الأزل صرف فی القرآن من کل مثل

إلی تمام ألف و خمسمائة و ست و ثلاثین بیت.

۸۲۸۵: منظومة فی الصرف

للمولوی علی رضا بن طالب، نزیل کابل، فی سنة ۱۲۸۰. رأیت النسخة عند حیدر قلی خان بن نور محمد خان الکابلی نزیل کرمانشاه.

۸۲۸۶: منظومة فی الصرف

لمیرزا علی رضا تبیان الملک التبریزی، کتب إلینا بخطه الجید أنه أرجوزة تشبه ألفیة ابن مالک. أوله:

]

قال ابن داود علی الرضا عفی الإله عنه مما قد مضی

سجل بالوقائعی فی الشأن یعرف بین الناس بالتبیان

و مر له منظومة فی أسماء سور القرآن ۲۳: ۷۶ و یأتی منظومة فی معرفة الأرض

۸۲۸۷: منظومة فی الصرف

للمیرزا محمد التنکابنی و له شرحها، کما فی قصصه، و مر له منظومة الدرایة ۲۳: ۱۰۷.

منظومة فی الصرف

یأتی بعنوان منظومة فی نظم التکملة.

ص: ۱۱۹

۸۲۸۸: منظومة فی الصرف

تقرب من ألف (۱۰۰۰) بیت فارسی. أولها:

بعد بسم الله دارم در مقال حمد سبحانی که باشد بی‌مثال

آن که تصریف همه إمکان از اوست اشتقاق هر گل و ریحان از اوست

موجودة فی خزانة المیرزا محمد الطهرانی بسامراء.

۸۲۸۹: منظومة فی الصرف

فارسية مرتبة على مقدمه ذات ثلاثة فصول و ثلاث مقاصد و خاتمة فيها فصول ثلاثة، آخرها فى التقاء الساكنين، و فى كل مقصد أبواب، ذكر عدتها فى النظم نظمها، لمن ذكر اسمه فى نظمه بقوله:

]

صدر جهان سيد عالى نسب غوث زمان أحمد والى حسب

صرف ذو الرحمة و الامتنان عنه و عنا نكبات الزمان...

[

و النسخة عند السيد آقا التسترى، ناقص الأول و الآخر.

٨٢٩٠: منظومة فى صلاة الجماعة

للشيخ عبد الهادى بن الشيخ جواد بن الشيخ كاظم الهمدانى، من تلاميذ الشيخ محمد طاها، و كأنه جعلها تتميما الدرة المنظومة البحر العلومية.

٨٢٩١: منظومة فى صلاة المسافر

تزيد على مائتى بيت، للشيخ عبد الهادى البغدادى النجفى الهمدانى، المذكور. أوله:

]

فرض لمن سافر أن يقصرا إن كان مختارا له و يفطرا...

[

و النسخة عند الشيخ عبد الحسين الحلى النجفى.

٨٢٩٢: منظومة فى الصلوات المندوبة

للمولى محمد كاظم بن محمد صادق الكاشانى الأصفهانى. و النسخة عند أحفاده* المؤلف*. و مر له منظومة فى أصول الفقه ٢٣: ٨٤ و منظومة فى المنطق ٢٣: ٥٣.

٨٢٩٣: منظومة فى الصوم

إلى آخر الاعتكاف، مكتوب عليه أنه للمولى ميرزا محمد تقى، و يظهر من تاريخه المنظوم أنه نظم فى سنة ١٢٨٠. أوله:

]

بسم الإله شارع الأحكام مكلف الأنام بالصيام

ص: ١٢٠

آخره:

]

و إن أردت العام للختام فاذكر (بالختام للصيام

] و النسخة بخط الناظم- ظاهرا- لكثرة التغييرات فيها فى مكتبة الملك بطهران.

٨٢٩٤: منظومة فى الصوم

للشيخ عباس بن الحسن الكاظمى. أولها:

]

قال الفتى العباس نجل الحسن خذ يا رعاك الله غالى الثمن...

]

و النسخة عند السيد محمد تقى بن السيد محمد شفيع البوشهرى.

٨٢٩٥: منظومة ضياء الابصار در حالات أئمة أطهار

لفاتحى الأصفهانى المير على رضا، المذكور فى (٩: ٧٩٨).

٨٢٩٦: منظومة فى الطب

قصيدة فارسية، للشيخ أبى على الحكيم (كذا) نسخه منه فى (دانشگاه ۲۵۹۶) كتبها عنايت الله حدود سنة ۱۰۸۶ بقلم النستعليق.

۸۲۹۷: منظومة فى الطب

للسيد محمد تقى بن المير مؤمن بن المير محمد تقى بن المير رضا الحسينى القزوينى، المتوفى سنة ۱۲۷۰. أوله:

]

الحمد لله رب العالمين بما أفاض فيض الهدى فى العلم منسجما...

[

إلى تمام أربع و ثمانين بيتا. فرغ من نظمها فى سابع شعبان سنة ۱۲۲۳.

و النسخة فى خزانة السيد مهدى آل حيدر الكاظمى.

۸۲۹۷: منظومة فى الطب

متن الأرجوزه للشيخ ابن سينا، و الترجمة لعادل الشيرازى- ظاهرا- و هذا غير مثنوى حفظ الصحة له المذكور فى (۱۹: ۱۶۰). أولها:

]

جميع الطب فى البيتين جمع و حسن القول فى قصر الكلام

به ياد دار (عادل) براى صحت تن ...]. نسخه منه ضمن المجموعة المؤرخة (ع ۱/ ۱۲۳۸) فى (طهران، دهخدا ۴/ ۲۹۶) كتبه آقا بزرگ محمد معين بن مولانا عبد الرزاق الذاكر معها ستين عادلى لعادل الشيرازى.

۸۲۹۸: منظومة فى الطب

لحكيم الدين الصوفى المتخلص ب (عارف) المعاصر للسلطان إبراهيم خان، و نظم فيها ترجمه ثلاثة فقرأت من شعر الرئيس ابن

سینا، و فقرته الثانیة ذکرت فی مصنفات ابن سینا لمهدوی فی ۱۶ بیت. أوله:

]

حمد بی‌حد هست مخصوص خدای مهربان　　مالک روز جزا داننده غیب و نهان...

[

و النسخة فی (دانشگاه ۱۰/ ۱۹۲۹) کتبت بقلم النستعلیق ضمن المجموعة المؤرخة (۱۱۱۵- ۱۱۸۵).

۸۲۹۹: منظومة فی الطب

للسید مهدی بن الخلیل الطبیب الحسینی الموسوی الحائری، المعروف بالشهرستانی لصحبته معهم، توفی بالحائر سنة ۱۳۱۸ عن قرب سبعین سنة. ذکر فیه أمراض الأعضاء و علاجاتها من الرأس إلی القدم.

۸۳۰۰: منظومة فی الطب

لیوسفی الهروی، مر له فی هذا الموضوع مأکول و مشروب ۱۹: ۲۳ و بعنوان مثنوی ۱۹: ۱۰۲ و حفظ الصحة ۱۹: ۱۶۱ و له مجموعة رباعیات فارسیة فی ۲۸۹ رباعیا فی علائم الأمراض و علاجاتها سماها علاج الأمراض ثم شرح المجموعة هذه فی خمسة مقالات و سماها جامع الفوائد ۵: ۶۸.

۸۳۰۱: منظومة فی الطهارة

أکبر من الدرة و فیها ذکر الأدلة للسید هاشم بن أحمد الأحسائی المتوفی سنة ۱۲۰۹، و النسخة عند ولده السید ناصر و مر له منظومة فی التوحید ۲۳: ۱۰۰ و یأتی منظومة فی المواریث.

منظومة طبیة

مر عدة منظومات فی هذا الفن، منها بعنوان مثنوی عنوان ۱۹: ۲۵۱ و مأکول و مشروب ۱۹: ۵۹۲ و مثنوی طب لقمانی ۱۹:

۵۶۴ و مثنوی طب منظوم ۱۹: ۲۳۹ و طب منظوم ۱۵: ۱۴۳.

۸۳۰۲: منظومة فی الطهارة

سماها المنظومة الفريدة و هو الباب الثانى من مخلات الزاد، للسيد هاشم بن السيد أحمد الحسينى آل كمال الدين الحلى المتوفى سنة ١٣٤١. فرغ منه فى جمادى الأولى ١٣٢٦. سقط من أول النسخة أبيات من الخطبة و الديباجة، و فيه آداب الخلوة و النية و الطهارات الثلاث و النجاسات و المطهرات. و آخره:

ص: ١٢٢

]

و الله أولى و هو العليم بكل حكم و به التعليم

] و مر له مخلات الزاد فى الدماء الثلاثة و الطهارة، فى بابين أولهما الدماء و ثانيهما الطهارة.

٨٣٠٣: منظومة فى ظن و أخواتها

- فى النحو- للشيخ حسين العصفورى ابن أخى الشيخ يوسف صاحب الحدائق توفى بشاخور سنة ١٢١٦. ذكره فى أنوار البدرين و يأتى له منظومة فى الفقه و مر منظومة فى التوحيد ٢٣: ٩٩.

٨٣٠٤: منظومة ظهور إمام

لنسيم شمال، المناضل السيد أشرف الدين القزوينى (١٢٨٨- ١٣٥٣) المذكور فى (٩: ١١٨٦) طبع.

٨٣٠٥: منظومة فى العبادات

لآقا محمود الكرمانشاهى. أوله: [

سبحان من ليس سواه راجيا...

]. ألحقه الناظم بكتاب التحفة الناصرية المذكور فى (٣: ٤٧٦) و مر له معجون إلهى ٢١: ٢١٩ و تنبيه الغافلين ٤: ٤٤٧ و شرح دعاء السمات ١٣: ٢٥١.

٨٣٠٦: منظومة فى العبادات

تزيد على خمسة عشر ألف (١٥٠٠٠) بيت للسيد مهدى القزوينى الحلى المتوفى بقرب النجف راجعا من الحج سنة ١٣٠٠.

موجود فى خزانة كتبه* المؤلف* بالحلة، و يأتى له مواهب الأفهام فى شرح شرايع الإسلام.

۸۳۰۷: منظومة فی العرفان

للسید محمد تقی القزوینی، له منظومات کثیره مثل منظومة فی الطب ۲۳: ۱۱۷ و منظومة فی الصرف و غیرهما مما مر و یأتی.

۸۳۰۸: منظومة فی العروض

للسید محمد حسین بن السید کاظم الکشوان النجفی المعاصر.

۸۳۰۹: منظومة فی العروض

للمیرزا مصطفی بن المیرزا حسن التبریزی ابن الحاج میرزا باقر بن الحاج میرزا أحمد إمام الجمعة بها، و قد شرحها الآقا رضا ابن الحاج شیخ محمد حسین الأصفهانی.

۸۳۱۰: منظومة فی العروض

لرشید الدین محمد الوطواط، المذکور فی

ص: ۱۲۳

(۹: ۱۲۷۰). ذکره الإقبال الآشتیانی فی مقدمه طبع حدائق السحر له. توجد منظومة فارسیة فی ۳۷ بحر أولها هزج مثمن سالم فی (الرضویة ۲/ ۲۷۷ أدبیات) فی ذیل حدائق السحر له. و توجد فی (أیاصوفیا ۴/ ۲۶۲۰) ضمن مجموعة المؤرخة ۸۷۴ و سمی فی الفهرست ب نظم الوطواط فی العروض و فی (المجلس ۴/ ۳۲۵۶) سمی فی الفهرست ب عروض نظمی.

توجد فی (الرضویة ۳/ ۶۱۱۵) ضمن مجموعة المؤرخة ۹۸۳ شرح نسخه منظوم و هو شرح منظومة لوطواط المذکور فی العروض. ذکر فی أولها: إن لوطواط عدة رسالات و مقالات فی فن العروض و من جملتها نسخه منظوم الذی شرحتها. أولها: [حمد له. و بعد، بدان که چنانچه هر شیئی از أشیاء در وقت ترتیب و ترکیب محتاج است به آلات و أدوات، شعر نیز]. نسخه أخری منه فی طهران (دانشگاه ۲/ ۴۳۰۲).

۸۳۱۱: منظومة عزیز و غزال

لنسیم شمال، السید أشرف الدین القزوینی (رشت ۱۲۷۸- طهران ۱۳۵۳) المذکور آنفا فی (۲۳: ۱۲۲) و فی (۹: ۱۱۸۶).

۸۳۱۲: منظومة عصیان

لفروغ فرخ زاد، المذکورة فی (۹: ۸۱۸) توفیت فی ۱۳۸۶. و هی إحدی مجموعاتها الشعریة طبعت فی ۱۳۷۷ فی ۱۳۴ ص و بعدها.

۸۳۱۳: منظومة فی العقائد

لمؤلف الذریعة نظم منها اثنین و عشرین بیتا فقط و أشغلته المشاغل عن إتمامها فلم تتم. مطلعها:

]

الحمد للرب لا من سواه — لا یستحق المدح الا الله

یا ربنا صلی علی المختار — محمد و آله الأطهار...

[

۸۳۱۴: منظومة فی العقائد

للمولوی السید کلب باقر حسین الهندی الحائری، اسمها دلائل الخیرات.

۸۳۱۵: منظومة العقائد

هو نظم عقائد المؤمنین أیضا لناظمه المعاصر المیرزا عبد الله بن محمد حسن الخراسکانی الأصفهانی، طبع مع العقائد فی سنة ۱۳۲۴.

ص: ۱۲۴

۸۳۱۶: منظومة فی العقائد

فارسیة للسید المیر هاشم بن المیر عبد الله المرندی الأصل، الخوئی المسکن، التبریزی النزول، و المتوفی بها سنة ۱۳۵۸ و حمل جثمانه إلی قم، طبع بمطبعة الأدب فی خوی.

منظومة فی علم الأعداد

لعزیزی، توجد ضمن مجموعة من منظوماته فی المشهد کما مر ضمن ذکر منظومة فی المنطق ۲۳: ۵۲ له.

۸۳۱۷: منظومة فی علم البیان

للمیرزا القمی، صاحب القوانین بخطه منضمة إلی کتاب الصلاة من مناهج الأحکام له أیضا بخطه فی تبریز، قال میرزا محمد علی القاضی: إنه نظمها أوائل أمره فی ۱۰۶ بیتا و فرغ من نظمه سحر لیلة الأحد (۴- ع ۲- ۱۱۷۳). أوله:

]

الحمد لله على نعمائه و الشكر يختص لآلائه...

[

و عليها حواشى و توضيحات بخطه و بيت التاريخ قوله:

]

إذ مر سبعون ثلاث و مائة و الألف من هجرة خير النسمة...

[

منظومة فى علم البيان

مر بعنوان منظومة فى البيان ۲۳: ۸۹.

منظومة فى علم الحساب

مر بعنوان منظومة فى الحساب ۲۳: ۱۰۴.

منظومة فى علم السياق

مر فى (۱۹: ۲۵۰) و (۱۵: ۳۲۲).

۸۳۱۸: منظومة عمدة القارى

لحافظ شرف. أولها:

ابتدأ كردم به نام پادشاه دادگر كردگار بردبار نامور (؟

(بعد (حافظ شرف) گويد كه نظمى كرده‌ام بهر تجويد قرائت خوب و نيكو چون درر...

[

و صرح باسمها و قال:

]

عمدة القاری نهادم نام این منظوم خوب چون بر این است اعتماد قاریان پر هنر

ص: ۱۲۵

و النسخة فی (المجلس ۲/ ۵۲۹۳) کتبه شمس الدین محمد شمس الدین حافظ فی سنة ۹۶۲.

۸۳۱۹: منظومة فی العوامل النحویة

فارسیة للشیخ علی بن الحاج مولی محمد جعفر الأسترآبادی الطهرانی، المتوفی سنة ۱۳۱۵، و له شرحها الموسوم ب کنز اللآلی و یأتی له منظومة فی الفقه و منقح البراهین.

۸۳۲۰: منظومة فی العوامل النحویة

للسید محمد الملقب بقطب الدین الذهبی الشیرازی، نظمها بقزوین سنة ۱۱۳۰ أولها:

]

حمدا لمن إلیه طیب الکلم یصعد فی سماء علم من علم

] إلی تمام ثلاثمائة و تسعة عشر بیت

۸۳۲۱: منظومة فی الغناء و حرمتها

لمحمد هادی أوله:

]

عجزا من الحمد لأغنی الأغنیاء جاعلنا أمة خیر الأنبیاء

إلى قوله:

ثم محمد بهاد قد دعا يقول إثباتا لأمر قد دعا

] و آخره:

]

إن الذى فى أكثر المحافل للمتصوفين فهو عين الباطل

] مختصرة فى أربعة و عشرين بيتا فى (مكتبة الملک) بطهران مع منظومة فى النحو

٨٣٢٢: منظومة فى الفرائض

للشيخ محسن بن الشيخ شريف الجواهرى (١٢٩٥- ١٣٥٥) أوله:

]

حمدا لمن بلطفه قد أوجبا مفروض حق لجميع الأقرباء

] مرتبا على مقدمه من بعدها مقاصد و خاتمة، خرج منه المقدمة و المقاصد و الخاتمة فى الحساب، خرج أيضا أكثرها و بقى منها شىء و الموجود منه إلى قرب خمسمائة بيت

ص: ١٢٦

٨٣٢٢: منظومة فى الفرق بين الضاد و الظاء

- فى مائة بيت- للشيخ أبى عبد الله محمد بن أحمد بن على بن جابر الهوارى (٦٩٨- ٧٨٠) أولها:

]

حمد الا له أجل ما يتكلم بدء به فله الثناء الأدوم

و على النبى الهاشمى و آله از كى صلاة عرفها يتنسم

] و آخرها:

]

و على النبى الهاشمى و آله طرا أصلى آخرا و أسلم

] أورد فيه أولا تمام ما فيه الظاء من كلام العرب ثم ذكر جملة من الكليات التى بها يتميز الضاد و الظاء، ترجمه فى البغية و وصفه بالمالكى فراجعه فى خاتمة الرسالة السليمانية فى الآيات و الرسوم القرآنية منظومة فى الضاد و الظاء فى القرآن

٨٣٢٣: منظومة فى فضائل أهل البيت (ع

) و هى أرجوزة للمولى خضر بن عطاء الله الموصلى، نزيل مكة، و مؤلف كتاب الإسعاف فى شرح أبيات القاضى و الكشاف- أى الأبيات المستشهد بها فى تفسيرى البيضاوى و الكشاف على ترتيب السور- من الفاتحة إلى الناس- الذى ألفه بمكة- و الحسن أبى نما، و فرغ منه سنة ١٠٠٣، توفى سنة ١٠٠٧ كما فصله فى سلافة العصر و فى فهرس المكتبة أن فى الإسعاف شواهد على كونه إمامى المذهب، و قد نسب إليه الأرجوزه المذكورة فى قاموس الأعلام التركية

٨٣٢٤: منظومة فى الفقه

للسيد محمد تقى القزوينى، و مر له منظومة فى الصرف ٢٣: ١١٧

٨٣٢٥: منظومة فى الفقه

أيضا للسيد المذكور على سجع آخر و كلتاهما موجودتان عند أحفاده* المؤلف* بقزوين

٨٣٢٦: منظومة فى الفقه

للميرزا محمد تقى المدرس بمشهد خراسان ابن الميرزا عبد الله السبزوارى المشهدى، المتوفى سنة ١٢٨٠، ذكره فى مطلع الشمس و يأتى له منظومة فى النحو

ص: ١٢٧

٨٣٢٧: منظومة فى الفقه

للسيد جواد، صاحب مفتاح الكرامة نسخه ناقصة منه مع الدرة النجفية لبحر العلوم و أرجوزة خلاصة الأبحاث فى الميراث للشيخ الحر، و قطعة من الباب الحادى عشر ضمن مجموعة فى مكتبة الملك بطهران و مر للناظم منظومة فى الرضاع

٨٣٢٨: منظومة فی الفقه

للشيخ تقی الدين الحسن بن داود الحلی، صاحب الرجال، و هو غير أرجوزة نظم التبصرة الموسوم ب الجوهرة و مر فی (١: ۴٨٨) بعنوان الأرجوزه بل هذا نظمه بالكاظمية باسم السيد رضی الدين من آل طاوس أوله:

]

يقول راجی ربه المجيد — الحسن بن العبد فتی داود

الحمد لله الذی صبانی — بحسن توفيق به هدانی

إلی قوله:

تاج بنی الطاوس بل بنی الحسن — بالفضل و الإحسان و القصد الحسن

واسطة العقد رضی الدين — ابن الرضا الحبر غياث الدين

] و آخره:

]

فالحمد لله و منه أرجو — إنی من الوهم المضر أنجو

نظمتها فی الحرم المجلی — الكاظمی و الجوادی العلی

لعشر ليلات خلت مبتدئة — من شهر ذی القعدة فی سبعمائة

] رأيت النسخة ملحقة بآخر نهاية الأحكام للشيخ الطوسی من موقوفة السيد ميرزا جعفر السبزواری الشهير بآقا ميرزا بابا السبزواری، و وقفيته بخط الحاج الشيخ محمد رحيم البروجردی المشهدی فی سنة ١٢٩٧، وقفه للمدرسة السميعية المعروفة اليوم بمدرسة المولی محمد باقر السبزواری

٨٣٢٩: منظومة فی الفقه

للشيخ حسين بن محمد بن أحمد بن إبراهيم العصفوری قال فی أنوار البدرين: إنها لم تكمل و مر للناظم منظومة فی ظن و أخواتها

۸۳۳۰: منظومة فی الفقه

للحاج میرزا محمد رضا الواعظ الهمدانی ذکر فی مقدمه الأنوار القدسیة أنه مرتب علی حروف المعجم و مر له منظومة فی التجوید و یأتی له منظومة فی النحو

۸۳۳۱: منظومة فی الفقه

- استدلالیا- تبلغ أربعة آلاف بیت، للشیخ عبد الحسین بن الشیخ إبراهیم بن الشیخ صادق بن الشیخ إبراهیم بن الشیخ یحیی بن الشیخ فیاض بن عطوة الخیامی النباطی المخزومی القرشی المولود فی النجف سنة ۱۲۷۹ و یأتی له منظومة فی الکلام و مر منظومة فی الرد علی الوهابیة

۸۳۳۲ منظومة فی الفقه

للمیرزا عبد الغنی القراچه‌داغی المعاصر، نزیل تبریز، مطبوع و ترجمه فی المآثر و الآثار

۸۳۳۳: منظومة فی الفقه

للشیخ علی الأسترآبادی، فی تمام الفقه- من الطهارة إلی الدیات- ذکر فیها اسم المنظومة لؤلؤ الأحکام و تاریخ فراغه سنة ۱۲۶۸، تاریخ کتابة النسخة سنة ۱۲۷۴ فی مکتبة عبود الشیخ حسن الصالحی فی کربلاء و مر للناظم منظومة فی العوامل النحویة و یأتی منقح البراهین

۸۳۳۴: منظومة فی الفقه

للحاج شیخ علی بن زین العابدین البارجینی الیزدی الحائری، المتوفی بها سنة ۱۳۳۳، له إلزام الناصب أو الشجرة المبارکة

۸۳۳۵: منظومة فی الفقه

للشیخ علی المظفر النجفی، رأیتها ناقصة بخط الناظم عند ابن أخیه الشیخ محمد باقر المظفر و مر له منظومة فی الأصول ۲۳:

..

منظومة فی الفقه

للسيد محسن الأعرجى (م ۱۲۲۷) جمع فيه الأشباه و النظائر من مسائل الفروع على حذو نزهة الناظر و هى أرجوزة فى ألف بيت إلى آخر الديات لذا تسمى ألفية و قد سماها الفقهية المستظرفة مر فى (۱۶: ۲۹۷) (۸: ۱۲۱)

۸۳۳۶: منظومة فى الفقه

للحاج مولى محسن بن المولى سميع بن المولى حسين بن المولى علم الهدى بن المحدث الفيض، ذكره حفيده الحاج آقا

ص: ۱۲۹

مهدى بن الآقا محمد تقى بن الحاج آقا مهدى الكبير الكرمانشاهى- ابن الناظم مر له الدرر البهية و منظومة فى أصول الفقه ۲۳: ۸۴

منظومة فى الفقه

للسيد محمد الشهشهانى، اسمها الجنة المأوى كما مر

منظومة فى الفقه

خرج منه إلى أواخر الصلاة- للسيد مهدى بحر العلوم، و اسمها الدرة أول طبعه فى ۱۲۶۹، و قد علق عليها الشيخ محمد بن الشيخ فرج الگيلانى تعليقات نافعة، منها عن كتاب والده كشف المدارک و مر للناظم منظومة فى رد الأخبارية ۲۳: ۱۰۹

منظومة فى الفقه

للحاج المولى هادى السبزوارى له ثلاث منظومات فى الفقه ذكر كل فى محلها: أرجوزة فى الفقه ۱: ۴۹۰ و المقياس ۲۲: ۱۲۶ و النبراس

۸۳۳۷ منظومة فى الفقه و الأصول و الموازين الشرعية

للسيد على بن السيد محمد القطب، و مر له منظومة فى الصرف ۲۳: ۱۱۸

منظومة فى الفقه

يأتى بعنوان منظومة فى نظم الاثنى عشرية

منظومة فى القافية

لعزيزى، مر بعنوان المثنوى ۱۹: ۲۶۰

۸۳۳۸: منظومة فی القافیة

فارسیة مع شرحها، للمیرزا محمد علی بن أحمد الخوانساری، فرغ منه سلخ (ج ۲/ ۱۲۷۲) و النسخة بخط تلمیذه المولی محمد علی بن الحاج محمد حسن الخوانساری النجفی، فی ۱۲۷۶، کتب بخطه أنه قرأ علی المؤلف سبعة أشهرا أو ثمانیة، و یظهر من دعائه حیاته فی التاریخ أول الشرح: [الحمد لله المؤسس لمبانی الوجود]

۸۳۳۹: منظومة قدسیة

لأمیدی الطوسی، المذکور فی (۹: ۹۶) و هی دیوانه المشتمل علی مقدمه منثورة و قصائد و غزلیات و رباعیات ذکر فی مقدمتها أمین السلطان میرزا علی أصغر خان أتابک المتخلص فی شعره بقدسی، و ذکر تخلص ممدوحه فی کل غزلیاته بهذه المجموعة، توجد فی (الرضویة ۷۴۰/ ۴۸۸۸) کتابتها ۱۳۰۴

ص: ۱۳۰

۸۳۴۰: منظومة قسمت نامه

لوحشی بافقی، المذکور فی (۹: ۱۲۶۴) یوجد عند (الملک) و (فخر الدین النصیری) و (سپهسالار: ۲۹۱۳)

۸۳۴۱: المنظومة الکسائیة

- فی حدیث الکساء- للشیخ محمد جواد الدارابی المولود ۱۳۰۹ طبعت سنة ۱۳۳۵ کما فی مقدمه طبع کتابه النخبة و له منظومة الواجبات فارسی کما یأتی

المنظومة الکسائیة

اثنتان مر تا فی (۱۸: ۲۹۳)

۸۳۴۲: منظومة کفایة المرتاض فی علم الأبوال و الأنباض

فی الطب ذکره الچلبی فی کشف الظنون (ج ۲ ص ۱۵۰۱) و یوجد ترجمته الفارسیة فی (طهران، پزشکی ۱/ ۲۸۱) کتبت حدود (ع ۱/ ۱۱۸۵) راجعه

۸۳۴۳: منظومة فی الکلام

للشیخ إبراهیم بن یحیی العاملی نزیل بغداد من ظلم أحمد پاشا الجزار بدمشق، و المتوفی بدمشق سنة ۱۲۲۰، و من أبیاته فی مبحث کلام الله تعالی قوله:

]

و لا تقل كلامه قديم فإنه شرك به عظيم

إلى قوله:

و كل ما يذكره الجمهور من الكلام فرية و زور

] و فى مبحث الإمامة يقول:

]

و مقتضى الحكمة كل حين وجود شخص كافل للدين

و كلما يلزم فى النبى من صفة يلزم فى الوصى

فحاله كحاله و انفردا بالوحى من كان النبى المرشدا

] و يقول فى إمام العصر (ع):

]

إمامنا الحى الذى لا يجحد حياته الا الغوى الملحد

و كيف ينفى كونه أو يدفع و العقل و النقل بذاك يصدع

[

٨٣٤٤: منظومة فى الكلام

للسيد محمد تقى القزوينى و مر له منظومة فى الفقه ٢٣: ١٢٦

ص: ١٣١

٨٣٤٥: منظومة أخرى فى الكلام

بسجع آخر، أيضا له، و كلتاهما موجودتان عند أحفاده* المؤلف* بقزوين، و له منظومة الهدايات و حقائق الهدايات

۸۳۴۶: منظومة فی الكلام

للسيد جعفر الكشفی الدارابی، المتوفی حدود النيف و الستين و المائتين بعد الألف، ذكره فی نجوم السماء و هو صاحب سنا برق و تحفه الملوک و إجابة المضطرين و غيرها

۸۳۴۷: منظومة فی الكلام

تزيد علی ألف بيت، للميرزا حيدر قلی خان بن نور محمد خان الكابلی نزيل كرمانشاه أولها:

]

و بعد حمد الله و الصلاة — علی النبی و آله الهداة

يقول راجی بر ربه العلی — المستضام المبتلی حيدر قلی

[

۸۳۴۸: منظومة فی الكلام

تبلغ ألفی (۲۰۰۰) بيت، للشيخ عبد الحسين العاملی الخيامی، المعاصر، و مر له منظومة فی الفقه ۲۳: ۱۲۸

۸۳۴۹: منظومة فی الكلام

للمولی علی رضا بن طالب تلميذ الحاج مولی هادی السبزواری، منها قوله فی الجسم التعليمی:

]

كلام أرباب الكلام القدماء — خالف فی الجسم كلام الحكماء

] يوجد منها قطعة عند حيدر قلی خان الكابلی، و مر له منظومة فی الصرف ۲۳:

۱۱۸

۸۳۵۰: منظومة فی الكلام

للميرزا محمد التنكابنى و له ألفية فى خصوص الإمامة و ألفية فى النبوة و ألفية فى التوحيد، مرت فى حرف الألف و قد شرح هذه المنظومة بنفسه و سماه نجاح الاعتقاد كما ذكره فى فهرس كتبه و مر له منظومة فى الصرف

٨٣٥١: منظومة فى الكلام

للميرزا محمد بن المولى على بن محمد حسين الزنجانى، المتوفى سنة ١٢١٠ أولها:

]

أحمد ربى واجب الوجود مصليا لأشرف الموجود

] و شرحها الموسوم ب تحفه الأنام عند أحفاده الشيخ الإسلاميين بزنجان

ص: ١٣٢

٨٣٥٢: منظومة فى الكلام

للمولى محمد مهدى بن المولى محمد محسن بن المولى سميع الكرمانشاهى، حفيد المحدث الفيض و النسخة عند حفيده الحاج آقا محمد مهدى بن محمد تقى ابن الناظم أولها:

]

يا وجودا حق يا وعا طهر منه حق فى وجودات الفطر

] آخرها:

]

كلها لا شىء و الله على كل شىء لقدير مقتدر

[

٨٣٥٣: منظومة فى الكلام

للسيد ناصر الأحسائى، فى مائة ١٠٠ بيت، كما فى ذكرى السيد ناصر و مر له منظومة فى الرد على الدهرية ٢٣: ١٠٩

۸۳۵۴: منظومة كلامية

فی المبدأ و المعاد و أركان الإيمان، نظمت فی سنة ۷۰۰ كما جاء فيها:

]

چو از هجرت سنين بر هفتصد شود　　معاش خلق همچون دوری بد شود

] أولها:

]

به نام آن كه غير از وی خدا نيست　　بجز بر وی خداوندی روا نيست

] و النسخة فی يزد عند الميرزا حسن المحمودآبادی (۲ مج) كتبه رحم‌دل بن ملا سيلال فی سنة ۱۲۳۹، و الرسالة الأولى من المجموعة أيضا بخط هذا الكاتب فی فقه العامة راجعه

۸۳۵۵: منظومة كلامية إسماعيلية

فارسية لا نعرف الناظم، و النسخة فی (دانشگاه ۳ و ۵/ ۲۸۳۵) يشتمل على منظومتين: أولها بتاريخ ۷۷۷ و لعل الثانی لنزاری المذكور فی (۹: ۱۱۸۲) و معها رسائل أخرى للإسماعيلية

منظومة كلامية فقهية

لحافظی، مر بعنوان منظومة فی أصول الدين ۲۳: ۸۲

۸۳۵۶: منظومة كلامية فقهية

لزين الدين، نظمها فی سنة ۸۴۴ فی ۲۸۵ بيتا و نسخه غير مؤرخة منه فی (القاهرة، دار الكتب ۴ فقه حنفی فارسی) فی ۲۰ ورق راجعه

۸۳۵۷: منظومة كواعب الأتراب

قصيدة فارسية فى الكيمياء، توجد فى (إلهيات ۵/ ۳۳۵) كتبت حدود ۱۲۶۵ بقلم النستعليق

۸۳۵۸: منظومة فى الكيمياء

لا نعرف الناظم، و النسخة عند الدكتور مفتاح بطهران (۳- مج) ضمن المجموعة المؤرخة ۱۱۲۴ فى ۵ صفحات أولها:

]

دو تدبيرند نزد من گرامى تو خواه دارش جمادى خواه نامى

[

۸۳۵۹: منظومة فى الكيمياء

و اسمها القصيدة الحولية أولها:

]

در كمال حسن رويش چون جمال آمد جبين

] نسخه منه فى ۵ ص مع شرح عبد الله الجوهرى فى ۱۵۰ ص، كما مر فى (۲۰: ۴۰) تحت عنوان مجمع الفوائد و فى المجموعة قصائد آخر

۸۳۶۰: منظومة فى الكيمياء

نسخه منه فى (دانشگاه ۵/ ۳۱۰۳) ضمن المجموعة المؤرخة ۱۲۵۸ كتبه أحمد بن خان گلدارى بقلم النسخ أولها:

]

گاه شب شوره زاجى بهم بالسوية كرده در تقطير ضم

[

۸۳۶۱: منظومة فى الكيمياء

أو قصيدة كيمياوى للوكى؟ (كوكبى) يقرب من ۹۰ بيت فى تدبير الحجر أولها:

]

به گوش دل شنيدم اين ندا از عالم بالا كه نفست بند هستى مانده غافل گشته از عقبا

] و النسخة فى (الملک ۳/ ۳۴۶۷) كتب بقلم النستعليق فى القرن الحادى عشر أو الثانى عشر

۸۳۶۲: منظومة فى الكيمياء

فى بيان بعض الأحجار من مقالات محمد السمرقندى مأخوذة من كتاب حياة العارفين و ممات الجاحدين و النسخة فى (المجلس ۲/ ۴۰۴۹ تنكابنى) كتبه محمد الموسوى الهندى فى سنة ۱۲۹۶

منظومة فى الكيمياء

مر بعنوان الكيمياوية ۱۸: ۱۹۴ و القصيدة الكيمياوية ۱۷: ۱۲۸

ص: ۱۳۴

۸۳۶۳: منظومة گنج طلسم

أو گنج گهر شناسى للشاه نعمة الله الكرمانى عرفانى يقرب من ۲۶۰ بيتا أولها:

]

اى داده بجسم آدمى جان گنجى بطلسم كرده پنهان

] و النسخة فى (الملک ۱۱۷/ ۴۲۶۲) كتبها محمد جعفر بن افتخار خان النعمة اللهى فى (۲۰ ج ۱/ ۱۱۱- ۱۱۱۰) فى بلگانو ضمن مجموعة من رسائل الناظم

۸۳۶۴: منظومة گنج عارفين

أيضا للشاه نعمة الله. أولها:

]

]

نسخه غیر مؤرخة منها فی (سنا ۴/ ۱۴۹) و معها ۲۳ مقالة أخری کلها للناظم و نسخه أخری فی (طهران: خانقاه النعمة اللهیة) ضمن مجموعة مؤرخة ۱۳۵۰.

منظومة کیمیای قدرت

لقدرت الکوپاموی، مر- (۱۸: ۲۰۲).

منظومة لاله

لنوعی الساوجی، مر (۱۸: ۲۶۸).

منظومة لغات یوسفی

أو قصیدة در أسماء و أجناس أدویة مر فی (۱۷:

۱۲۴) و (۱۶: ۲۲۱) بعنوان فرهنگ یوسفی.

۸۳۶۵: منظومة متمم

فی الطب، نسخه منه فی (المجلس ۱/ ۲۴۷۱ غیر المفهرسة) کتبت فی القرن الحادی عشر و معها منظومة حمیات کما مر، و نسخه أخری فی (المجلس ۴/ ۳۷۰۵ غیر المفهرسة) کتبت فی القرن الثانی عشر و هو فی الطباع و أمزجة المأکولات و علم الأدویة.

۸۳۶۶: منظومة مجرای قدرت

لقدرت الکوپاموی، محمد قدرت الله مؤلف نتائج الأفکار المذکور فی (۹: ۸۷۷). و هو إحدی منظوماته المذکورة فی الریحانة نقلا عن القاموس الترکی.

۸۳۶۷: منظومة فی مخارج الحروف

فی أربعین بیت. أولها:

]

بعد حمد مربی دو جهان صانع حرف آشکار و نهان...

[

و آخرها:

ص: ۱۳۵

]

این چهل بیت را شده تاریخ در بیان مخارج ای یاران

] و النسخة فی (المجلس ۲/ ۵۴۶۲ غیر المفهرسة) تاریخها سنة ۱۲۷۹.

۸۳۶۸: المنظومة المخیریة فی إثبات العقائد الحقة الاثنی عشریة

للسید محمد تقی القزوینی، صاحب منظومة فی المنطق ذکر الناظم أن من حفظها و طلب شیئا من أمیر المؤمنین (ع) یعطی مسئوله، فحفظها من طلب ملبوسا موسوما بالمخیری فأعطی ذلک من عالم الغیب فسمیت المنظومة بذلک. أولها:

]

بالحمد لا یحمد الا الله إذ لا إله مطلقا الا هو

اخترع العالم بانتظام منتظما بأکمل النظام

آخرها:

]

و انما أودعت فی الکتاب هدی و ذکرا لأولی الألباب

] نسخه کتابتها (۲۲ صفر ۱۲۸۵) عند الشیخ مهدی شرف الدین، و لعله عین منظومة الهدایات الآتی ذکره حسب ما یشیر إلیه فی البیت الأخیر و سمیت ب الخیرة أیضا لما ذکره الکاتب للنسخة.

۸۳۶۹: منظومة فی المربع

للميرزا محمد التنكابنی، ذكرها فی فهرس كتبه فی قصص العلماء و مر له منظومة فی الكلام ۲۳: ۱۳۱.

۸۳۷۰: منظومة فی المساحة

فی ۳۲۷ بيت، لعزيزی ناظم منظومة فی الأعداد ۲۳: ۸۶. أولها: [به نام كريمی كه بر سطح جود ...]. و النسخة فی (المشهد عند عبد الحميد المولوی ۷/ ۴۴۶) ضمن مجموعة من منظومات الناظم- فی المنطق، القافية و غيرهما- مما مر و يأتی.

۸۳۷۱: المنظومة المستطرفة

فی الضاد و الظاء مرتبا علی الحروف- للسيد جعفر الأعرجی ذكرها فی نفحة بغداد و مر له منظومة فی أسماء الخيل ۲۳: ۶۷ و يأتی المنظومة النظامية ۲۳: ۱۴۴.

۸۳۷۲: منظومة فی المعانی و البيان

للميرزا أبو القاسم بن المولی حسن الجيلانی القمی، المتوفی سنة إحدی و ثلاثين و مائتين و ألف، حكاه فی الروضات

ص: ۱۳۶

عن بعض أقاربه، و لعله عين ما مر فی (۲۳: ۱۲۴) بعنوان منظومة فی علم البيان و مر له (۲۳: ۸۸) بعنوان منظومة فی البديع.

۸۳۷۳: منظومة فی المعانی و البيان

للسيد محمد تقی القزوينی، و مر له منظومة فی الكلام ۲۳: ۱۳۰ و ۱۳۱.

۸۳۷۴: منظومة فی المعانی و البيان

للشيخ فرج الله بن محمد درويش الحويزی، المعاصر للمحدث الحر، ذكرها فی أمل الآمل و فی الرياض أنه نظم ل شرح تلخيص المفتاح للتفتازانی بلا زيادة و لا نقيصة.

۸۳۷۵: منظومة فی المعانی و البيان

للمولی محمد كاظم بن الحاج محمد صادق الكاشانی الأصفهانی، موجود عند أحفاده* المؤلف*. و مر له منظومة فی الصلوات المندوبة ۲۳:

۱۱۹ منظومة فی المنطق.

۸۳۷۶: منظومة فی المعانی و البیان

لشارح العوامل المشهور باسمه المولی محسن بن محمد طاهر القزوینی، تلمیذ المیرزا قوام الدین الذی هو صاحب التحفة القوامیة و غیرها من الأراجیز و المنظومات، ذکره فی الروضات.

أقول: فرغ المولی محسن من کتابه رشح السحاب فی سنة ۱۱۲۵، و مرت منظومة البیان ۲۳: ۸۹ للمیرزا قوام المذکور.

۸۳۷۷: منظومة فی المعانی و البیان

للمیرزا محمد التنکابنی، ذکرها فی قصصه، و کتبه السید شهاب الدین عن خط الناظم. أولها:

]

أحمدک اللهم یا معطی النعم و خالق الجسم و دافع النقم

] اسمه التکملة فرغ منه سنة ۱۲۵۱، فی ۱۶۰ بیتا و مر له منظومة فی المربع آنفا.

۸۳۷۸: منظومة فی المعانی و البیان

طبعت مع صراط الجنة مرة و مع عقود الجمان أخری و فی طبعه الأول أنه للمولی محمد. أولها:

]

الحمد لله و صلی الله علی رسوله الذی اصطفاه

علی محمد و آله و سلما و بعد فقد أحببت أنی أنظما

فی علمی البیان و المعانی أرجوزة لطیفة المعانی

أبیاتها عن مائة لم تزد فقلت غیر آمن من حسد

] أقول: هو للميرزا محمد بن محمد رضا بن إسماعيل بن جمال الدين القمى المجاز من المجلسى الثانى على ظهر تفسيره الموسوم ب كنز الحقائق و قد شرح المنظومة بنفسه و سماه إنجاح المطالب كما مر أنه فرغ منه ١٠٧۴.

منظومة فى المعانى و البيان

يأتى بعنوان منظومة فى نظم التلخيص.

٨٣٧٩: منظومة فى معرفة الأرض و أصول الجغرافية

فارسية فى جزءين للميرزا على رضا تبيان الملک التبريزى، مر له منظومة فى الصرف ٢٣: ١١٨ و يأتى منظومة فى النحو.

٨٣٨٠: منظومة فى معرفة التقويم

فارسية. آخره:

]

كه نداند شناخت در دو سراى	هيچ كس علم غيب جز كه خداى
باد از ما درود بر مهتر	هم بر أصحاب و آل أو يكسر

] و النسخة بخط ابن محمد عباس بن محمد بيک الملقب فى شعره بناسخ القاجار الگنجوى تاريخها سنة ١٠٩١ فى مجموعته الكشكولية عند الشيخ صالح الجزائرى.

٨٣٨١: منظومة فى معرفة توقيعات التقويم

فارسية للمولى حسن الأهرى المتخلص فى شعره بطوطى، طبعت فى تبريز فى ١٣۴۵، كما فى دانشمندان آذربايجان (ص ٢۴٧) و ذكر أنه توفى قبل سنين.

٨٣٨٢: منظومة فى معرفة الجنين

و تكوين الإنسان، فى سبعة فصول لا نعرف الناظم الا أنه نظمها باسم المير سنجاق. نسخه منها فى (طهران، پزشكى ١۴/ ٢٣٨) كتبت فى القرن التاسع.

منظومة فى المعمى

للجامی، مرت بعنوان مثنوی ۱۹: ۱۷۸.

منظومة فی المعمی

للحقیری، مرت بعنوان مثنوی فی دستور معما ۱۹:

۱۷۸ و ۳۰۳.

۸۳۸۳: منظومة فی منزوحات البئر

نقل عنها الشیخ شبیب آل الشیخ

ص: ۱۳۸

راضی الجزائری فی مجموعته المؤرخة ۱۲۱۳، أنه للشیخ الحر، نسبه إلیه و أورد فیه جملة من أبیاته، منها:

]

الهر و البول من الرجال فأربعون فاستمع مقالی

] رأیت منه قرب عشرین بیتا و یحتمل أنه جزء من منظومته فی الفقه. أورد منه هذه القطعة، و مر للشیخ الحر منظومة فی الزکاة ۲۳: ۱۱۳ و یأتی منظومة فی المواریث.

منظومة فی المنطق

عده منظومات راجع منطق ۲۳: ۵۲.

۸۳۸۴: منظومة فی الموائد

للسید کلب باقر الهندی، و قد تضمن جمیع أرجوزة الشیخ محمد علی والد الشیخ عبد الحسین، و کأنها شرح مزج لها، أول أبیاتها هو أول أبیات الأرجوزه السابقة و الفاصل بینهما صورة الهلالین و قال فی تاریخ نظمها- سنة ۱۳۲۶- قوله فی آخرها:

]

فقل لتاریخ ختام النظم به صفت مشارب للقوم

] و مر منظومة فی الأطعمة و الأشربة للشیخ محمد علی فی (۲۳: ۸۵) فلیراجع.

منظومة فی المواریث

للمولی جعفر شرف الدین، و الظاهر إنها عین ما مرت بعنوان منظومة فی الإرث ۲۳: ۷۱.

منظومة فی المواریث

للشیخ الحر العاملی مرت مع أرجوزات فی الإرث، و إنها فی خزانة الخوانساری، کما مر للناظم منظومة فی تواریخ النبی و الأئمة (ع) و منظومة فی الزکاة و منظومة فی منزوحات البئر آنفا و یأتی منظومة فی الهندسة.

۸۳۸۵: منظومة فی المواریث

للسید الحاج میرزا عسکری بن المیرزا هدایة الله بن المیرزا مهدی الشهید الرضوی المشهدی، المتوفی سنة ۱۲۸۰ کما فی فردوس التواریخ.

منظومة فی المواریث

. أولها:

]

بحمدک اللهم یا من شرعا دینا به النبی طاها صدعا

ص: ۱۳۹

إلی قوله مقدمه:

]

الإرث فی الشرع بأمرین وجب بالنسب الثابت شرعا و السبب...

[

للشيخ محمد على الأعسم، مرت بعنوان الأرجوزه و شرحه لولده الشيخ عبد الحسين.

٨٣٨٦: منظومة فى المواريث

للسيد على البحرانى المتوفى بالنجف قريبا من سنة ١٣٠٠، من تلاميذ الشيخ محمد طاها نجف، و يأتى له منظومتان فى الهيئة.

٨٣٨٧: منظومة فى المواريث

للسيد محمد على بن السيد صدر الدين الموسوى العاملى الأصفهانى، المتوفى سنة ١٢٧۴. لكنها ناقصة.

٨٣٨٨: منظومة فى المواريث

للسيد هاشم بن أحمد بن الحسين الموسوى الأحسائى المتوفى سنة ١٣٠٩. و النسخة عند ولده السيد ناصر، و له منظومة فى التوحيد ٢٣: ١٠٠.

٨٣٨٩: منظومة فى المواريث

على مذهب الزيدية. أولها:

]

أول ما نستفتح المقالا بذكر حمد ربنا تعالى...

[

و النسخة فى مكتبة الصدر.

٨٣٩٠: منظومة فى مواليد الأئمة و وفياتهم (ع

) للشيخ على بن الشيخ حسن آل الشيخ سليمان بن أحمد آل حاج البلادى البحرانى. ذكرها ابن أخته الشيخ محمد صالح بن الشيخ أحمد بن صالح آل طعان. مر له منظومة فى التوحيد قريبا.

٨٣٩١: منظومة فى المؤنثات السماعية

. أولها:

]

نفسی لهذا سائل وافانی بمسائل فاحت کغصن البان

أسماء تأنیث بغیر علامة هی یافتی فی عرفهم ضربان...

[

و النسخة عند السید آقا التستری، و یأتی المؤنثات السماعیة.

۸۳۹۲: منظومة فی المیراث

للسید أبی محمد الحسن بن علی بن الحسن الحسینی، المعاصر للکفعمی. نقل عنه بعض المسائل العویصة الشیخ إبراهیم الکفعمی فی بعض مجامیعه کما ذکره صاحب الریاض.

ص: ۱۴۰

۸۳۹۳: منظومة فی النجوم

للمولی محمد کاظم الأصفهانی، و النسخة عند بعض أحفاده* المؤلف* و مر له منظومة فی المنطق ۲۳: ۵۳.

۸۳۹۴: منظومة فی النحو

- إلی باب الحال- للحاج میرزا أبی الفضل بن الحاج میرزا أبی القاسم الکلانتری النوری الطهرانی، المتوفی سنة ۱۳۱۶. ذکره ولده المیرزا محمد.

منظومة فی النحو

للسید باقر الحسینی الکاظمی، مرت بعنوان الأرجوزه و خلاصة النحو ۷: ۲۳۴.

۸۳۹۵: منظومة فی النحو

للسید محمد تقی القزوینی، صاحب المنظومات الکثیرة الموجودة کلها کما مر منها منظومة فی المنطق و المنظومة المخیریة ۲۳: ۱۳۵.

۸۳۹۶: منظومة فی النحو

للميرزا محمد تقى المدرس المشهدى. ذكره فى مطلع الشمس و مر له منظومة فى الفقه ٢٣: ١٢٦.

٨٣٩٧: منظومة فى النحو

للسيد جعفر بن السيد محمد بن جعفر بن السيد راضى الأعرجى، و قد قرظه الشيخ جابر بن عبد الحسين الربعى الكاظمى بخمسة أبيات ذكرها فى نفحة بغداد و مر له المنظومة المستطرفة ٢٣: ١٣٥ كما مر منظومة فى أسماء الخيل ٢٣: ٧۶.

٨٣٩٨: منظومة فى النحو

للسيد جعفر الكشفى. منها قوله:

]

أم العلوم النحو و الصرف أب و كل علم بعد ذين يطلب...

[

و مر له منظومة فى المنطق و منظومة فى الأخلاق ٢٣: ۶٩.

٨٣٩٩: منظومة فى النحو

للسيد جلال الدين التبريزى. أوله:

]

حمدا لمن إليه يطيب الكلم يصعد فى سماء علم من علم...

[

طبع مع شرحه الموسوم ب نزهة الطالب سنة ١٣۴۴، كما يأتى.

٨۴٠٠: منظومة فى النحو

أرجوزة تقرب من ثلاثمائة بيت، للشيخ محمد جواد بن الشيخ موسى بن الشيخ حسين محفوظ الهرملى العاملى، المولود سنة ١٢٨١، و المتوفى بهرمل فى سنة ١٣۵٨. أولها:

]

أحمد ربى العظيم الشأن حمدا جزيلا أمد الأزمان

] و النسخة عند حفيده الحسين بن على بن الناظم.

۸۴۰۱: منظومة فى النحو

للسيد خلف بن عبد المطلب بن حيدر بن محسن بن محمد الملقب بالمهدى المشعشعى. و مر له كتاب المنطق و الكلام.

۸۴۰۲: منظومة فى النحو

لدرويش مصطفى. توجد بالنجف فى مكتبة السيد محسن الحكيم (رقم ۵/ ۱۰۱۲).

۸۴۰۳: منظومة فى النحو

يقرب من ألفى بيت (۲۰۰۰) بيت، للحاج ميرزا محمد رضا الواعظ الهمدانى، ذكر فى مقدمه طبع الأنوار القدسية. مرت له منظومة فى التجويد و منظومة فى الفقه قريبا.

۸۴۰۴: منظومة فى النحو

و شرحها أيضا- للشهيد الثانى زين الدين بن على بن أحمد العاملى الشامى المستشهد فى سنة ست و ستين و تسعمائة ۹۶۶.

۸۴۰۵: منظومة فى النحو

مختصرة

۸۴۰۶: منظومة فى النحو

مفصلة كلتاهما فارسيتان للسيد زين العابدين الطباطبائى و النسخة عند الميرزا محمد الطهرانى، و مر له منظومتان فى المنطق كذلک فى (۲۳: ۵۰).

۸۴۰۷: منظومة فى النحو

و هى قصيدة رأيته من البحر الطويل، للشيخ على الجامعى، و ذكره الشيخ جواد محيى الدين فى رسالته فى آل أبى جامع.

أقول: هی فی حدود خمسمائة بیت، رأیت نصفها الأخیر، ذکر فی تاریخه قوله:

و ذا آخر المقصود بالنظم جمعه لإتمامه قد وفق المنعم البر...

]

و فرغ منه فی یوم التروية سنة ۱۰۹۵. کما قال شعرا:

]

بذی قعدة فی خامس عام خمسة و تسعین بعد الألف قد کمل الشعر...

]

و هو منضم إلی منظومة فی الهیئة الموسومة بتبصرة المبتدیء و لعله نسخه خط الناظم وقف فی مدرسة الحاج میرزا حسین الخلیلی، و مر له منظومة فی

ص: ۱۴۲

المنطق و منظومة فی أصول الفقه و یأتی منظومة فی الهیئة.

۸۴۰۸: منظومة فی النحو

فارسیة للمیرزا علی رضا تبیان الملک التبریزی کتب إلینا أنه مختصر نظمته علی سبیل الامتحان، و مر له منظومة فی معرفة الأرض.

۸۴۰۹: منظومة فی النحو

للمیرزا محمد التنکابنی، ذکرها فی فهرست کتبه فی قصص العلماء و سماها ب المنهاج و مر له منظومة فی المنطق.

۸۴۱۰: منظومة فی النحو

فارسیة للمولی نظام الدین بن المولی أحمد الأردبیلی، مؤلف شرح شواهد بهجة المرضیة المطبوع سنة ۱۲۶۷. نسخه خط محمد جعفر بن رستم علی التبریزی فی سنة ۱۲۸۷، عند الشیخ مهدی شرف الدین و لعل اسمها عنوان نامها. أولها:

زیب عنوان حرفهای شگرف نام آموزگار دفتر حرف...

آخرها:

]...

تا به جایست نامه أیام باد عنوان نامهایش نام

] و نسخه مع شرح الشواهد کتابتها سنة ۱۲۱۵، و له شواهد عوامل ملا محسن الذی توفی حدود سنة ۱۱۵۰.

۸۴۱۱: منظومة فی النحو

فی مائة و ثمانین ۱۸۰ بیتا. أولها:

]

الحمد للرافع للفواعل و ناصب المفعول للعوامل

إلی قوله:

و بعد فالمدعو باسم القائم یقول إیقاظا لکل نائم...

نظمتها لباقر العلوم قرة عینی حجة الخصوم...

و من یسمی باسم ختم الرسل أرشده الله سواء السبل

] آخرها:

]

و أصله التأخير لكن يبتدئ به وجوبا عكس ما للمبتدى

[

ص: ۱۴۳

و النسخة فی مکتبة (الملک) بطهران منضمة إلی منظومة فی الغناء لمحمد المدعو ب هادی.

منظومة فی النحو

یأتی بعنوان منظومة فی نظم الإیضاح.

۸۴۱۲: منظومة فی النسب

للسید حسن بن مرتضی بن أحمد بن الحسین بن العالم المیر سامع بن غیاث الدین الحسنی الحسینی الزواری الیزدی الحائری المعروف بالنحوی، و المتخلص بمنیب و المتوفی بالحائر سنة ۱۳۱۵. ذکر فیها نسبه إلی الخاتم ثم إلی آدم فی اثنین و ستین ۶۲ بیتا، و له منظومة فارسیة أیضا فی شرح سلسلة نسبه کلاهما بخطه عند ابنته سکینه المعروفة بدختر آقا. أولها:

]

حمدا لرب العالمین من خلق الناس کلا من منی من علق...

بعد المنیب قال و اسمه حسن نجل الإمامین الحسین و الحسن...

[

آخرها:

ناظمها المنیب یرتجی الدعاء ممن أسامیهم بقلبه وعی

].

و ألحق بآخره حماسة من مديح سلسلة آبائه إلى الخاتم فى سبعة و عشرين ٢٧ بيتا: [

أولئک آبائی شموس طوالع

...].

٨٤١٣: منظومة نصاب أصول مترى

لمحمد تحصيلى، المذكور فى (٩: ٩٩٤).

٨٤١٤: منظومة نظام صحت

لعلى بن محمد البناء البناهى، نظمها سنة ٨٨٨ فى ٩٠٠ بيت، فى كتابين: ١- الطب النظرى فى مقدمه و أربعة أبواب، ٢- الطب العملى فى علاج الأمراض، و عناوين الكتاب بالنثر العربى. أوله: [ستايش حكيمى را كه قانون شفا از دار الشفاى رحمت ...

أحمد الله خالق الأزواج مظلم الليل فالق الإصباح...

[

نسخه مذهبة منه فى (دانشگاه ٢١/ ٣) كتبت بقلم النستعليق فى القرن العاشر أو الحادى عشر و هى فى ٢٠ ورق، و فى ص (٨- ١١- ٤٧) من النسخة ذكر اسم المنظومة و ناظمها.

ص: ١٤٤

٨٤١٥: المنظومة النظامية

فى الضاد و الظاء، للسيد جعفر الأعرجى، المتوفى بپشت‌كوه سنة ١٣٣٢. ذكرها فى نفحة بغداد و لعله المنظومة المستطرفة ٢٣: ١٣٥.

٨٤١٦: منظومة فى نظم الاثنى عشرية

- الصلاتية البهائية- للشيخ عبد الله بن الحاج صالح بن جمعة بن شعبان بن على السماهيجى البحرانى المتوفى سنة خمس و ثلاثين و مائة و ألف ١١٣٥.

۸۴۱۷: منظومة فی نظم الإیضاح

متن الإیضاح فی النحو، للشیخ أبی علی الفارسی النحوی، نظمها أبو العباس أحمد بن علی بن معقل الأزدی المهلبی الحمصی، المتوفی سنة أربع و أربعین و ستمائة ۶۴۴ کما ذکره السیوطی.

۸۴۱۸: منظومة در نظم تاریخ طبری

لغواصی الیزدی، مر ذکره فی (۹: ۷۹۳).

۸۴۱۹: منظومة فی نظم تحریر أقلیدس

فارسی ما ظفرت بناظمها و النسخة فی (الآصفیة) کما فی إستوری و ذکرنا تحریر أقلیدس فی الحساب و الهندسة فی (۳: ۳۷۹).

۸۴۲۰: منظومة فی نظم التکملة

أصل التکملة من تصانیف أبی علی الفارسی المذکور و نظمها أبو العباس الأزدی المذکور.

۸۴۲۱: منظومة در نظم تحفه المقلدین

لرونق التستری، السید محمد المرعشی، مر ذکره فی (۳: ۴۷۰).

منظومة فی نظم التلخیص

- فی المعانی و البیان- و قد سماها غایة الإیضاح للشیخ محمد بن محمد بن مکی العاملی. مر فی (۱۶: ۱۰).

۸۴۲۲: منظومة در نظم تورات

للمولی نجف علی خان الشاه جهان‌آبادی المذکور فی (۹: ۱۱۷۳) نقلا عن صبح گلشن: ۵۰۵.

منظومة فی نظم تهذیب المنطق

مر بعنوان منظومة فی المنطق.

ص: ۱۴۵

۸۴۲۳: منظومة فی نظم السور القرآنیة

بالعربية. أولها:

]

يا راغبا فی نظم أسماء السور دونک نظما دونه نظم الدرر...

[

۸۴۲۴: منظومة فی نظم شرح التلخيص

تصنيف التفتازانی، للمولی فرج الله بن محمد بن درويش الحويزی، معاصر المحدث الحر العاملی.

۸۴۲۵: منظومة فی نظم الكناش المنصوری

بالفارسية لميسری الحكيم نسخه منه فی (پاريس ۳۱۰.) كتبها محمود التبريزی الشاهنامه خوان، لعله كاتب داراب نامه فی يوم الأربعاء (۳ ع ۲/ ۸۵۲) فی ۱۶۵ ورق و مر أصلها فی (۲۳: ۴۸) بعنوان المنصوری.

۸۴۲۶: منظومة فی نفی الجبر و التفويض

للشيخ حسن الدمستانی، المتوفی قبل سنة ۱۱۹۱. و النسخة مع منظومته تحفه الباحثين فی أصول الدين فی كتب آل السيد صافی، و مر له منظومة فی إثبات الإمامة و الوصية.

۸۴۲۷: منظومة فی النكاح

للسيد محمد باقر الحجة، و مر له منظومة فی الرد علی من كفر الشيعة.

۸۴۲۸: منظومة فی النكاح

فی ألف و ستين ۱۰۶۰ بيتا، للشيخ حسين بن الشيخ مشكور بن جواد بن مشكور الحولاوی النجفی، المولود بها سنة ۱۳۱۳. أولها:

]

قال حسين نجل مشكور علم نجل جواد فضله خص رعم

و قال فی تاریخه:

الواحد الفرد علی الإتمام أعان، أرخ (غرة الصیام- ۱۳۷۸

[

۸۴۲۹: المنظومة النورانیة فی أسماء السور القرآنیة

منظوم فارسی فی ذکر أسماء السور و ذکر عددها المطابق للفظ [جامع- ۱۱۴] من الفاتحة إلی الناس للمیرزا عبد المحمد صدر العلماء بن الحاج میرزا فتح علی شمس العلماء الگلپایگانی المتوفی سنة ۱۳۵۹، مختصر فی الغایة و طبع سنة ۱۳۴۱.

۸۴۳۰: منظومة الواجبات

فارسی فی فروع الدین العشرة، للمیرزا محمد جواد الدارابی الشیرازی المولود سنة ۱۳۰۹، نظمه فی سنة ۱۳۳۱، کما فی

ص: ۱۴۶

مقدمه طبع کتابه النجعة المطبوع سنة ۱۳۶۸.

۸۴۳۱: منظومة فی الوجود و الماهیة

للسید کلب باقر الحائری، و مر له منظومة فی العقائد، منظومة فی الحکمة و منظومة فی الموائد.

۸۴۳۲: منظومة وجودیة

أو تقسیم وجود فی سبعة أبیات، للخواجة نصیر الدین الطوسی، و لم یذکرها المدرس الرضوی فی أحوال و آثار خواجه. أوله:

]

موجود منقسم بدو قسم است نزد عقل یا واجب الوجود و یا ممکن الوجود...

[

و النسخة فی (المجلس ۳/ ۳۳۷۲) کتبها محمد بن علی الموسوی الطهرانی الشیرازی فی سنة (۱۳۲۸- ۱۳۵۲).

۸۴۳۳: المنظومة الوجیزة

فی الدراية، للسيد حسين بن محمد بن الحسين الكاشانی اللاجوردی المعاصر، نزيل طهران أخيرا، فرغ من نظمه سنة ۱۳۵۰. و طبع بطهران فی ۱۳۵۵، فی مقدمه و ستة فصول و خاتمة، ذكر فيها أسماء الكتب المنسوبة إلى الأعاظم يقرب من أربعمائة (۴۰۰) بيت. أوله:

]

قال الحسين بن الرسول الأمجد نجم الرشاد للوری محمد

أحمد باری علی دراية أحكامه من آی أو رواية...

[

و قال فی تاريخه:

...]

و فی ختام هذه الغريزة أرخ (روی المنظومة الوجيزة

)]

۸۴۳۴: منظومة فی وصايا الأمير (ع

) فی وصاياه (ع) إلى ابنه الحسين (ع) ذكر بعد ترجمه كل كلمة نظمها. أولها: [من كلام ...

كردم آغاز اين به نام خدا هم خطا بخش و هم عطابخش

توجد نسختان منها بطهران (الملک ۴۳۷۹) كتابتها ۱۰۵۶ و (رقم ۴۲۷۵) كتابتها ۱۰۸۱.

۸۴۳۵: منظومة فی الوضوء

مبسوطة، للميرزا أبی المعالی بن الحاج محمد إبراهيم الكلباسی، المتوفی سنة ۱۳۱۵. قال فی البدر التمام هو نظم لمبحث الوضوء

من شرح الكفاية.

۸۴۳۶: منظومة فی الوقوف

للسيد محمد على العاملى، موجودة عند أحفاده* المؤلف*، و مر له منظومة فى المواريث ۲۳: ۱۳۹.

۸۴۳۷: منظومة هزليه

للشيخ عبد الكريم الأسترآبادى، منها قوله:

]

لا ينكح النساء فى الأدبار لا يؤخذ الجار بجرم الجار

[

۸۴۳۸: منظومة هزليه

للفاضل الأهرى التبريزى، منها قوله:

]

اختلفوا فى قربة السقاء و الحق أنه وعاء الماء...

[

۸۴۳۹: منظومة فى الهندسة

للمحدث الحر العاملى، صاحب منظومة فى المواريث ۲۳: ۱۳۸. ذكره فى أمل الآمل و هو يتم بمائة و سبعة و ستين بيتا.

قال فى أوله:

]

قال الفقير المرتجى ذا المنن عبيده محمد بن الحسن...

[

و قال فی تاریخه:

]

و المجلس الأخیر و هو الثانی آخر من یوم ربیع الثانی

سنة ست بعد خمسین مضت من بعد ألف حجة قد انقضت...

[

۸۴۴۰: منظومة فی الهیئة

۸۴۴۱: منظومة فی الهیئة

کلتاهما للسید علی البحرانی النجفی و قد شرحهما السید عدنان، و مر له أیضا منظومة فی المواریث.

۸۴۴۲: منظومة فی الهیئة

للشیخ علی الجامعی، صاحب منظومة فی المنطق ۲۳: ۵۲ و منظومة فی النحو ۲۳: ۱۴۱ ذکره الشیخ جواد محیی الدین فی آل أبی جامع أقول: اسمه تبصرة المبتدیء فاتنا ذکره فی التاء، صرح باسمه و اسم السید إسماعیل الذی نظمها له فی أول المنظومة أوله:

]

الحمد لله الذی بلا مدد قد رفع السماء من غیر عمد

إلی قوله:

ص: ۱۴۸

و بعد هذا فیقول العاملی نجل حسین المسمی بعلی

هذا مسائل من الهيئة قد نظمتها بعون ربى الأحد

تبصرة للمبتدى و أسأل من بالعطا على الورى لا يبخل

للسيد المعظم النبيل ذى الشرف الرفيع إسماعيل

عدد أبياته ۵۵۸ بيتا ناقص الآخر منضم إلى منظومته فى النحو فى مدرسة الحاج ميرزا حسين الخليلى، و لعل النسخة عين ما كان عند الشيخ قاسم من خط الناظم مع نقص فى آخره

۸۴۴۳: منع التحرف و نفى التصوف

۸۴۴۴: رسالة فى منع مصالحة العدة

كلاهما للمولى محمد إسماعيل صاحب العقيدة الوحيدة المذكور فى (۱۵: ۳۰۶) ذكرهما فى آخرها و ترجمنا المؤلف فى الكرام: ۱۳۰ و مصفى المقال، القائمة ۸۰

رسالة منع المنع من الجمع بين الفاطميتين

لآقا محمد على، مر فى (۵: ۱۳۷) بعنوان الجمع بين الفاطميتين

۸۴۴۵: منفجر المعانى

للحاج مولى أحمد بن الحسن الواعظ اليزدى المشهدى، المتوفى بها حدود ۱۳۱۰ ذكره فى كتابه نواصيص العجب، فارسى فى المواعظ، فى ثلاثة و سبعين انفجار، و صدره بسورة الفجر أوله: [الحمد لله الذى ليس لقضائه دافع] يوجد فى (الرضوية ۹۱۳۱) فى ۲۱۵ ورق

من فخر بأخواله من قريش

مر فى (۲۲: ۱۳۰)

۸۴۴۶: المنفذة

إلى القاضى

۸۴۴۷: المنفذة

على يد سراية، كذا نقلا فى ملحق فهرست الكتب لمجدوع نقلا عن فهرس أيوانف

۸۴۴۸: منفعة الطالبين

فی الموسیقی، فارسی، فی أربعة أبواب یوجد فی (دیوان هند ۱۰۳۳/ ۱۲۴۵) ذکر فهرس أبوابها الأربعة أنه فی فهرسه

ص: ۱۴۹

۸۴۴۹: منفعت و مضرت مأکولات

لا نعرف الناظم نسخه مذهبة فی (الملک ۲۸/ ۴۹۲) کتبت بقلم النستعلیق فی القرن العاشر علی هامش مجموعة (من ص ۲۸۹- إلی ۳۱۰) أوله: [در معرفت منفعت و مضرت و طبع و مزاج مأکولات]

من قال بالتفصیل من الصحابة

و من قال شعرا و من قتل من و من لا یحضره الإمام إلی آخر، ذکرت فی (۲۲: ۲۲۶ إلی ۲۳۴)

[المنقبة]

۸۴۵۰: کتاب المنقبة

المشتمل علی أکثر الأحکام و مسائل الحلال و الحرام- عن مناقب ابن شهرآشوب و الصراط المستقیم للبیاضی أنه تصنیف الإمام أبی محمد العسکری (ع)، حکاه المیرزا محمد هاشم فی آخر رسالته فی فقه الرضا و جعل الاحتمال الخامس اتحاده مع هذا الکتاب

۸۴۵۱: منقبة أئمة الهدی

طبع فی مجموعة بالهند

۸۴۵۲: منقبة الجواهر

فی مناقب المیر سید علی الهمدانی، صاحب میزان العقائد الآتی و غیره من الرسائل ذکره و ذکر کراماته لحیدر البدخشی مرید السید عبد الله البرزش‌آبادی، و النسخة فی (طهران، الملیة ۲/ ۲۲۴) و معها إجازة الإرشاد المؤرخة ۱۱۰۳، و صورتها الفتوغرافیة فی (دانشگاه، رقم ۱۸۹۱) و نسخه أخری فی (خانقاه الأحمدیة للفقراء الذهبیة ۳/ مج) ضمن المجموعة المؤرخة ۱۳۰۹، و معها ۱۹ مکتوبا للهمدانی المذکور، و مر لشیخه البرزش‌آبادی کمالیة فی (۱۸: ۱۳۸)

۸۴۵۳: منقبة المطهرین و مرتبة الطیبین

لأبی نعیم أحمد بن عبد الله الحافظ الأصفهانی، المتوفی سنة ۴۳۰ قال ابن شهرآشوب فی معالم العلماء: إنه عامی الا أن له هذا الکتاب و کتاب ما نزل من القرآن فی أمیر المؤمنین

۸۴۵۴: منقبت نامه

لمحمد بن علی الإمامی فارسی، فی مقدمه فی عدة فصول فی مبادئ الأخلاق، ثم مقالتین و کل فی عدة أقسام: المقالة الأولی فی أقسام العدالة، و المقالة الثانیة فی سیاسة المدن ثم خاتمة فی بابین ألفه باسم

ص: ۱۵۰

أبی المظفر یعقوب بهادر خان فی سنة ۸۸۶ (- منقبت نامه) أوله: [العدل سبیلک اللهم مالک الملک القدیم و الإحسان بعد از حمد حضرت آفریدگار عالم و عالمیان] یوجد بطهران (سپهسالار ۱۰۹۲) بخط من القرن التاسع فی ۱۷۱ ورق

۸۴۵۵: منقح البراهین

فی الکلام، للشیخ علی بن الشریعتمدار الحاج مولی محمد جعفر الأسترآبادی، قال فی کتابه غایة الآمال إنه کالتعلیقة علی براهین العقائد للوالد الماجد، و مر له منظومة فی الفقه

۸۴۵۶: منقح الصرف

للسید محمد حسین بن رضا الحسینی، طبع بطهران فی ۱۳۰۱ و له شرح أمثلة الذی بحث فیه عن الوجوه التسع التی ینشعب عن المصدر بالدلائل العقلیة، و أراد إراءة التغییر فی الصیغ عن طریق الاستدلال بالعلة أول الشرح: [قال رسول الله (ص) أول العلم معرفة الجبار و آخر العلم بدان که هر آوازی که باشد عرب آن را صوت گوید] نسخه منه فی (طهران، الملیة ۱/ ۳۶۳ ف) کتبت بقلم النسخ فی (۱۴ ج ۲/ ۱۲۳۳) فی ۴۴ ص

[المنقذ]

۸۴۵۷: کتاب المنقذ

- فی الإیمان- لأبی عبد الله المفجع محمد بن أحمد بن عبد الله البصری، المتوفی سبع و عشرین و ثلاثمائة ۳۲۷، ذکر الکتاب له ابن الندیم و قال یاقوت: إنه یشبه کتاب الملاحن لابن درید اللغوی الا أنه أکبر منه و أجود و أتقن، و النجاشی عبر عن اسمه ب المنقذ و لم یذکر موضوعه

منقذ البشر من أسرار القضاء و القدر

للسيد الشريف المرتضى علم الهدى المتوفى سنة ۴۳۶ كذا عبر عنه فى أول البحار و مر بعنوان إنقاذ البشر كما سماه به السيد فى نفس الكتاب فى نسخه رأيتها و استنسخت لنفسى عنها

۸۴۵۸: منقذة القرنى

فارسى فى مقصدين أولهما فيما لا يجوز فيه التقليد- من المسائل الاعتقادية- و الثانى فى أحكام التقليد و شروطه من الأعلمية و الحياة و غيرهما للسيد مهدى بن حيدر الموسوى المتوفى سنة ۱۳۰۹ الصفوى الكشميرى طبع فى لاهور سنة ۱۲۹۶ كتبه باسم ابنه السيد محمد، صاحب منهاج الصلاح و معراج-

ص: ۱۵۱

الفلاح الآتى ثم لخصه، و طبع الملخص سنة ۱۲۹۸ فى لاهور

۸۴۵۹: منقذ المنافع فى شرح مختصر النافع

للمولى حبيب الله بن على مدد الكاشانى، أحال إليه فى كتابه لباب الألقاب ص ۵۰

المنقذ من التقليد و المرشد إلى التوحيد

عبر عنه السيد بن طاوس فى الباب الخامس من فرج المهموم ب المرشد إلى التوحيد قال: يسمى كتاب المرشد إلى التوحيد المنقذ من التقليد و ذكر أنه كبير فى مجلدين و أن عنده* السيد* نسخه عليها خط جده و رام على المجلد الثانى كما مر بعنوان المرشد و هو المعروف ب التعليق العراقى فى علم الكلام، و مر بعنوان التعليق و هو للشيخ سديد الدين الحمصى محمود بن على بن الحسن نزيل الرى، قال الفخر الرازى فى تفسيره فى آية المباهلة: رأيت كتابه فى الكلام الذى سماه التعليق العراقى ذكر فى أوله أنه ورد الحلة سنة حجته فأكب عليه العلماء و الفضلاء و سألوه أن يكتب لهم فى أصول الدين ما يكون دستورا لهم فى المباحث الكلامية فأقام عندهم و كتب لهم التعليق العراقى و بهذه المناسبة سموه بالعراقى، و فرغ من تصنيفه (۹ ج ۱ سنة ۵۸۱) قال فى أوله:

[و سميته المنقذ من التقليد و المرشد إلى التوحيد فليذكروه بما شاءوا] أقول: رأيت منه نسخه كتبت فى رجب سنة ۱۰۹۱، فى خزانة آل السيد عيسى العطار ببغداد، و فى آخرها إنها كتبت من نسخه الخزانة الرضوية و كتب عليها أيضا صورة إجازة المصنف: ل [السيد الإمام العالم العابد علاء الدين نور الإسلام فخر السادة زين العترة قرة عين آل الرسول (ص) أبو المظفر محمد بن على بن محمد الحسينى الحجدى فى تاسع شعبان سنة ۵۸۳] أول الكتاب: [نحمد الله تعالى على آلائه التى لا يدانى أدنيها أقصى محامدنا (حمدنا- خ ل) و لا يوازى أقلها بأكثر شكرنا] و أول مباحثه: [القول فى حدوث الجسم] و فى آخره أنه فرغ منه المصنف فى تاسع جمادى الأولى سنة ۵۸۱، و نسخه عصر المصنف التى كانت عليها الإجازة المذكورة بخط يد المصنف كانت عند الشيخ محمد السماوى القاضى و استنسخ عنها نسخه لنفسه و نسخه أخرى عند السيد محمد رضا التبريزى فى النجف و ينقل فيه عن الغرر

ص: ۱۵۲

لأبی الحسین البصری و هو محمد بن علی الطبیب البصری المعتزلی المتوفی، کما ذکره ابن خلکان- سنة ۴۳۶ و ترجم الحمصی فی جنة النعیم: ۵۲۵ نقلا عن البهجة لابن طاوس، أنه نزل همدان أخیرا فاجتمع علیه الطلاب فبنی الحاجب جمال الدین مدرسة لهم تعرف بالجمالیة فی (ج ۲/ ۶۰۰) و علیه فیکون وفاته أوائل المائة السابعة

۸۴۶۰: المنقولات من کتب الحقائق

ذکر فی فهرست الکتب و الرسائل للمجدوع ضمن الکتب الباطنیة الغیر المرتبة من الطبقة الدون صفحة ۱۷۹: و منها کتاب فی المنقولات من کتب الحقائق لأهل البیت (ص) فی مباحث الفرقة السلیمانیة و أضاف أولها: [منقول من کتاب الذخیرة و کلما رجع حد من الحدود]

۸۴۶۱: منقول رضائی

للشیخ محمد رضا الیزدی، جدید الإسلام، المعاصر للمولی أحمد النراقی لذا سمی ب منقول رضائی و هو باللغة العبرانیة فی رد الیهود و مر ترجمته باسم إقامة الشهود فی (۲: ۲۶۳) للسید علی بن حسین الحسینی الطهرانی المولد و المنشا، من سادات الأخوی بها کتب الترجمة باسم ناصر الدین شاه (۱۲۶۴- ۱۳۱۳) فی سنة طبعه بطهران ۱۲۹۲، و لا یوجد الأصل الموسوم منقول رضائی و قد کتب السید المذکور ترجمته عن العبریة إلی الفارسیة مع ضم بعض الفوائد و الزوائد منها مقدمه فی بیان بعض اصطلاحات الإسرائیلیین و بعض خصوصیات خطوطهم أوله: [الحمد لله الذی من علی عباده بإنزال الکتب و إرسال الرسل] و طبع الترجمة فی سنة ۱۲۹۲ و اتفق إسلام المیرزا محمد رضا المؤلف و ولادة المترجم فی سنة واحدة منطبقة علی [منقول رضائی- ۱۲۳۸] الذی عبر عن الأصل به و ترجمنا المترجم فی النقباء: ۱۴۲۲

من لا یحضره الفقیه

و غیره من هذا الباب مر فی (۲۲: ۲۳۰ إلی ۲۳۳)

۸۴۶۲: منن الرحمن فی شرح قصیدة الفوز و الأمان فی مدح صاحب الزمان (ع

) للشیخ جعفر النقدی القاضی بالعمارة و غیرها، طبع سنة ۱۳۴۴ و الفوز و الأمان للشیخ البهائی کما مر و یأتی للشارح مواهب الواهب

ص: ۱۵۳

۸۴۶۳: منور القلوب و الابصار

فارسی فی العرفان، لجلال الدین الخاقانی نسخه غیر مؤرخة منه فی (شیراز، خانقاه الأحمدیة ۱۷۸) و مر للمؤلف منظومة أطیاریة ۲۳: ۸۵ و له أیضا غمریة نسخه غیر مؤرخة منه فی تلک المکتبة رقم ۱۷۵ و هو أیضا فارسی فی العرفان

۸۴۶۴: المن و السلوی

مثنوی فارسی نظیر نان و حلوا نظمه أسد الله بن محمد العباسی الدزفولی بعنوان [العبد الساهی الناسی أسد الله بن محمد العباسی] و من شعره قوله: [

گوییا کز شوشتر برخاستی

] و النسخة کتبت فی سنة ۱۲۲۷ و الناظم من عشیرة القاضی مجد الدین المذکور فی الإجازة الکبیرة

۸۴۶۵: من و سلوی

مثنوی فارسی فی الأخلاق للشاعر المؤرخ المیرزا نعمت خان المسمی بمیرزا محمد و الملقب بدانشمند خان و المتخلص بعالی طبع فی سنة سبع و ثمانین و مائتین و ألف ۱۲۸۷، کما ذکره بعض الفضلاء ثم رأیت المطبوع فی ضمن مطارح الأنظار فی سنة ۱۲۸۵ أوله:

]

حمد و شکر أو را که هر چه هست از اوست　　دام هستی حلقه دار از هست اوست

] و له تفسیر نعمه العظمی و الدیوان و إنشاء حسن و عشق و جنگ نامه أعظم شاه و بهادر شاه- ابنا اورنگ زیب عالم‌گیر شاه- و روزنامه وقایع محاصرة حیدرآباد سنة ۱۰۹۸ کما مر

۸۴۶۶: المنن و السلوی فی الزهد و التقوی

فارسی منظوم، للسید الأدیب محمد عباس بن علی بن جعفر الموسوی التستری عده فی کشف الحجب من معاصریه، و قال: إنه علی حذو نان و حلوا للشیخ البهائی- زید بهائه- أوله:

[الحمد لله سامع النجوی و موضع البلوی و مرجع الشکوی] و قال فی آخره:

سیدا نان بهائی خورده‌ای　　نعمت الوان شاهی خورده‌ای

بعد از آن این من و سلوا را بچش | لذت نان و جو ما را بچش

نان و حلوا مکر شیطانی بود | من و سلوی ذکر یزدانی بود

ص: ۱۵۴

أهل دین را میهمان آورده‌ام | من و سلوی ز آسمان آورده‌ام

إلی قوله:

گفته من سر بسر صدق و صفا است | مقتبس از قول آل مصطفی است

این کلام صوفیان شوم نیست | مثنوی مولوی روم نیست

إلی قوله:

دوست داری شور و درد و یأس را | حفظ کن منظومة عباس را

إن فی هذا هدی للمهتدی | سید الأقوال قول السیدی

]

[المنهاج]

۸۴۶۷: المنهاج

للشیخ رشید الدین محمد بن علی بن شهرآشوب السروی المازندرانی، المتوفی سنة ثمانین و خمسمائة ذکره فی معالمه

۸۴۶۸: المنهاج

فی أصول الفقه، للشیخ إسماعیل بن الشیخ أسد الله الدزفولی الکاظمی، تلمیذ السید عبد الله الشبر الکاظمی، ذکره السید محمد معصوم فی رسالته التی کتبها فی أحوال أستاذه السید عبد الله المذکور، توفی سنة الطاعون یعنی سنة ۱۲۴۷

۸۴۶۹: المنهاج

فی أصول الفقه، موجود فی (الخزانة الرضویة) من موقوفات ابن خاتون العاملی علی ما فی فهرس الخزانة، و شرحه أیضا فی مجلد آخر فی الخزانة الرضویة و لعله منهاج الوصول للقاضی البیضاوی و علیه فلا یذکر هنا، نعم لو کان هو منهاج الوصول للعلامة فهو یأتی بهذا العنوان

۸۴۷۰: المنهاج

فی الکلام، للشیخ سدید الدین سالم بن شمس الدین محفوظ بن عزیزة بن وشاح السورانی، أستاذ المحقق الحلی فی الکلام، و قد قرأ علیه کتابه المنهاج المذکور و قرأ علیه بعضه السید رضی الدین علی بن طاوس کما حکاه الجبعی فی مجموعته عن خط الشهید و آل محفوظ الموجودین فی هرمل بلاد بعلبک و فی الکاظمین أیضا کلهم منسوبون إلی شمس الدین محفوظ السورانی المذکور، و نقل عن المنهاج هذا الفاضل المقداد فی شرح نهج المسترشدین

ص: ۱۵۵

۸۴۷۱: المنهاج

فی الفروع، للقاضی سعد الدین أبی القاسم عبد العزیز بن نحریر بن عبد العزیز البراج، تلمیذ علم الهدی الشریف المرتضی و شیخ الطائفة توفی سنة إحدی و ثمانین و أربعمائة ۴۸۱ لیلة الجمعة لتسع خلون من شعبان ذکره ابن شهرآشوب فی معالمه و یأتی له الموجز فی الفقه

۸۴۷۲: المنهاج فی النحو

و هو منظومة للمیرزا محمد التنکابنی، ذکر فی فهرست کتبه و مر له منظومة فی المنطق و منظومة فی المربع

۸۴۷۳: منهاج الأبرار

ینقل عنه سلطان محمد بن تاج الدین حسن بعض المعجزات فی کتابه تحفه المجالس

۸۴۷۴: منهاج الأدویة و تحفه المؤمنین

نسخه غیر مؤرخة منه فی (طهران، موزة ۲۱) کتبه محمد حسین بن محمد باقر القاری النیشابوری بقلم النستعلیق

۸۴۷۵: منهاج الإذعان فی أصول الإیمان

للشيخ حسين بن محمد بن عبد النبى البلادى البحرانى، صاحب معراج الكمال الذى اختار فيه وجوب الجمعة عينا و أن الاحتياط بالجمع بين الجمعة و الظهر بدعة، و جعل المنهاج مقدمه لكتاب معراجه المذكور أوله: [الحمد لمن تنزه عن مطارح الأنظار و الأوهام و الشكر لمن تقدس عن مشارع الأفكار و الأوهام و أسئلة أن يجعلها ذخيرة فى المآب حين يطلب من العباد الجواب، مسألة: معرفة الله واجبة] قال فى إجازته للسيد عبد العزيز بن أحمد النجفى التى كتبها سنة سبع و ستين و مائة و ألف و هو- يعنى المنهاج المذكور- و إن كان مختصرا لكن فوائدها كثيره و هو كالمقدمة لكتابه فى الفقه الموسوم ب معراج الكمال و مر أن معراج الكمال موجود فى خزانة على محمد النجف‌آبادى، تاريخ كتابتها سنة ۱۱۹۴، و يظهر من حواشيه بعنوان [منه دام ظله] أنه كتب فى حياته و المنهاج فى أوله و هو فى تمام أصول الدين لطيف مهذب عناوينه [مسألة مسألة]

۸۴۷۶: منهاج الاستخراج

لمحمد على الشهير ب [مشير خان] أو [مير خان] زيج فارسى فى عدة مقالات، كتبه المؤلف باسم الميرزا على رضا خان، و أشار

ص: ۱۵۶

فيه إلى محمد شاه و الرصد السلطانى بشاه جهان‌آباد الهند، و المولى على القوشجى و البيرجندى و زيج الألغ بيگى. أوله: [شكر و سپاس بى‌حد و قياس قديرى را سزاست ...]. نسخه منه فى مشهد عند عبد الحميد مولوى (۱/ ۴۷۴) كتبه محمد بن محمد أمين المدعو بتقى الحسينى السمنانى فى ذى الحجة ۱۱۰۹. و أخرى مذهبة فى (دانشگاه ۲۵۲۲) كتب بخط النستعليق فى القرن الثالث عشر و نصفه الثانى فى الجداول النجومية.

منهاج الاستقامة فى إثبات الإمامة

للعلامة الحلى، كذا ذكره صاحب كشف الظنون معبرا عنه ب [شيخ الرافضة] و هو خطأ بل اسمه منهاج الكرامة بتصريح مصنفه فى الديباجة كما يأتى.

۸۴۷۷: منهاج الإسلام فى تكلم الموتى وردهم السلام

للشيخ مهدى بن على الساعدى، المعروف بصحين، المعاصر المولود سنة ۱۲۹۶. أوله: [الحمد لله الذى أبان الدين و أحكمه بأنبيائه ...]. مرتبة على مقدمه و ثلاثة مقاصد و فرغ منه فى (ج ۱/ ۱۳۵۶).

۸۴۷۸: منهاج الأصول

للشيخ محمد إبراهيم بن الشيخ على بن الشيخ محمد حسين بن الشيخ مهدى بن الحاج محمد إبراهيم الكلباسى، صاحب الإشارات ولد سنة ۱۳۲۲ و تلمذ على المشايخ و كتابه هذا تقريرات درس أستاذه الآقا ضياء الدين العراقى، طبعه فى ۱۳۸۱ و ما بعدها فى النجف و كان سماه قبل الطبع هداية المسترشدين.

۸۴۷۹: منهاج الأعمال

- فی أصول الدین- للشیخ حسین بن محمد الجزائری المذکور کما نسب إلیه فی بعض المواضع و الظاهر اتحاده مع منهاج الإذعان المذکور له.

۸۴۸۰: منهاج الأعمال

فارسی فی الصلاة و الصوم- إلی آخر الاعتکاف، للشیخ محمد شفیع المجتهد الأسترآبادی، کتبه باسم السلطان فتح علی شاه، و فرغ منه سنة ۱۲۴۰. نسخه منه بخط محمد کریم بن محمد إسماعیل الأسترآبادی فی موقوفة

ص: ۱۵۷

مدرسة السید البروجردی.

۸۴۸۱: منهاج الأمة

فی شرح الروضة البهیة للمیرزا نصیر الدین الحاج مولی محمد بن المولی أحمد النراقی، أول المجلد الأول منه فی الطهارة: [الحمد لله الذی أنعم علی عباده بالعلم و الحیاة فضلا ...]. و المجلد الثانی فی الصلاة و الثالث فی الزکاة و الصوم، و الرابع فی القضاء إلی المساقات، فرغ من بعضها سنة ۱۲۸۸ و من بعضها سنة ۱۲۹۰. و کلها فی موقوفة مدرسة الفاضل خان فی المشهد.

۸۴۸۲: منهاج البراعة فی شرح نهج البلاغة

مر فی الشروح و هو شرح کبیر فی عدة مجلدات، طبع بعضها فی حیاة المصنف و هو السید الحاج میرزا حبیب الله بن الحاج سید محمد بن هاشم الموسوی العلوی الخوئی، المتوفی فی صفر سنة ۱۳۲۴ و تم طبع جمیعه فی سنة ۱۳۵۱ إلی آخر الخامس ثم و السادس، و فی أوله تقریظ السید أحمد بن محمد باقر الموسوی الدهدشتی البهبهانی الحائری نزیل طهران. أوله:

[الحمد لله الذی عجزت عن إدراکه المشاعر و العیون بمشاهدة العیان ...].

و قدم له مقدمه ذات أبحاث و مقاصد، شرح فیها جملة من مباحث الألفاظ و أنواع المعانی من الحقیقة و المجاز و أکثر مباحث علم البلاغة من المعانی و البیان و البدیع، ثم أورد شطرا وافیا من أحوال أمیر المؤمنین (ع) و سیرة و أخلاقه فی عدة أنوار و فصول، ثم شرع فی الشرح من خطبة الکتاب إلی آخره- فصلا فصلا یذکر المتن أولا ثم یتکلم فی اللغة ثم الإعراب ثم المعنی ثم الترجمة بالفارسیة و عمدة تحقیقاته فی ذیل عنوان المعنی، و مجلده الأول ینتهی إلی کلامه لابن عباس حین نفذه إلی الزبیر قبل قصة الجمل، و فرغ من طبعه سنة ۱۳۲۰ و طبع بعض مجلداته أیضا فی قم سنة ۱۳۷۹.

۸۴۸۳: منهاج البراعة فی شرح نهج البلاغة

للشيخ الإمام قطب الدين أبى الحسين سعيد بن هبة الله بن الحسن الراوندى، المتوفى سنة ثلاث و سبعين و خمسمائة ۵۷۳، و هو كتاب جيد كبير فى مجلدين يكثر النقل عنه ابن أبى الحديد فى شرحه معترضا عليه و قد أجاب عن كثير من اعتراضاته الشيخ يوسف البحرانى، فى كتابه

ص: ۱۵۸

سلاسل الحديد و مر أن له شرح آخر يسمى ب المعارج و ينقل عنهما القطب الكيدرى فى شرحه على النهج و عند الشيخ محمد السماوى شرح النهج للقطب الراوندى.

أوله: [الحمد لله الذى جعل آل محمد أصول البراعة و فروعها و اتخذهم و هم رحمة للعالمين معدن البلاغة و ينبوعها ...]. و فى آخره أنه فرغ منه المصنف فى أواخر شعبان سنة ست و خمسين و خمسمائة ۵۵۶، و النسخة بخط محمد بن ملک محمد السرابى فرغ من كتابتها فى شهر رمضان سنة ۱۰۹۰، قال فيه: [... قد كنت قديما شرحت الخطبة الأولى من نهج البلاغة بالإطناب و كشفت بيان جميع ما فيها من أنواع العلوم التى أو ماء إليها بالإسهاب- إلى قوله: فعزمت على شرح جميع الكتاب- إلى قوله: أخبرنى أبو الصمصام ذو الفقار بن محمد بن معبد الحسينى عن الشيخ محمد بن على الجلوانى عن المؤلف الشريف الرضى، و أخبرنى الشيخ أبو جعفر محمد بن على بن محسن عن الشيخ أبى جعفر محمد بن الحسن الطوسى عن المؤلف الرضى ...].

و الظاهر أن رواية الشيخ عن الرضى بالواسطة لأنه توفى الرضى سنة ۴۰۶، و ورد الشيخ إلى العراق سنة ۴۰۸ فلم يدرک حياة الشريف الرضى فى العراق.

۸۴۸۴: منهاج البيان فى ما يستعمله الإنسان

- فى الطب- لأبى الحسن يحيى بن عيسى بن على بن جزلة، الطبيب الشهير البغدادى، المتوفى سنة ۴۹۳، نسخه منه فى مكتبة الحاج حسين آقا النخجوانى. أوله: [الحمد لله الذى ظهرت بدائع مصنوعاته و بهرت غرائب مبتدعاته- إلى قوله: و على آله و سلم و عظم و كرم ...].

كان نصرانيا فأسلم و يظهر من صلواته على الآل و تركه للأصحاب حسن حاله، و له تقويم الأبدان أيضا.

۸۴۸۵: منهاج البيان فى ما يستعمله الإنسان

المتن لابن جزلة البغدادى المذكور، فى المأكولات و المشروبات و الأدوية المفردة و المركبة على ترتيب حروف التهجى ألفه قبل تقويم الأبدان و ترجمه رضى الدين الطبيب (بالفارسية) باسم أبى القاسم محمود شاه بن أبى منصور إسفهسالار، نسخه من الترجمة فى (دانشگاه ۴۳۳۶) كتبت بخط النستعليق فى صبح يوم السبت السابع من شهر رجب، من القرن

ص: ۱۵۹

الحادی عشر فی سرهند فی ۱۲۹ ورق، و یوجد ترجمه آخر من الکتاب عند الدکتور حسین علی المحفوظ ببغداد و هو ناقص کتبت بقلم النسخ فی القرن السابع و المحتمل اتحاده مع ترجمه الآتی.

۸۴۸۶: منهاج البیان فی ...

ترجمه آخر من الکتاب المذکور لا نعرف المترجم الا أنه ترجم بأمر من [نصیر الدولة و الدین]- کما فی الدیباجة أوله: [حمد له ... اما بعد، چون از بارگاه عالی خداوند تاج و تخت شهنشاه أعظم أتابک ... نصر الدولة والدین ... (أشارت) رسید ...]. و النسخة فی (دانشگاه ۳۲۰۶) کتبت بقلم النستعلیق فی القرن العاشر أو الحادی عشر فی ۲۳۵ ورق، و انتهی إلی المثلث فی حرف المیم.

۸۴۸۷: منهاج التأویل و التنزیل

تفسیر عرفانی فارسی، من سورة النبإ و الانشقاق و البروج إلی آخر القرآن، لبعض الأصحاب ألفها فی سنة ۱۱۱۰، و النسخة فی شیراز (خانقاه أحمدیة ۱/ ۲۷۵) کتبت فی (۱۰ ذی القعدة ۱۱۱۰) سبعة أشهر بعد التألیف و بواسطة واحدة عن خط المؤلف حسب ما جاء فی فهرسها.

۸۴۸۸: منهاج التحقیق

للشیخ یحیی بن الحسن القرشی، ذکره المیرزا عبد الله فی الریاض و قد عده فی قسم علماء الشیعة

۸۴۸۹: منهاج التقوی

حواش علی غایة القصوی للحاج شیخ عبد الله المامقانی المعاصر طبع بتبریز

منهاج الحاج

هو مناسک زید بن علی بن الحسین کما مر فی (۲۲: ۲۶۲)

۸۴۹۰: منهاج الحق و الیقین فی تفضیل أمیر المؤمنین علی سائر الأنبیاء و المرسلین

للسید ولی بن نعمة الله الحسینی الرضوی الحائری، المعاصر لوالد الشیخ البهائی العاملی- الحسین بن عبد الصمد- کما یظهر من کتابه کنز المطالب الذی ألفه سنة ۹۸۱، و هو صاحب مجمع البحرین فی فضائل السبطین و قد جمع فیه الأدلة و البراهین علی تفضیله من کتب الفریقین، و رتبه علی عدة مطالب أوله:

[الحمد لله الذی بفضله أوضح لنا سبیل الهدی و الیقین و من علینا بمحمد

خاتم النبيين] و النسخة موجودة فى الخزانة الرضوية و خزانة الحاج سيد على الإيروانى و الحاج مولى على الخيابانى فى تبريز رأيت له أيضا تحفه الملوک كما مر فى التاء، و يأتى المنهج القويم لمهذب الدين أحمد بن عبد الرضا الذى كتبه بعد المنهاج هذا

۸۴۹۱: منهاج الدراية

فارسى فى الفقه، للشيخ على الأسترآبادى، صاحب منظومة فى الفقه و منقح البراهين قال فى غاية الآمال: إنه مشتمل على الطهارة و الصلاة و الخمس و الزكاة و الصوم و الاعتكاف و الحج و الجهاد و الوقوف و الصدقات و السكنى و العمرى و الهبة و الوصية و النكاح و السبق و الرماية و التجارة والدين و الشفعة و الرهن و التفليس و الحجر و الضمان و الصلح و الشركة و المضاربة و المزارعة و المساقات و الإجارة و الوكالة و الوديعة و العارية على طبق فلک المتفقهين- الا فى الترتيب- حيث إنه فى ثلاث مجلدات ثالثها العبادات انتهى

۸۴۹۲: منهاج الدين فى أصول الدين

لمحمد محسن الرشتى الأصفهانى المتخلص بعاصى المذكور فى (۹: ۱۰۰۴)

۸۴۹۳: منهاج الرشاد

- فى الأصول و الفروع- للشيخ عبد الكاظم بن محمود الغبان الزبيدى النجفى، نزيل الشنافية، المولود ۱۳۰۷، مرتب على مقدمه فى أصول العقائد ثم أبواب: ۱- المواعظ و الأخلاق، ۲- الطهارات، ۳- الصلوات ۴- الزكاة، ۵- الخمس، ۶- الصوم، ۷- الحج أوله: [الحمد لله الذى جعلنى من الموحدين] وصل الحج إلى رمى الجمار و لم يتم و فى كل باب مناهج و أصول و إرشادات

۸۴۹۴: منهاج الرشاد

لعلى قلى بن ميرزا على الچله‌جانى القربانى من معاصرى الشاه سلطان حسين الصفوى، ألفه باسمه و فرغ منه محرم سنة ۱۱۱۳ و أشار فى مقدمته إلى آثاره الآخر و المنهاج فارسى فى الكلام و أصول الدين فى مقدمه و خمسة أبواب و خاتمة: المقدمة فى تعريف أصول الدين و الباب ۱- فى إثبات وجود الحق تعالى، فى اثنى عشر فصلا، ۲- العدل، فى ستة فصول

۳- النبوة، فى ثلاثة فصول، ۴- الإمامة، فى خمسة عشر فصلا، ۵- المعاد، ثلاثة فصول و الخاتمة فى التماثيل و الحكايات و قصة بلوهر و بوذاسف توجد فى أصفهان عند السيد محمد على الروضاتى كتابتها ۱۱۱۳، سقطت من أولها

۸۴۹۵: منهاج الرشاد فى معنى التقليد و الاجتهاد

و ما يتعلق بهما، للشيخ عبد الحسين بن الشيخ جواد مبارک النجفی، المولود حدود سنة ۱۳۰۱ و المتوفی (۱۲ محرم ۱۳۶۴) رأيتها فی المسودة بخطه عند ولده الشيخ مرتضی و هی تحتاج إلی التهذيب و التنقيح أوله: [الحمد لله الظاهر فی أرضه و سمائه بآثار قدرته لذوی البصائر و الاعتبار] مرتب علی مقدمه و أربعة فصول و خاتمة، كرر مسوداته فی شهر شوال و ذی القعدة من سنة ۱۳۴۹

۸۴۹۶: منهاج الزائر

للسيد ابن طاوس، ذكره بهذا العنوان فی كتاب إجازاته المطبوع بعضه فی آخر مجلدات إجازات البحار (ص ۱۸) مصرحا بأنه من أول تصانيفه فی ثلاث مجلدات، و فی أول مصباح الزائر ما يظهر منه أنه ألف مزارا قبله و كان سماه بهذا الاسم، و لعل هذا هو الموجود فی خزانة سيدنا الحسن صدر الدين المرتب علی الأبواب و هو نظير مصباحه المشهور المرتب علی الفصول الموجود أيضا فی خزانة سيدنا المذكور، كما مر فی عنوان مصباح الزائر

۸۴۹۷: منهاج السالكين

للشيخ علی بن أحمد بن زين الدين الأحسائی ينقل عنه السيد إبراهيم الكاظمی فی كتابه هداية العباد و ينقل عنه الشيخ عبد الله السبيتی فی (ص ۶۹) من كتابه سلمان الفارسی

۸۴۹۸: منهاج السالكين

لمحمد بن محمد جعفر المشهور بفقير ذكره فی مقدمه رسالته الفارسية العرفانية، الذی ألفه باسم ناصر الدين شاه (۱۲۶۴- ۱۳۱۳) و أمين السلطان، ذكر فی تلک المقدمة سفره إلی الهند أيضا توجد الرسالة العرفانية المذكورة فی طهران (الملک ۴۲۱۵)

۸۴۹۹: منهاج السلاطين

فارسی، فی خمسة أبواب، ألف باسم

ص: ۱۶۲

السلطان أبی المظفر جهان شاه بن مبشر ذكر فی نشرية كتاب خانه مركزی دانشگاه صفحة ۲۲۵ من عددها الأول وجوده فی لندن (أنياأفيس ۲۲۱۶)

۸۵۰۰: منهاج السلامة

فی أصول مذهب الشيعة، فارسی، للمولوی السيد علی بن المولوی السيد أبی القاسم الرضوی القمی الحائری اللاهوری المعاصر، و قد طبع سنة ست عشر و ثلاثمائة و ألف، و فی آخره فهرس تصانيفه المطبوعة

۸۵۰۱: منهاج السلامة إلى معراج الكرامة

للعلامة الحلى، و هو منهاج الكرامة الآتى فى ص ۱۷۲، قال فى كشف الظنون بعد ذكر الكتاب ما لفظه:

لابن المطهر الحلى من أفاضل الشيعة ذكر فيه مطاعن على أهل السنة و عليه رد لزين الدين سريحان بن محمد الملطى المتوفى سنة ثمان و ثمانين و سبعمائة (۷۸۸) سماه سد الفتيق المظهر و صد الفسيق ابن المطهر إلى آخر كلامه و له الرد على ابن كمونة أيضا

۸۵۰۲: منهاج السلوک فى معارج الملوک

للشيخ محمد بن أحمد بن محمد بن يوسف بن صالح بن خميس بن مخزوم الخطى البحرانى أوله: [الحمد لله الملک الحكيم الغنى الكريم العلى العظيم] مرتب على مقدمه و أربعة معارج و خاتمة، فرغ من إملائه سنة ۱۱۲۲، نسخه عند السيد على الشبر، و أخرى ضمن مجموعة من رسائل المؤلف منها المسائل السابق ذكره، كلها بخط الشيخ محمد بن سعيد المقابى عند السماوى بالنجف

منهاج الشريعة فى شرح مختلف الشيعة

للسيد الأمير فيض الله بن عبد القاهر الحسينى التفريشى- تلميذ المقدس الأردبيلى- و يروى عن الشيخ محمد- سبط الشهيد الثانى، ذكره فى الأمل بعنوان الشرح و فى النقد بعنوان الحاشية و توفى كما فى مطلع الشمس سنة خمس و عشرين و ألف (۱۰۲۵) و مر بعنوان مفتاح الشيعة أيضا كما فى بعض النسخ

۸۵۰۳: منهاج الشريعة

فى الرد على منهاج السنة لابن تيمية، للسيد مهدى بن السيد صالح الموسوى المعروف بالكشوان الكاظمى المولد، القزوينى

ص: ۱۶۳

الأصل، و عالم كويت اليوم، مبسوط قد طبع مجلده الأول ثم الثانى و هو فى أربع مجلدات أوله: [الحمد لله الذى ثبتنا بلطفه على منهاج الشريعة و ورعنا بتسديده عن الجرى على المبتدعات الشنيعة و علمنا معالم الدين التى هى إلى رضاه ذريعة] ذكر فى أوله اسم الكتاب و إنه لبيان الحق الخالى عنه منهاج ابن تيمية و لكن ما ذكر اسم نفسه تقية بل ذكر فى آخر المجلد الرابع أنه فرغ منه مصنفه الفاضل القزوينى- معبرا عن نفسه بذلک- و فراغه فى ذى القعدة سنة ۱۳۱۸ كما فى نسخه أصل خطه

۸۵۰۴: منهاج الشيعة العلوية فى إثبات معتقدات الشيعة الجعفرية

للسيد هادى بن السيد حسين الإشكورى النجفى المعاصر، خرج بعضه عن الطبع بصيدا

۸۵۰۵: منهاج الصالحين

رسالة عملية، للسيد محسن الحكيم، طبع فى جزءين: العبادات و المعاملات، فى سنة ۱۳۶۹. و ست مرات أخر.

۸۵۰۶: منهاج الصالحين

فى مواعظ الأنبياء و الأولياء و الحكماء، للسيد مهدى بن السيد رضا الطالقانى، و النسخة بخط غير المؤلف ظاهرا، فرغ منه فى الخميس من جمادى الأولى سنة ۱۳۰۰. أوله: [الحمد لله الذى ابتدع الخلق بقدرته ابتداعا ...]. و فى ظهر النسخة بعض أشعار المؤلف و رباعياته، فى كتب السيد محمد اليزدى فى النجف، و تاريخ فراغه من التأليف سنة ۱۲۹۶، كما فى نسخه أخرى فى النجف و ترجمه الشيخ محمد السماوى فى الطليعة.

۸۵۰۷: منهاج الصحة الصفوية

فارسى، فيما يعتبر فى صحة الصلاة من الأحكام، مرتب على مقدمه و منهج و تسعة مطالب و خاتمة. فالمقدمة فى أصول الدين و المطالب فى أحكام صلاة العيد، و النسخة مخروم الأول و الآخر عند السيد عبد الحسين الحجة بكربلاء.

۸۵۰۸: المنهاج الصفوى

فى فضائل السادات، للأمير سيد أحمد الحسينى سبط المحقق الكركى و ابن خالة المحقق الداماد و المجاز منه و صهره على بنته،

ص: ۱۶۴

و قد ينقل عنه شيخنا فى خاتمة المستدرک عند بيان اعتبار تاريخ قم و هو غير فضائل السادات لحفيد هذا السيد– و هو الأمير محمد أشرف تلميذ المجلسى الثانى، ابن السيد عبد الحسيب بن السيد المذكور، و مر بعنوان فضائل السادات و مر أنه كتبه للشاه سلطان حسين سنة ۱۱۰۳ و ينقل فى فضائل السادات عن منهاج جده المذكور و عده فى آخر الكتاب من جملة مآخذ كتابه.

۸۵۰۹: منهاج الصلاح

فى واجبات الصلوات اليومية و مندوباتها و زبدة أعمال السنة و أدعية الأسابيع، للمولى نظر على بن محمد محسن الجيلانى، كتبه تكميلا ل مفتاح الفلاح ليستغنى بها عن سائر كتب الدعاء. أوله: [الحمد لله الرحمن الرحيم الذى هدانا إلى الصراط المستقيم ...]. مرتب على عشرة أبواب و خاتمة، الباب الأول فى الأصول الخمسة و العقائد، و الباب الثانى فى صلاة الصبح، و النسخة ضمن مجموعة بعضها من تصانيف الجيلانى المذكور، كلها بخط تلميذه المولى محمد محسن المازندرانى، تاريخها سنة ۱۲۱۷. داعيا لأستاذه فى التاريخ بالرحمة، و منها رسالته فى معرفة النفس ألفها سنة ۱۲۰۶، و أهدى المنهاج هذا إلى السلطان ابن

السلطان محمد، السلطان الذى هو كاسمه محمود، و لعل مراده السلطان آغا محمد خان ابن محمد حسن خان القاجار الذى توفى سنة ١٢١١، و المجموعة فى مكتبة الشيخ على كاشف الغطاء ناقصة الآخر و الموجود إلى آخر أعمال شوال.

٨٥١٠: منهاج الصلاح فى اختصار المصباح

مختصر من المصباح المتهجد تصنيف شيخ الطائفة، للعلامة الحلى، صاحب منهاج السلامة (الكرامة) (ص ١٦٢ و ١٧٢) و زاد على عشرة أبواب المصباح الباب الحادى عشر فيما يجب على عامة المكلفين من مسائل أصول الدين الذى مر فى (٣: ٥ و شروحه فى ١٣: ١١٧) و المنهاج موجود فى خزانة الشيخ على بن الشيخ محمد رضا آل كاشف الغطاء فى النجف، و ينقل عنه شيخنا النورى فى دار السلام و غيره من كتبه و رأيته فى خزانة سيدنا الحسن صدر الدين. أوله: [الحمد لله على جزيل نعمائه و جميل آلائه ...]. كتبه بأمر الوزير الخواجة عز الدين محمد بن محمد القوهدى، و رأيته أيضا عند الميرزا

ص: ١۶۵

محمد على الأردوبادى و نسخه الرضوية ناقصة من آخرها و هى فى مائتى ورقة و نسخه أخرى عند الشيخ محمد رضا فرج الله بالنجف.

٨٥١١: منهاج الصلاح و معراج الفلاح

فقه تام مطابق لفتاوى السيد محمد كاظم اليزدى، بلغة أهل الكشمير، للسيد محمد بن السيد مهدى بن السيد حيدر الموسوى الصفوى الحمزوى الكشميرى، المتوفى فى الاثنين (٢٨ شوال سنة ١٣٥٠) و النسخة عند ولده السيد يوسف، و مر لأبيه السيد مهدى منقذة القرنى.

منهاج الصواب إلى علم الإعراب

للسيد الجزائرى و يعبر عنه أيضا ب نهج الصواب كما يأتى.

٨٥١٢: منهاج الصواب فى شرح خلاصة الحساب

فى كتب السيد محمد اليزدى بأصفهان.

٨٥١٢: منهاج الطالبين

فارسى فى التجويد مرتب على ثلاثين مقالة، للميرزا حسن خان منطق الملک مطبوع بإيران ظاهرا.

٨٥١٣: منهاج الطالبين

فارسی فی الرد علی البابیة، للحاج حسین قلی الداغستانی الجدید الإسلام، و هو مطبوع فی بمبئی سنة ۱۳۲۰، و علیه تقریظات للسید محمد بحر العلوم و شیخنا النوری و شیخنا الشیخ الشریعة و الحاج شیخ حسین بن الحاج شیخ زین العابدین المازندرانی و الحاج شیخ فضل الله النوری و المیرزا إبراهیم السلماسی الکاظمی و الشیخ شکر البغدادی. و توفی المؤلف فی الحائر و دفن بها فی سنة ۱۳۳۳.

۸۵۱۴: منهاج الطالبین

نسب فی نشریة کتاب خانه مرکزی دانشگاه صفحة ۲۲۵ من عددها الأول إلی الخواجة نصیر الدین الطوسی، و ذکر أنه موجود فی (أدینبورک، دانشگاه ۹۶). راجعه.

۸۵۱۵: منهاج العابدین

الأصل فی السیر و السلوک ینسب- مع التردد- إلی حجة الإسلام أبی حامد محمد بن محمد الغزالی الطوسی الشافعی (۴۵۰- ۵۰۵) ترجمه عمر بن عبد الجبار بن عمر السعدی الزهری الساوی الفارسی، تلمیذ

ص: ۱۶۶

عفیف الدین محمود بن عبد الرحمن الساوی. أوله: [حمد له. صلاة. چنین گوید ضعیف‌ترین خلق خدای بنده گناه کار عمر بن ... که من کتاب منهاج العابدین که آخرین مصنفات امام ...]. نسخه منه کتبها محمد بن الحسین بن علی فی (۵- ذی الحجة ۷۸۰) و لها مقدمه لا توجد فی نسخه (الأدبیات) الآتی و لکن ترجمه المتن سواء فی کلاهما و لهما خاتمة فیها اسم المترجم و أستاذه المذکور و سلسلة سند روایة الکتاب، و نسخه أخری من الترجمة فی (سلیمانیة، چلبی عبد الله ۱۷۱) کتبها محمد بن ضیاء الدامغانی بقلم النسخ فی (۳ ج ۲/ ۷۹۰) فی ۲۸۲ ورق، الا إنها ساقطة من أولها و آخرها و لیست هی بعینها نسخه (الأدبیات) الآتی و صورتها الفتوغرافیة فی (دانشگاه، رقم ۵۰۶، ۹۹۹، ۱۰۰۱) و ذکرها فی فهرست فیلمها محتملا إنها لعمر الساوی، و نسخه ثالثة فی (طهران، أدبیات ۲۴۷ جوادی) کتبها أکمل الدین بن الحاج نور الدین فی (۷ محرم ۱۰۵۷) و النسخة نفیسة جیدة جدا.

أقول: ذکر الچلبی نسبة متن المنهاج إلی غیر الغزالی أیضا و أشار إلی ترجمته التركیة لإلیاس النهانی الذی فرغ منه فی سنة (۹۲۵) و لکن ما توجد فی کشف الظنون إشارة إلی تراجم الفارسیة للکتاب.

۸۵۱۶: منهاج العابدین

موجود فی الخزانة الرضویة- کما فی فهرسها و رأیت النقل عنه فی بعض المجامیع المتأخرة من سنة ۱۲۶۲، صلاة هدیة المیت رکعتین: أولهما بعد الحمد آیة الکرسی مرة و الإخلاص مرتان، و فی الثانیة ألهیکم التکاثر عشرا.

۸۵۱۶: منهاج العابدین

ترجمه أخرى لكتاب الغزالى، و المترجم يوسف بدهة الخوارزمى الإيرچى الصوفى الچشتى الهندى، المتوفى ۸۲۴، تلميذ جلال الدين مخدوم جهانيان البخارى، المتوفى (۱۰ ذى الحجة ۷۸۵) و خليفته و الترجمة فى سبعة عقبات، مطبوع فى بمبئى- على الظاهر- و نسختان منه فى (ديوان هند ۱۸۶۵ و ۱۸۶۶) و أخرى فى (مكتبة بنگال ۱۱۶۵) و أخرى فى (بانكى‌پور ۱۳۷۹) فى ۱۶۲ ورقة و الجميع غير مؤرخة. و نسخه أخرى من ترجمه كتاب

ص: ۱۶۷

الغزالى فى تبريز عند الحاج آقا حسين النخجوانى رقم ۲۴۲۵ كتبت فى ۱۰۵۵ غير إنها لا يذكر اسم المترجم.

۸۵۱۷: منهاج العابدين

فارسى فى العرفان. نسخه منها فى (الآصفية ۱۶۰۶ تصوف) كتبت فى ۱۳۳۶، و ذكرت فى فهرس المكتبة بهذه العنوان و لا نعلم هل إنها ترجمه لكتاب الغزالى المذكور أم متن مستقل فى العرفان؟ كما أنا لا ندرى هل إنها متحدة مع إحدى التراجم المذكورة قبلا من كتاب الغزالى- على فرض أن يكون هو أيضا ترجمه لكتابه- أو يكون ترجمه آخر من الكتاب- و هكذا الشك فى أمر نسخه أخرى غير مؤرخة توجد فى (بنگاله- الآسيوية ۲۰۲ ۱۰۰۶) بقلم النستعليق.

۸۵۱۸: منهاج العارفين و معراج العابدين

للسيد محمد حسن بن محمد العسكرى السمنانى الحسنى، ألفه باسم الشاه زاده بهمن ميرزا فى سنة ۱۲۴۸ فى ۱۲ مقصد و ۷۵ باب و خاتمة: المقصد الأول فى أصول الدين، ۲- بيان وجوب التكليف، ۳ إلى ۱۰- الأدعية و الأوراد، ۱۱- أحكام الأموات، ۱۲- آداب الأكل و الشرب و طبع سنة ۱۲۶۶ فى طهران أوله: [الحمد لله الذى خلقنا لجوده اما بعد، چنين گويد كه چون حكمت در وجود بنى آدم] نسخه منه فى (الرضوية ۱۵۵ دعا) من وقف النواب عالية فى سنة ۱۳۰۲، كتبه إسماعيل بن على أصغر الحسينى فى سنة ۱۲۵۱ فى ۵۲۰ ورق و نسخه أخرى بطهران (المجلس ۴۱۷۷) من القرن الثالث عشر، مذهبة فى ۱۵۶ ورق و للمؤلف منير القلوب و تحفه السلطان فى أصول الدين ألفه باسم فتح على شاه القاجار (۱۲۱۱- ۱۲۵۰) و الأخير فى مقدمه و خمسة أصول و خاتمة أول التحفة: [كرايم حمد و سپاس و عظائم شكر بى‌حد و قياس سزاى ثناى حكيم بازاى آلاى] نسخه مذهبة منه فى (طهران، ملى ۶۱۲ ف) كتبه محمد على بن محمد مهدى الهاشمى السمنانى بقلم النستعليق لفتح على شاه فى (ع ۲/ ۱۲۳۷) فى ۸۷ ورقة

ص: ۱۶۸

۸۵۱۹: منهاج العارفين

فى شرح رباعيات الشارح نفسه و هو المولى محمد طاهر الشيرازى القمى، و قد أحال إليه فى عطيه ربانى فى آخر شرح بيت الأول من اللامية [سلامة القلب نختنى]

۸۵۲۰: منهاج العارفين فى شرح كلام أمير المؤمنين (ع

) الموسوم ب المائة كلمة للشيخ كمال الدين ميثم بن على بن ميثم البحرانى، شارح النهج المتوفى سنة تسع و سبعين و ستمائة (۶۷۹) و قال فى كشف الحجب: إنه توفى سنة ۶۹۹، و يظهر منه الميل إلى التصوف حيث قال فيه: [إن الحق الذى لا ريب فيه هو طريق الموحدين من أهل الله المسلمين بالصوفية] و قال الشيخ سليمان فى السلافة البهية: هو شرح نفيس لم يعمل فى فنه مثله، و فى مكتبة الشيخ على كاشف الغطاء نسخه جيدة و نسخه عند السيد محمد المشكاة، و هو فى ثلاثة أقسام: الأول المبادىء و المقدمات و هى تذكر فى خمسة فصول، و الثانى فى المقاصد يعنى شرح الكلمات المائة تذكر فى ثلاثة فصول: ۱- فيما يتعلق بالعقل و العلم و الجهل، ۲۲ كلمة، ۲- فيما يتعلق بالأخلاق و الآداب، ۳۲ كلمة، ۳- فيما يتعلق بالمواعظ و الحكم، ۴۶ كلمة، و القسم الثالث أيضا فيه فصول كلها فى اللواحق المتممات أوله: [يا ذا الجلال و الإكرام يا حى يا قدوس و يا سلام يا مبدأ الجود و منبعه و غاية كل موجود و موجده يا نور الأنوار و عالم خفيات الأسرار أحمدك على عواطف كرمك] و آخره: [اللهم وفقنا لفهم هذه الكلمات] و يظهر من فهرس ابن يوسف أن اسمه البحر الخضم فراجعه، و نسخه عند السماوى، عليها تملك السيد حسن بن محمد الحسينى، اشتراه فى المدينة ۲۳ محرم سنة ۱۰۴۹، و نسخه للشيخ محمد رضا فرج الله بخط محمد بن الحسن البدير، فرغ من الكتابة فى الجمعة عاشر شوال سنة ۸۶۸ و نسخه عتيقة عند الشيخ حسين القديحى

۸۵۲۱: منهاج العارفين فى شرح منهج السالكين

فى الفقه، للسيد أحمد بن زين العابدين العلوى العاملى موجود بخط المؤلف عند حفيده المير سيد جعفر بأصفهان

ص: ۱۶۹

۸۵۲۲: منهاج العارفين فى عقائد الدين و إثبات رب العالمين

للمولى محمود بن الميرزا على مرتب على مقدمه و خمس مقاصد و خاتمة أوله:

[فرائد حمد و سپاس و بدائع ثناء بى‌حد و قياس نثار بارگاه پادشاهى كه از] موجود فى كتب الآخوند المولى محمد حسين القمشه‌إى الكبير، أظنه غير الحاج محمود الزيانى أستاذ سلطان العلماء و المولى خليل القزوينى، كما أنه ليس الحاج محمود بن المير على المعتمدى المشهدى المذكور فى الأمل لأنه المجاز من الشيخ الحر و النسخة بخط عتيق فى مجموعة كلها بخط واحد و فيها إثبات الواجب و تفسير آية الكرسى كلاهما للمولى رجب على التبريزى

۸۵۲۳: المنهاج العلى

فارسى، لأبى طالب البهبهانى، يظهر منه أن المؤلف سياح سافر بلاد الروم و الروس و العراق و الحجاز و مصر كتبه عن الكتب الحديثة الإفرنجية فى سياسة المدن و أرسله إلى ملك عصره أوله: [الحمد لله العلى العظيم، الذى خلق الإنسان فى أحسن تقويم] يوجد فى طهران (الملية ۸۷۶ ف) كتابتها ۱۲۹۲ فى ۸۳ ورقة و أخرى بطهران أيضا عند (أصغر مهدوى ۱/ ۳۲۰) كتابتها ۱۲۹۴

۸۵۲۴: منهاج العباد

رسالة عملية، للمولى زين العابدين بن الحاج إسماعيل المرندى النجفى، طبع فى سنة ۱۳۳۹

۸۵۲۵: منهاج العباد

لسعد الدين الفرغانى، صاحب مشارق الدرارى الزهر المذكور فى (۲۱: ۳۵)

۸۵۲۶: منهاج العمال فى ضبط الأعمال

للسيد تاج الدين محمد بن القاسم بن معية الديباجى النسابة الحلى، تلميذ العلامة و شيخ السيد جمال الدين أحمد الحسنى، صاحب عمدة الطالب ذكره فى العمدة و توفى المؤلف بالحلة ثامن ربيع الآخر سنة ۷۷۶، و حمل إلى النجف

۸۵۲۷: منهاج الفرائض

للقاضى نعمان المصرى ذكر فى فهرس تصانيفه

ص: ۱۷۰

الفقهية فى مقدمه طبع كتابه المهمة

۸۵۲۸: منهاج الفلاح

فارسى فى أعمال السنة و أدعية و آداب الطهارة و الصلاة للمولى على بن الشاه محمود البافقى، تلميذ الشيخ البهائى، و معاصر المحدث الحر العاملى- كما ذكره رتبه على مقدمه و سبعة أبواب و خاتمة، و فيه أعمال اليوم و الليلة و الأسابيع و الشهور و له خاتمة فى أدعية الأوجاع و الأمراض نسخه منه بخط جيد و ورق أصفر فى النجف عند السيد أحمد المدعو بآقا التسترى بن السيد حسين، قال فيه عند ذكره أدعية وجع الرأس: [چنين گويد بنده حقير جامع اين رسالة على بن شاه محمود البافقى كه در خدمت عالم كامل فاضل خاتم المجتهدين الشيخ بهاء الدين رحمه الله نشسته بودم كه شخصى وارد شد و از درد سر شكايت كرد، حضرت شيخ به دست مبارك خود اين دعا نوشت] و فرغ منه فى المشهد الرضوى عاشر ذى الحجة الحرام سنة ۱۰۴۰ و نسخه أخرى بخط نوروز بن إسماعيل المعلم، فرغ من الكتابة فى العشرين من ربيع الثانى سنة ۱۰۷۵ أوله: [الحمد لله الذى دل عباده على الطاعات و هديهم إلى ما يوجب علو الدرجات] ابتدأ بآداب الطهارة و الصلاة، و الباب الثانى فى النوافل، و الثالث فى التعقيبات، و الرابع فى العيدين، و الخامس بقية الصلوات، و السادس فى أدعية الأسابيع، و السابع:

أعمال السنة و الشهور، و فى الخاتمة اثنين و عشرين فائدة ثم الزيارات، و نسخه عند السيد محمد على السبزوارى

۸۵۲۹: منهاج الفلاح المستخرج من كتاب الإصلاح

يعنى إصلاح العمل للسيد المجاهد، استخرجه تلميذه المولى حسين بن الحسن بن على الواعظ التسترى أوله: [حمد بى‌حد و احصا و ثناى بى‌عدد و انتها خلاق عالم را سزاست كه بنى نوع إنسان را بأحسن صور از كتم عدم به ساحت وجود آورده] توجد عند الشيخ

ص: ۱۷۱

مهدى شرف الدين بخط الشيخ عبد الله بن الشيخ عيسى الكجورى فى ۱۰۹۳ و نسخه خط المؤلف فى المشهد الرضوى عند الشيخ زين العابدين الدامغانى ساكن قرية و شدش المولود سنة ۱۳۲۰ قال فى آخره: [قد فرغت من تأليفه فى المشهد الرضوى فى عاشر ذى الحجة سنة ۱۰۴۰] و نسخه فى موقوفة مدرسة السيد البروجردى، و نسخه نفيسة مؤرخة ۱۰۵۴ عند السيد محمد الجزائرى فى الأهواز

۸۵۳۰: المنهاج فى ذكرى آل البعاج

المنتمين إلى السيد أبى جعفر محمد بن على الهادى (ع)- المشهور ب محمد البعاج و المتوفى فى حياة أبيه الهادى (ع) و دفن فى (بلد) قرب سامراء، ألفه السيد سعدون بن عيسى بن محمد بن جابر بن إبراهيم بن يحيى المؤيد بالله النقوى نزيل أرياف آل الحسين بكر الحلبى من نواحى سوق الشيوخ المولود سنة ۱۳۳۲ ألفه فى تأبين رجلين جليلين من عشيرته أحدهما أخوه السيد مولى بن عيسى المتوفى ۱۳۷۱، و الآخر السيد محمد حسين بن السيد هادى بن على بن جابر المذكور الذى توفى (ج ۲/ ۱۳۷۳)

۸۵۳۱: المنهاج فى مناسک الحاج

للعلامة الشيخ جمال الدين أبى منصور الحسن بن سديد الدين يوسف بن على بن المطهر الحلى، المتوفى سنة ۷۲۶ ذكره فى الخلاصة و مر له مناسک الحج فى واجباته و أركانه، و هو غير المنهاج كما تقدم عن الرياض و له منهاج السلامة- أو- الكرامة (ص ۱۶۲ و ۷۲)

۸۵۳۲: المنهاج فى (إلى- خ ل) معرفة مناسک الحاج

للشيخ أبى الفتح محمد بن على بن عثمان الكراجكى المتوفى سنة تسع و أربعين و أربعمائة (۴۴۹) كما فى فهرست كتبه و يأتى له موعظة العقل للنفس

۸۵۳۳: منهاج القبلة

فارسى لمحمد يحيى بن الشريف الساوجى، ألفه باسم الشاه عباس الثانى (۱۰۵۲- ۱۰۷۷)، فى ثلاث مقالات: ۱- ترجمه الآيات النازلة فى القبلة، ۲- الأحكام و العلائم التى ذكرها الفقهاء، ۳- تعيين القبلة موافقا لقواعد أهل الهيئة و الرياضيات أوله: [درخشنده كواكب حمدى كه از مطلع

مقال ساكنان بيت معمور] نسخه منه فى النجف بمكتبة أمير المؤمنين كتبه محمد صالح بن مقصود فى (ع ۱/ ۱۰۷۸) و أخرى فى طهران (إلهيات ۲۱۵ د) كتبت بخط النستعليق الجيد فى القرن الحادى عشر فى ۶۲ ورقة

منهاج القويم فى التسليم

مختصرة فى التسليم فى الصلاة، للشيخ حسن بن المحقق الكركى، الشيخ على بن الحسين بن عبد العالى، قال فى الرياض عندنا* صاحب الذريعة* منه نسخه ألفه فى مشهد الرضا (ع) سنة ۹۶۴ أقول: هو غير منهج القويم الآتى أنه لابن داود الرجالى

۸۵۳۴: منهاج الكرامة فى إثبات الإمامة

للعلامة الحلى رتبه على فصول ستة أوله: [الحمد لله القديم الواحد الكريم الماجد المقدس بكماله عن الشريک و الضد] طبع بإيران ۱۲۹۶، مستقلا و فى هامش الألفين ۱۲۹۸ و صرح باسمه المذكور فى ديباجته لا منهاج السلامة كما فى كشف الظنون و الفصل الثانى منه فى إثبات حقيقة مذهب الإمامية و لزوم اتباعه و الفصل الثالث فى إقامة البراهين على إمامة أمير المؤمنين (ع) و أجمل باقى الفصول، و تعرض للرد عليه، غير ما ذكر فى (ص ۱۶۲) أحمد بن عبد الحليم ابن تيمية الحنبلى المتوفى ۷۲۸، فى كتاب سماه منهاج السنة لكن هذا المعاصر المعارض قد أفرط فى الافتراء و التوهين حتى أن أهل نحلته المتعصبين لم يرضوا بما أتى به من الكذب و المين، فترى ابن حجر العسقلانى يذكره و يقول إنه لم ينصف فى إيراداته، نعم قال السبكى: قد أجاد لكن عقبه بتكفيره فى الاعتقاد، و كتب أبو محمد الحسن صدر الدين البراهين الجلية فى كفر أحمد بن تيمية فى ثلاثة مقاصد: أولها فى شهادة علماء الإسلام على كفره، و ثانيها فى شهادة كلماته عليه، و ثالثها فيما تفرد به من الآراء و البدع، و أما كتابه منهاج السنة فقد رد عليه و نقضه ب إكمال المنة السيد سراج الدين الحسن بن عيسى اليمانى الهندى، ورده أيضا السيد مهدى الكاظمى بما سماه منهاج الشريعة كما مر (ص ۱۶۲ و ۱۶۳)، و مر للعلامة منهاج الصلاح فى اختصار المصباح

۸۵۳۵: منهاج الكرامة فى شرح تهذيب العلامة

شرح مزج، للسيد محمد بن السيد عطية الموسوى، و نظم بقية نسبه حفيده السيد عبد الهادى فى الدرة الغراء المذكور فى (۸: ۱۰۳) و توفى حدود سنة ۱۲۴۰، و هو شرح مزج إلى مباحث الاجتهاد و التقليد أوله: [الحمد لله الذى شرح صدورنا بأصول الدين و نور أبصارنا بأنوار اليقين] ناقص من آخره قليلا، نسخه الأصل بخط المؤلف عند الشيخ محمد السماوى و انتقل إلى حفيده* الشيخ محمد السماوى* المذكور بهبة من السماوى، و السماوى اشتراه من مرتضى بن محمد بن الميرزا محمد على المدرس الچهاردهى، يظهر من الخط و الكاغذ و الكتابة تقدمه على عصرنا و ينقل فى بحث الاجتهاد و التقليد عن رسالة الاجتهاد للوحيد البهبهانى و كثيرا ينقل عن الوحيد- و يعبر عنه بالأستاذ الآقا و السيد المير سيد على و الفاضل فى القوانين و

يوجد بخطه شرح حاشية المولى عبد الله على تهذيب المنطق كتبه لنفسه فى سنة ١٢١٠ و تملك مجلد النكاح إلى الغصب من رياض المسائل المكتوب سنة ١٢٢٨، و بعد تملكه استعاره منه بعض معاصريه و بعد وفاته أوقفت النسخة و جعلت التولية للشيخ أحمد بن الشيخ محمد حسن القريشى صهر صاحب الجواهر

٨٥٣٦: منهاج الكرامة فى معرفة الإمامة

لنعمة الله الرضوى المشهدى و النسخة فى (الآصفية ١٣٨٨ كلام) كتبت حدود سنة ١٢٧٠

٨٥٣٧: منهاج الكلام فى شرح شرايع الإسلام

للشيخ عبد العلى بن أميد على الجيلانى الرشتى، شيخ شيخ مشايخنا الورع الفقيه الحاج ملا على بن الميرزا خليل و الراوى عن السيد مهدى بحر العلوم، المجلد الأول منه بلغ إلى مسألة التطهير عن ولوغ الكلب، و فرغ منه يوم الاثنين التاسع و العشرين من رجب سنة ١٢٢٥ خمس و عشرين و مائتين و ألف، و على ظهر الكتاب إمضاء ولده الشيخ باقر بن الشيخ عبد العلى المصنف، تاريخها سنة ست و عشرين و مائتين و ألف ١٢٢٦، و إجازة أخرى من الشيخ جعفر كاشف الغطاء بخطه أيضا للمصنف أوله: [قال المحقق نجم الملة والدين جعفر بن الحسن بن سعيد الحلى أبو القاسم قدس الله روحه

ص: ١٧٤

كتاب الطهارة، الكتاب مصدر لكتب من الكتب و هو إما بمعنى الجمع] و النسخة فى خزانة سيدنا الحسن صدر الدين و فى نسخه عند الحاج آقا أحمد بن الحاج آقا هادى بن الآقا محمود فى طهران سماه مناهج الكلام و أول خطبته هكذا:

[الحمد لله الذى شرح مفارق نفوسنا بمعرفة شرايع الإسلام و نور قلوبنا حتى عرفنا الحلال و الحرام] و هذه النسخة أيضا ينتهى إلى الولوغ مع إنها ليست خط المصنف فلعله ما خرج من قلمه الا هذا المقدار

٨٥٣٨: منهاج المبتدين

فارسى فى الطب، للسيد محمد إبراهيم الحسينى الطبيب فى ۴٢ بابا و خاتمة، يذكر فى كل باب الأدوية المناسبة لمرض خاص كالكلية و القلب و غيرها، الباب الأول فى فهرس الأدوية المذكورة فى أبواب الكتاب ٢- الأدوية المستعملة فى الحميات، ٣- الأدوية المستعملة فى لبن العسل (؟) ۴- أدوية الماليخوليا، ۵- أدوية المجانين ١٠- الأدوية المستعملة فى القوة ١۵- أدوية أنواع الصداع، أدوية أمراض الحلق و الحنجرة، ٢۵- أدوية أمراض الكبد، ٣٠- أدوية إسهال الأمعاء، ٣۵- أدوية أمراض المثانة، ۴٠- أدوية الأورام الباردة، ۴٢- الأدوية الدافعة للسموم، و الخاتمة فى الأوزان و المكاييل و المقادير لليونانيين أوله: [منهاج أدوية شفا حمد مسبب الأسبابى است كه بعلامات مختصه و إذا مرضت فهو يشفين اما بعد، بر أرباب فطنت پوشيده نماند كه فقير] و جاء فى فهرست نسخه‌هاى خطى فارسى، ص ۶٩۵ عشرة نسخ منها فى المكتبات أقدمها فى (طهران، پزشكى، ١٧١) كتبت فى القرن العاشر أو الحادى عشر

۸۵۳۹: المنهاج المبين

لأفضل الدين الكاشانى، المعروف ب بابا أفضل المرقى، المذكور فى منطق ۲۳: ۴۹ و غيرها فارسى، فى گفتارين ۱- فى العلم و أقسامها فى ۱۷ فصل، ۲- فى اللفظ و أنواع القضايا و القياس أوله: [سپاس و ستايش آن را كه بستودن سزاوار است بدانيد ياران و برادران كه آرزوى ما از نوشتن اين] طبع و نسخه شايعة و يوجد فى (كمبريج ۴/ ۱۰) نسخه

ص: ۱۷۵

منه مع رسائل آخر من المؤلف منضمة إلى نسخه عربية منه

۸۵۴۰: منهاج المتهجدين

موجود فى الخزانة الرضوية من وقف ابن خاتون سنة ۱۰۶۷ فارسى للمير جلال الدين محمد الحسينى كتبه لولده المير عسكرى أوله: [الحمد لله الذى جعل النوافل باعثا لمحبته] و آخر الموجود منه: [شرح مى‌كنم بتوفيق الله و تقدس]

۸۵۴۱: منهاج المستخير

فارسى فى الاستخارات، مرتب على مقدمه و ثمانية منهاج و خاتمة، للسيد محمد حسين بن كاظم الحسنى الحسينى التبريزى، سلطان القراء و صدر الحفاظ فى الحضرة الرضوية، كتبه باسم أحمد شاه القاجار و أهداه إلى ظهير الإسلام الحاج سيد جواد بن الإمام الجمعة الأصفهانى بطهران، و فرغ منه سنة ۱۳۳۴، و فى نصفه الأخير رتب جداول منها الكلمة الأولى من كل آية من القرآن بترتيب السور مع بيان كلها فى الاستخارة رمزا، و قد أخذها عن نسخه المجلسى الثانى، و الرموز سبعة: [د- بد- خ- بخ- ط- طد- طح]- [بد- بسيار بد- خوب- بسيار خوب- وسط- وسط بد- وسط خوب]

۸۵۴۲: منهاج المسلمين

للشاه نعمة الله، صاحب مناسک الحج المذكور فى (۲۲: ۰۰۰) رسالة فارسية عرفانية، شرع فيها بالبحث عن المعتقدات و وصل إلى فروع الدين فى عدة فصول: ۱- تفسير لا إله الا الله، ۲- الصلاة، ۳- الغسل ۴- أحكام الميت، ۵- الزكاة، ۶- الصوم، ۷- رؤية الهلال، ۸- السفر، ۹- أسرار الحج، ۱۰- الغرض الأصلى عن زيارة بيت الله الحرام. أوله: [الحمد لله الذى خلق الأرواح بقدرته و صور الأشباح بحكمته ...

قال رسول الله/ من قال لا إله الا الله دخل الجنة

... نفى و إثبات همچو ما مى‌كن ...]. و النسخة فى (الملک ۴۲۶۲) كتبت بقلم النستعليق فى ۱۱۰۹، و هو الرقم ۱۱۱ من مجموعة رسائل المؤلف و لعل الرسالة عين أسرار العبادة للمؤلف فذاک أيضا فى آداب العبادات و الطاعات، و أوله عين ما مر

ل منهاج المسلمين و نسخته فی (سنا ۱۵/ ۳۷۲) کتبها محمد مظفر بن محمد حکیم بقلم النستعلیق فی (۱۰۶۶) و طبع فتوغرافیا فی ۲۰ ص علی الأفست فی

ص: ۱۷۶

مجموعة من رسائل المؤلف.

۸۵۴۳: منهاج المعراج

مثنوی فی المعراج فی ۴۳۹ بیت، لمیرزا محسن التبریزی، المولود بأصفهان سنة ۱۰۶۰ و المتوفی بها سنة ۱۱۲۹. هو من أجزاء کلیاته.

۸۵۴۴: منهاج الملة فی تعیین الوقت و القبلة

للحاج مولی علی بن عبد الله العلیاری التبریزی، المتوفی سنة ۱۳۲۷. و النسخة عند ولده المیرزا محمد حسن العلیاری و أخری عند السید شهاب الدین التبریزی. أوله: [الحمد لله الفیاض المنعام و الشکر له علی نعمتی السلامة و الإسلام ...]، شرح مزجی لمبحثی الوقت و القبلة من الروضة البهیة و بدء بالدوائر العظام و بعض مسائل الهیئة، و فرغ منه سنة ۱۳۰۳ و لخصه بالاقتصار علی ماله دخل فی شرح العبارة فقط السید شهاب الدین المذکور فی سنة ۱۳۴۸ و سماه منتخب المنهاج.

۸۵۴۵: منهاج الملوک فی معارج السلوک

مرتبا علی أربع معارج و خاتمة، للشیخ محمد بن أحمد بن محمد بن یوسف بن صالح بن خمیس بن مخزوم، أملیها فی سنة ۱۱۲۲ یوجد فی کتب السید علی الشبر.

۸۵۴۶: منهاج الملوک و مصباح أهل السلوک

لمحمد حسین بن الآقا محمد باقر- کما ذکرت فی المقدمة. فی العرفان فی ثلاثة أعین: ۱- أطوار الشرع المبین والدین المتین فی سبعة أنهر، ۲- أسرار الطریقة فی ستة أنهر، ۳- لوامع أنوار- الحقیقة فی ثلاثة أنهر، کل منها فی عدة رشحات. أوله: [حمد بی‌قیاس خداوندی را سزا است که آیینه دل عشاق را از زنگ ...]. و النسخة فی (دانشگاه ۱۴۵۴) کتبت بقلم النستعلیق و عباراتها العربیة بالنسخ و فی أوله ورقتین فی فهرس مطالب الکتاب و یحتمل أنه لنفس المؤلف و علیها حواش منه و النسخة فی ۷۷ ورقة.

۸۵۴۷: منهاج المناهج

فارسی، فی تحقیق المذاهب الأربعة و إثبات لإمامه علی أسلوب أصحابنا، لیوحنا بن إسرائیل المصری المستبصر المجعول.

و قد ينسب كما عن الرياض إلى الشيخ المفسر أبى الفتوح الرازى

ص: ۱۷۷

بدعوى أن سبيله سبيل الطرائف لابن طاوس. أوله: [الحمد لله الذى أنقذنا من الملل الباطلة ...]. و كان عند شيخنا النورى، هذه النسخة بخط جده الميرزا على محمد النورى و هو المعروف ب رسالة يوحناى إسرائيلى أو كتاب يوحنا أو إمامت أو رسالة كلامى و فيه بعد الخطبة المبسوطة. ما لفظه:

[چنين گويد يوحنا بنى إسرائيلى المصرى غفر الله له ...]. و لم أدر إلى من انتقلت النسخة بعد شيخنا و بما أن وفاه والده كانت فى سنة ۱۲۶۴، فيكون تاريخ خط جده حدود سنة ۱۲۰۰، و ذكر فى (ص ۸۹۰ و ۹۵۰ و ۹۹۷) من فهرست نسخه‌هاى خطى فارسى ۱۲ نسخه منها، أقدمها كتابة فى (مكتبة أمير المؤمنين ۷۷۰ بالنجف) ضمن المجموعة المؤرخة (۱۷ رجب ۱۰۷۸) و أخرى فى (الملک ۲/ ۵۲۱۶) كتبت بقلم النستعليق فى سنة ۱۰۸۹، و نسخه منه مع الترجمة الإنجليزية، توجد فى المتحف البريطانى (۱۱۹۳.) كتبت فى القرن الثالث عشر أول الكتاب فى بعض النسخ منه: [حق تعالى برهان تحقيق حجاب تقليد از خواطر همگنان ... اما بعد، چنين گويد يوحنا ...]. و للرسالة تحارير عديدة و أسماء مختلفة كما ذكرت آنفا و فى إحدى النسخ بعنوان رساله‌اى در حقانيت شيعه.

۸۵۴۸: منهاج المؤمنين

فى الأدعية، رأيت النقل عنه فى بعض الكتب المؤلفة بعد عصر المجلسى الثانى.

۸۵۴۹: منهاج المؤمنين

ترجمه (لاعتقادات الصدوق)، لم أعرف المترجم أوله: [الحمد لله رب العالمين. و الصلاة و السلام على خير خلقه محمد و آله أجمعين ...].

ذكره فى كشف الحجب و قد مر فى التراجم (۴: ۷۹) ترجمتى المولى عبد الله الرستمدارى و المولى على بن الحسن الزوارى. و الأخير سمى ترجمته ب وسيلة النجاة فلعله للأول، أو هو غيرهما.

۸۵۵۰: منهاج النجاة

فارسى فى الأدعية و الزيارات لبعض المتأخرين رأيت النقل عنه فى بعض المجاميع المؤلفة بعد ۱۲۶۲، و ينقل عنه فى بضاعة مزجاة المطبوع سنة ۱۳۳۰.

ص: ۱۷۸

۸۵۵۱: منهاج النجاة

لحسن بن محمد سالار السبزوارى فى أربعة أبواب:

۱- أولها فى أصول الدين فى خمسة فصول، أوله: [حمد له ... اما بعد، چنين گويد ...].

و النسخة فى (المجلس ۱۵/ ۵۴۳۴) كتبها على دوست بقلم النستعليق و هو لا يتجاوز عن المسألة العاشرة من الفصل الخامس من الباب الأول.

۸۵۵۲: منهاج النجاة

فى شرح مبحث الصوم التوأم للصلاة من أبواب الفقه، للحاج مولى على العلياری مطبوع فى سنة ۱۳۴۰، و هو شرح لقول شارح اللمعة فى بحث رؤية الأهلة لا عبرة بالجدول و العدد و ذكر ما يناسبهما من القواعد و الفوائد النجومية كتبه بالتماس ولده العالم الحاج ميرزا حسن المعاصر و له أيضا منهاج الملة فى تعيين الوقت و القبلة فراجع.

۸۵۵۳: منهاج النشر فى قراءات العشر

فارسى فى التجويد لحسين بن عثمان، و النسخة فى مكتبة المجلس بطهران (۲۲۸- خويى) كتبت فى سنة ۱۲۸۶ بخط النسخ فى ۱۲۱۴، و للمؤلف إيضاح المعانى فى شرح حرز الأمانى و وجه التهانى و رساله‌ای در تجويد و كنز اللطائف فما يحتاج إليه فى تصحيح المصاحف مر. الأخير فى (۱۸: ۱۶۳).

۸۵۵۴: منهاج الوصول إلى تحقيق معيار العقول فى علم الأصول

هو رابع أسفار كتاب غايات الأفكار تصنيف الشريف المهدى أحمد بن يحيى بن مرتضى الحسنى اليمنى إمام الزيدية، المتوفى سنة ۸۴۰.

منهاج الوصول إلى علم الأصول

للقاضى البيضاوى المفسر، المتوفى سنة ۶۸۵، كما فى كشف الظنون ج ۲، فهو خارج عن موضوعنا، له شرح للمحقق الدوانى، ذكرناه فى الشروح و عند (السيد عبد الحسين الحجة) نسخه منهاج الوصول المرتب على مقدمه و سبعة كتب، و نسخه عند (هبة الدين الشهرستانى) تاريخ النسخة ۷۳۲، أوله: [تقدس من تمجد بالعظمة و الجلال ...]. و نسخه أخرى بخط مالكها الشيخ نصر الله بن سلمان بن محمد بن الحرث المنصورى كتبها لنفسه فى ۱۰۲۲، و فى خطبته بعد ذكر النبى: [و على آله و صحبه خير

صحب و آل ...].

۸۵۵۵: منهاج الولاة فی أسرار الصلاة

فارسی، للآقا محمد حسین بن الآقا محمد باقر. ألفه فی بروجرد و فرغ منه فی زوال یوم الثلاثاء التاسع و العشرین من شهر الصیام سنة ۱۲۶۴. و هو مرتب علی فتوحات. أوله: [الحمد لله الذی أسری بنا إلی معراج الوصال و أنعم علینا بمحامد الخصال تجلی لنا فی محراب العبودیة ...]

یظهر منه أنه عارف حکیم متأله. و النسخة عند (السید عبد الحسین الحجة) و الظاهر أنه والد الحاج آقا نور الدین البروجردی المتوفی بطهران حدود ۱۳۳۶.

۸۵۵۶: منهاج الولایة من کتاب نهج البلاغة

أو منهاج الولایة فی شرح نهج البلاغة فارسی، للمولی عبد الباقی الصوفی التبریزی الخطاط، المتخلص ب دانشمند المتوفی ۱۰۳۹. قسم کلامه (ع) علی ثلاثة أقسام: التوحید، المواعظ و الأخلاق، فی اثنی عشر بابا حسب الموضوع: ۱- فی تحمید الله تعالی و توحید ذاته و أسمائه و صفاته و بیان عجائب صنائعه، ۲- نعت الرسول (ص)، ۳- شرف العلم و الهدی و أوصاف العلماء، ۴- فی التقوی، ۵- ظرائف الحکم و لطائف الأمثال و الآداب و الشیم، ۶- الوصایا و النصائح، ۷- الإعراض عن الدنیا، ۸- مذمة الظلم ۱۰- قوانین العدالة و الحکم و السیاسة المدنیة، ۱۱- المعاد و أحوال الموت، ۱۲- الأدعیة. أوله: [نحمدک اللهم علی ما استوی کافک علی ... اما بعد، این نخبه‌ایست از عرائس عبارات و إشارات فرقانی]. یوجد فی طهران (المجلس ۵۷۶۹) ناقص الأول من القرن العاشر حسب ما فی فهرسه، و طهران (دانشگاه ۵۲۹۹) من القرن الحادی عشر، ذکر أنه نسخه الأصل و (الرضویة ۲۶۴ أخبار) علی ظهره

حدیث/: [صعدنا ذری الحقائق

] بخط الشیخ حسن بن المحقق الکرکی الشیخ علی، و نسخا أخری فی المکتبات.

۸۵۵۷: منهاج الهدایة إلی أحکام الشریعة و فروع الفقه

للحاج محمد إبراهیم بن الحاج محمد حسن الخراسانی الأصفهانی، المتوفی (۸ ج ۲) سنة اثنین

ص: ۱۸۰

و ستین و مائتین و ألف- کما ذکره ابنه- و ولد سنة ۱۱۸۰. خرج منه جمیع أبواب الفقه الا بعض الحدود و القصاص و الدیات، و هو فی مجلدین یقرب من ثلاثة آلاف بیت و قد صنفه فیما یقرب من عشرین سنة. أوله: [الحمد لله الذی هدانا إلی معالم الإسلام ...]. رتب کل کتاب من الکتب الفقهیة علی مناهج و کل منهج علی هدایات، کتبه بعد الإشارات فی الأصول المذکور فی (۲: ۹۷) و الشوارع و النخبة و إرشاد المستبصرین المذکورة فی (۱: ۵۲۰) کلها فی الفقه. فرغ من مجلده الأول المنتهی إلی کتاب الهبة [فی العشر الآخر من ربیع الأول من العشر الخامس من المائة الثالثة من الألف الثانی] و النسخة موجودة فی خزانة

(سیدنا الشیرازی) بسامراء، و ابتدأ فی المجلد الثانی من المکاسب إلی أواخر الحدود، و النسخة الموجودة ناقصة من آخرها قلیلا من الحدود و الدیات بل یظهر منها أنه إلی هنا انتهت کلام المصنف- ظاهرا- و قد طبع بعد وفاته فی ۱۲۶۳ بنفقة بعض أهل الخیر من بلاد الهند و لولده الشیخ جعفر مقالة مطبوعة فی آخر الکتاب أثنی فیه علی والده المصنف و ذکر تاریخ وفاته کما مر و أثنی علی من أنفق فی طبع الکتاب و علی السلطان محمد شاه القاجار مصرحا بأنه ما خرج منه القصاص و الدیات. و لتلمیذه المولی محمد تقی الهروی حواشی علیه ذکرها فی کتابه نهایة الآمال کما مر فی (۶: ۲۲۵) و مر شرحه الموسوم ب معراج الشریعة لولد المصنف الآقا محمد مهدی فی (۲۱: ۲۳۰- ۲۳۱).

۸۵۵۸: منهاج الهدایة فی تفسیر آیات الأحکام الخمسمائة

و شرحها للشیخ جمال الدین أحمد بن المتوج البحرانی، أشرنا إلیه فی (۱: ۴۲) و هو مختصر جید یدل علی فضل عظیم له و من جملة إفاداته فیه قوله [بأن الطلاق البذلی أعم من الخلع و المباراة فیصح حیث لا یصح أحدهما] حکاه الشیخ سلیمان بن عبد الله الماحوزی فی رسالته فی أحوال علماء البحرین. قال: [و قد قرأته فی حداثة سنی فی سنة ۱۰۹۱]. و قال: [و قد بسطت الکلام فیه فی رسالة مفردة].

ص: ۱۸۱

و قال: [إن الشیخ جمال الدین کان شیخ الإمامیة فی وقته و کان من أعظم تلامیذ فخر المحققین الشیخ محمد ابن آیة الله الشیخ جمال الدین العلامة قرأ علیه فی الحلة المزیدیة و کان کثیر المعارضة مع الشیخ الشهید محمد بن مکی، و کان فی الغالب الشیخ جمال الدین هو الغالب، ثم رجع إلی بحرین و اشتهر فتاواه فی المشارق و المغارب کما صرح به ابن أبی جمهور فی غوالی اللآلی ثم اتفق اجتماعه مع الشهید بمکة فلما تناظر أغلب علیه الشهید فتعجب منه، فقال الشهید: لا تعجب قد أسهرنا و أضعتم]. حکی ذلک الشیخ سلیمان سماعا عن مشایخه ثم قال: [و دفن الشیخ جمال الدین فی جزیرة أکل بالمشهد المعروف بالنبی صالح. و ولده الشیخ ناصر نادرة العصر فی الذکاء مقبور بجنب أبیه ...].

أقول: و هو معاصر للفاضل المقداد و إیاه یعنی بقوله فی کنز العرفان:

[قال المعاصر ...]. و منهاجه موجود رأیت نسخه العتیقة فی کتب السید محسن القزوینی الحلی. أوله: [الحمد لله الذی أنزل القرآن لکل شیء تبیانا و جعله علی کل حکم من الأحکام دلیلا و برهانا ...]. و أطری فی دیباجته القرآن و صلی علی [الکافل ببیان مجملاته و الموکول إلیه تأویل مبهماته و علی أهل بیته مفاتیح الحق و الیقین ...]. و ذکر أنه سأله من طاعته غنیمة تألیف مختصر فی بیان الآیات القرآنیة التی علیها یدور الأحکام الشرعیة فأجابه فبدأ بمقدمة ثم کتاب الطهارة فیه آیات یذکرها بالعدد و هکذا إلی آخر الکتاب. و الأسف، أن النسخة ممزقة ناقصة من أواسطه و أواخره.

منهاج الهدایة و معراج الدرایة

هو اسم للصوالب و القواصب (۱۵:

۹۵) لمحمد بن محمد بن شهرآشوب على ما حكى الخواجوئى فى بشارات الشيعة شيئا من أوله فى أسماء يكنى بها عن المخالفين كالعجل و السامرى و نعثل و غيرها.

منهاج اليقين فى (مناهج) أصول الدين

للعلامة الحلى، و فى بعض النسخ من الخلاصة مناهج اليقين كما مر فى ۲۲: ۳۵۲ و يعبر عنه ب منهج اليقين كما يأتى.

ص: ۱۸۲

[منهج]

۸۵۵۹: المنهج

فى اشتقاق أسماء الشعراء فى الحماسة، لابن جنى، صاحب المهذب فى النحو الآتى، ذكره فى نامه دانشوران.

۸۵۶۰: المنهج فى الإمامة

و هو كتاب كبير لخالد بن يحيى بن خالد ذكره النجاشى.

۸۵۶۱: المنهج فى الحكمة

للسيد ذى المناقب ابن طاهر بن أبى المناقب الحسينى الرازى، شيخ والد الشيخ منتجب الدين- على ما ذكره.

۸۵۶۲: المنهج فى الطب

لنجيب الدين السمرقندى، المعاصر للفخر الرازى و صاحب القرابادين و قوانين تركيب الأدوية القلبية المذكورتان فى (۱۷:

۶۰ و ۲۰۰) و ترجمه المنهج الموسومة ب (غاية الغرض فى معالجة المرض) موجودة فى المكتبة الخديوية على ما يظهر من فهرسها.

۸۵۶۳: المنهج فى فقه العبادات و الأدعية و الآداب

للشيخ عماد الدين الطبرى، صاحب الكامل البهائى المذكور فى (۱۷: ۲۵۲) و أربعين البهائى المذكور فى (۱: ۴۱۴) و غيرهما، المعاصر للمحقق الحلى، قال فى أول كاملة إن فيه كل ما يحتاج إليه المكلف فى السنة من الأعمال و الآداب النوافل و الفرائض و الأحكام و كيفية العبادات و غيرها. و لكن صاحب الرياض عبر عنه ب الفصيح المنهج فى العبادات من الصلاة و الصوم و

الزكاة و الخمس و بعد مقدار صفحة قال: رأيت له فى أصفهان كتابا فى فروع الفقه بتمامها بالفارسية على نهج لطيف و أظن أنه كتاب الفصيح المذكور سابقا.

۸۵۶۴: منهج الأئمة

للمولى محمد حسين المشهدى، صاحب إرشاد المسترشدين المذكور فى (۱۱: ۵۸) أحال إليهما فى كتابه الذى ألفه فى بيان تأملاته فى عدة من المطالب المشهورات و هو موجود مع إرشاده.

۸۵۶۵: منهج الاجتهاد

فى شرح الشرائع كما فى إجازة مؤلفه لصاحب قصص العلماء كبير فى ثمانية عشر جزءا من الطهارة إلى الديات أو أربع

ص: ۱۸۳

و عشرين جزءا، للحاج مولى محمد تقى البرغانى المعروف بالشهيد الثالث. قال فى القصص عندى* صاحب القصص* بعض مجلداته و يظهر منه فى كتابه مجالس المتقين أن أصل مسودته كان فى أربع و عشرين مجلدا، و إنه فرغ من تمام مجلداته قبل سنة ۱۲۵۸.

أقول: يوجد كل مجلداته عند أحفاده بقزوين، و فى آخر المجلد الأول منه ما لفظه: [هذا آخر المجلد الأول من كتاب منهج الاجتهاد فى شرح الشرائع وقع ابتداؤه فى شهر ذى الحجة الحرام سنة ست و عشرين و مائتين و ألف فى بلدة برغان من بلاد الساوجبلاغ الواقعة بين طهران و قزوين. و فرغ من هذا الجزء فى جمادى الأولى سنة (۱۲۲۷) و النسخة فى (الرضوية) و غيرها، رأيت مجلدا منه فى الصيد و الذباحة و الغصب و الشفعة و إحياء الموات و اللقطة، و مجلد فى الديات هما فى خزانة المرحوم السيد محمد اللواسانى فى النجف، و رأيت فى موقوفة مدرسة المولى محمد باقر السبزوارى بالمشهد الرضوى مجلد النكاح منه، و عليه حواشى كثيره منه، و مر للمؤلف رسالة فى قضاء الصلوات و القضاء عن الأموات فى (۱۷:

۱۳۸ و ۱۳۹).

۸۵۶۶: منهج الانتفاع فى أحكام الرضاع

للشيخ غالب بن الشيخ قعود بن الشيخ صالح الحويزى- كما سمى نفسه فى تصانيفه. أوله: [الحمد لله الذى خلق من الماء بشرا سويا و غذاه من الثدى لبنا مريا ...]. مرتب على ثلاثة مطالب، أولها فى أركان الرضاع، و هى ثلاثة: الركن الأول فى المرضعة، المطلب الثانى فى الشرائط و هى أربعة، أولها الكمية. و الشيخ غالب كان حيا فى نيف و عشرة بعد ألف و ثلاثة، و توفى سنة ۱۳۱۷. نسخه خط يده عند أحفاده* المؤلف* و أخرى رأيتها عند السيد محمد الجزائرى. و قد فرغ منه (۱۰ ج ۲/ ۱۲۹۳) و ضمم إليها إجازة الشيخ جعفر بن الشيخ على بن جعفر كاشف الغطاء للشيخ راضى بن محمد بن محسن بن خضر الفقيه النجفى، المتوفى سنة ۱۲۹۰، مصرحا فيه بشهادة الاجتهاد.

۸۵۶۷: منهج البيان الشافى فى علمى العروض و القوافى

للشيخ أحمد بن محمد بن على بن إبراهيم الأنصارى اليمنى الشروانى نزيل كلكتة، المتوفى سنة ۱۲۵۶ طبع فى ۱۲۶۳.

۸۵۶۸: منهج البيان عن كشف معانى القرآن

فى التفسير- موجودة فى الخزانة (الرضوية)، كما يظهر من فهرستها و الظاهر أنه نهج البيان للشيبانى الآتى.

۸۵۶۹: منهج التحرير

من مثنويات السيد قطب الدين النيريزى، المتوفى ۱۱۷۳. ذكر بعض شعره فى رياض العارفين ص ۴۸۵.

۸۵۷۰: منهج التحقيق إلى سواء الطريق

ينقل فى حديقة الشيعة المنسوب إلى المقدس الأردبيلى- عن باب منه فى بيان أفضلية أمير المؤمنين (ع) على سائر الأنبياء و المرسلين، و ينقل عنه الشيخ حسن بن سليمان تلميذ الشهيد فى كتاب المختصر قائلا: [روى بعض علماء الإمامية فى كتاب منهج التحقيق بإسناده إلى سلمان ...]. و فى موضع آخر قال: [كتاب منهج التحقيق عن كتاب نوادر الحكمة ...]. و ينقل عنه السيد هاشم فى مدينة المعاجز بعض معجزات أمير المؤمنين (ع) مصرحا بأنه لبعض الإمامية و كذا ينقل عنه فى أنساب النواصب المؤلف سنة ۱۰۷۶.

۸۵۷۱: منهج التحقيق فى التوسعة و التضييق

للشيخ أسد الله بن الحاج شيخ إسماعيل الدزفولى، المذكور فى (۱: ۱۴۶) استقصى فيه أطراف المسألة و أحاط بأقطارها. أوله. [الحمد لله الذى وسعت كل شىء رحمته و عمت رأفته و جلت عظمته و عظمت نعمته ...]. و النسخة عند صدر الإسلام الخوئى و (الشيخ هادى كاشف الغطاء) و على نسخه خط يد المصنف إجازة و تقريظ من الشيخ جعفر كاشف الغطاء، تاريخه ۱۲۱۱، كما مر فى (۱: ۱۶۵) مصرحا بأن عمره ما تم خمس و عشرين، و هو من المجتهدين. و هو مرتب على عدة مقامات: [المقام

الأول فى مواضع الخلاف]. فرغ منه فى العشر الأخير من شوال ۱۲۱۰.

و على نسخه الأصل أيضا تقريظ السيد محمد بن حيدر، و مر للمؤلف رسالة فى قاعدة من ملك فى (۱۷: ۱۲).

۸۵۷۲: منهج الحق

فی إثبات الصانع و رد الماديين و الطبيعيين و الرد على النصارى، بلسان عصرى، للشيخ الحبيب بن محمد بن الحسن بن إبراهيم العاملى المهاجر، نزيل بعلبک، طبع سنة ۱۳۴۶.

۸۵۷۳: منهج الحق

فی تحقيق المسائل المختلف فيها، بين العامة و الخاصة من الأصول و الفروع من الطهارة إلى الديات، للمولى على أصغر البروجردى، صاحب الرسالة الرضاعية المذكورة فی (۱۱: ۱۹۲) ذكره فی آخر نور الأنوار له المطبوع سنة ۱۲۷۵.

منهج الحق و اليقين فی تفصيل أمير المؤمنين على سائر الأنبياء و المرسلين

مر بعنوان منهاج الحق و اليقين للتعبير به فی بعض المواضع.

۸۵۷۴: منهج الراغبين فی شرح تبصرة المتعلمين

للسيد محمد حسين الموسوى الكشوان، رأيته بخطه إلى آخر الوضوء، فرغ منه فی ۲۰ محرم ۱۳۴۰. أوله: [الحمد لله رب العالمين ...]. يذكر فی أوله اسمه و اسم الكتاب و النسخة عند والده السيد نورى، و الجزء الثانی منه من أول الأغسال إلى أواخر غسل الجنابة، و مر للمؤلف الكافی فی علم العروض و القوافی فی (۱۷: ۲۴۷).

۸۵۷۵: منهج الرشاد

فارسی فی المسائل الفرعية و الفروع المتعلقة بالعقائد و أصول الدين، للحاج شيخ جعفر بن المولى حسين التسترى النجفی، المتوفی راجعا عن زيارة الرضا (ع) فی قرية كرند، ليلة الأربعين- أی العشرون من صفر- التی تناثر فيها النجوم من سنة ثلاث و ثلاثمائة و ألف و حمل إلى النجف و دفن فی مقبرته المشهورة، و هو مرتب على مقدمه و مقاصد و خاتمة، و المقدمة على ست مقامات

ص: ۱۸۶

أولها فی مقدار الواجب من المعرفة، و أفرد المقام الأول بالطبع فی طهران و عليه حواشی للسيد محمد كاظم اليزدى المذكور فی (۱: ۲۶۸) و طبعه فی سنة ثلاثين و ثلاثمائة و ألف فی أول مجمع الرسائل الفارسی، و قد طبع جميع الكتاب فی سنة ۱۲۹۸ فی بمبئی بمطبعة گلستان كشمير، و انتهى فيه إلى مقصده الأول الذى هو فی العبادات إلى مبحث صلاة الاحتياط من كتاب الصلاة و بعد لم أظفر ببقية المقاصد و الخاتمة. أوله: [رب أنت فی الدارين ...] و معربه موجود فی خزانة الحاج على محمد فی النجف كما مر بعنوان المعرب.

۸۵۷۶: منهج الرشاد

فی رد الوهابیة، للشیخ جعفر کاشف الغطاء المذکور فی (۱: ۱۶۴). أوله. [الحمد لله الذی تفرد بالوحدانیة و القدم و اشتق نور الوجود من ظلمة العدم و أسس قواعد الشرع ...]. رد فیه علی الشیخ عبد العزیز بن سعود الوهابی. و هو مشتمل علی مقدمه و خاتمة، موجود فی خزانة الشیخ علی بن الشیخ محمد رضا آل کشف الغطاء، و طبع فی سنة ۱۳۴۳.

منهج الرشاد

المأخوذ من منهج الحاج شیخ جعفر، للحاج شیخ محمد رضا بن محمد جواد الدزفولی، المتوفی (۷ رجب سنة ۱۳۵۲) فی بروجرد، عمد إلی منهج الرشاد للتستری و طابقه مع فتاواه بتغییر مواضع خلافه، و طبعه سنة ۱۳۳۳ و یقال له منتخب الرشاد کما مر بهذا العنوان.

۸۵۷۷: منهج الرشاد

فارسی فی الفقه العملی، للشیخ عبد الله المامقانی.

قال فی فهرست کتبه، إنه سؤال و جواب وسیط، و قد طبع فی سنة ۱۳۴۱. و مر للمؤلف القلائد الثمینة.

۸۵۷۸: منهج الرشاد

لعلی قلی بن المیرزا علی الچله‌جانی القربانی، من العلماء و أصحاب المناصب فی بلاط الشاه سلطان حسین الصفوی، و یظهر من مقدمه هذا الکتاب أن له تألیفات أخر، و المنهج فی الکلام و أصول الدین علی

ص: ۱۸۷

مذهب الشیعة، و هو فارسی سلس ممزوج بالآیات، فرغ منه فی (محرم ۱۱۱۳) و صدره باسم الشاه المذکور و صرح باسم نفسه و اسم الکتاب و الشاه فی المقدمة، و بعدها مقدمه أخری فی تعریف أصول الدین، ثم خمسة أبواب: ۱- إثبات وجود الحق تعالی فی ۱۲ فصلا، ۲- العدل- ستة فصول، ۳- النبوة- ثلاثة فصول، ۴- الإمامة- ۱۵ فصلا، ۵- المعاد- ثلاثة فصول، و فی آخر الکتاب خاتمة فی إیراد التمثیل و الحکایة و قصة بلوهر و بوذاسف، و النسخة فی أصفهان عند السید محمد علی الروضاتی کتبت بقلم النسخ فی رجب ۱۱۱۳، ناقصة من أولها فی ۲۹۲ ورقة، أول الموجود: [... بی‌سایگی در ظل مرحمتش نشسته ... اکسیر التفات روحش بخشش سنگ ریزه را ...].

۸۵۷۹: منهج الرشاد

فارسی فی أصول الدین، للحاج مولی محمد الکرمانشاهی، المذکور فی (۶: ۴۰۱) ذکره فیما کتبه بخطه من فهرس تصانیفه و مر له: رسالة فی القرض فی (۱۷: ۷۶).

۸۵۸۰: منهج الرشاد إلی أحکام الدین و الإیمان فی شرح إرشاد الأذهان

للشيخ محمد جعفر بن الحاج محمد إبراهيم الكلباسى، مجلده الأول إلى آخر الطهارة أوله: [الحمد لله الذى هدانا إلى شوارع الهداية و مناهج الأحكام] فرغ منه ٢٣ شوال سنة ١٢٧٣ و النسخة بخط جيد كتبها محمد رضا النجف‌آبادى الأصفهانى فى (٢٩ رجب سنة ١٢٧۴) و كتب المؤلف فى آخره تاريخ فوت والده الكلباسى و السيد حجة الإسلام الرشتى، و قال: إنى أفردت رسالة جامعة لما عثرت عليه من أحوالهما من البداءة إلى النهاية، و النسخة فى أصفهان رآها السيد محمد على الروضاتى

٨٥٨١: منهج الرشاد فى شرح الإرشاد

للحاج ميرزا أحمد بن لطف على المغانى التبريزى، المتوفى بها سنة ١٢۶۵ المذكور فى (١: ١۴٢) رأيت منه مجلدا فى

ص: ١٨٨

الصوم و الاعتكاف عند السيد آقا التسترى فى النجف، و لعل سائر مجلداته عند أحفاده بتبريز، فراجعهم و يوجد مجلد الصوم و الاعتكاف أيضا فى تبريز عند الشيخ نصر الله الشبسترى، ذكر فى آخره أنه ألفه فى قزوين أوان فراره من هجوم الروس التزارية على تبريز، و فرغ منه فى الخميس ٢۴ من شهر الصيام سنة ١٢۴٣

٨٥٨٢: منهج الرشاد فى شرح الإرشاد

أصل الإرشاد للشيخ المفيد كما مر فى (١: ۵٠٩) شرحها المولى محمد حسن الزنجانى المولود سنة ١٢۵۶ قال الأردوبادى فى زهر الرياض إنه فى أربعة أجزاء و مر للشارح قسطاس المقادير و قنوان صنوان فى (١٧: ٨١ و ١٧٣)

٨٥٨٣: منهج الرشاد فى شرح الإرشاد

خرج منه مجلد فى بعض العبادات للسيد محمد حسين الشهير بشيخ آقا بن الميرزا على أصغر شيخ الإسلام بن الميرزا محمد تقى القاضى الطباطبائى التبريزى، المتوفى سنة ١٢٩٣، و كان مجاز عن شيخه صاحب الجواهر و النسخة عند حفيده و سميه السيد محمد حسين بن السيد محمد بن المصنف المذكور، و ذكر سبطه الميرزا محمد على بن الميرزا باقر القاضى أنه خرج منه اثنى عشر مجلدا و إنه توفى سنة ١٢٩۴

٨٥٨۴: منهج الزائرين السليمانية

مزار فارسى، ألف باسم الشاه سليمان الصفوى، مرتب على مقدمه و تسعة أبواب، فى زيارات جميع المعصومين فى المدينة و العراق و خراسان، فرغ منه مؤلفه فى سنة ١٠٨۶ فى آخره: [على يد الأقل المحتاج ابن علاء الدين محمد طاهر الأبهرى الأصفهانى] و النسخة عند السيد شهاب الدين التبريزى بقم

٨٥٨۵: منهج السالكين

فى التفسير، ينقل عنه النراقى فى جامع السعادات بهذا العنوان بعض الأحاديث عن أمير المؤمنين و الإمام الباقر (ع)

۸۵۸۶: منهج السالكين فى أصول الدين

للمولى محمد باقر المجلسى

ص: ۱۸۹

(م ۱۱۱۰) طبعت ترجمته الموسومة ب (هداية المهتدين) لبعض المعاصرين من التبريزيين

۸۵۸۷: منهج السالكين

فى الأخلاق- فى ستة آلاف بيت، للسيد عبد الله بن محمد رضا الشبر المذكور فى (۱: ۲۰۴) أوله [الحمد لله الذى أحسن خلق الإنسان و فطرة على صبغة الإسلام] رتبه على مقدمه و أربعة عشر بابا و فصول، رأيته عند الحاج سيد محمد على السبزوارى بالكاظمية، و تاريخ الكتابة سنة ۱۲۲۹، عليه تملك الحاج عيسى كبة، ثم تملك الحاج محمد صالح كبة البغدادى، و نسخه منه فى (الرضوية)

۸۵۸۸: منهج السالكين

للسيد صدر الدين محمد باقر، كاشف الدزفولى المذكور فى (۹: ۸۹۷) فارسى فى السير و السلوك، مرتب على بابين و خاتمة الباب الأول فى بيان حقيقة السلوك و الزهد و الزاهد فى فصلين، و الباب الثانى طريق السلوك و أسبابه و شروطه فى فصلين، و الخاتمة فى آداب الداعى و شروط الدعوة، فرغ منها فى يوم الأربعاء (۲۸ شوال ۱۲۱۱) أوله: [بهترين سببى از أسباب كه سالكان بيداى حقيقت را و سياحان بحر طريقت را] نسخه مذهبة منه فى (الرضوية ۲۷۹ أخلاق ۶۲۴۹) كتبها إسماعيل بن الميرزا معصوم التفرشى بقلم النستعليق الجيد فى (ع ۱/ ۱۲۷۶) فى ۱۷۹ ورقة و مر للمؤلف قاصم الجبارين ۱۷: ۴

۸۵۸۹: منهج السالكين

للشيخ على بن أحمد بن زين الدين الأحسائى رأيت النقل عنه فى فضائل سلمان لبعض المعاصرين، و مر بعنوان المنهاج أيضا لاختلاف النقل عنه

۸۵۹۰: منهج السالكين

للمولى محمد على البرغانى، المعاصر لأخيه المقتول سنة ۱۲۶۳ ذكره فى أول كتابه لسان العارفين المذكور فى (۱۸: ۳۰۶)

ص: ۱۹۰

۸۵۹۱: منهج السالكين و وسيلة نجاه الهالكين

لبعض تلاميذ الآقا حسين الخوانساری عربی، و فی هامشه ديباجة فارسية و فی خلال الرسالة أيضا عبارات بالنظم الفارسی و نثره، مرتب علی سبعة أبواب فی مراتب السلوک و صفات السالک و ذم الدنيا و فضل العلم و أسرار العبادات أوله: [يا من أشرق بنوره قلوب السالكين و شرح بحكمته صدور العارفين] نسخه منه فی (دانشگاه ۳۸۰۸) كتبت بقلم النستعليق فی القرن الثالث عشر أو الرابع عشر فی ۲۵۶ ورقة، و نسخه أخری غير مؤرخة فی (المجلس ۲۱۲۱)

۸۵۹۲: منهج السداد

رسالة فارسية عملية فی تمام الفقه، طبع منها العبادات و المناسک فی تبريز و بقی سائر الكتب منه غير مطبوع، للميرزا أبی القاسم بن محمد تقی بن محمد قاسم الأردوبادی، و مر له قبسات النار فی رد الفجار فی (۱۷:

۳۴)

منهج السداد

تعليق و شرح علی الإرشاد للشيخ عبد العالی الكركی المتوفی سنة ۹۹۳، المذكور فی (۱: ۲۰۲) و يقال له شرح العلائی أيضا كما مر بعنوان شرح الإرشاد

۸۵۹۳: منهج السداد

فارسی فی تفسير القرآن فی مجلدين، للسيد ياد علی النقوی النصيرآبادی، المتوفی سنة نيف و ستين و مائتين و ألف، ذكره كشف الحجب و هو من بنی أعمام السيد دلدار علی المذكور فی (۱: ۱۹۱) و تلميذه كما صرح به فی نجوم السماء

۸۵۹۴: منهج السداد فی إرشاد العباد

لمحمد جعفر البهبهانی مؤلف أنيس الطلاب المذكور فی (۲: ۴۵۹) و المترجم فی الكرام: ۲۶۳ و المنهج هذا فی مقصدين و خاتمة فی أصول الدين، و جاء فی ترجمه البهبهانی: أن له كتاب يسمی نهج الرشاد فی إرشاد العباد و لعل هذا هو بعينه أوله: [چنين گويد

ص: ۱۹۱

بنده جانی محمد جعفر بن عفی عن جرائمهم الكريم الأزلی] و النسخة فی طهران (إلهيات ۱۰۱- آل آقا) كتبه سيد هاشم بن محمد علی الموسوی اليزدی فی يوم الثلاثاء (ع ۱/ ۱۲۵۶) و جاء فی الورق الثالث منه شرح حول المؤلف

۸۵۹۵: منهج السداد فی ترجمه نجاه العباد

الطهارة و الصلاة و الصوم للحاج مولى محمد صادق الطبسى نزيل طهران، المعروف بمساله‌گو، و من أئمة الجماعة الموثقين طبع بطهران سنة ۱۳۰۱، و عليه حواشى العلامة الأنصارى و الميرزا الشيرازى و الحاج ميرزا محمد حسين الشهرستانى و توفى المترجم فى نيف و ثلاثمائة و ألف، أى سنة ۱۳۱۲، كما حدثنى بتاريخة ولده مرتضى فرهنگ المولود سنة ۱۳۰۸، و الملقب بترجمان الممالک، قال و لوالدى أيضا ترجمه الطرائف و وصية إلى ابنه

۸۵۹۶: منهج السداد فى شرح الإرشاد

للمولى محمد مهدى الكلباسى، المذكور فى (۱: ۲۵۲) كتبه قبل عيون الأصول الذى فرغ منه فى سنة ۱۲۵۶ كما صرح به فى أول العيون المذكور.

۸۵۹۷: منهج السلامة فى حكم الخارج إلى الترخص عن محل الإقامة

للشيخ الفقيه أحمد بن صالح آل طعان البحرانى، المتوفى ۱۳۱۵. ذكره ولده الشيخ محمد صالح. و مر له قبسة العجلان فى وفاه الضامن بخراسان.

۸۵۹۸: منهج السلامة

منظومة فى بعض الواجبات و المندوبات و المعاصى الكبيرة و غيرها، للشيخ فرج بن الحسن القطيفى، صاحب تحفه أهل الإيمان مر مع تمام نسبه و المنهج فى ستين بيتا.

منهج السلامة فيما روى مؤكدا صيامه

مر فى (۱: ۳۶۳) بعنوان أرجوزة فى الأيام الشريفة المندوب فيها الصوم و هو للشيخ الكفعمى، نظمها بأمر الشيخ عز الدين حسين بن موسى بن الحسين العاملى، كما ذكر فى أول الأرجوزه

ص: ۱۹۲

و مر للكفعمى القصيدة الغديرية و قراضة النظير فى (۱۷: ۱۲۳ و ۶۵).

۸۵۹۹: منهج السلف فى تفريق المختلف و المؤتلف

من أسماء علماء النحو و العربية، للسيد محمد على هبة الدين، كتبه أوان شبابه، و النسخة موجودة فى كتبه* المؤلف* و مر له قاضى الأمل و القرآن إمام الكل فى الكل فى (۱۷: ۵ و ۵۸).

۸۶۰۰: منهج الشريعة الغراء فى شرح الفخرية الصغرى

مزجا، تأليف الطريحى لابن أخيه الشيخ حسام الدين الطريحى المذكور فى (١: ١۶٧) أوله: [الحمد لله الذى شرع فرائض الصلاة لعامة المكلفين ...] شرح مزج فرغ منه ١٢ ذى القعدة سنة ١٠٧٧، و النسخة بخط ابن الشارح الشيخ زين العابدين فرغ من الكتابة ١٣ ذى الحجة سنة ١٠٧٧، و على النسخة بلاغات و تصحيحات و هو عند السيد مهدى الأصفهانى بكاظمية.

٨۶٠١: منهج الشيعة فى آداب الشريعة

لأبى المحسن محمد راجى.

٨۶٠٢: منهج الشيعة فى شئون صاحب الشريعة

رأيت النقل عنه كذلک فى مجموعة السيد محمد الشهير بخطيب قطب شاه، المؤلف حدود سنة ١٠٢۵ و ما ذكر مؤلفه.

منهج الشيعة فى فضائل وصى خاتم الشريعة

للشيخ نجم الدين جعفر بن الشيخ الإمام الأعلم شيخ الطائفة و ملاذها المعروف بابن الإبريسمى الشيخ شمس الدين محمد بن نجم الدين جعفر بن نجيب الدين أبى إبراهيم محمد الحلى الربعى القريب العصر من فخر المحققين، و كان جده نجم الدين جعفر بن نجيب الدين صاحب مثير الأحزان و أخذ الثأر المذكور فى (١: ٣۶٩) من مشايخ العلامة الحلى، و جده الأعلى نجيب الدين أبى إبراهيم من مشايخ المحقق الحلى و والد العلامة و أضرابهما.

ص: ١٩٣

٨۶٠٣: منهج الشيعة فى فضائل خاتم الشريعة

للسيد جلال الدين عبد الله بن شرف شاه الحسينى، المتوفى نيف و ثمانمائة، و قد أوقف بعض كتبه المتروكة بعده للخزانة (الرضوية) فى سنة ٨١٠ فيكون قرب وفاته، و هو شيخ رواية ابن فهد الذى توفى سنة ٨۴٠. و يروى عن نصير الدين الكاشانى الذى توفى سنة ٧۵۵. و كتب هذا الكتاب باسم السلطان أويس الشيعى الذى توفى سنة ٧٧۵ بالجملة المؤلف هو السيد جلال الدين الحسينى المتأخر عن الشهيد وفاتا، كما فى الأمل و الرياض و ليس الكتاب للسيد ركن الدين أبى محمد الحسن بن محمد بن شرف شاه العلوى من أخص تلاميذ المحقق الطوسى و نظيره فى التحقيق فى جميع الفنون و شارح الكافية ثلاثا. ترجمه السيوطى فى البغية و أورد ما ذكره ابن رافع فى ذيل تاريخ بغداد و قال إنه توفى سنة خمسة عشر أو ثمانية عشر و سبعمائة ٧١٨ قال فى الرياض إنه كتبه باسم السلطان أويس بهادر خان و ذكر فيه حكاية الناصبى الذى التمس من أحد الحاج أن يبلغ عنه إلى قبر النبى (ص) جسارة ثم قتل الرجل فى بيته بلا قاتل. و النسخة موجود فى الخزانة (الرضوية) و غيرها و هى من الكتب التى ينقل عنها فى البحار كثيرا و يعتمد عليه كما يقال، لكن ما رأيت اسمه فى الفصل الأول المذكور فيه مآخذه. أوله: [الحمد لله الذى عجزت عن إدراک صفاته حدائق الأنظار ...].

٨۶٠۴: منهج الشيعة و تقويم الشريعة

للسيد جمال الدين الواعظ اليزدى، صاحب أخبار الأوائل المذكور فى (۱: ۳۲۲) ذكره فى فهرست كتبه و طبع فى محرم سنة ۱۳۱۳ و عليه تقريظ عمه السيد حسن اليزدى الحائرى، و تقريظا لشيخ الرئيس على بن مهدى الحائرى الخراسانى، و توفى بعد الطبع بقليل و مر له حديقة الفضلاء ۶: ۳۸۸.

۸۶۰۵: منهج الصادقين فى تفسير القرآن المبين و إلزام المخالفين

فارسى كبير فى ثلاث مجلدات كبار. للمولى المفسر فتح الله بن شكر الله الكاشانى

ص: ۱۹۴

المتوفى سنة سبع و تسعين و تسعمائة ۹۹۷، كما فى كشف الحجب- أو سنة ثمان و ثمانين و تسعمائة- كما فى غيره- و الأصح الأخير. أوله: [حمدى كه چون كلمات ربانى بى‌غايتست شايسته لطيفى است كه ...]. و هو مطبوع و ذكر فى خطبته أنه أورد كثيرا من أخبار العامة إلزاما لهم و اختصره و سماه خلاصة المنهج كما مر و فرغ من بعض أجزائه- يعنى سورة الأنفال- سنة أربع و ثمانين و تسعمائة ۹۸۴ و النسخة بهذا التاريخ فى خزانة (شيخنا الشيرازى) بسامراء، و رأيت بخطه الاستبصار فرغ منه ثامن شعبان سنة ۹۷۳، إمضائه: [ابن شكر الله فتح الله الشريف].

۸۶۰۶: منهج الصالحين

للفاضل المتخلص ب آگه صاحب كفاية المهمات (ذ ۱۸: ۱۰۲) أحال فيها معرفة حقيقة النية إلى كتابه هذا.

۸۶۰۷: منهج الطاعات فى واجبات الصلاة

للسيد محمد تقى النصيرآبادى المجاز من والده و من عمه و من صاحب الجواهر كما مر فى (۱: ۱۸۴ و ۲۳۹ و ۱۶۹) و تاريخ الجميع فى سنة نيف و ستين و مائتين و ألف. أوله: [الحمد لله الذى جعل الصلاة أفضل الطاعات و وسيلة النجاة ...]. و مر له رسالة فى إمامة الفاسق عند نفسه العادل عند مأمومه فى (۱۱: ۱۱۲).

۸۶۰۸: منهج العابد

رسالة فتوائية خرج منه من الطهارة إلى آخر كتاب الصيام، للسيد على بن رضا بحر العلوم، صاحب البرهان النجفى المتوفى بها ۱۲۹۸ نسخه ناقصة عند حفيده السيد جعفر بن السيد باقر بن السيد المصنف فى النجف، لالتماس بعض من سأله، و النسخة التامة إلى آخر الصيام عند (الشيخ هادى كشف الغطاء).

۸۶۰۹: منهج الفاضلين فى معرفة الأئمة الكاملين

فارسی مبسوط فی الإمامة، للشیخ محمد بن إسحاق بن محمد الحموی المدعو بفاضل الدین الأبهری، و فی أوله فهرس مبسوط. و لما کان لقبه فاضل الدین، و الباب الثانی من الکتاب فی أدلة الإمامة، مرتبا علی خمس مناهج، سماه منهج الفاضلین و رتبه علی مقدمه

ص: ۱۹۵

و خمسة أبواب و خاتمة، أثبت فیها حقیة الإمامیة و أقام البراهین العقلیة و النقلیة علی إمامة علی بن أبی طالب و سائر الأئمة (ع) و بطلان من عداهم مع ذکر بعض المطاعن و تعیین بعض المناقب الموضوعة، فرغ منه سنة سبع و ثلاثین و تسعمائة (۹۳۷) کما یظهر من مادة تاریخه، قوله:

]

سال تألیف این کتاب کریم منهج مذهب امامی شد

] کتبه باسم الشاه طهماسب الصفوی الذی جلس علی سریر الملک من سنة ۹۳۰ إلی سنة ۹۸۴، أربع و خمسین عاما، و فی أوله قصیدة فارسیة فی مدحه و تخلصه [فاضل]. أوله: [الحمد لله ذی اللطف و الإحسان و الفضل و الامتنان و العظمة و السلطان ...] و النسخة عند الحاج شیخ علی أکبر النهاوندی بمشهد خراسان و عند ذاکر حسن اللکهنوی بکربلاء و عند السید (شهاب الدین بقم) و عند السید محمد رضا بن السید کاظم الطبسی الحائری.

۸۶۱۰: منهج الفصاحة فی شرح نهج البلاغة

فارسی، للمولی کمال الدین الحسین بن خواجه شرف الدین عبد الحق الأردبیلی الإلهی، کتبه باسم الشاه إسماعیل الصفوی، و هو أول من کتب العلوم و المعارف بالفارسیة فی العصر الصفوی کما فی الریاض و توفی، کما فی کشف الظنون سنة ۹۵۰ یوجد منه نسخه عند سیدنا (الصدر) لکن فی مواضع من الکتاب بیاضات و کان الأصل ناقصا أوله: [بهترین خطبه‌ها که سخنوران معارف و ما ینطق عن الهوی در معرکه نهج البلاغة و منهج الفصاحة اعلام حقائق انجام آن بر افراشته‌اند حمد و ثنای علیمی- ما أعلی شأنه] و حکی فی دانشمندان آذربایجان أنه یوجد منه نسخه فی مکتبة أسعد پاشا فی إسلامبول و أن تألیفه سنة ۹۰۵، و الظاهر أن ما ذکره فی ص ۸ من التاریخ غلط و نسخه منها عند السید نصر الله (التقوی) بطهران

ص: ۱۹۶

۸۶۱۱: منهج الفقراء

لبعض عرفاء القرن التاسع، و هو فی آداب السلوک بقلم سلس و فیها ذکر خواجه پارسا صاحب محبوبیة المذکور فی (۲۰: ۱۴۲) و قاسم أنوار المذکور فی (۹: ۸۶۱) أوله: [الحمد لله حمدا کثیرا حمد و سپاس و ستایش آن خداوندی راست که إنسان خاکی از کدورت طبیعت] و نسخه غیر مؤرخة منها فی (الرضویة ۲۸۱ أخلاق ۶۴۵۱) کتبت بقلم النسخ فی ۱۱ ورقة

۸۶۱۲: منهج الفلاح

للمولی محمد حسین النوری کتبه بأصفهان، و فرغ منه فی الثلاثاء ثامن ذی الحجة سنة ۱۱۳۳، و النسخة بخط المؤلف ناقص من أوائله بعض الفتن بعد وفاه النبی ثم أورد کثیرا من المطاعن و فی أواسطه آیات و أخبار فی أحوال الآخرة و القیامة و ما یتعلق بأحوال الروح و فی آخره بعض الأخلاقیات و النسخة عند (سلطان المتکلمین) بطهران و المظنون أن مصنفه هو المولی محمد حسین بن یحیی النوری تلمیذ المجلسی الثانی و صاحب کتاب ملخص الربع الأخیر من صلاة البحار (ذ ۲۲: ۲۰۶)

[بیان]

المنهج فی المنهج فی الإمامة و المنهج فی الحکمة و غیرهما مر قریبا فی (۲۳: ۱۸۲)

۸۶۱۳: المنهج القوی لطلاب المثنوی من نظم المولوی

شرح عربی لجمیع دفاتره الستة، طبع بمصر سنة ۱۲۸۹، فی ست مجلدات شرحه یوسف بن أحمد المولوی من سنة ۱۲۲۲ إلی سنة ۱۲۳۰ راجعه

۸۶۱۴: المنهج القویم فی تسلیم التقدیم

یعنی تقدیم أمیر المؤمنین (ع) منظومة فی الإمامة و إثبات إمامة أمیر المؤمنین (ع) لابن داود الحلی، صاحب کتاب الرجال المشهور به، المذکور فی (۶: ۸۷ و ۱۰: ۸۴) رأیته عند الحاج شیخ عباس القمی بالمشهد الرضوی أوله:

]

الحمد لله الذی هدانی لمنهج التحقیق فی الإیمان

و آخره:

]

] ثم رأيت المجموعة التى بخط الشيخ شمس الدين محمد الجبعى كتب فيها المنهج القويم بخطه فى صفر سنة ٨٥٧ ثم قابله ولده الشيخ عبد الصمد بن شمس الدين محمد مع نسخه أخرى كانت بخط والده أيضا فى سنة ٩١٧، و مر للناظم الكافى فى الفقه و القضية فى المنطق و القضايا و قرة عين الخليل فى (١٧: ٢٤٨ و ١٥٥ ٧٣) و ترجمناه فى مصفى المقال ١٢٦

٨٦١٥: المنهج القويم فى تفضيل الصراط المستقيم على (ع) على سائر الأنبياء و المرسلين سوى نبينا ذى الفضل العميم

للشيخ مهذب الدين أحمد، من أفاضل تلاميذ الحر العاملى و صاحب فائق المقال فى الحديث و الرجال الذى فرغ منه سنة خمس و ثمانين و ألف ١٠٨٥، حكاه نجوم السماء عن تذكره العلماء و رأيته عند الشيخ محمد على الحائرى نزيل سنقر أوله: [الحمد لله الذى أنعم علينا بالوجود بعد العدم و فضلنا على كثير ممن خلق من الأمم] و ذكر فى أوله أنى رأيت فى هذا الباب كتاب منهاج الحق و اليقين فى تفضيل على أمير المؤمنين على سائر الأنبياء و المرسلين للسيد ولى بن نعمة الله الحسينى الرضوى الحائرى، لكنه ترك كثيرا من أحاديث الباب فذكرت أنا جملة منها فى هذا الكتاب، و النسخة بخط الشيخ ناصر بن الحسن بن محمد، فرغ من الكتابة فى سنة ١١٢١، و مر للمؤلف رسالة فى القيافة فى (١٧: ٢٢٢) و أخلاق مهذب الدين ١: ٣٨٠ و آداب المناظرة ١: ٣٠ و الاعتقادية ٢: ٢٢٧ و رسم الخط ١١: ٢٣١ و ترجمناه فى مصفى المقال: ٥٠

٨٦١٦: منهج الكرامة

ينقل عنه السيد محمد بن أمير الحاج فى شرح الشافية الذى ألفه سنة ١١٨٣

٨٦١٧: منهج المتقين

موجود فى الخزانة (الرضوية)

ص: ١٩٨

٨٦١٨: منهج المعاد

رسالة عملية، للسيد على الحائرى اللاهورى مطبوع بالأردوية، و يأتى له المؤيد

٨٦١٩: منهج المعرفة و الهداية

شرح فارسی ل نهج البلاغة للسید صدر الدین الدزفولی، المعاصر للسید صدر الدین الأصفهانی أوله: [الحمد لله الذی هدانا إلی معرفته بأفصح کلام البلغاء] ذکر فی أوله أنه اعتمد فی شرحه هذا علی ما ذکره المولی فتح الله الکاشانی فی شرحه الفارسی، فینقل عین عباراته، و یذکر ما یختص بنفسه بعنوان: [حقیر می‌گوید- أو- قاصر می‌گوید] لیکون تمیزا بین الکلامین، و هو فی مجلد کبیر عند الشیخ مهدی شرف الدین بتستر و مر للسید قاصم الجبارین و قوت القلوب فی (۱۷: ۴ و ۲۰۴)

۸۶۲۰: منهج المقال فی تحقیق أحوال الرجال

للمیرزا محمد الأسترآبادی، أشرنا إلیه فی (۶: ۲۲۵) و ذکرنا حواشیه، و هو فی ثلاث مجلدات مطبوع بإیران فی مجلد کبیر أوله: [الحمد لله المتعالی فی عز جلاله عن الأشباه و النظائر] فرغ من جزئه الأول سنة ۹۸۴، و من الثانی فی شوال سنة خمس و ثمانین و تسعمائة (۹۸۵) و توفی- کما فی السلافة سنة ست و عشرین و ألف (۱۰۲۶) و صورة خطه فی آخر الکتاب- یعنی الجزء الثالث: [فرغ مؤلفه الراجی عفو ربه الهادی محمد بن علی الأسترآبادی فی سلخ صفر فی مشهد مولانا أمیر المؤمنین سنة ست و ثمانین و تسعمائة ۹۸۶] کما نقل عن خطه فیظهر منه أنه کتبه قبل مجاورته لبیت الله، و نسخه بخط الفاضل حسین بن قاسم علی المازندرانی فرغ من نسخها ۲۴ محرم سنة ۱۰۷۰، فی خزانة (الصدر)، و أخری بخط علم الهدی ابن صفی بن میر شیخ بن قاضی نور فی سنة ۱۰۷۶، عند السید أبی تراب الخوانساری و أخری بتاریخ سنة ۱۰۷۶ أیضا، عند الحاج شیخ عباس القمی، و أخری عند الحاج شیخ علی القمی، فی آخره رسالة المؤلف فی أحوال زید الشهید بخط تلمیذه

الشیخ أبی الحسن بن عبد الله فرغ منها سنة ۱۰۵۱، و الأخیر فی غایة الجودة مع حواشی کثیره و إلحاقات فی آخره و المجلدات الثلاث منه کلها بخط تلمیذ المصنف الشیخ محمد بن الحسن المعروف بالشیخ محمد البسط و المذکور فی (۱: ۲۳۳) فرغ من کتابة المجلد الثانی و قرأه علی المصنف بمکة فی سنة ۱۰۱۶، و المجلدات الثلاث بالخط المذکور موجود فی مکتبة (مجد الدین)

۸۶۲۱: منهج المهمات

لمحمد إبراهیم الشهیر ببهرام بن بهرام خلج الخرقانی، من علماء القرن الثالث عشر، و ألف قبلها أصول دین و عبادات فی عدة أبواب بالتماس عبد الله خان خلج، و جاء فی الأخیر ذکر المیرزا القمی المتوفی ۱۲۳۱ توجد نسختان من أصول دین فی (ری، عبد العظیم ۵/ ۲۰۵ و ۲/ ۲۱۵) ضمن المجموعتین المؤرختین (۱۲۴۷ و ۱۲۶۵) و الأخیرة کتبت بقلم النستعلیق

۸۶۲۲: منهج الناسکین

ینقل عنه سلطان محمد بن تاج الدین حسن بعض المعجزات فی کتابه تحفه المجالس

۸۶۲۳: منهج النجاة

رسالة عملية فارسية من فتاوى السيد المجدد الحاج ميرزا محمد حسن الحسينى الشيرازى، المتوفى سنة ١٣١٢، جمعها الشيخ على الأصفهانى النجفى المدفن بعنوان السؤال و الجواب مقتصرا على الجوابات التى وجدها بخطه غالبا أو فى رسالة عليها خطه بصحتها. أوله: [الحمد لله الذى جعل التقليد وسيلة النجاة العباد ...]. و النسخة فى خزانة (سيدنا الشيرازى) بسامراء، و قد فرغ منه فى ٢٣ من ربيع الثانى سنة ١٣٠۴.

٨۶٢۴: منهج النجاة

فى الأدعية، للسيد غلام حيدر خان الهندى، طبع بالهند، و له المواعظ الجعفرية المطبوع أيضا.

٨۶٢۵: منهج النجاة

أو شرح حديث طلب العلم للفيض الكاشانى، محسن بن مرتضى (١٠٠٧- ١٠٩١). فارسى و عربى، فى مقدمه و مقصدين، و كل مقصد فى خمسة أبواب، و كل باب فى عدة هدايات، فيه العقائد و الأعمال المتوقفة

ص: ٢٠٠

عليها النجاة. قال فيه: [بينت فيه العلم الذى يتوقف عليه النجاة فى الآخرة و طلبه فريضة على كل مسلم و مسلمة و أشرت إلى بعض ما يوجب الفوز بالدرجات الفاخرة كتبته بالتماس بعض الإخوان]. أوله: [الحمد لله الذى هدانا للدين القويم و النهج المستقيم] و هو فى ألفى بيت، فرغ منه سنة ١٠۴٢ (اثنين و أربعين و ألف).

طبع بإيران مع كتابه علم اليقين و أخرى عين اليقين و مع تحف العقول و هذا سنة ١٣٠٣.

٨۶٢۶: منهج الهداية

لرضا قلى، المتخلص بهدايت (٩: ١٢٩٢) منظوم فارسى فى خمسة آلاف (۵٠٠٠) بيت. فى وقايع الإمام الحسين (ع) و مراثيه.

و بعد نظمه ألف كتابه الموسوم ب مظاهر الأنوار فى مدح الأئمة الأطهار و أحوالهم، مذكور فى آخر رياض العارفين له أيضا و المذكور فى (١١: ٣٢٩) و أورد جملة منه فى آخر كتابه مجمع الفصحاء ٢٠: ٣٨ الذى ألفه حدود سنة ١٢٨۴، و طبع بعد وفاته سنة ١٢٩۵ (٢٠: ٣٨).

منهج اليقين

للسيد أحمد التسترى، المتوفى فى ذى القعدة سنة ١٣۶۴ و المدفون بمقبرة ابن بابويه، طبع فى النجف سنة ١٢۴٠، و مر فى (١: ۴۵۵) بعنوان أرجوزة فى أصول الدين.

منهج اليقين

للعلامة الحلی و علیه تعلیقات للسید أبی الحسن الکشمیری اللکهنوی المتوفی بالحائر سنة ۱۳۱۳، ذکره فی آخر إسراء الرغاب و الصحیح مناهج الیقین کما مر.

۸۶۲۷: منهج الیقین

للسید علاء الدین محمد بن أمیر شاه أبو تراب محمد علی الحسینی گلستانه الأصفهانی، المتوفی ۲۷ شوال عشرة و مائة و ألف (۱۱۱۰) فرغ منه فی ۲۵ شوال ۱۰۸۱. و شرح وصیة الإمام أبی عبد الله جعفر الصادق إلی الشیعة مستخرجة من روضة الکافی. طبع فی بمبئی ۱۳۰۳ و بعدها. أوله: [روائح روح‌افزای حمدی که مشام مقدسان ملاء أعلی را سرگرم عطسه تسبیح ...]. نسخه

ص: ۲۰۱

شایعة منها فی طهران (دانشگاه ۵۹۶) بخط محمد رضا بن محمد هاشم، فرغ منه ۱۲ صفر ۱۰۸۳ فی ۲۰۳ ورقة، و (الرضویة ۹۸۹۵) بخط محمد شفیع اللواسانی کتابتها من القرن الثانی عشر.

[منهل]

۸۶۲۸: المنهل الصافی

تعلیقات علی مقدمات تفسیر الصافی للسید محمود بن شیخ الإسلام الحاج میرزا علی أصغر الطباطبائی. ذکر فی فهرس کتبه و مر له کاشفة الکشاف ۱۷: ۲۴۳.

۸۶۲۹: منهل العطشان فی رسم أحرف القرآن

للمولی طاهر الأصفهانی کما فی حاشیة رسالته المختصرة فی التجوید علی ما ذکرنا فی (۳: ۳۶۸).

۸۶۳۰: منهل الغمام فی شرح شرایع الإسلام

للشیخ عباس بن الشیخ حسن بن الشیخ جعفر کاشف الغطاء، المتوفی بالنجف ۱۸ رجب سنة ۱۳۲۳. ذکره ولده الشیخ مرتضی فی فوز العباد (۳۷۰: ۱۶).

أقول: یوجد منه مجلد کبیر من أول تعریف البیع و شروطه و المعاطاة و قاعدة ما لا یضمن بصحیحه و بیع الفضول و بیع الصبی و بیع المکروه و مسألة الولایة و الخیارات و أحکام الخیار و ما یدخل فی البیع و معرفة الشرط و النقد و النسیئة، فرغ منه سنة ۱۳۱۹، و کتابته سنة ۱۳۲۰، مر للمؤلف أرجوزة فی الحج فی (۱:

۴۷۰) و ترجمناه فی مصفی المقال القائمة (۲۱۴).

[منية]

۸۶۳۱: منية الألمعى و بغية المدعى

يشتمل على علوم كثيره، للقاضى أبى الحسين أحمد بن على الغسانى، الشهيد سنة ۵۶۲. و ترجمه فى معجم الأدباء (۱: ۴۱۶) و مر حاله فى الجيم (۵: ۱۵۳) جنان الجنان.

منية الألباب

كما فى أول مجلد من المتاجر له، و فى نسخه أخرى من المتاجر أيضا بدل المنية المواهب القدسية فيظهر أن هذه تصرفات الكتاب و اسم الكتاب هو الأنوار الغروية فى شرح اللمعة الدمشقية كما مر فى (۲:

۴۳۵).

ص: ۲۰۲

منية الحريص على فهم شرح التلخيص

أو ملخص التلخيص و قد مر بعنوان منبه الحريص ۲۲: ۳۶۱ أنه شرح ملخص التلخيص الموسوم ب التمحيص و كلاهما للفاضل الهندى المولى بهاء الدين محمد بن تاج الدين الحسن بن محمد الأصفهانى المتوفى سنة خمس و ثلاثين و مائة و ألف ۱۱۳۵.

۸۶۳۲: منية الحكيم

للسيد كمال الدين المرعشى، مؤلف زاد القراء فى سنة ۷۶۵، فى بلدة سارى من طبرستان.

۸۶۳۳: منية الداعى و غنية الواعى الراعى، خ ل

للشيخ على بن محمد بن على بن أبى الحسن على بن عبد الصمد بن محمد التميمى النيسابورى، من أسباط الشيخ أبى الحسن على بن عبد الصمد المذكور، الذى قرأ على السيد أبى البركات على بن الحسين الخوزى فى سنة ۴۱۴. ذكره السيد رضى الدين بن طاوس فى أمان الأخطار و ينقل عنه و كذا الشيخ الكفعمى فى كتبه. و نسبه إليه الشيخ الحر فى إثبات الهداة و ينقل عنه فى الرياض بعض أسانيده منها رواية عن جده- على بن أبى الحسن على- قراءة عليه فى سنة ۵۲۹، و روايته عن عم أبيه الشيخ محمد بن أبى الحسن على- و هو أخو جده- على بن أبى الحسن- و هذان الإخوان- محمد و على- ابنا الفقيه أبى الحسن على بن عبد الصمد يروى عنهما جمع من المشايخ منهم محمد بن على بن شهرآشوب المتوفى سنة ۵۸۸ و الإمام قطب الدين سعيد بن هبة الله الراوندى المتوفى سنة ۵۷۳ و السيد أبو الرضا فضل الله بن على الراوندى، فظهر أن المؤلف معاصر لهؤلاء.

۸۶۳۴: منية الراغب فى شرح بغية الطالب

لأكبر ولد المصنف، الشيخ موسى بن الشيخ جعفر الجناجى النجفى، المتوفى سنة ثلاث و أربعين و مائتين و ألف (۱۲۴۳) شرحا مزجيا، خرج منه إلى آخر صلاة الجماعة فى مجلدين، ينتهى مجلده الأول- الموجود فى مكتبة (سيدنا الشيرازى) بسامراء- إلى آخر القنوت، و تاريخ فراغه منه يوم العاشوراء سنة أربع و ثلاثين و مائتين و ألف ۱۲۳۴، و يبتدأ المجلد

ص: ۲۰۳

الثانى بأحكام الخلل. أول المجلد الأول: [الحمد لله ذى الجلال و الإكرام و الفضل و المن و الطول و الإنعام ...]. و عند الشيخ (هادى كاشف الغطاء) كلا المجلدين و الأول فى كتب (السيد محمد باقر الحجة) و حيث إنه أفتى بوجوب البقاء على تقليد والده فمن قلده يرجع إلى المتن و من لم يقلده يرجع إلى الشرح. و أول المجلد الثانى فى الخلل إلى آخره: [الحمد لله الذى فرض على الأنام معرفة الأحكام ...]

كما فى نسخه الشيخ عبد الحسين الحلى النجفى، و نسخه بخط السيد محمد بن إسماعيل الرضوى الأصفهانى، فرغ من كتابتها سنة ۱۲۴۲، و هو عند الشيخ أبى القاسم بن الشيخ عبد الله بن المولى أبى طالب الخوئى الحائرى المعاصر المولود حدود سنة ۱۳۰۲ و نسخه عند الشيخ محمد (السماوى).

۸۶۳۵: منية الراغب و بغية الطالب

فى الأدعية و الأوراد و الأذكار و الأحراز و الأعمال و الصلوات المستحبة من غير ترتيب على الفصول أو الأبواب، للشيخ حسين بن الشيخ على مؤلف أنوار البدرين المذكور فى (۲: ۴۲۰) القطيفى نزيل قديح. أوله: [الحمد لله اللطيف الجواد الرءوف بالعباد ...]. فرغ منه (۸ ع ۱/ ۱۳۶۴) رأيت النسخة عنده* المؤلف* بخطه و نسخه أخرى بخط الكاتب فى (۱۱۳ ص) كتابتها (۱۰ ج ۱/ ۱۳۶۸) و رتبه على فصول.

۸۶۳۶: منية الراغبين

فى فقه الطهارة و الصلاة، للشيخ عبد الله بن الشيخ عباس السترى البحرانى، تلميذ الشيخ حسين العصفورى، و المتوفى حدود السبعين بعد المائتين و الألف (۱۲۷۰) عن قرب ثمانين سنة. قال فى أنوار البدرين إن له مختصره أيضا الموسوم ب الجوهرة العزيزة و مرت فى (۵:

۲۹۳) و منية الراغبين موجود عند السيد مهدى الأصفهانى الكاظمى. أوله:

[الحمد لله الذى جعل الصلاة من أفضل العبادات و لذا نوه بشأنها فى محكم الآيات ...]

و ينتهى إلى الصلوات المندوبة، و على النسخة تملك الشيخ نعمة الطريحى ينقل فيه

عن أستاذه الشيخ حسين العصفورى و عن كتاب عمه الشيخ يوسف البحرانى، و هو مرتب على مطالب و فصول و خاتمة.

۸۶۳۷: منية الراغبين فى عقائد المصريين

للسيد هادى الإشكورى المعاصر، رأيت كراريسه بخطه فى المسودة. و ترجمنا المؤلف فى مصفى المقال القائمة ۴۸۷.

۸۶۳۸: منية الرجال فى شرح نخبة المقال

أصل النخبة للسيد حسين البروجردى (ذ ۳: ۱۵۹ و ۱۲: ۱۳۴ و مصفى المقال- القائمة ۱۴۷). و هذا تعليقات عليه. للسيد شهاب الدين النجفى، طبع جزئه الأول بعد فراغه سنة ۱۳۷۸ فى ذيل أصله، و ذكر فى مقدمته (ص: و) أن من تلاميذ الماتن و الراوين عنه العلامة المحلاتى فتدبر فإن المحلاتى ولد سنة ۱۲۶۹ و الماتن توفى سنة ۱۲۷۶ أو سنة ۱۲۷۷ فالمحلاتى يوم وفاه الماتن كان عمره سبع سنين أو ثمانية.

۸۶۳۹: منية الطالب

للشيخ محمد بن المحدث الشيخ يوسف، صاحب الحدائق المذكور فى (۶: ۲۸۹) ذكره فى فارس نامه (ص ۲۳۵) و قال إنه كان مرجع الأمور فى فسا إلى أن توفى بها فى نيف و تسعين و مائة و ألف و فرغ من تأليفه سنة ۱۱۵۷.

۸۶۴۰: منية الطالب فى إيمان أبى طالب

للسيد حسين اليزدى الحائرى الواعظ، فارسى مطبوع. و مر فى (۲: ۵۱۰- ۵۱۳) كتبا كثيره فى الباب.

۸۶۴۱: منية الطالب فى حكم حلق اللحية و الشارب

للسيد جعفر بحر العلوم، فرغ منه سنة ۱۳۴۴ كما ذكره لى- و هو اليوم شيخ هذا البيت- ثم إنه غير اسمه حين الطبع و سماه تحفه الطالب و طبعه سنة ۱۳۴۷، رتبه على مقدمه و أبواب و خاتمة، و ترجمنا المؤلف فى مصفى المقال القائمة ۱۰۹ و (ذ ۳: ۴۴۸).

۸۶۴۲: منية الطالب فى حياة أبى طالب

للسيد حسن بن على بن الحسن

القبانچی الحسینی النجفی المولود سنة ۱۳۲۸، ألفه سنة ۱۳۵۸ رأیته بخطه فی ۸۲ ص.

۸۶۴۳: منیة الطالب فی شرح المکاسب

للشیخ موسی بن محمد النجفی، من تقریر أستاذه الشیخ الحجة میرزا محمد حسین النائنی، أبرز للطبع سنة ۱۳۵۷ و أشرنا إلیه فی (۶: ۲۲۱) بعنوان الحاشیة علی المکاسب.

۸۶۴۴: منیة الطالب فی نیل المطالب

فی علم الصنعة، مرموزا بأقلام غیر مشهورة، للشیخ أحمد بن الحاج عبد الله بن سنان القطیفی، المولود سنة ۱۳۱۳، کما ذکر. أوله: [الحمد لله مبدئ الکائنات و داحی الأرضین و السماوات و مودع الخواص فی العقاقیر و المعدنیات و جاعل البعض فاعلا و البعض منفعلا ...]. و الذی یقرأ منه هو الخطبة و بعض جملات فی أواسطه و البقیة لا یقرئها غیر العالم بالرموز.

۸۶۴۵: منیة الطالبین فی الإرشاد إلی طریقة الأئمة الهادین

لبعض علمائنا ذکر فیه بعض موارد اختلاف الأصولیین و الأخباریین، کمسألة الإرادة و إنها قدیمة أو حادثة، و مسألة زیادة القراءة و نقصانها و مسألة حجیة الکتاب و حجیة الإجماع و غیرها، و قد رتبه علی مقدمه و خمسة مناهج و خاتمة. أوله: [الحمد لله المبلج عن لیل الشبه بصبح الیقین و رافع لسان الحق ...].

۸۶۴۶: منیة الطالبین و هدایة المسترشدین فی بعض مسائل الدین

رسالة عملیة، لبعض المتأخرین، کتبه لالتماس بعض الإخوان المؤمنین. أوله:

[الحمد لله الذی هدانا لدین الإسلام و عرفنا الحلال و الحرام ...]. مرتب علی مقصدین أولهما الطهارة و الثانی الصلاة، و کل منهما ذات فصول، رأیته فی کتب السید محمد الیزدی علیه تملک السید محمد بحر العلوم، و الظاهر من خطه و کتابته أنه أقدم من مائة سنة.

۸۶۴۷ منیة العابد

للشیخ أمین الإسلام المفسر الطبرسی، ذکر فی

ص: ۲۰۶

بعض الفهارس و ذکر بعض المطلعین أنه رآه فی بعض مکتبات طهران.

۸۶۴۸: منیة العالمین و بغیة الراغبین

للسيد عبد الرزاق الحلو، صاحب جامع الأحكام المذكور فى (۵: ۳۲) و هو فقه فتوائى فى العبادات إلى آخر الخمس. ألفه بالتماس بعض الإخوان، و فرغ منه (۲۳ ع ۱/ ۱۳۲۶) رأيته بخطه فى مجلد ضخم. و ترجمنا المؤلف فى النقباء ۱۱۱۱.

۸۶۴۹: منية الفحول فى نقض الأصول

هو لقب للرسالة الفارسية التى تسمى ب أنوار الرشاد فى رد الاجتهاد. أوله: [الحمد لله الذى أنار الحق بنور الإيقان ...]. هو جواب عن رسالة فارسية كتبها بعض المجتهدين فى سنة ۱۲۵۵ فى رد بعض شبه الأخباريين، يذكر عبارة تلك الرسالة بعنوان [قال] و عبارة جوابه بعنوان [أقول] و النسخة منضمة إلى رسالة ميرزا محمد الأخبارى الهندى تلميذ السيد حسين بن السيد دلدار على التى كتبها فى الفروق الخمسة بين الأصوليين و الأخباريين فى سنة ۱۲۸۵.

۸۶۵۰: منية الفضلاء فى تواريخ الخلفاء و الوزراء

يشبه ما مر فى (۱۶: ۱۲۵) بعنوان الفخرى فى الآداب السلطانية لكن بينه و بين الفخرى فوارق من بعض الجهات، فيحتمل أنه ألف بعد الفخرى المطبوع، الذى فى أوله اسم فخر الدين صاحب الموصل فغير بالزيادة و النقص و سمى باسم المنية و أهدى إلى دار الكتب لجلال الدين زنگى. و مرت ترجمته الفارسية الموسومة ب (تجارب السلف) فى (۳: ۳۴۸). و طبع فى ۱۳۵۳ بتصحيح إقبال الآشتيانى، لكن التجارب أقرب إلى المنية منه إلى الفخرى و لذلک ترجم الفخرى بالفارسية من جديد بقلم محمد وحيد گلپايگانى و طبع ۱۳۹۱ و كتبه عنهما مهدوى دامغانى فى مجلة كلية الآداب بخراسان العدد ۱۴ من دون إشارة إلى المنية هذا.

۸۶۵۱: منية الفؤاد

للمولى محمد مؤمن الجزائرى، و هو نظير كتابه قرة العين المذكور فى (۱۷: ۷۴) فى الاشتمال على تفسير بعض آيات مشكلة و شرح أحاديث غريبة و حل أبيات و عبارات و ذكر مغالطات و ألغاز و معميات منثورة

ص: ۲۰۷

و منظومة نقله فى نجوم السماء عن فهرست كتبه المذكورة فى كتابه طيف الخيال و ترجمناه فى مصفى المقال ۴۶۶.

۸۶۵۲: منية اللبيب

أرجوزة فى أصول الفقه، طبع ما وجد منه فى ديوان ناظمه، الميرزا أبى الحسن شيخ الرئيس، المولود (۱۲۶۶ أو ۱۲۶۴) المذكور فى (۹: ۲۷۴) و مر له كتاب الأبرار فى (۱۷: ۲۶۱).

۸۶۵۳: منية اللبيب فى شرح التهذيب

فی الأصول، للسید المرتضی ضیاء الدین عبد الله بن مجد الدین أبی الفوارس محمد بن علی ابن الأعرج الحسینی الحلی، و هو أصغر من أخیه السید أبی عبد الله عبد المطلب الذی له أیضا شرح التهذیب و قد ألف الشهید الأول کتابا سماه جامع البین من فوائد الشرحین و هو فی الجمع بین شرحی الأخوین کما مر فی (۵: ۴۳) و کتب الشهید تاریخ ولادة و وفاه عبد المطلب فی مجموعته بخطه و قال: إنه ولد سنة إحدی و ثمانین و ستمائة (۶۸۱) و توفی سنة أربع و خمسین و سبعمائة، و الشرحان کلاهما موجودان فی الخزانة (الرضویة) و هما مختلفان عبارة و مطلبا و تاریخا، فإن السید عمید الدین عبد المطلب کتب شرحه فی حیاة خاله العلامة الحلی، کما یظهر من دعائه و لیس له عنوان خاص یعرف به، و أما شرح ضیاء الدین عبد الله- المعروف ب منیة اللبیب المتداول نسخه، الموجود منه ثمانیة نسخ فی (الرضویة) و قد کتب فی آخره: [فرغ من تسویده العبد الفقیر إلی الله تعالی عبد الله بن محمد بن علی بن محمد بن أحمد بن علی الأعرج الحسینی فی الخامس و العشرین من رجب- أو ظهر الأربعاء خامس عشر شهر رجب سنة أربعین و سبعمائة]. و هو شرح بالقول. أوله: [اللهم إنی أحمدک حمدا لا یقدر حصره و لا یخطره ...]. و نسخه شایعة کثیره منها بالنجف فی مخزن (الخوانساری) و قد طبع أوائله فی حاشیة التهذیب بطهران سنة ثمان و ثلاثمائة و ألف ۱۳۰۸، و طبع مستقلا أیضا بلکهنو فی سنة ۱۳۱۶، و هو فی النسخ الخطیة جزءان: أول الثانی منهما: [المقصد السابع فی الإجماع]. و هذه النسخة فی کتب (الشیخ هادی کاشف الغطاء) بخط السید أحمد بن حبیب الزوینی، تاریخها

ص: ۲۰۸

سنة ۱۲۳۴. و أوله فی بعض النسخ: [الحمد لله رافع درجات العارفین]. و المجلد الأول مع بعض صفحات من المجلد الثانی بخط المؤلف و بقیة المجلد الثانی بخط عبد الله بن حسن بن محمد بن حسن بن النجار، فرغ من الکتابة یوم السبت ۲۳ شهر رمضان سنة ۷۶۶ و هذه النسخة عند السید جلال الدین المحدث بطهران، و نسخه بقلم الشیخ علی بن شجاع الدین العظیم أصلا الحلی مولدا، کتبه لنفسه فی الحلة الفیحاء، و فرغ منه عصر السبت (۱۴ صفر سنة ۱۰۴۸) و هو فی مکتبة مدرسة البروجردی فی النجف.

منیة اللبیب فی مناظرة المنجم و الطبیب

للمولی محمد مؤمن بن قاسم الشیرازی. أوله: [ساقنی طول السیاحة فی طلب العلم إلی ساحة الکمال ...].

أورده بتمامه فی زهر الآداب و أورده الشیخ محمد بن قنبر فی منتخب الزهر و أورده المیرزا أحمد بن الشروانی الیمنی فی نفحة الیمن المطبوع و أحال فیه إلی کتابه طیف الخیال المذکور فی (۱۵: ۱۹۶) و مر فی (۲۱: ۳۱۲) بعنوان مفاخرة الطبیب و المنجم.

۸۶۵۴: منیة المحبین

فی حقیقة الحب و العشق و مراتبه، للسید صدر الدین الدزفولی، المذکور فی (۹: ۸۹۷) قال فی بعض مکاتیبه إنه لم یتم و مر له مصباح الذاکرین و مصباح العارفین و مفتاح النجاة فی (۲۱: ۱۰۶ و ۱۱۴ و ۳۵۴).

۸۶۵۵: منية المحصلين فى حقية طريقة المجتهدين

للسيد عبد الله الشبر، و هو فى اثنى عشر ألف (۱۲۰۰۰) بيت، و يأتى له المواعظ و الرسائل و الخطب.

۸۶۵۶: منية المرتاد فى ذكر نفاة الاجتهاد

كتاب كبير، للميرزا محمد الأخبارى، صاحب معاول العقول المذكور فى (۲۱: ۲۰۷) رد على المجتهدين كما ذكره تلميذه فى الفوائد الشيرازية المؤلف فى سنة (۱۲۴۰- ۱۲۴۱)

ص: ۲۰۹

نسخه منه فى كتب السيد محمد اليزدى بأصفهان كما فى فهرسه لكن بعنوان غنية ...

بالغين المعجمة، و كأنه غلط الكاتب، و نسخه عند المولوى حسن الأخبارى بكربلاء.

أوله: [الحمد لله الذى عمر محافل القدس بالموقنين و زين مجالس الأنس بالمؤمنين ...]

مرتب على مقدمه و خمسة مجامع و لذا لقبه ب مجاميع المقربين و رياض المحدثين و فى خاتمته ترجمه أحوال المصنف، كما ذكره فى فهرسه، لكن النسخة المذكورة ناقصة من آخرها.

۸۶۵۷: منية المرتاد ليوم التناد

مجموعة من الأدعية جمعها بغير ترتيب الشيخ حسين البحرانى، نزيل قديح، و ولده مؤلف أنوار البدرين المذكور فى (۲: ۴۲۰). أوله: [الحمد لله المجيب لمن دعاه القريب ممن ناجاه ...].

و النسخة بخط يده وقفها سنة ۱۳۵۹. و مر له منية الراغب.

۸۶۵۸: منية المريد

فى الفقه للمير محمد حسين الخاتون‌آبادى، المذكور فى (۱: ۱۸۵) ذكر فيه أنه كتبه فى أوان فتنة الأفغان، و النسخة بخط يد المصنف و فى أوله أوراق فى فوائد كثيره- موجودة فى أصفهان عند الحاج سيد أبى القاسم الدهكردى الأصفهانى، و ترجمنا المؤلف فى مصفى المقال: ۱۸۴.

۸۶۵۹: منية المريد فى آداب المفيد و المستفيد

للشهيد الثانى كتبه بعد كتابه منار القاصدين فى أسرار معالم الدين و رتبه على مقدمه و أبواب و خاتمة، و فرغ منه ضحى الخميس العشرين من ربيع الأول سنة أربع و خمسين و تسعمائة (۹۵۴). أوله: [الحمد لله الذى علم الإنسان ما لم يعلم ...]. طبع مكررا منضما إلى روض الجنان و مستقلا فى بمبئى فى سنة ۱۳۰۱، كما طبع أخيرا فى النجف، و نسخه بخط تلميذ المصنف مع إجازة المصنف له بخطه موجودة فى كتب الآخوند المولى محمد حسين القمشه‌إى الكبير، كما مر فى (۱: ۱۹۴) و مر فى (۲۰: ۱۲۴) محاسن الآداب فى نظم منية المريد.

۸۶۶۰: منية المشتاق لتحقيق الاشتقاق

و بيان المشتق و المشتق منه،

ص: ۲۱۰

للشيخ عبد الله بن معتوق بن عبد الحسين بن مرهون البحرانى، صاحب الرسالة الرضاعية المذكورة فى (۱۱: ۱۹۱) و سفينة المساكين المذكور فى (۱۲: ۱۹۷) ترجمه الشيخ فرج فى الأزهار الأرجيه و أورد فيه تمام هذه الرسالة التى ألفها لسؤال الشيخ محمد صالح بن أحمد بن صالح آل طعان المتوفى بالحائر سنة ۱۳۳۳. أوله: [نحمدک يا من اشتق طينتنا من طينة أوليائه المنتجبين ...]. فرغ منه سنة ۱۳۰۱، قال:

و لعله أول تصانيفه و ترجمنا المؤلف فى النقباء: ۱۲۱۶.

۸۶۶۱: منية المشتاق لرحمة الخلاق

فى الأدعية و المناجاة و فوائد أخرى، للشيخ حسين القديحى، صاحب منية المرتاد ليوم التناد ۲۳: ۲۰۹ ألفه سنة ۱۳۶۵. أوله: [الحمد لله رب العالمين ...].

۸۶۶۲: منية الممارسين فى أجوبة سؤالات الشيخ ياسين بن صلاح الدين

المذكور فى (۱: ۲۰۵) و (۲۰: ۳۷۲) للشيخ المحدث عبد الله بن الحاج صالح بن جمعة البحرانى السماهيجى، المذكور فى (۱: ۲۰۴) و هو من أحسن ما كتبه على ما قيل، و ذكر فيه الفروق الأربعين بين الأصوليين و الأخباريين.

و أول الأجوبة، الجواب عن مسألة الصادر الأول. موجود فى خزانة (محمد على الخوانسارى) بالنجف، و عند (سيدنا الصدر) و جميعها تسعون مسألة، و فى خاتمتها شرح الدعاء المذكور فى الكفعمى

عن صاحب الأمر (ع): [/ اللهم ارزقنا توفيق الطاعة و بعد المعصية ...

] ثم إجازة للشيخ ياسين، صاحب المسائل و أورد المسائل بعينها و تمامها فى أول الكتاب و بعد الإجازة ذكر اثنى عشر حديثا للتبرک، ثم ذكر جملة مصنفاته تفصيلا، و نسخه أخرى فى كتب (الطهرانى بكربلاء). أوله: [نسألک اللهم- بعد الحمد و الثناء

عليک و الشکر لأياديک الجميلة الجزيلة التی لا نستوجبها لديک- أن نشرح صدورنا شرحا ينکشف لنا به غوامض الحقائق ...]. و نسخه عند الشيخ حسين القديحی، عليها بعض الحواشی بخط الشيخ أحمد بن صالح آل طعان، مصححة و عبارة المصحح: [قد قوبلت بالنسخة التی کتب عليها لتعذر غيرها و قد جردت فی تصحيحها نفسی و بلغت فی مقابلتها جهدی الا ما زاغ عن البصر و طاش عن

ص: ۲۱۱

النظر حررت ذلک و أنا الفقير إلی ربی الرزاق باقر بن علی بن محمد بن إسحاق اليوم الحادی من شهر ذی القعدة الحرام سنة ۱۲۵۴ ...]. و فرغ مؤلفه عصر الخميس دحو الأرض ۲۵ ذی القعدة سنة ۱۱۲۵، و نسخه (السيد شهاب الدين بقم) بخط محمد خان بن علی قلی خان الأفشار، فرغ من الکتابة سنة ۱۱۸۶، و تاريخ التأليف مثل نسخه القديحی.

۸۶۶۳: منية الناوی فی مختصر المحاسن و المساوی

للسيد هادی البجستانی المعاصر، صاحب طبقات الرواة المذکور فی (۱۵: ۱۴۹) و ترجمناه فی مصفی المقال: ۴۸۸.

۸۶۶۴: المنية و الأمل فی شرح کتاب الملل و النحل

و هو السفر الأول من الأسفار، التی رتب عليها کتاب غايات الأفکار فی شرح البحر الزخار المذکور فی (۱۶: ۴) کما أن الملل هو الفن الأول من الفنون التسعة للبحر الزخار، و کلاهما للشريف أحمد اليمنی أوله: [اللهم إن أجل الثناء يقصر عن وصف جلالک] ذکر فيه تمام فرق الإسلام و أثبت أن الناجی منهم هم الزيدية، و هو شرح مزجی مبسوط لعله يقرب من عشرة آلاف (۱۰۰۰۰) بيت، و ذکر فی أوله تفصيل ما کتبه أولا فی البحر الزخار من فنون الإسلام، ثم شرح کل فن مستقلا و تسميته باسم خاص، و النسخة فی مکتبة (الصدر) مع بعض السفر الخامس الموسوم ب اليواقيت و أخری مع بعض السفر الثانی، الموسوم ب الدرر الفرائد موجودة فی کتب (الطهرانی بکربلاء) و قد کتب فی ظهره اسم: الإمام عز الإسلام محمد بن الحسن بن أمير المؤمنين- يعنی به المنصور بالله القاسم المتوفی هو سنة ۱۰۲۹- و توفی عز الإسلام المذکور فی سنة ۱۰۷۹، و تأليف الکتاب ليس منه قطعا بحسب تواريخ فراغه و قرائن کثيره أخری و لعل تلک النسخة کتبت هدية لخزانة عز الإسلام المذکور، و نسخه أخری عند (هبة الدين الشهرستانی) و مر باب ذکر المعتزلة من المنية فی (۳: ۷)

ص: ۲۱۲

[المنير]

۸۶۶۵: المنير

فی التوبة و العمل الصالح و التقوی و الورع، فی أربعمائة ۴۰۰ ورقة، للشیخ المرزبانی البغدادی الخراسانی، صاحب أخبار أبی تمام المذکور فی (۱: ۳۱۵) و غیرها من التصانیف الکثیرة، ذکره ابن الندیم، و ترجمنا المؤلف فی النوابغ: ۲۹۴ و فی مصفی المقال: ۴۱۹

۸۶۶۶: المنیر

فی الفروع علی مذهب الهادی، جمعه أبو الحسین أحمد ابن موسی الطبری، علامة الشیعة و إمامهم، جمعه علی مذهب الهادی و أولاده و معاصریهم، ذکره فی کشف الظنون ۲: ۵۵۹ أقول: الهادی هو أبو الحسین یحیی بن الحسین بن القاسم بن إبراهیم طباطبا المولود سنة ۲۴۵ و المتوفی سنة ۲۹۸

۸۶۶۷: منیر القلب و مبیر الکرب

للحاج مولی باقر الکجوری، صاحب الشمائل العلویة المذکور فی (۱۴: ۲۱۹) ذکره أخوه فی زبدة المآثر و فی أول الخصائص الفاطمیة أنه فارسی فی ألفی بیت فی معنی الوسواس و دائه و دوائه و دعائه، و ترجمنا المؤلف فی مصفی المقال: ۸۵

۸۶۶۸: منیر القلوب و کاشف الکروب

فی أصول الدین و المذهب و فضائل الأئمة، لمحمد حسن العسکری، کتبه بأمر من الشاه زاده بهمن میرزا القاجار فی سنة ۱۲۴۹ ظاهرا و بعد تألیف منهاج العارفین المذکور فی (۲۳: ۱۶۷) و جعله باسم السلطان فتح علی شاه أوله: [الحمد لله الذی أبدع نظام الوجود و اخترع ماهیات الأشیاء] و نسخه مذهبة منه فی (طهران، الملیة ۱۱۲) کتبها محمد صادق بن محمد سعید العامری بقلم النسخ و النستعلیق و فرغ منها فی یوم الثلاثاء (۱۰ رمضان ۱۲۴۹) فی ۷۵۷ ص

۸۶۶۹: منی الطالب فی إیمان أبی طالب

للشیخ محمد الخزاعی النیسابوری صاحب کتاب الأربعون حدیثا عن الأربعین المذکور فی (۱: ۴۳۲) ذکره الشیخ منتجب الدین و هو جد أبی الفتوح المفسر الراوی للکتاب عن والده عن جده المصنف و مر إیمان أبی طالب متعددا فی (۲: ۵۱۰- ۵۱۳)

ص: ۲۱۳

۸۶۷۰: المنیف فی علم التصریف

للسید محسن الأمین، صاحب الرحیق المختوم فی المنثور و المنظوم المذکور فی (۱۰: ۱۷۳) مطبوع و ترجمنا المؤلف فی مصفی المقال: ۳۸۵

[الموائد]

الموائد فی المطاعم و المشارب

مر بعنوان منظومة فی الأطعمة و الأشربة و منظومة الموائد

۸۶۷۱: الموائد

فارسی فی السیارات السبع و نبطون (نپتون) و أورانوس للسید محمد حسین الشهرستانی موجود فی خزانة کتبه* المؤلف* و ترجمناه فی النقباء: ۶۲۷ و المصفی: ۱۵۶ و یأتی له الموائد فی المتفرقات من الفوائد

۸۶۷۲: الموائد

منظومة ألفیة فی القواعد الکلیة الفقهیة، للمیرزا محمد التنکابنی، صاحب قصص العلماء المذکور فی (۱۷: ۱۰۷) و للموائد فهرس مبسوط عده فی القصص من تصانیفه مستقلا و ترجمنا الناظم فی مصفی المقال: ۴۳۴

۸۶۷۳: موائد الأفهام فی شرح قواعد الأحکام

للسید مرتضی الخسروشاهی، المولود فی النجف ۲۳ شوال سنة ۱۲۹۹، و له إهداء الحقیر مر فی (۲: ۴۸۲) خرج من الموائد شرح الطهارة فی مجلد

۸۶۷۴: موائد الإنعام

للقاضی نور الله، المذکور فی (۹: ۱۲۳۳) ذکر فی فهرس کتبه و مر له إحقاق الحق فی (۱: ۲۹۰)

۸۶۷۵: الموائد الحسینیة من الروضة البهیة

فی الفقه، شرح علیه، فی نحو عشرین مجلدا، للحاج سید حسن بن السید أحمد الحسینی الکاشانی، نزیل مشهد خراسان و المتوفی بها سنة ۱۳۴۲، و النسخة عند تلمیذه السید یحیی بن السید محمد المعروف بهندی

۸۶۷۶: موائد الرحمن فی ترجمه القرآن

إلی الفارسیة، و یقال له تاج التراجم طبع بالهند منسوبا إلی الآقا جمال الدین محمد بن الحسین الخوانساری و مر فی (۴: ۱۲۶) ترجمه القرآن لوالده آقا حسین

ص: ۲۱۴

۸۶۷۷: موائد السالکین و فوائد الحائرین

للسيد جمال الدين اليزدى صاحب أخبار الأوائل المذكور فى (۱: ۳۲۲) و تذكره المصنفين و تذكره المعمرين المذكورتين فى (۴: ۴۹) ذكره فى فهرس كتبه و ترجمناه فى مصفى المقال: ۱۱۴

موائد سماوية

مر فى (۱۹: ۱۰) بعنوان المائدة السماوية

۸۶۷۸: الموائد السماوية

للشيخ على الحزين الأصفهانى المولد، و المذكور فى (۹: ۲۳۵) ذكره فى فهرس كتبه و مر له فتح الأبواب و فتح السبل و الفرق بين اللمس و المس و الفرق بين العلم و المعرفة و فرس نامه و ترجمناه فى مصفى المقال: ۳۱۴

۸۶۷۹: موائد العوائد فى بيان القواعد و الفوائد

من علم أصول الفقه، للمولى محمد جعفر الشريعتمدار الأسترآبادى الطهرانى، مؤلف آب حيات المذكور فى (۱: ۱) و هو كبير فى مجلدين فى سبعة عشر ألف (۱۷۰۰۰) أو أربعين ألف بيت و اختصره بنفسه بذكر ما هو المختار عنده فى المسائل و ذكر دليله فى خزائن العلوم المذكور فى (۷: ۱۵۵) و مر أيضا بعنوان مختصر موائد العوائد فى (۲۰: ۲۱۲) و رأيت من الموائد المجلد الثانى فى الأدلة الشرعية من أول الإجماع إلى آخر الأصول فى كتب الشيخ عبد الحسين (الطهرانى بكربلاء) فرغ منه المصنف فى ربيع الثانى من سنة ۱۲۳۶، و فرغ منه كاتبه [أقل الطلاب مهدى بن الحاج محمد حسين بن الحاج أبى طالب] فى سنة ۱۲۴۵ و وقف فى سنة ۱۲۵۰ و التولية للعالم الميرزا يوسف البروجردى و أولاده، و رأيت تمامه عند الحاج شيخ على صدر الذاكرين التفريشى بطهران أوله: [الحمد لله الذى تنزه بوجوب وجوده عن شوائب نقصان الإمكان] رتبه على مقدمه و ثلاثة فنون و خاتمة، الفن الأول فى الأدلة اللفظية، الفن الثانى فى الأدلة الشرعية، الفن الثالث فى الأدلة العقلية، و هى بخط تلميذه الشيخ محمد حسن الهزارجريبى، تاريخها سنة ۱۲۴۳

ص: ۲۱۵

كتبه بأمر [عالى جناب، مقدس ألقاب، فضائل مآب، آخوند ملا محمد حسين خراسانى] و ترجمنا المؤلف فى الكرام: ۲۵۳ و مصفى المقال: ۱۰۹

۸۶۸۰: موائد الفوائد

للمولى حسن اليزدى، صاحب رسالة فى العصمة المذكور فى (۱۵: ۲۷۲) و الرد على العامة المذكور فى (۱۰: ۲۱۱) و حقوق آل محمد المذكور فى (۷: ۴۲) و أنوار الهداية فى المواعظ و الفضائل، كان إماما للجماعة فى مدرسة حسن خان فى كربلاء و الموائد فارسى عناوينه: فائدة، فائدة، قال الشيخ محمد على الحائرى نزيل سنقر: كان عندى* الشيخ محمد على* منه نسخه و

فيه من كل شيء أحسنه أقول: و هو موجود عند (عبد الحسين الحجة بكربلاء) و هو ملمع، رأيت فيه ما حكاه عن أستاذه صاحب الفصول من مناظرة أستاذه الشيخ محمد النجفى مع بعض العامة، و ترجمنا المؤلف فى الكرام: ٣٤٢ و المصفى: ١٣٧

الموائد فى متفرقات الفوائد

للحاج مولى حسن اليزدى، المتوفى حدود سنة ١٢٩٧، ذكره بعض الفضلاء المطلعين و هو موائد الفوائد المذكور آنفا

٨۶٨١: الموائد فى المتفرقات من الفوائد

للسيد محمد حسين الشهرستانى المذكور فى (٩: ٩٩۵ و ١١: ١٨) ينقل عنه فى المآثر و الآثار كثيرا و مر للمؤلف خوان نعمت فى (٧: ٢٧۵) و أصل الأصول فى تلخيص الفصول فى (٢: ١۶٨) و آيات بينات فى (١: ۴۶) و الموائد شبه كشكول فى علوم متعددة ذكر لى أسباطه أنه ضاع فى سفر الحج عن ولده الحاج ميرزا على.

٨۶٨٢: موائد المواهب

للحاج شيخ على أكبر النهاوندى، صاحب البنيان الرفيع المذكور فى (٣: ١۵٢) و ترجمناه فى النقباء: ١۵٩٩ و فى مصفى المقال: ٣۴١.

٨۶٨٣: الموائد الهندية

فى الفوائد الجليلة المتفرقة المنتخبة من كتب الأصحاب، للمولى محمد مهدى بن محمد شفيع الأسترآبادى، المتوفى سنة تسع و خمسين

ص: ٢١۶

و مائتين و ألف (١٢۵٩) ذكره فى كشف الحجب و قال فى نجوم السماء إنه ألفه سنة ١٢۵٧.

٨۶٨۴: مواد التواريخ

فارسى، لميرزا إسماعيل خان دبير فصيح.

يوجد فى شيراز (دانشكده أدبيات ٢٩١٧) كما فى الفهارس.

مواد المسافر

مر فى (٢٠: ٢٩۶) كما أشرنا إليه فى (٢٢: ٣٧۵) بعنوان المنتخب.

[موارد]

۸۶۸۵: موارد الأدب

لهندو شاه الجيرانى، صاحب تجارب السلف المذكور فى (۳: ۳۴۸ و ۲۳: ۲۰۶) نسخه كتابتها سنة ۷۰۷ فى المتحف البريطانى كما ذكره سليم محمود النعيمى الأعظمى المعاصر، و مر له صحاح الفرس ۱۵: ۱۱ الذى ألفه باسم الخواجة غياث الدين محمد بن الخواجة رشيد الدين فضل الله الهمدانى الشهيد مؤلف تاريخ غازانى المذكور فى (۳: ۲۶۸).

۸۶۸۶: موارد الأصول

فارسى فى الأصول فى ثلاثة آلاف (۳۰۰۰) بيت للميرزا محمد التنكابنى ناظم الموائد المذكور آنفا (۲۳: ۲۱۳) ذكره فى قصصه.

۸۶۸۷: موارد الأنام فى شرح شرايع الإسلام

كبير مبسوط خرج منه شطر من كتاب الطهارة و تمام كتاب النكاح و الغصب و اللقطة و إحياء الموات و المواريث، للشيخ عباس بن الشيخ على بن الشيخ جعفر كاشف الغطاء، المتوفى سنة خمسة عشر و ثلاثمائة و ألف، موجود فى خزانة كتبه* الشيخ عباس* بالنجف و ترجمناه فى النقباء: ۱۰۰۷.

۸۶۸۸: موارد الرشاد

للميرزا محمد الأخبارى، صاحب منية المرتاد فى ذكر نفاة الاجتهاد رد على المجتهدين الأصوليين كما ذكره تلميذه المولى فتح على فى الفوائد الشيرازية.

۸۶۸۹: موارد الكلم و سلك درر الحكم

جمع كلمات حكمية فى الأخلاق و العقائد الدينية، كلها من الحروف المهملة. نسخه منها عند الشيخ قاسم محيى الدين بخط الميرزا سجاد على، فرغ من كتابته فى (۱۸ ع ۲/ ۱۲۹۱) و ذكر أنه لشخص يتخلص

ص: ۲۱۷

ب فيضى و هو فى تأليفه هذا متكلف قال: [... المستفيض المستفيضى أبو الفيض الفيضى ...

هذه رسالة غير منقوطة مضبوطة مربوطة فى العلوم المختلفة و المقاصد المؤلفة ...] مع أن غالبها غير مربوطة فى طى موارد [مورد الإسلام ... مورد كلام الله ... مورد آدم ... مورد محمد ... رحماء ... مورد أهل الله] إلى قرب خمسين موردا ذكر فى أوله

فهرسها و ذكر اسمه بعنوان أبى الفيض الفيضى، و الظاهر أنه فيضى الهندى مؤلف تفسير بى‌نقطه المسمى ب سواطع الإلهام و المذكور فى (۹: ۸۵۵) و ذكر مآخذ كتابه من الكتب الكثيرة و فى آخره قطعة منها:

اين نامه كه بس نكته در أو گنجيده اسرار علوم مو به مو سنجيده

و نسخه منها فى مكتبة (راجه فيض‌آباد) و ذكر فى كشف الظنون: ۲: ۵۶۰.

۸۶۹۰: موارد الوصول إلى علم الأصول

للسيد معز الدين محمد مهدى، المتوفى بقرب النجف و المذكور فى (۱: ۲۵۴) و (۱۰: ۱۵۲) كتبه باسم ولده الميرزا جعفر، موجود فى خزانة كتبه بالحلة، و رأيتها عند الشيخ عبد المولى الطريحى فى النجف فى طى مجموعته، و عند الشيخ عبد الحسين الحلى النجفى المعاصر، و هو فى غاية الإيجاز من دون الألغاز. مرتب على مقدمه و خاتمة و شرايع ذات مشارب و لكل مشرب موارد. أوله: [حمدا لمن أصل أصول الإيجاد بعين قابلية الاستعداد ...]

و فرغ منه بالحلة فى غرة شهر شعبان سنة ۱۲۷۵، و الشريعة الأولى منه فى نبذ من المطالب اللغوية و فيه عدة موارد، و نسخه أخرى فى مجموعة من رسائل المؤلف بخط تلميذه السيد محمد تقى الطالقانى المذكور فى (۲۱: ۱۶۴) عند ابنه الحاج السيد أحمد فى طهران.

ص: ۲۱۸

المواريث

[بيان]

مر فى هذه الموضوع الفرائض و رسالة فى الإرث و مسائل فى الإرث و أمثالها. و يأتى بعنوان الميراثية و الميراث متعددا.

المواريث

رسالة مفصلة للمولى آقا الخوينى القزوينى (۱۲۴۷- ۱۳۰۷) ذكره فى دائرة المعارف الإسلامية إيران بعنوان رسالة در إرث.

۸۶۹۱: كتاب المواريث

لابن مهزيار الأهوازى، وكيل الأئمة (ع) و أمينهم فى بعض النواحى و مر له تفسير ابن مهزيار فى (۴: ۲۴۸) و كتاب الحروف فى (۶: ۳۹۷).

۸۶۹۲: کتاب المواریث

للصابونی، صاحب الفاخر المذکور فی (۱۶: ۹۲) و التفسیر المذکور فی (۴: ۲۷۸) و ترجمناه فی النوابغ: ۲۳۳.

۸۶۹۳: رسالة فی المواریث

فارسیة للمولی عبد العظیم بن محمد معصوم أولها: [الحمد لوارث الأرض و من علیها و هو خیر الوارثین ...]. تزید علی ألف (۱۰۰۰) بیت، مرتبة علی مقدمه و أربعة أبواب و خاتمة إلی آخر المناسخات.

نسخه منه بقلم محمد حسین بن محمد مقیم، فرغ من کتابتها فی سنة ۱۲۲۶ فی موقوفة مدرسة السید البروجردی ضمن مجموعة کشکولیة کلها بخط هذا الکاتب و من تدوینه.

۸۶۹۴: کتاب المواریث

لأبی الحسن علی بن بابویه، و مر له کتاب المعراج فی (۲۱: ۲۲۶) و ترجمناه فی النوابغ: ۱۸۵.

۸۶۹۵: المواریث

للشیخ علی الحزین، صاحب الموائد السماویة و غیرها، و یظهر من فهرس کتبه أنه فارسی.

۸۶۹۶: کتاب المواریث

للعیاشی، صاحب المسح علی القدمین المذکور فی (۲۱: ۱۸) و غیره، و ترجمناه فی النوابغ: ۳۰۵.

ص: ۲۱۹

۸۶۹۷: کتاب المواریث

لمحمد بن الحسن الصفار، صاحب کتاب المؤمن.

۸۶۹۸: رسالة فی المواریث

للشیخ محمد بن علی بن عبد الجبار، رأیت النقل عنه فی بعض المجامیع بعنوان المیراثیة.

۸۶۹۹: کتاب المواریث

الاستدلالی الکبیر، للحاج مولی مهدی القمشه‌إی، المتوفی حدود سنة ۱۲۸۵، و النسخة فی خزانة المولی محمد حسین بن قاسم القمشه‌إی.

۸۷۰۰: رسالة فی المواریث

لآقا محمد هادی بن المولی محمد صالح بن أحمد المازندرانی الأصفهانی، فارسی مبسوط ذکر فی أوله فهرس مباحثه مفصلا، و النسخة ضمن مجموعة مع الرضاعیة للمولی محمد تقی المجلسی و رسالة الدیات و القصاص للمولی محمد باقر المجلسی و غیرهما بخط المولی محمد باقر الشهیر بالمعلم الدهدشتی، فرغ من کتابة بعضها فی سنة ۱۲۲۲ فی مکتبة (الطهرانی بکربلاء) کما ذکرنا التفصیل فی الکرام: ۱۶۲.

۸۷۰۱: رسالة فی المواریث

أولها: [له الحمد أهل الحمد و ولیه و منتهاه و بدئه ... هذه أصول و جمل من علم الفرائض و ما یتعلق بها تعلق العارض مقناه بحساب الأبواب مجتنبة عن التکرار و الإطناب ...]. و فی آخره ذکر مثالا یشمل أکثر أنواع الأبواب المذکورة، رأیت النسخة فی مکتبة السید نصر الله (النقوی) بطهران.

۸۷۰۲: رسالة فی المواریث

فارسیة مرتبة علی مقدمه و ثمانیة مطالب و خاتمة، المقدمة فی بیان السهام و الخاتمة فی موانع الإرث و میراث المجوس، المطلب الأول: الأب و الابن، ۲- الأخت و الجد، ۳- العم و الخال، ۴- المناسخات ۵- الغرقی، ۶- الخنثی، ۷- الزوجین، ۸- فی الولاء

۸۷۰۳: کتاب مواریث الصلب

لأبی محمد عبد الله بن جبلة بن حیان بن أبجر الکنانی، المتوفی سنة تسعة عشر و مائین (۲۱۹)، ذکره النجاشی

۸۷۰۴: الموازاة بین المعجزات

لقطب الدین الراوندی و هو من تتمات الخرائج و الجرائح المذکور فی (۷: ۱۴۵) و قد مر أیضا کتاب الفرق بین الحیل و المعجزات له أیضا فی (۱۶: ۱۷۶) کما مر له غریب النهایة و غیرها

[الموازنة]

۸۷۰۵: موازنة أنیس و دبیر

فی بیان حال الشاعرین العظیمین فی بلاد الهند الراثیین للحسین (ع) المعروفین بمیرزا أنیس و میرزا دبیر و بیان حال مراثیهما للأدیب الشهیر بشبلی نعمانی الهندی، صاحب شعر العجم المذکور فی (۴: ۱۱۰)

۸۷۰۶: الموازنة بین العقل و النفس

لواجد علی شاه آخر ملوک الشیعة فی لکهنو و هو فارسی مطبوع و له أیضا حزن أختر کما مر فی (۶: ۳۹۷)

۸۷۰۷: الموازنة لمن استبصر فی إمامة الاثنی عشر

للشیخ الأدیب النحوی أبی بکر محمد بن جعفر بن محمد بن عبد الله المتوفی بعد الثلاثمائة (۳۰۰) کما ذکرنا فی النوابغ: ۲۵۷

[الموازین]

۸۷۰۸: رسالة فی الموازین

أو کتاب الموازین لأبی یعقوب السجستانی الإسماعیلی، إسحاق بن أحمد و هو فی تسعة عشر میزانا: المیزان الأول فی سلب مخالفة الحق و إیجاب نقضه، الثانی: إیجاب السعادة لمن أجاب دعوه الحق و سلبها عن غیره، الثالث: فی کیفیة البرهان و سلب ما دونه، الرابع: فی إیجاب معرفة المبدع، الخامس: فی إیجاب سلب الوجوه إیاه، السادس: فی إیجاب سلب القدمة إیاه، السابع: فی إیجاب سلب التشبیه و التعطیل، الثامن: فی إیجاب التوحید بالتقریب، التاسع: فی إیجاب الأمر و معرفة عبادته، العاشر: فی إیجاب العقل و معرفة أسمائه، الحادی عشر: فی إیجاب الفروع الثلاث المتفرع من الأصلین [الأصلان: العقل، النفس، و الثلاثة المتفرعة: الزمان، المکان، الهیولی و هی القدماء الخمسة لمحمد بن زکریا الرازی]، الثالث عشر: فی إیجاب الأئمة و معرفتهم، السادس عشر: فی إیجاب الحجج و الدعاة، السابع عشر: فی إیجاب

ص: ۲۲۱

القائم (ع) و رفیع رتبته، الثامن عشر: فی إیجاب الثواب للمحسنین و ضده للمسیئین التاسع عشر: فی أن الثواب الأبدی هو العلم التأییدی و حرمانه نقیضه کما ذکره مجدوع فی فهرست الکتب و الرسائل طبع ابنی علی نقی المنزوی، ص ۱۸۹- ۱۹۰

۸۷۰۹: الموازین

حاشیة علی القوانین للسید إسماعیل بن نجف المرندی التبریزی، المتوفی سنة ۱۳۱۸، تلمیذ الشیخ الأنصاری، و هو فی سبع مجلدات عند أحفاده بتبریز، و طبع بعضه فی هامش القوانین

۸۷۱۰: موازین الأحکام

فی کیفیة الاستدلال و استنباط الأحکام الشرعیة للمولی محمد جعفر الشریعتمدار، ذکره ولده الشیخ محمد حسن فی مظاهر الآثار و مر للمؤلف موائد العوائد ۲۳: ۲۱۴

۸۷۱۱: موازین الحروف

رسالة فی علم الحروف، فی سبعة جداول کل جدول فی ترتیب مخصوص للحروف، ألفه علی بن محمد الأصفهانی فی دس‌بول، باستدعاء بعض إخوانه و صدره باسم [الخواجة شمس الدین عبد الملک ریم أبی طاهر أدام الله عزته] فالجدول الأول المعروف بسفر آدم [أ ب ت ث ج ح خ] و الجدول الثانی سفر إدریس [أ ب ت ث ج د ه و ز] و الجدول الثالث لأمیر المؤمنین (ع) فی الجفر الجامع أیضا [أ ب ت ث ج ح خ] و الجدول الرابع لسید الهندی [أ ی ق غ] و الخامس للإمام الصادق (ع) [أ ه ط م ف ش ذ] و السادس للشیخ أبی علی، و النسخة عند السید هاشم السبزواری بالکاظمیة کتابتها سنة ۱۲۰۹

رسالة فی الموازین الشرعیة

تأتی بعنوان میزان المقادیر

موازین العدل

لعلی ابن أبی سهل، کما ذکره فی کشف الحجب و عبر عنه النجاشی ص ۱۸۶ ب مصابیح موازین العدل ذ ۲۱: ۹۲

۸۷۱۲: موازین القسط فی أصول الفقه

للسید نصر الله الأسترآبادی، مؤلف تنقیح البیان الذی فرغ من مجلده الأول فی سنة ۱۲۳۵، إلی آخر المفاهیم مصرحا بأنه فی ثلاثة مجلدات، یوجد مجلده الأول فقط فی مکتبة (سپهسالار)

ص: ۲۲۲

و قال فی کتابه مدارج الأحکام المذکور فی (۲۰: ۲۳۶) أن الموازین بلغ إلی سبعین ألف (۷۰۰۰۰) بیت أوله: [الحمد لله الذی تنزه بوجوب وجوده] و أول المجلد الثانی منه الموجود عند (السید شهاب الدین بقم): [الحمد لله الذی أسس الأصول و الشرائع] و فرغ منه بکربلاء سنة ۱۲۳۶، و لعله یوجد الثالث منه فی کتب حفیده الخطیب السید حسن الأسترآبادی المعاصر

المواسعة و المضایقة

[بیان]

مسألة فقهية مرت بعنوان رسالة فى المضايقة ٢١: ١٣۴ و مسألة فى المضايقة و مسألة فى المواسعة فى (٢٠: ٣٩٣ و ٣٩۵) و بعنوان خلاصة الاستدلال ٧: ٢١١ و مختصر فى المضايقة ٢٠: ١٧۵ و بعنوان العصرة ١۵: ٢٧١ و مر الرحمة الواسعة فى المضايقة و المواسعة فى (١٠: ١٧٢) و كذا منهج التحقيق فى التوسعة و التضييق و غيرها

المواسعة و المضايقة

للسيد ابن طاوس، المتوفى بكرة الاثنين (۵ ذ ق ۶۶۴) أوردها بتمامها الأسترآبادى فى الفوائد المدنية المطبوع و نسخه ناقصة الآخر منه عند (السيد شهاب الدين بقم) عليها خط صاحب رياض العلماء، أوله بعد الحمد و ذكر اسمه: [إنى أذكر فى هذه الأوراق بعض ما رويته أو رأيته من الأحاديث فى تحقيق المضايقة فى فوائت الصلوات] و هى غير كتابه الذى سماه ب غياث سلطان الورى كما مر فى (١۶: ٧٣) و فى آخر هذه النسخة نقل منام عن خط الوزير محمد بن أحمد بن العلقمى فى قضية المضايقة

٨٧١٣: رسالة فى المواسعة و المضايقة

للمولى آقا الخوينى، صاحب رسالة فى منجزات المريض ثلاثة آلاف بيت يوجد عند ولده* المؤلف*

٨٧١۴: رسالة فى المواسعة و المضايقة

مبسوطة تزيد على ثلاثة آلاف

ص: ٢٢٣

(٣٠٠٠) بيت، للشيخ محمد حسن كبة، نظر فى وضعها و موضوعها إلى رسالة الشيخ الأنصارى مع تحقيقات و بيان إشكالات أولها: [الحمد لله الذى أرجوه عونا لى على شكر نعمائه] فرغ منها سنة ١٣١۵، و ألحق بها بعض مسائل الصيد و مسألة الترتيب بين الفوائت

٨٧١۵: رسالة فى المواسعة و المضايقة

للسيد الميرزا ذبيح الله بن الميرزا هداية الله بن الميرزا مهدى المشهدى المقتول، قام مقام والده سنة ١٢۴٨ ذكرها فى مطلع الشمس

٨٧١۶: رسالة فى المواسعة و المضايقة

للسيد محسن الأعرجى مؤلف عدة الرجال المذكور فى (١۵: ٢٢٩) و ترجمناه فى مصفى المقال: ٣٨٧

٨٧١٧: رسالة فى المواسعة و المضايقة

للسيد محمد اللكهنوى، المذكور فى (١: ٢٣٩) ذكرها فى ورثة الأنبياء

رسالة فى المواسعة و المضايقة

لمحمد بن إدريس الحلى، اسمها خلاصة الاستدلال

٨٧١٨: رسالة فى المواسعة و المضايقة

للشيخ مرتضى الأنصارى، و مر له رسالة فى منجزات المريض

٨٧١٩: رسالة فى المواسعة و المضايقة

للسيد نصر الله الأسترآبادى، توجد منها نسختان فى مكتبة مدرسة (سپهسالار) أحدهما تامة نمره (٢٥٢٧) و الأخرى ناقصة نمره (٢٥٥۴) و مر للمؤلف موازين القسط فى أصول الفقه

٨٧٢٠: مواضع القضب

إسماعيلى- سليمانى، ذكره ابنى على نقى المنزوى فى ملحقات فهرست الكتب و الرسائل لمجدوع، طبع طهران، ص ٣۴٨

٨٧٢١: مواضع ثوابت

فى النجوم و أشير فيه إلى عمل الحكيم محيى الدين المغربى فى الرصد الجديد بمراغة أوله: [در معرفت مواضع ثوابت، مواضع ثوابت را بحسب أول سال ضما ٨۴١ هجرى در جدول وضع كرديم] نسخه منه ضمن مجموعة فى (دانشگاه ١٠/ ٩٥٠) بخط النستعليق و هى غير مؤرخة، غير أن فى المجموعة

ص: ٢٢۴

كتاب آخر أيضا فى النجوم كتبت فى (١ ذى الحجة ٨٧٨)

٨٧٢٢: مواطن أمير المؤمنين (ع

) لابن الغضائرى الشيخ أبى عبد الله الحسين بن عبيد الله بن إبراهيم شيخ شيخ الطائفة و النجاشى و المتوفى فى نصف صفر سنة إحدى عشر و أربعمائة (١۵ صفر ۴١١) و ترجمناه فى النابس: ۶۴

[المواعظ]

٨٧٢٣: كتاب المواعظ

لابن فضال الفطحی، صاحب کتاب المعرفة المذکور فی (۲۱: ۲۴۵) ذکره النجاشی

۸۷۲۴: المواعظ

للسید محمد تقی بن شمس العلماء السید محمد إبراهیم بن محمد تقی النقوی اللکهنوی، (۱۲۹۲- ۱۳۴۱) ذکره السید علی نقی فی مشاهیر علماء الهند

۸۷۲۵: المواعظ

الفارسی یقرب من ثلاثة آلاف (۳۰۰۰) بیت، للسید حسین الکاشانی، صاحب الفقه الأصیل المذکور فی (۱۶: ۲۹۱) موجود عند ولده السید محمد مع سائر ما مر من تصانیفه و ترجمناه فی الکرام: ۳۹۳

۸۷۲۶: المواعظ

فی مجلدات کثیره للسید المیرزا عبد الواسع بن السید محمد بن أبی القاسم الزنجانی، المتوفی سنة ۱۲۹۱، و النسخة عند حفیده المیرزا محمود بن أبی الفضائل بن المصنف إمام الجمعة بزنجان

۸۷۲۷: المواعظ

الفارسی و العربی ملمعا لعلم الهدی الکاشانی، صاحب معادن الحکمة المذکور فی (۲۱: ۱۷۶) تزید علی عشرین ألف (۲۰۰۰۰) بیت و النسخة عند السید خلیل بن محمد الکاشانی المعاصر بکاشان، و ترجمنا المؤلف فی مصفی المقال: ۲۶۶

۸۷۲۸: المواعظ

الفارسی البلیغ، للمولی محمد علی الکشمیری الملقب بپادشاه المتوفی بفیض‌آباد الهند فی سنة ۱۲۲۱، و النسخة بخطه فی مجموعة بیاضیة کبیرة مشرفة علی التلف لو لم یصحف، عند أحد أسباطه المولوی حسن یوسف الحائری بکربلاء

ص: ۲۲۵

۸۷۲۹: کتاب المواعظ

للشیخ الصدوق محمد بن علی بن بابویه القمی، مر له مشیخة الفقیه فی (۲۱: ۷۲) و ترجمناه فی النوابغ: ۲۸۷

۸۷۳۰: کتاب المواعظ

للسید المیر ناصر حسین اللکهنوی، المذکور فی (۹: ۱۱۵۴) ذکره فی التجلیات

۸۷۳۱: المواعظ

للسيد هادى بن أبى الحسن الكشميرى، المولود سنة ۱۲۹۱، المتوفى بالنجف سنة ۱۳۵۷، و دفن فى الحجرة على يمين الداخل من الباب الطوسى

۸۷۳۲: مواعظ أهل الإسلام

هو خطب منتخبة من النهج و البحار و الناسخ و غيرها، للسيد حسين عرب‌باغى، صاحب دعائم الإسلام المذكور فى (۸: ۱۹۷) انتخب مائة و سبع عشرة خطبة فى المواعظ مع ترجمتها بالفارسية مطبوع و ترجمنا المؤلف فى النقباء: ۶۶۴

۸۷۳۳: المواعظ البالغة

من الآيات و الروايات و فنون الحكايات، للميرزا محمد الهمدانى الكاظمى، صاحب كتاب الإجازات المذكور فى (۱: ۱۲۹) فرغ منه سنة ۱۲۹۳، قال بعض الشعراء فى مادة تاريخه قوله- بعد عدة أبيات: [مواعظ للناس فيه هدى] ذكره فى أول كتابه فصوص اليواقيت المذكور فى (۱۶: ۲۳۶) و قال إنه حضر فى النجف فى شهر رمضان سنة ۱۲۹۲ المسجد الأخضر و كان الشيخ جعفر التسترى يعظ الناس فرغب فى تأليف المواعظ فى ثلاثين مجلسا فى أيام شهر رمضان، لكن الموجود فى النسخة التى بخطه إلى آخر المجلس الرابع و بسط فيه القول فى منازل القرآن الاثنى عشر و بآخره يتم الكتاب فى سنة ۱۲۹۳ أوله: [الحمد لله ذى المنن و الآلاء السابغة] و الظاهر أنه لم يخرج الا هذا المقدار و لعله تممه بعد التاريخ و الملحق بهذه النسخة إجازة الشيخ محمد قاسم بن محمد النجفى بخطه للمؤلف ذكرناها فى (۱: ۲۲۶) و قال المؤلف فى غنيمة السفر فى ترجمه الحاج شيخ جعفر التسترى: [إن كتابنا المواعظ البالغة و العيون السائغة من نور فضله و ضوء

ص: ۲۲۶

وعظه و لمعات أنواره و نفحات أسراره] و ترجمنا المؤلف فى مصفى المقال: ۴۳۱

۸۷۳۴: مواعظ جعفرى

فى الأصول و الفروع، بالأردوية للسيد غلام حيدر خان الهندى، طبع بالهند و له أيضا منهج النجاة كما مر

۸۷۳۵: مواعظ الجمعات

فى مجلدين: أولهما فى الإمامة و فضائل الأمير (ع)، و الثانى فى الأحاديث المتفرقة و المواعظ الحسنة للشيخ محمد على المعصومى صاحب قواعد الإمامية المذكور فى (۱۷: ۱۸۰) كان يقرئها فى الجمعات فى مجلسه فى داره، و النسخة عند ولده الشيخ عبد الله فى بهبهان و ترجمنا المؤلف فى النقباء: ۱۴۴۷

المواعظ الجنفورية

هو الموسوم ب الإرشادية كما مر فی (۱: ۵۲۳)

۸۷۳۶: مواعظ الحاج شیخ جعفر

کتبه من إملائه المولی محمد مؤمن المعروف بمساله‌گو، صاحب مفتاح النجاح المذکور فی (۲۱: ۳۵۶) نسخه الأصل عند المولی محمد حسین القمشه‌إی الصغیر وقفه علی حسب وصیة مؤلفه فی سنة ۱۳۱۳ و مر المواعظ البالغة المأخوذ منه فی ۲۳: ۲۲۵

۸۷۳۷: المواعظ الحسنة

للسید علی محمد النقوی صاحب أحسن القصص و المواعظ الجنفوریة کما مر فی (۱: ۲۸۸ و ۵۲۳) و در بی‌بها المذکور (۸: ۶۳) ذکره السید علی نقی و ترجمنا المؤلف فی النقباء: ۱۶۲۴

۸۷۳۸: المواعظ الحسنة

للسید محمد سبطین السرسوی المرادآبادی اللاهوری، جمعها من تقریر الشیخ عبد العلی الهروی الطهرانی، المتوفی بلاهور و المحمول إلی وادی السلام بعد سنة ۱۳۴۰، المذکور فی النقباء ۱۱۳۸ طبع مرارا بالأردویة الا عدة صفحات فإنها بالعربیة فیه تحقیقات أنیقة سیما فی مبحث الإمامة و مر للمؤلف مصحف ناطق ۲۱: ۱۲۶

۸۷۳۹: مواعظ حسنة

للحاج ملا علی الکنی ذکر بهذا العنوان و النسبة فی نشریة کتاب خانه مرکزی لجامعة طهران فی عددها الخامس صفحة ۱۸۸

ص: ۲۲۷

المواعظ الحسینیة

للسید دلدار علی النصیرآبادی، صاحب أساس الأصول المذکور فی (۲: ۴) ذکر فیه ما کان یعظ به الناس فی المجالس أوله: [جمیع محامد و صنوف ستایش جناب واحد احدی را سزاوار است که] و یقال له الإفادات الحسینیة کما مر فی (۲: ۲۵۴) و علیها و علی أساس الأصول تقریظا لسید مهدی بحر العلوم

۸۷۴۰: مواعظ الحکماء

للشیخ علی الحزین، المذکور فی (۹: ۲۳۵) یظهر من فهرس کتبه أنه فارسی

۸۷۴۱: رسالة فی مواعظ الحکماء السلف

و الأنبياء و حكمهم، فارسية أولها: [سپاس و ستايش حكيمى را كه أول بى‌اول است] و النسخة فى بياض كتابتها سنة ۱۰۶۵، رأيتها عند الميرزا محمود الكلباسى فى المشهد الرضوى

۸۷۴۲: مواعظ على ع

لعبد العزيز الجلودى شيخ ابن قولويه الذى توفى سنة سبع و ستين و ثلاثمائة، ذكره النجاشى و مر له أخبار إبراهيم بن عبد الله فى (۱: ۳۱۲) و ترجمناه فى النوابغ: ۱۵۰ و فى مصفى المقال: ۲۳۰

۸۷۴۳: مواعظ فائقة

فارسى، لغلام على بن محمد الفائقى الطهرانى، فى المواعظ و الحكايات، يشرع بالآيات و الأحاديث، يفيد أهل المنبر، شرع فيه ۱۳۵۱ أوله: [الحمد لله المحمود بنعمه و المعبود بقدرته] يوجد فى (الرضوية ۲/ ۸۴۵۴) بخط المؤلف

۸۷۴۴: المواعظ فى أداء الزكاة

إسماعيلى، ذكر فى ملحقة فهرست الكتب و الرسائل لمجدوع، نقلا عن أيوانف ۳۲۷

۸۷۴۵: المواعظ القرآنية

فى شرح آياتها، للمفتى مير عباس المذكور فى (۹: ۴۸۲ و ۶۷۹) ذكر فى التجليات و ترجمنا المؤلف فى النقباء: ۱۰۱۰

۸۷۴۶: مواعظ لقمان

من جمع الميرزا فضل الله الشهير بملك الواعظين الميثمى الطهرانى المولود بها سنة ۱۳۲۱، رأيته عنده* المؤلف*

ص: ۲۲۸

۸۷۴۷: مواعظ لقمانية و نصايح بهلولية

طبع بإيران سنة ۱۳۲۳ و لفظه بعد الخطبة: [چنين گويد أقل خدام الشريعة المطهرة عبد الأمير بن محمود بن على أصغر] أقول: جده الملقب بشيخ الإسلام الطباطبائى التبريزى، توفى سنة ۱۲۷۸ و والده الحاج ميرزا محمود توفى راجعا عن الحج سنة ۱۳۱۰، و هو توفى بعد ۱۳۳۰ كما ذكرنا فى ترجمته فى النقباء: ۱۰۲۰

۸۷۴۸: مواعظ لقمانية

شرح لمواعظه- أيضا للمفتى مير عباس المذكور، ذكر فى التجليات و مر له أوراق الذهب فى (۲: ۴۷۶)

۸۷۴۹: المواعظ المرتضوية

للسيد محمد مرتضى الجنفورى، مشتمل على ثلاثين مجلسا و مر له مفتاح الشفاعة فى (۲۱: ۳۳۴) و الرد على القول الأسد فى ترجمه يا على مدد

۸۷۵۰: مواعظ المتقين

المطبوع بالهند، بالعربية للسيد محمد مهدى بن السيد على بن حيدر البهيكپورى، مرتب على الأبواب و الفصول فى المواعظ و الأخلاق طبع فى ۲۵۰ ص فى سنة ۱۳۴۶ و هى سنة وفاته

۸۷۵۱: مواعظ المتقين

فارسى طبع بإيران، للميرزا محمد التنكابنى، صاحب تذكره العلماء المذكور فى (۴: ۴۱) كما يظهر من فهرس كتبه قال فى قصصه المذكور فى (۱۷: ۱۰۷) أنه مشتمل على ثلاثين مجلسا فى كل مجلس بعض المسائل الاعتقادية و تفسير الآيات و ذكر الحكايات بالطرق المعتبرة يقرب من عشرين ألف (۲۰۰۰۰) بيت و ينقل عنه فى نفائس اللباب

۸۷۵۲: المواعظ المنثورة

فى أحد عشر ألف (۱۱۰۰۰) بيت، للسيد عبد الله الشبر ذكره السيد محمد بن مال الله أقول: رأيته بالكاظمية عند الشيخ عبد الكريم العطار أوله: [الحمد لله على نعمائه- إلى قوله: جمعت فى هذه الرسالة دررا منثورة و غررا مشهورة و كلمات مأثورة و فقرأت مسطورة و مواعظ مبكية- إلى قوله: و لم أرتبها بل جعلتها منثورة]

ص: ۲۲۹

ثم ابتدأ بالأحاديث القدسية نقلا عن خزانة الخيال للمولى محمد مؤمن الجزائرى و يأتى للشبر المواعظ و الرسائل و الخطب و المحتمل أن المواعظ المنثورة هذا جزء من ذلك الكتاب

۸۷۵۳: مواعظ النسوان

للمولى أسد الله بن المولى على محمد، الجورتانى الأصفهانى، المتوفى حدود سنة ۱۳۲۳ فارسى مختصر ذكره حفيده الميرزا أبو الفضل

۸۷۵۴: المواعظ و الأخلاق

و المعارف و الأعمال فارسى فى مائة باب، الأول فى التسمية، الباب العشرون فى الإخلاص، الحادى و الثلاثون فى العزلة، الحادى و الخمسون فى الثقة بالله، السابع و التسعون فى المعجزات لا أعرف مؤلفه آخر كتابته الخميس السادس عشر من ذى

القعدة سنة ۷۲۸ النسخة عند الحاج مولى هاشم الخراسانى بمشهد خراسان و لعله من الصوفية لكثرة نقله عن مشايخهم و عن بعض الصحابة و لعله أحد تراجم مصباح الشريعة ج ۲۱: الرقم ۴۱۶۷

۸۷۵۵: رسالة فى المواعظ و الأخلاق

و آداب السلوک مع الرفقة فى السفر، للمولى محمد جعفر الكرمانى، صاحب إكليل المنهج المذكور فى (۲: ۲۸۱) و غيره من التصانيف الكثيرة، كتبها للعالم الجليل الأمير شكر الله الكرمانى حين إرادته السفر إلى العتبات، و كتبها عن خطه المولى عبد الله بن محمد كاظم التبريزى سنة ۱۱۱۹، و عن خطه كتب المولى محمد باقر بن محمد مهدى الهرندى فى مجموعته سنة ۱۱۶۲ أولها: [الحمد لله رب- إلى قوله: و بعد فيا أخى وفقک الله تعالى لما يحب و يرضى أوصيک و نفسى الجانية بتقوى الله و العمل به] رأيتها فى مكتبة (الخوانسارى) و ترجمنا المؤلف فى مصفى المقال: ۱۰۵

۸۷۵۶: المواعظ و الأخلاق

للحاج سيد فتاح السرابى التبريزى، المولود سنة ۱۲۵۲ و المتوفى راجعا عن الحج فى سنة ۱۳۱۱ مجلد فيه تراجم العلماء، أيضا ذكره الأردوبادى فى زهر الربى

۸۷۵۷: رسالة فى المواعظ و الإرشاد إلى الخير و الصواب

أولها:

[الحمد لله الذى خمر بيدى جماله و جلاله أربعين صباحا طينة الإنسان و أودع فيها

ص: ۲۳۰

أسرار الأسماء كلها- إلى قوله: يا حبيبى فى الله! مثلک يعلم بالبداهة: أن الإخلاد بأرض المادة] و آخرها: [و العذر عند كرام الناس مقبول- إلى قوله:

حجه كردن زيارت خانه بود　　حج رب البيت مردانه بود

تاريخ كتابتها سنة ۱۱۹۰ رأيتها فى مكتبة (الخوانسارى)

۸۷۵۸: المواعظ و الرسائل و الخطب

فى سبعين ألف (۷۰۰۰۰) بيت للسيد عبد الله الشبر المذكور فى (۱: ۲۰۴) و مر المواعظ المنثورة ۲۳: ۲۲۸

۸۷۵۹: المواعظ و المناقب و المصائب

يوجد بقم فی (المدرسة الفيضية ۹۰- ۱۷۸۴) و ذكر مؤلف فهرسها احتمال أنه تأليف الحاج الميرزا إسماعيل السبزوارى المولود ۱۲۲۴ و المتوفى فى ۱۴ ج ۱/ ۱۳۱۲ مؤلف تنبيه المغترين ۴:

۴۴۸ المطبوع و أضاف مؤلف الفهرس أنه طابق النسخة مع مؤلفاته المطبوعة فكانت غيرها

[مواقع]

۸۷۶۰: مواقع الإلهام

للشيخ الرئيس أبى على سينا، ذكره القنواتى فى فهرسه و لم يذكر خصوصياته

۸۷۶۱: مواقع النجوم فى تحقيق سماء الدنيا و الرجوم

للسيد محمد على الشهرستانى كتبه سنة ۱۳۳۶، مرتبا على أربع فصول مختصرة أوله: [أما بعد، فلا أقسم بمواقع النجوم] و مر له الجامع فى (۵: ۲۸) و أنيس المصلين فى (۲: ۴۶۶) و ترجمنا المؤلف فى النقباء: ۱۴۱۰ و مصفى المقال:

۳۲۵

۸۷۶۲: مواقع النجوم فى مشكلات العلوم

من الآيات و الروايات و الأدعية و بيان معانيها و حل إشكالاتها مرتبا على حروف الهجاء، كبير فى عدة مجلدات كبار، للسيد محمود الطباطبائى، كما ذكر فى فهرس كتبه، و لعله عين غاية الآمال المذكور فى (۱۶: ۶)

۸۷۶۳: مواقع النجوم و مرسلة الدر المنظوم

سمى بذلک فى النسخة

ص: ۲۳۱

الأصلية الموجودة بخط المؤلف، و هو مشجر عجيب ذات فوائد جليلة فى كشف طرق رواية المشايخ و كيفية اتصال أسانيدهم و سلسلة إجازاتهم، لشيخنا الحاج ميرزا حسين النورى المذكور فى (۹: ۱۲۳۴) فرغ من اختراعه ليلة الاثنين الرابع و العشرين من رجب سنة ۱۲۷۵ فى النجف، و فرغ من النسخة المبيضة من أصلها ليلة الثلثاء سنة ۱۳۱۴ فى بلدة سامراء و طبع بشكل طومار بعد مقدمه مؤلف الذريعة للطبعة الثانية من كتاب مستدرک الوسائل فى ۴- ۱۳۸۲ و ترجمنا الأستاذ فى النقباء: ۵۴۳ و مصفى المقال: ۱۵۹

۸۷۶۴: مواقف المؤمنين

فی الکلام بلسان الأردو، مطبوع

[المواقیت]

۸۷۶۵: کتاب المواقیت

للشیخ محمد حسن بن الحاج محمد صالح کبة المذکور فی (۹: ۲۴۵) مبسوط فی قرب عشرة آلاف بیت، فصل فیه أوقات النوافل و الفرائض و فروعها کالاعتماد علی الظن و الأمارات و أحکام الشکوک فی الوقت، شرع فیه قبل سنة ۱۳۱۰ و تممه بعدها

۸۷۶۶: کتاب المواقیت

لأبی الفضل سلمة بن الخطاب البراوستانی الأزدورقانی من سواد الری ذکره النجاشی و یأتی له کتاب مولد الحسین و مقتله

۸۷۶۷: رسالة فی مواقیت الحج

للشیخ محمد جواد البلاغی، صاحب الهدی إلی دین المصطفی و معها خریطة فی تعیین المواقیت. و مر للمؤلف رسالة فی منجزات المریض و ترجمناه فی النقباء: ۳۲۳.

۸۷۶۸: کتاب مواقیت الصلاة

للشیخ الصدوق أبی جعفر القمی، و مر له قریبا کتاب المواریث و المواعظ. تحت رقم ۸۷۲۹.

۸۷۶۹: کتاب المواقیت فی الصلاة

لأبی جعفر محمد بن أحمد بن خاقان النهدی القلانسی الکوفی. ذکره النجاشی.

۸۷۷۰: کتاب مواقیت الظهر و العصر

للعیاشی، صاحب کتاب المواریث المذکور آنفا.

۸۷۷۱: مواقیت اللیل و النهار

أو أوقات شب و روز لمحمد رضا

اليزدى فارسى، و النسخة فى (تبريز، الملية، ۳۲۱۰) معه ميزان المقادير أيضا للمؤلف كما يأتى.

۸۷۷۲: مواقيت الليل و النهار

أو رسالة فى معرفة ... فارسى لمحمد بن محمد المعروف بهمام الطبيب. ألفه فى مقدمه و عشرة أبواب، و المظنون أن المؤلف أخو نظام الشامى، و الكاتب نسخه مجدولة فى تاريخ العترة. أوله. [سپاس و ستايش بى‌حد و حمد و مدح بى‌حد حضرت صانع را ...] نسخه منه فى (إلهيات ۵/ ۴۴۷ د) كتبها على أكبر بخط النستعليق ضمن مجموعة تاريخ إحدى رسائله (ج ۲/ ۱۱۱۹) و هى ناقصة الآخر.

۸۷۷۳: مواقيت الناس

فى الأدعية و الأعمال و الآداب للأوقات و الأيام و الشهور و الأعوام. للسيد هاشم البوشهرى، صاحب البصائر الناصرية المذكور فى (۳: ۱۲۵) و مصر الحقيقة المذكور فى (۲۱: ۱۲۶) و المواقيت مرتب على مشارق فى كل منها لمعات أو ضياء أو بهاء أو مصابيح أو مناهج أو مطالب و غير ذلک من العناوين، و النسخة عند السيد محمد رضا التبريزى فى النجف.

۸۷۷۴: المواكب الحسينية

فى الرد على منكر بعض أنواع إقامة العزاء، للشيخ محمد حسين آل كاشف الغطاء، صاحب المغنى عن الأغانى. طبع سنة ۱۳۴۵.

و ترجمنا المؤلف فى النقباء: ۶۱۲ و فى مصفى المقال: ۵۷.

۸۷۷۵: مواكب حسينية

فارسى للشيخ عبد الرزاق المحدث، طبع بطهران سنة ۱۳۷۵، و مر للمؤلف المقالات الإسلامية و المقالة الجوابية فى (۲۱: ۳۸۹ و ۳۹۵) و ترجمناه فى النقباء: ۱۱۱۳ و فى مصفى المقال.

۸۷۷۶: كتاب الموالاة

للشيخ الصدوق، أبى جعفر القمى. و مر له آنفا كتاب مواقيت الصلاة ۲۳: ۲۳۱.

۸۷۷۷: كتاب الموالى و الأشراف

و طبقاتهم، للحافظ أبى بكر الجعابى صاحب أخبار آل أبى طالب و أخبار بغداد و طبقات أصحاب الحديث بها المذكور

فی (۱: ۳۱۱ و ۳۲۳) ذکره النجاشی و قال الشیخ فی الفهرست: کتاب الموالی و یسمیه کتاب من روی (و تسمیة من روی ظ) الحدیث و غیره من العلوم و من کانت له صناعة و مذهب و نحلة و الظاهر من اسم الکتاب أنه جمع فیه الموالی الذین کانوا ینقلون علوم الأوائل مثل الطب و التنجیم و یعرضونها علی الأئمة (ع) و یحظون بتأییدهم. و القاضی الجعابی ولد فی صفر سنة ۲۸۴ و توفی ببغداد سنة ۳۵۵، کما ترجمناه فی النوابغ ۲۹۶ و فی المصفی: ۴۲۰.

[المواليد]

۸۷۷۸: المواليد

أو مواليد أهل البيت- كما فی كشف الظنون- لابن الخشاب اللغوی ينقل عنه ابن طاوس فی تاسع ربيع الأول من الإقبال، و ينقل عنه المجلسی الثانی فی البحار ناسبا له إلی أبی محمد عبد الله بن أحمد بن محمد بن الخشاب النحوی، المتوفی ۵۶۷ كما فی الكامل لابن الأثير. نسخه منه استنسخه شيخنا النوری و عن خطه كتب السيد علی بن عبد الله فی سنة ۱۳۰۴ فی سامراء و النسخة فی مجموعة عند السيد مهدی خرسان بالنجف. و نسخه أخری فی مجموعة من وقف الحاج السيد علی الإيروانی فی تبريز و عنه استنسخ الحاج مولی علی الخيابانی و ذكره بعنوان تاريخ الأئمة فی آخر الثالث من وقائعه و ذكره فی كتاب اليقين بعنوان [حجة الإسلام أبو محمد عبد الله بن أحمد بن محمد بن أحمد الخشاب، قراءة علی شيخه أبی منصور محمد بن عبد الملک ابن الحسن بن خيرون المقری فی يوم السبت الخامس و العشرين من المحرم سنة ۵۳۱].

۸۷۷۹: كتاب المواليد

لابن شهرآشوب المذكور فی (۱: ۲۴۳) ينقل عنه ابن طاوس فی تاسع ربيع الأول فی الإقبال و ترجمنا المؤلف فی مصفی المقال ۴۱۴.

۸۷۸۰: كتاب المواليد

لأبی سعيد السجزی، صاحب رسالة الاختيارات المذكور فی (۱۱: ۴۳) و هو منتخب من كتاب أبی معشر و مدرج فی جامع شاهی الموجود فی (الرضوية) و ترجمنا المؤلف فی النوابغ: ۵۰ و المظنون أن هذا الكتاب عين ما مر لهذا المؤلف فی (۳: ۴۸۷) بعنوان تحويل سنی المواليد.

۸۷۸۱: مواليد

أو أحكام مواليد و تحاويل سنی مواليد ترجمه (فارسية)

من (كتاب السجزى) السابق. ذكر نسخه منه فى (حميدية ١٠/ ١۴۴٧) ضمن المجموعة المؤرخة (٧۵٠- ٨١١) و هو فى ٢٣ باب.

٨٧٨٢: موالید

أو ترجمه أحكام تحويل سنى المواليد فارسى لأبى سعيد السجزى، نسخه منه فى (المتحف البريطانى ١٠٨٧٩) كتابتها من القرن السابع أو الثامن. و للمؤلف أحكام الأسعار و برهان الكفاية مر الأخير فى (٣: ١٠٠).

٨٧٨٣: موالید

أو رسالة در أحكام مواليد عدة مقالات فارسية ينسب إلى أبى معشر البلخى، صاحب المدخل الكبير المذكور فى (٢٠: ٢۴٨) فى نسخ متعددة منها فى (سپهسالار ٢/ ۶٨۴) كتبت بالخط النستعليق فى القرن العاشر.

أوله: [حمد له. اما بعد، اين مختصرى است مفيد در أحكام مواليد از قول أبو معشر، بر دو باب: ١- هيلاجات و كدخدا و عطيه عمر و قواطع، ٢- أحكام انتهاءات و سال خداه و فردارات و تيسيرات ...] و أخرى فى (دانشگاه ۴٧٨) غير مؤرخة كتبت بخط النسخ الجيد و عليها تذكار (١٢ محرم ١٢٠٠). أوله: [حمد له. و العاقبة للمتقين ...

اما بعد، اين مختصرى است در معرفت تحويل سالهاى مواليد و أحكام آن منتخب از كلام ... أبو معشر[١] ...

و اين مختصر مشتمل است بر نه مقالة ... ١- معرفت تحويل سالهاى مواليد، ٨- فصل، ٢- معرفت سال خداى، ٢٣ فصل، ٣- تيسيرات ١٠ فصل، ۴- فردارات سالهاى مواليد ٧ فصل، ۵- در گذشتن كواكب در وقت تحويل هشت فصل، ۶- حالات كواكب بروج در وقت تحويل شش فصل، ٧- انتقال كواكب، نه فصل، ٨- معرفت دلالات بودن كواكب پانزده فصل، ٩- حالات مولود نامه، نه فصل]. و النسخة فى (١۴١) ورقة، و نسخه ثالثة فى (المجلس ٢١۴) ذكرت فى فهرسها بعنوان كتاب مواليد كتبت فى سنة ١٢۴٠، و النسخة فى ٢١۶ باب يشتمل على ٨٨ ورقة. أوله: [باب أول اندر علم مواليد، نخستين

---

(١) و المظنون قويا أن هذه النسخة عين ما مر فى (١١، ١۴١) بعنوان رسالة تحويل سالهاى مواليد

چيزى كه در عمل مواليد بكار بأيد داشت آن است كه ...] و التراجم لكتب أبى معشر كثيره منها أحكام اتصالات كواكب أو قرانات و أحكام طالع سال از بروج دوازده‌گانه و اختيارات و تحويل سالهاى مواليد و ترجمه أسرار النجوم و غيرها، و مر منتخب آثار أبى معشر.

---

[١] (١) و المظنون قويا أن هذه النسخة عين ما مر فى(١١، ١۴١) بعنوان رسالة تحويل سالهاى مواليد

۸۷۸۴: کتاب المواليد

لمحمد بن أيوب مؤلف مفتاح المعاملات المذكور فی (۲۱: ۳۴۹) و يأتی له المؤنس فی نزهة المجالس نسخه من المواليد فی (المجلس ۲/ ۲۴۴۹ غير المفهرسة) كتبت فی القرن الحادی عشر.

و للمؤلف استخراج فی الأسطرلاب و زيج مفرد و شش فصل و شمار نامه و العمل و الألقاب فی معرفة الأسطرلاب.

كتاب المواليد

لنصر بن علی الجهضمی، ينقل عنه ابن طاوس تعيين وفاه العسكری (ع) فی ثامن ربيع الأول. مر بعنوان تاريخ آل الرسول و تواريخ الأئمة.

۸۷۸۵: مواليد

أو أعمال مواليد فی سبعة فصول أشير فيها إلی كوشيار، و إلی سنة ۸۶۱ و ابتداء سنة ۴۴۶ الملكية (جلال الدين ملک شاه) للاستخراج النجومی- و هو متن و شرح. أوله: [اين انتخابی است در اعمال مواليد. فصل أول در نمودات، زعم حكما آن است كه إنسان را هر چه عارض می‌شود ... منشاهم زمان ولادت است ...]

نسخه منه فی (دانشگاه ۱۱/ ۹۵۰) كتبت بالخط النستعليق ضمن مجموعة فی النجوم كتبت فی (۱ ذی الحجة ۸۷۸).

۸۷۸۶: مواليد الأئمة

رسالة مختصرة فارسية فی تعيين مواليدهم علی ما هو الأصح عنده، لشيخنا النوری الحاج ميرزا حسين بن الميرزا محمد تقی الطبرستانی المتوفی بها ليلة الأربعاء لثلاث بقين من جمادی الآخرة سنة عشرين و ثلاثمائة و ألف ذكره فی فهرس كتبه فی خاتمة المستدرک و نسخه منها عند الآقا محمد خان النواب الكابلی نزيل كرمانشاه. و للمؤلف ميزان السماء فی تعيين ميلاد خاتم الأنبياء

ص: ۲۳۶

و المولودية و مر مواقع النجوم الرقم ۸۷۶۳.

۸۷۸۷: مواليد الأئمة

لأبی عبد الله محمد بن عبد الله بن مملک الأصفهانی الجرجانی المعتزلی الراجع إلی القول بالإمامة علی يد عبد الرحمن بن أحمد بن خيرويه.

ذكره النجاشي و مر له المجالس في ج ١٩ الرقم ١۶٣٢.

٨٧٨٨: مواليد الأئمة و أعمارهم

لأبي عبد الله أحمد بن محمد بن أحمد بن طلحة العاصمي الكوفي البغدادي كما ذكره النجاشي أو ابن عاصم كما في الفهرست (القهپائي ١: ١۵١) و ترجمنا المؤلف في النوابغ: ۴١.

مواليد الأئمة و أنسابهم

إلى صاحب الأمر، لأبي محمد الأطروش. ذكره النجاشي بعنوان أنساب الأئمة و مواليدهم كما مر في (٢: ٣٨٠).

مواليد الأئمة و أنسابهم و وفياتهم

من النبي إلى الحجة (ع) للشيخ أبي محمد عبد الله بن أحمد بن محمد الخشاب، و مر في الرقم ٨٧٧٨.

٨٧٨٩: مواليد الأئمة و فضائلهم

للمولى الحافظ رضي الدين رجب بن محمد بن رجب البرسي الحلي، صاحب مشارق الأمان ٢١: ٣٣ الذي فرغ منه سنة إحدى و ثمانمائة (٨٠١).

رسالة في مواليد الأئمة (ع) و وفياتهم

مر في (٣: ٢١٣) بعنوان تاريخ الأئمة لآقا أحمد الكرمانشاهي، و النسخة في مجموعة عند الكتابچي بكربلاء، و فيها مدة أعمارهم و عدة أولادهم، و مر للمؤلف مرآة الأحوال في (٢٠: ٢۶١) و ترجمناه في الكرام: ١٠٠ و في مصفى المقال: ۵۵.

٨٧٩٠: مواليد الأحكام

في فقه المذاهب الخمسة، خرج منه إلى كتاب الخمس، للحاج مولى محمد جعفر الأسترآبادي، المتوفى سنة ثلاث و ستين و مائتين و ألف ١٢۶٣. ذكره ولده الشيخ علي بن جعفر في مبدأ الآمال.

٨٧٩١: مواليد الصادقين

لبعض القدماء، ينقل عنه الطبرسي في مكارم الأخلاق ص ۶٨ من الطبع الجيد بطهران، و مؤلفه محمد بن إبراهيم الطالقاني و قد مر تاريخ الأئمة متعددا، و مر أيضا درج الدرر في أحوال ميلاد سيد البشر

فی (۸: ۵۸)، و یأتی مولد الأمیر و مولد الحسن و هکذا إلی آخر المعصومین.

۸۷۹۲: کتاب المواليد مفردا

یعنی المواليد الثلاثة خاصة، لأبی سهل فضل بن نوبخت، الناقل لکثیر من کتب الأوائل من الفارسیة إلی العربیة، و هو جد صاحب الیاقوت إسماعیل بن إسحاق بن الفضل النوبختی. و له کتاب الإمامة کما مر فی (۲: ۳۳۲) و کتب فی المواليد أیضا الا أنه لیس منحصرا فیها و هو کتابه المنتحل فی أقاویل المنجمین فی الاخبار و المسائل و المواليد و لذا قیده ابن الندیم بقوله- مفردا و کتاب سنی المواليد و کتاب التهملان (تهمتن) فی المواليد و غیر ذلک و قد ذکر الجمیع ابن الندیم فی فهرست فوز العلوم.

رسالة فی مواليد النبی و الأئمة ع

و أولادهم و زوجاتهم و تواریخ مواليدهم و وفیاتهم و محل دفنهم و غیر ذلک. للسید محمد الطباطبائی، مر فی (۳: ۲۱۸) بعنوان تاریخ الأئمة ذکرها حفیده فی حاشیة المواهب و توجد عند السید جعفر بحر العلوم بالنجف و فرغ منها سنة ۱۱۲۶.

۸۷۹۳: المواليد و الاختیارات

للشیخ أبی الحسن العمرانی، قال السید علی بن طاوس فی الباب الخامس من فرج المهموم: إنه وصل إلینا هذا الکتاب و ذکر أنه ممن عدوه من علماء الشیعة، و حکی ترجمته عن ابن الندیم. و قد وجدته فیه (ص ۳۴۹) و ذکر له شرح کتاب الجبر و المقابلة لأبی کامل، و مر للمؤلف فی (۱۱: ۴۳) رسالة الاختیارات و لعله عین ما ذکرنا هنا. و ترجمنا المؤلف فی النوابغ: ۱۷۲.

۸۷۹۴: کتاب مؤامرات الأعمال النجومیة

مجلد لأبی الحسن علی بن زید البیهقی. ذکر فی معجم الأدباء.

۸۷۹۵: رسالة فی موانع الصلاة

للشیخ نعمة الطریحی، صاحب أحکام الأرضین المذکور فی (۱: ۲۹۳) و تلمیذ صاحب الجواهر و صاحب

أنوار الفقاهة توفی سنة ۱۲۹۳. و النسخة عند أحفاده فی النجف، و مر للمؤلف الخلل فی الصلاة. فی (۷: ۲۵۱) و المظنون اتحاده مع هذه الرسالة.

[مواهب]

۸۷۹۶: مواهب الأفهام فی شرح شرایع الإسلام

برز منه ست مجلدات إلی آخر الوضوء، للسید مهدی القزوینی، موجود مع سائر تصانیفه بمخزن کتبه* المؤلف* بالحلة و قصة مطالعة الحجة (ع) لبعض أجزائه مذکورة فی النجم الثاقب. حکی أبو المجد محمد الرضا الأصفهانی عن السید حسن بن السید مهدی المؤلف أن شرحه هذا کان فی غایة البسط و لذا منعه جد أولاده الشیخ علی کاشف الغطاء فعدل إلی شرح التبصرة الموسوم ب بصائر المجتهدین و مر له منظومة فی العبادات ص ....

۸۷۹۷: مواهب الهی

أو تاریخ مظفری أو تاریخ آل مظفر لمعین الدین معلم الیزدی ابن علی بن جلال الدین محمد، مؤلف نزهة السرور الآتی ذکرها. المتوفی سنة ۷۸۹، و المعاصر للأمیر مبارز الدین و معلم ابنه شاه شجاع سلطان فارس. فی تاریخ آل مظفر من تأسیسها إلی عصر مؤلفه حدود سنة ۷۶۷، ألفه باسم شاه شجاع المذکور و بأمر عز الدین إبراهیم الزرقانی، و لخصه محمود گیتی (کتی) و أضاف إلیه الحوادث إلی سنة ۷۹۵. طبع بعضه بطهران سنة ۱۳۲۶ ش مع مقدمه من سعید النفیسی. و نسخه الخطیة شایعة، أقدم ما اطلعت علیها فی (کامبریج ۱۲۷۷) کتابتها ۷۷۸. أو ۷۷۹ (ف کامبریج، براون ۳ ۹) و أخری و بطهران (أدبیات ۲۴۲ ج) من القرن الثامن.

۸۷۹۸: المواهب الإلهیة

فی شرح نهج البلاغة، للسید أفصح الدین محمد الشیرازی، ذکره السید شهاب الدین فی مقدمه الصحیفة و لعله ما مر فی (۳: ۴۵۵) بعنوان التحفة العلیة.

۸۷۹۹: مواهب الباری فی ترجمه العلامة الخوانساری

السید أبی تراب نقل عنه الشیخ مولی الطریحی ما نشره فی مجلة المرشد لسنتها الرابعة ص ۲۷۱.

ص: ۲۳۹

۸۸۰۰: المواهب الرضویة فی رفع الشبهات المقولة و المنویة

فارسی فی النبوة الخاصة و جواب بعض التشکیکات، أجاب بها لمن أورد مکتوبه فی صدر رسالته و رد بها علی دعاة المسیحیة و البابیة و القادیانیة، للحاج السید محمد المعروف بعصار المذکور فی (۹: ۷۲۴) ذکره فی فهرس کتبه و طبع سنة ۱۳۴۳.

أوله بعد المکتوب: [ای فرزند ارجمند عزیز و نور چشم نیرومند با تمیز ...].

نسخه خط المؤلف مع تشخيطات كثيره توجد فى (الرضوية ۱۰۴۶ حكمت) كتبها بقلم النستعليق فى سنة ۱۳۴۱ فى ۳۷ ورقة، و نسخه أخرى كتبها محسن بن أبى القاسم السبزوارى سنة ۱۳۴۲ فى مشهد خراسان. و كتب المؤلف ذيلا للمواهب فى الرد على القاديانى، فرغ منه سنة ۱۳۴۲. أول الرد: [و نيز اى فرزند ارجمند عزيز نور ديده رمد كشيده با تميزم]. بخط المؤلف فى (الرضوية ۶۵۲ حكمت) كتابته ۱۳۴۲.

۸۸۰۱: مواهب زحل

فارسى فى مداخل علم النجوم و مقدماته و هو أول الرسائل الموسومة ب السبعة الكاشفية كلها فى النجوم، للمولى حسين الكاشفى، كما مر فى (۱۲: ۱۳۱) و مر أيضا سادس الرسائل بعنوان مناهج عطارد (۲۲: ۳۴۸) و يأتى ميامن مشترى.

۸۸۰۲: المواهب السنية

فى الاجتهاد و التقليد، للشيخ الميرزا مهدى الأصفهانى، المدرس فى المشهد الرضوى، المتوفى ۱۹ ذى الحجة سنة ۱۳۶۵.

۸۸۰۳: المواهب السنية فى شرح التبصرة الفقهية

للشيخ على الأسترآبادى ذكره فى كتابه غاية الآمال و مر له منهاج الدراية.

المواهب السنية

مر فى (۱۵: ۴۹) بعنوان صفوة الصفا و هو لأبى بزاز التوكلى المتوفى (۸۰۰) فى مقدمه ذات فصلين و بعدها ۱۲ بابا فى حياة صفى الدين إسحاق السنجانى الأردبيلى (أردبيل ۶۵۰- ۱۲ محرم ۷۳۵) و المذكور فى (۹: ۶۱۴) أوله: [الحمد لله الذى تجلى لأوليائه بأنوار العرفان و المعارف ...] نسخه الأصل

ص: ۲۴۰

فى (ديوان الهند، ۱۸۴۲) كتبت فى ۷۵۹، و نسخه أخرى فى (لندن N ARW۴۶۵) كتبت فى ۸۹۰، و صورتها الفتوغرافية فى (دانشگاه) و أخرى فى (إلهيات ۴۸۹ د) سميت ب صلة الفقيه و أخرى فى (سپهسالار/ ۱۵۱۲). أوله: [الحمد لله الولى الحميد و الصلاة ...

اما بعد، اين مسكين كم بضاعت و مفلس ...]. و هذا ينطبق على أول النسخة المطبوعة.

۸۸۰۴: مواهب سنية

تحرير محرف من الكتاب السابق. لأبى الفتح الشريفى، صاحب تفسير شاهى كتبها بأمر من الشاه طهماسب الصفوى (۹۳۰- ۹۸۴) نسخه منه فى (طهران، الملية ۹۴۹ ف) كتبت بقلم النستعليق فى القرن العاشر و نسخه أخرى فى (سپهسالار ۱۵۱۵) كتبت بقلم النستعليق فى ۱۰۳۷ فى ۳۷۱ ورقة و النسخة باسم الشاه إسماعيل الثانى (۹۸۴- ۹۸۵).

۸۸۰۵: مواهب سنية

لمحمد حسن بن على بن عبد الله بن محمد بن محب الله العلیارى التبريزى، المتوفى ۱۳۵۸. فارسى و عربى، فى المواعظ و المصيبة فى ۴۲ مجلسا. ذكر فى ديباجته أساتيذه و إجازاتهم له و عد إحدى و عشرين من تأليفاته إلى سنة ۱۳۵۳. أوله: [الحمد لله الذى أنعم على عباده بالعلوم الكافية فى السداد و المحتاج إليها فى الرشاد]. يوجد فى طهران (دانشگاه ۲۸۹۵) بخط المؤلف فى ۲۵۸ ص.

۸۸۰۶: المواهب السنية فى شرح الدرة الغروية

من نظم السيد مهدى بحر العلوم، فى الطهارة و الصلاة، للسيد الحاج ميرزا محمود بن الآقا ميرزا على نقى بن السيد جواد- أخى السيد مهدى المذكور- ابن السيد مرتضى بن محمد بن عبد الكريم الطباطبائى البروجردى، صاحب مسلى المصابين و المتوفى سنة ۱۳۰۰، و هو شرح مبسوط فى عدة مجلدات، فالطهارة فى مجلدين، و قد طبع فى سنة ثمان و ثمانين و مائتين و ألف، و انتهى مجلده الثانى إلى آخر أحكام الأموات، و قد فرغ منه يوم الأحد الثامن و العشرين من ذى الحجة سنة خمس و ثمانين و مائتين و ألف، و مجلديه فى الصلاة بعد لم يطبع.

ص: ۲۴۱

۸۸۰۷: المواهب السنية فى شرح الفوائد الرجبية

للشيخ إسماعيل الأرومى المعاصر، و الفوائد للحاج الشيخ عباس القمى.

۸۸۰۸: المواهب السنية فى فقه الإمامية

للشيخ عبد الحسين الخيامى المعاصر، فى مجلدين كما كتبه إلى، و مر له منظومة فى الرد على الوهابية.

۸۸۰۹: المواهب السنية فى المدائح العلية

فارسى فى مدائح النبى و الآل (ع)، للمولى مطيع الملقب فى شعره بعرفان اليزدى، المعاصر و المصادق مع الذبيحى الذى توفى سنة ۱۱۶۰. ذكره آيتى فى تاريخ يزد.

۸۸۱۰: المواهب العلوية فى شرح الأحكام النبوية

و هو شرح على الشرائع ما خرج منه الا كتاب الدين، للسيد أبى طالب بن عبد المطلب الحسينى الهمدانى، تلميذ صاحب الجواهر و من أحفاد السيد المير سيد عليا المدفون بهمدان. و النسخة عند حفيده السيد حسين بن على بن أبى طالب المصنف، و توفى قبل أستاذه بستة أشهر و دفن فى الحجرة على يسار الداخل إلى الصحن الغروى من الباب السلطانى.

٨٨١١: المواهب العلية

لكمال الدين حسين الواعظ البيهقى السبزوارى الكاشفى، المذكور فى (٩: ٨٩٩). شرع فيه فى أول محرم سنة ٨٩٧ و فرغ منه فى عهد السلطان حسين ميرزا سنة ٩٠٢، باسم الأمير على شير النوائى (٨٤٤- ٩٠٦) و فيه مادة تاريخ لولده على يطابق ٨٩٩:- دوم ز شهر شوال و يسمى بتفسير حسينى أيضا. و هو فى مجلدين. أوله: [بعد از تمهيد قواعد محامد الهى و تأسيس مبانى ثنا خوانى]. ذكر فى مقدمته أنه ألفه حين الاشتغال بتأليف تفسيره جواهر التفسير و بعد فراغه من مجلده الأول، شرع بتأليف المواهب للأمير على شير المذكور.

و نسخه شايعة. و طبع بطهران بمباشرة محمد رضا جلالى النائنى.

٨٨١٢: المواهب العلية فى شرح اللمعة الدمشقية

للميرزا أبى تراب القزوينى الحائرى المدعو بميرزا آقا، من تلاميذ صاحب الضوابط و صاحب

ص: ٢٤٢

الجواهر، رأيت مجلده الثالث عشر فى الدين فرغ منه سنة ١٢٤٠، و الرابع عشر فى الرهن و الخامس عشر فى الحجر و الضمان، و كتب الجميع فى السنة المذكورة و فرغ من الضمان فى مسجد الكوفة و فرغ من بعض تقريراته فى القضاء سنة ١٢٥٥، و بعض تقريراته فى البيع فى النجف سنة ١٢٦٠، و كلها موجودة بخط يده عند الشيخ مهدى ابن الشيخ محمد تقى بن الشيخ على شيخ الرئيس الخراسانى الحائرى.

٨٨١٣: المواهب العلية فى مهمات المباحث الأصولية

للسيد محمد معصوم بن محمد على الحسينى الخاتون‌آبادى، نزيل النجف، أوله: [الحمد لله واجب الوجود و مفيض الكرم و الجود ...] و النسخة عند على الفانى.

٨٨١٤: المواهب الغروية فى أصول الأحكام النبوية

للمولى محمد بن على أشرف بن هادى بن محمد الطالقانى. أوله [الحمد لله رب العالمين، خالق السماوات و الأرضين، باعث الرسل و الحجج و البراهين جاعل الشرع و القواعد و القوانين ...].

مرتب على مقدمه و مواهب و خاتمة، و النسخة بخطه، كتب حجية الظن و الاخبار و بعض الإجماع و لم يخرج منه غيرها فى مجلد ضخم، و أحال إليه فى كتابه شراب طهور الذى ألفه سنة ١٣٠٢، و النسخة عند الشيخ أسد الله الدهاقانى، و يوجد عنده أيضا تقريرات درس أستاذه المولى لطف الله فى الفقه و الأصول.

٨٨١٥: كتاب المواهب فى ليلة الرغائب

للشيخ محمد على بن أبى طالب بن عبد الله الزاهدى الگيلانى الأصفهانى المولد، المتوفى ببنارس الهند سنة ١١٨١، قال فى فهرس كتبه إن فيه بيان كلام فرفوريوس حيث قال الخيرات منها ما هى شريفه و منها ما هى ممدوحة و منها ما هى بالقوة كذلک و منها ما هى ناقصة إلى آخر كلامه كتبته فى ليلة واحدة و ذلک من فضل الله سبحانه على. انتهى.

٨٨١٦: مواهب الفياض فى الجواهر و الأعراض

للشيخ عبد على بن ناصر الشهير بابن رحمة الحويزى، المتوفى بعد ١٠٦٣. أوله: [بسم الله الرحمن الرحيم المبدأ الفياض المنزه عن مشابهة الجواهر و الأعراض العالى عن أن تدركه المشاعر ...]

ص: ٢٤٣

ذكر فى أوله أنه لما ألف الكلمات التامة فى الأمور العامة سأله بعض تلاميذه أن يثنيه بالجواهر و الأعراض فألف هذا الكتاب. قال: [ثم أعززهما بثالث إن شاء الله فى الإلهيات لتكمل أبواب الحكمة]. و رتبه على موهبتين يشتمل كل منهما على مواهب الأول فى الجواهر و الثانى فى الأعراض، و النسخة مع خمس رسائل أخرى لهذا المؤلف كلها بخط ابن أخيه ناصر بن سعيد بن ناصر فى سنة ١٠٦٣ عند السيد محمد على الروضاتى بأصفهان.

٨٨١٧: المواهب القدرية فى مدح خير البرية

قصيدة فى مدحه، أنشأها حسين بن محمد بن على المسعودى، من شعراء اليمن، سماه بذلک لفراغه من نظمها فى ليالى القدر سنة ٩٦٧، ثم فى المحرم سنة ٩٦٨، تشرف للمدينة المنورة فأنشأها فى مقابل الضريح، و النسخة فى آخر قواعد عقائد آل محمد تأليف عز الدين محمد الديلمى من علماء اليمن فى الخزانة (الرضوية)

٨٨١٨: المواهب القدسية فى شرح اللمعة الدمشقية

للشيخ جواد ملا كتاب كما كتب فى أول نسخه من مجلد المتاجر منه، و فى نسخه أخرى من المتاجر أيضا كتب فيه- بدل المواهب- منية الألباب فيظهر أن هذه تصرفات الكتاب و أن اسمه الأنوار الغروية

٨٨١٩: مواهب المشاهد فى واجبات العقائد

منظومة فی أصول الدین للسید المعاصر هبة الدین محمد علی بن الحسین بن محسن بن مرتضی بن محمد بن الأمیر سید علی الحسینی، الشهرستانی، و طبع فی سنة ست و عشرین و ثلاثمائة ۱۳۲۶، فی مائتین و خمسین بیتا أوله:

]

موهبة الشکر علی المواهب　　للعبد من خیر هبات الواجب

] و علیه تقریظات شیخ الشریعة الأصفهانی و الشیخ علی بن الشیخ محمد رضا کاشف الغطاء و الشیخ محمد رضا بن الشیخ محمد جواد الشبیبی

۸۸۲۰: مواهب المکاسب

للمولوی السید إعجاز حسن الأمروهوی المعاصر،

ص: ۲۴۴

صهر المفتی میر عباس و تلمیذه ذکره فی التجلیات

۸۸۲۱: المواهب الموسویة

إحدی دواوین السید عبد الهادی الطعان العطار النجفی، من أحفاد السید محمد بن عطیة الموسوی

۸۸۲۲: مواهب الواهب فی فضائل أبی طالب

للشیخ المعاصر محمد جعفر بن الحاج محمد الملقب بالنقدی، التستری الأصل النجفی المنشا ألفه سنة ۱۳۲۲ مرتب علی مقدمه و أبواب اثنی عشر و خاتمة أوله: [الحمد لله الذی نصر نبیه الناصح الأمین بعمه المنتجب أبی طالب والد أمیر المؤمنین (ع)] طبع فی النجف سنة ۱۳۴۱

۸۸۲۳: مواهب الوداد فی مواریث الأحفاد

هو من جملة الرسائل الأربعین المحتوی علیها کتاب الدراری الثمین ۸: ۵۲ و ۶۴ للسید حسین القزوینی شیخ بحر العلوم کما فی الدر ذکره فی إجازته للسید مهدی بحر العلوم فی ۱۱۹۴ المذکورة فی (۱: ۱۸۰)

[الموت]

۸۸۲۴: رسالة فی موت أحد الزوجین قبل الدخول

فهل يجب المهر كاملا أم لا؟ للشيخ أحمد بن إبراهيم بن أحمد بن صالح بن أحمد بن عصفور المتوفى سنة ١١٣١ ذكرها ولده فى اللؤلؤة- (راجع: مقالة فى امتناع فى ذ ٢٢: ٣٩٧)

٨٨٢٥: رسالة فى موت الزوج قبل الدخول بالمنقطعة

فهل يستقر تمام المهر بالموت أم لا؟ للمولى حسن بن محمد على، صاحب حجية الاستصحاب المذكور فى (٦: ٢٧١) و النسخة بخطه منضمة إلى رسالته فى تزويج الولى الصغير بمنقطعة فى مدة قليلة و فى أثنائها بمدة أكثر، كما فصلناه فى ترجمه المؤلف فى الكرام: ٣٤٤

٨٨٢٦: كتاب موت المؤمن و الكافر

لإسماعيل بن أبان يرويه عنه أحمد بن أبى عبد الله البرقى، الذى توفى سنة أربع و سبعين و مائتين

ص: ٢٤٥

٨٨٢٧: رسالة فى موت أحد الزوجين قبل الدخول

للشيخ محمد بن أحمد بن إبراهيم الدرازى، صاحب رسالة فى منجزات المريض المذكور آنفا (٢٣: ١٨) و النسخة ضمن مجموعة من رسائله بخط السيد خليفة الأحسائى تاريخها ١٢٢١

٨٨٢٨: رسالة فى موت الراهن قبل الإقباض

للحاج محمد حسن كبة البغدادى، صاحب رسالة فى المواسعة و المضايقة المذكور آنفا (٢٣: ٢٢٢) مختصرة فى مائة و خمسين بيتا رأيتها بخطه فى مكتبته* المؤلف*

٨٨٢٩: رسالة فى الموت و حقيقته

للفيض الكاشانى، المذكور فى (٩:

٨٥٣) و النسخة ضمن بعض رسائله الأخرى فى مجموعة بإحدى مكتبات إيران

٨٨٣٠: الموت و الحياة

للشيخ الرئيس أبى على سينا ذكره القنواتى فى فهرسه ضمن تأليفاته غير أنه لم يذكر فى نسخته اسم المؤلف أولها: [اعلم أن الموت و الحياة نوعان]

۸۸۳۱: المؤتلف من المختلف بين أئمة السلف

منتخب من مسائل الخلاف تصنيف شيخ الطائفة- تاريخ المؤتلف سنة العشرين و خمسمائة (۵۲۰) حكى شيخنا النورى فى مستدرک الوسائل عن صاحب الرياض أنه للشيخ الطبرسى و مر منتخب الخلاف متعددا، و منها الموجود عند (السماوى) مجلد كبير فيه المجلد الأولى و الثانى بخط الشيخ على بن معز الدين الحسن بن يوسف الكيدرى فرغ من أولهما (۲۲ ج ۱/ ۶۹۹) و من ثانيهما فى (۱۸ شعبان ۶۹۹) و المحدث الحر فى أمل الآمل عد من الكتب التى لم يعرف مؤلفه المنتخب من الخلاف

ص: ۲۴۶

الذى صنف فى سنة عشرين و خمسمائة (۵۲۰) أقول: رأيت نسخه منتخب الخلاف فى كتب آل السيد صافى بالنجف أوله: [أحمد الله على سوابغ آلائه و سوائغ نعمائه و نشكره على ما من به علينا من متابعة أوليائه] ذكر فيه أنه رأى فى الخلاف تكرار ذكر إجماع الفرقة مما لا طائل فيه سوى إطالة الكتاب فانتخب منه و أثبت رءوس المسائل و الخلاف فيها و ذكر تاريخ فراغه سنة عشرين و خمسمائة (۵۲۰) و فى الرياض فى ترجمه الفضل بن الحسن الطبرسى المفسر الملقب بأمين الإسلام ذكر أنه قد مر فى ترجمه أحمد بن على الطبرسى، صاحب الاحتجاج احتمال كون كتاب المؤتلف المذكور للطبرسى المفسر

۸۸۳۲: موتيانكاهار

و بالعربية قلائد الدرر- كتاب نفيس فى تعلم النسوان و تربيتهن بلغة أردو مطبوع بالهند

۸۸۳۳: الموثق

فى أكثر من خمسة آلاف ورقة، للشيخ أبى عبد الله المرزبانى محمد بن عمران بن موسى الخراسانى البغدادى، المتوفى سنة ثمان و سبعين و ثلاثمائة (۳۷۸) قال ابن النديم فى فهرسته: إنه ذكر فيه أخبار الشعراء المشهورين من الجاهلية و بدء فيهم بامرئ القيس و طبقته و المخضرمين و من تبعهم من الإسلاميين على طبقاتهم و جعل جريرا و الفرزدق فى صدر الإسلاميين و أورد محاسن أخبارهم إلى أول دولة العباسيين، و ذكر ابن هرمة و الحسين بن مطهر و من يستشهد بشعره منهم

۸۸۳۴: الموثق فى الأنساب

للجرجانى النسابة ذكره ابن عبد البر- فى الاستيعاب كما فى كشف الظنون ۲: ۵۶۶

۸۸۳۵: رسالة فى الموثقين

الذين استظهر توثيقهم باجتهاده للمير عبد الفتاح الحسينى، صاحب العناوين المذكور فى (۱۵: ۳۵۰) ذكر قرب خمسين رجلا، و النسخة فى آخر بعض مجلدات تقريراته المذكورة فى (۴: ۳۷۸)

ص: ۲۴۷

فی مکتبة الشیخ هادی کاشف الغطاء

۸۸۳۶: مؤجج الأحزان فی وفات غریب خراسان

للمولی عبد الرضا بن محمد الأوالی نسل المکتل الموالی قن سید المرسلین و عبد أمیر المؤمنین و خادم الأئمة المعصومین و نواب أقدام المؤمنین و الصالحین- کما وصف نفسه کذلک فی أول الکتاب- و ذکر أنه سأله بعض الإخوان أن یکتب وفات غریب طوس المدفون بخراسان [الحمد لله الذی زین ربوع أقطار السماوات و الأرضین بمصابیح الأئمة الطاهرین] ذکر فیه أن دعبل الخزاعی لما بلغ قوله فی التائیة

إلی الحشر حتی یبعث الله قائما یفرج عنا الهم و الکربات

قال من حضر مجلس الرضا (ع) لما نطق دعبل بهذا البیت تهلل وجه الرضا (ع) و طأطأ رأسه إلی الأرض و بسط کفیه و رمق بطرفه إلی السماء و قال: [اللهم عجل فرجه و سهل مخرجه و انصرنا به و أهلک عدوه- إلی قوله: یا دعبل هو قائمنا] ثم ذکر بقیة قصیدة دعبل إلی قوله:

خروج إمام لا محالة خارج یقوم علی اسم الله و البرکات

قال ما لفظه: [قال أبو الصلت فلما سمع الإمام ذلک قام قائما علی قدمیه و طأطأ رأسه منحنیا به إلی الأرض بعد أن وضع کفه الیمنی علی هامته و قال: اللهم عجل فرجه و سهل مخرجه و انصرنا به نصرا عزیزا] أقول: و مر تاجیج نیران الأحزان فراجعه و استظهر بعض الأفاضل من الحدیث المذکور فی هذا الکتاب أنه مستند ما نری من فعل الشیعة من القیام عند ذکر القائم (ع) و وضع الید علی الرأس، رأیت فی النجف نسخا منه عند السید آقا و غیره و نسخه مغلوطة ناقصة عندی قبلها وفاه النبی و بعدها وفاه المجتبی (ع) و لیس لها تواریخ، و یوجد عند الشیخ حسین القدیحی کتاب کشف الاخبار فی معرفة دقائق و حقائق طلب الثأر لهذا المؤلف عبر عن نفسه فی أوله ب [عبد الرضا بن محمد الأوالی نسل المکتل الموالی قن سید المرسلین و خادم الأئمة المعصومین و تراب

ص: ۲۴۸

أقدام المؤمنین] لیس فیه أیضا تاریخ و مکتوب علیه أنه لابن المکتل البحرانی

[الموجز]

موجز البیان

مر فی (۲: ۴۰۲) بعنوان الأنموذج فی علوم البلاغة کما یظهر من خطبته و دیباجته

۸۸۳۷: موجز تاريخ البلدان العراقية

للسيد عبد الرزاق الحسنى البغدادى المعاصر، طبع ببغداد أولا فى سنة ۱۳۴۹ ثم بصيدا ثانيا مع إلحاقات و تحقيقات فى سنة ۱۳۵۱.

۸۸۳۸: موجزة رائعة

مثنوى فى معجزه باهرة وقعت فى أحمدآباد كجرات، للمفتى مير عباس الموسوى. ذكره فى التجليات و مر للناظم المن و السلوى فى الزهد و التقوى و منتخب الكشكول و يأتى موعظة حسنة.

۸۸۳۹: الموجزة فى أصول المنطق

أو علم البرهان أو جوامع علم المنطق للشيخ الرئيس أبى على سينا. و هى غير الموجز فى المنطق له الآتى (۲۳: ۲۵۱) أوله: [قال الشيخ الرئيس أبو على (ره) ... و بعد، فقد سألنى الشيخ الفاضل الكريم أبو عمر محمد بن جعفر أدام الله توفيقه أن اختصر له جوامع علم المنطق فى رسالة موجزة جامعة للمعانى، فعملنا على ملتمسه ... معانى كتاب إيساغوجى كل لفظ فأما أن يكون مفردا و هو الذى لا يدل جزء منه على جزء من معناه و مثاله قولنا زيد، و قولنا إنسان، و إما أن يكون مؤلفا].

۸۸۴۰: الموجز الحاوى لتحرير الفتاوى

لابن فهد الأسدى، جمال الدين أبى العباس أحمد بن محمد بن فهد الحلى، المذكور فى (۱: ۱۴۴) رتبه على أربع قواعد أولها العبادات فى عدة كتب، أولها كتاب الطهارة. أوله: [الحمد لله رب العالمين و صلى الله على سيد المرسلين محمد و آله الطاهرين، و بعد، فقد استخرت الله سبحانه و تعالى و عملت هذا المختصر ...] و هو إلى آخر الزكاة و آخر ما جف عليه قلمه قوله: [و للفقير بذل القيمة] و مر شرحه الموسوم ب كشف الالتباس

لتلميذه الشيخ مفلح الصيمرى، رأيت نسخه من الموجز تاريخ كتابتها سنة ۸۵۳ قوبلت مع نسخه مصححة من الأصل و فى خزانة المولى محمد حسين القمشه‌إى نسخه من موقوفات المولى مهدى القمشه‌إى فى سنة ۱۲۸۱، و نسخه أخرى كتابتها و مقابلتها فى الخميس ۱۳ ذى الحجة سنة ۹۶۶، فى كتب الشيخ جواد محيى الدين النجفى، و نسخه كتابتها سنة ۹۶۸ فى كتب الشيخ هادى كاشف الغطاء مع المحرر بخط واحد.

۸۸۴۱: موجز عظيم النفع

ألف الشيخ ابن سينا كتابا يسمى ب تدارک الخطإ الواقع فى تدبير طبى أو دفع المضار عن الأبدان و غيرها من العناوين.

و هو فی ثمانیة مقالات: ۱- فی تعدید أنواع الخطإ، ۲- فی الهواء، ۳- فی الحمام، ۴- فی الطعام، ۵- فی الماء و المشروبات، ۶- فی الحرکات، ۷- فی أمر الاستفراغ.

فرغ منه بین (۴۰۲) و (۴۰۳) و جعله باسم أبی الحسن أحمد السهیلی وزیر الخوارزمشاهیة.

و یوجد منه ترجمتان (بالفارسیة) إحداهما فی المتحف البریطانی (۱۱/ DD A۶۵۹۱) کتبت فی سنة ۸۸۴. و جاء فی دیباجتها أنه ترجم ل جمال الدولة و الدین حسین ترخان. أوله: [افتتاح سخن سزاوار به نام حکیمی است که بدن آدم را ...] و أما ترجمته الثانیة فقد طبعت بدهلی باسم موجز عظیم النفع و راجع (۴: ۱۷).

۸۸۴۲: الموجز فی الأصول

للشیخ معین الدین أبی المکارم سعد بن أبی طالب بن عیسی المتکلم الرازی، المعروف بالنجیب، و یأتی نقضه للحمصی.

۸۸۴۳: الموجز فی التوحید

للشیخ أبی یعلی محمد بن الحسن بن حمزة الجعفری، المتکلم الفقیه، القیم بالأمرین جمیعا و الجالس مجلس الشیخ المفید، و المتوفی فی سادس شهر رمضان سنة ثلاث و ستین و أربعمائة (۴۶۳) کما ذکره

ص: ۲۵۰

النجاشی، کان حیا إلی التاریخ مع أن فی الخلاصة ذکر وفاته فی الخمسین.

۸۸۴۴: الموجز فی شرح القانون الملغز

یعنی لغز القانون تصنیف الشیخ البهائی، للمیرزا محمد إمام الحرمین ابن عبد الوهاب بن داود الهمدانی الکاظمی، المتوفی سنة نیف و ثلاثمائة و ألف، قال فی کتابه فصوص الیواقیت إن فیه نبذة من عدة علوم کالحساب و الحروف و الرمل و الهیئة و الطب و النجوم، و فرغ منه سنة ۱۲۹۸ و مادة التاریخ: [لیس له نظیر] رأیت نسخه خط یده و هی المسودة فی آخره أنه فرغ منه بکربلاء سنة ۱۲۹۵. أوله: [حمدا لحکیم شفی أمراض الإنسان بقانون الإسلام و الإیمان ...].

۸۸۴۵: الموجز فی الطب

مختصر من قانون أبی علی و هو لابن النفیس القرشی کما مر فی (۱۷: ۲۴). و شرح الموجز جماعة ذکر بعضها فی (۱۴: ۹۵) و لمحمد شریف الخاتون‌آبادی مؤلف معدن الفیض حاشیة علی الموجز ذکر فی فهرست نسخه‌های خطی فارسی: ۴۹۹ کما أن القطب (محمد) الطبیب ترجم الموجز (بالفارسیة) فی القرن العاشر و جعلها فی مقدمه و ثمانیة جملات باسم الأمیر نظام الدین الشیخ أحمد السهیلی. أوله: [حمدی که حاوی ذخیرة روز معاد و شکری که مقارن شفای مزاج علیل عباد باشد ...] و النسخة فی (المجلس ۵۳۱۵) کتبت بقلم النستعلیق فی سنة ۹۰۷. و ذکرها فی فهرسه بعنوان (ترجمه سهیلیة) للقطب الطبیب و أخری

فی طهران عند (أصغر المهدوی: ۳۰۵) کتبت فی القرن الثانی عشر أو الثالث عشر بقلم النستعلیق ناقصة من آخره. و ذکرها فی فهرسه بعنوان ترجمه موجز یا منتخب قانون لمحمد الطبیب.

و لأهل الله بن عبد الرحیم الدهلوی- أخ الشاه ولی الله- المتوفی سنة ۱۱۹۳ أیضا ترجمه موجز القانون علی ما یظهر من مقدمه کتابه تکملة هندی الموجود فی (الآصفیة ۱۶۷ طب) الذی کتبه محمد تقی فی سنة ۱۱۹۳ فی ۴۲ ورقة و معه تکملة یونانی له أیضا بخط الکاتب المذکور و نسخه أخری من تکملة

ص: ۲۵۱

هندی أیضا فی (الآصفیة ۴۰۳ طب) غیر مؤرخة فی ۱۲۱ ص.

۸۸۴۶: الموجز فی الطب

ترجمه منه لعباس بن محمد کاظم الشهیر بآقا کوچک، و اسمه (حدیقة الطب) ترجمه بأمر من شیخه و مرشده الآقائی المیر محمد فی فنین باسم ناصر الدین شاه، نسخه منه فی (طهران، پزشکی ۱/ ۸۱) کتبت بقلم النستعلیق فی القرن الثالث عشر أو الرابع عشر و معها ترجمه الأسباب و العلامات أیضا له، ترجم الأخیر بأمر الحاج میرزا أسد الله الموسوی فی سنة ۱۳۰۱ فی ۲۷ باب و ۴۰۷ فصل، و للمترجم مجمع الفوائد ألفه باسم مرشده المیر محمد فی سنة ۱۲۹۳.

۸۸۴۷: الموجز فی الفقه

للقاضی بطرابلس، الشیخ عز الدین عبد العزیز بن أبی کامل الطرابلسی، تلمیذ القاضی ابن البراج و الراوی عن المرتضی و الشیخ و الکراجکی و هو کما یظهر من جملة من الفهارس غیر الموجز لأستاذه الآتی و إن احتمل الاتحاد و أن النسبة إلیه وقعت اشتباها منشاه الاتحاد فی الاسم و اللقب.

۸۸۴۸: الموجز فی المتعة

للشیخ أبی عبد الله محمد، المفید، المتوفی ۴۱۳.

ذکره النجاشی.

۸۸۴۹: الموجز فی المنطق

أو الموجز الصغیر فی المنطق للشیخ الرئیس أبی علی سینا و هو غیر الموجزة فی أصول المنطق له، المذکور (۲۳: ۱۴۸)، و إن خلطهما القنواتی فی فهرسه کتبه أولا الشیخ ثم أضاف إلی کتابه البرهان ثلاثة فصول و جعله جزء المنطق من کتابه عیون الحکمة الحاوی للمنطق و الطبیعیات و الإلهیات أوله: [إیساغوجی قال الشیخ الرئیس أبو علی (ره):

كل لفظ لا تريد أن يدل الجزء منه فهو لفظ مفرد كقولک الإنسان فإنک لا تريد أن يدل فيه بأجزائه على شيء من الجملة] و هو غير منطقه المندرج فى كتابه النجاة

٨٨٥٠: الموجز فى النحو

للشيخ قطب الدين أبى جعفر محمد بن على بن الحسن المقرى النيسابورى، ذكره الشيخ منتجب الدين

ص: ٢٥٢

٨٨٥١: الموجز فى النسب

للسيد النسابة أبى طالب إسماعيل بن الحسين بن أحمد بن محمد بن عزيز العلوى الحسينى المروزى، المولود سنة ٥٢٧ قال ياقوت هو مجلد لطيف و قد اجتمعت به بمرو سنة ٦١۴

٨٨٥٢: الموجز فى النسب

لهشام الكلبى، المعروف ذكره ابن النديم و ابن خلكان

٨٨٥٣: الموجزة الكافية

فى آداب الدعاة و الحدود، لأحمد بن إبراهيم الإسماعيلى، صاحب إثبات الإمامة و الزاهرة ذكره أيوانف، ١١٧ و نقل عنه فى ملحق فهرست الكتب و الرسائل لمجدوع ص ٣۴٨ و ٨٩ (الحاشية)

٨٨٥۴: الموجزة الكافية

فى شروط الدعوة الهادية، إسماعيلى ذكره أيوانف، ٢١۶

٨٨٥٥: الموجز الكافى فى علم العروض و القوافى

للسيد فضل الله الراوندى الحسنى، المذكور فى (٨: ٢٢٥) و هو أستاذ أئمة عصره و شيخ منتجب الدين و مر له رمل يبرين

٨٨٥۶: موجز كمى

فى الطب فى ٣٨ باب و كل باب فى عدة فصول، و له فهرست فى الديباجة مع ذكر المصادر لا نعرف المؤلف الا أنه ألفه فى عهد شيخوخته و غلبة النسيان عليه حتى يكون رسالة فى يده و أشار فيها إلى هداية أخوينى و النسخة فى (المتحف البريطانى ٥/ dd A٣٢٥۶٥) ضمن المجموعة المؤرخة سنة ١٠٩۶

۸۸۵۷: الموجز المختصر من ألفاظ سيد البشر

لأبی الفرج الكاتب القزوينی، محمد بن أبی عمران موسی بن علی بن عبدويه، قال النجاشی رأيت هذا الشيخ و لم يتفق لی سماع شیء منه و يأتی له كتاب الموفور

۸۸۵۸: موجز المسائل

فارسی فی النحو، للشيخ علی شريعتمدار الأسترآبادی ذكره فی كتابه غاية الآمال فی أحوال الرجال و مر له المواهب السنية فی شرح

ص: ۲۵۳

التبصرة الفقهية و يأتی الموضح

موجز المقال

منظومة فی الدراية نظما لوجيزة البهائی، للحاج شيخ عبد الرحيم بن الشيخ عبد الحسين نزيل طهران، نظمها أوان بلوغه فی سنة ۱۳۰۹ و طبعت سنة ۱۳۴۳ و عليه تقريظ الحاج سيد محمد باقر الحجة و الشيخ محمد حسن أبی المحاسن الحائری و أشرنا إليه فی (۱: ۴۷۲) بعنوان أرجوزة فی الدراية

۸۸۵۹: الموجز النفيسی

للشيخ شمس الدين محمد بن مكی العاملی، أستاذ شيخنا الشهيد الثانی، حكاه فی الأمل عن ابن العودی و لكن الموجود فی رسالة ابن العودی أن الشهيد الثانی قرأ بالشام علی الشيخ شمس الدين محمد بن مكی من كتب الطب شرح الموجز النفيسی و غاية القصد فی معرفة الفصد من مصنفات الشيخ المذكور و المتوفی سنة ۹۳۸، و الظاهر أن خصوص الأخير من تصانيف الشيخ و شرح الموجز هو شرح النفيسی المشهور

۸۸۶۰: موچلكه

للمير سيد علی الهمدانی، المذكور فی (۹: ۷۶۵) فی التأويل العرفانی لعدة أحاديث بالنثر و النظم الفارسی، أوله: [قال الله تعالی وَ مِنْ آياتِهِ خَلْقُ السَّماواتِ وَ الْأَرْضِ* دوش خدمت آن عزيز حاضر بود اين آية مع ما قبله] و النسخة فی (الملک ۲۹/ ۴۲۵۰) كتبها أبو ذر بن عبد الله السبزواری فی المشهد الرضوی و معها ۲۷ رسالة أخری كلها منسوبة إلی الهمدانی، و نسخه أخری فی قسم غير المفهرس من (المجلس ۱۵/ ۳۱۶۰) كتبت فی ۹۱۶ ذكرت فی فهرس الموقتة للمكتبة بعنوان مچلكه أقول: ذكرت فی فرهنگ نفيسی أن موچلكه مأخوذة من التركية و يراد بها السند الشرعی و المرسلة و يأتی للهمدانی ميزان العقائد

۸۸۶۱: الموحد

رسالة فی التوحید، للسید نجم الحسن بن السید أکبر حسین النقوی اللکهنوی، صهر المفتی میر عباس و تلمیذه المعاصر، بلسان الأردو، مطبوع بلکهنو و ترجمته (بالإنگلیزیة) و (الگجراتیة) کلها مطبوعات

ص: ۲۵۴

[الموجة]

۸۸۶۲: موجه سلسبیل

فی شرح معما الشیخ البهائی، للمفتی میر عباس ذکره فی التجلیات و مر له آنفا موجزة رائعة و یأتی موجه کوثری

۸۸۶۳: موجه غم

مثنوی بالأردو طبع بالهند

۸۸۶۴: موجه کوثری در شرح قصیدة حمیری

- السید إسماعیل- فارسی للسید المیر محمد عباس بن علی أکبر بن محمد جعفر بن طالب بن نور الدین الکنتوری المتوفی رجب سنة ۱۳۰۶ و هو طبع بمطبعة الجعفری و المظنون اتحاده مع الآتی

۸۸۶۵: الموجة الکوثریة فی شرح القصیدة الحمیریة

للسید هادی اللکهنوی ألفه سنة ۱۲۶۷، و طبع فی لکهنو و هو عربی جاء فی أوله و آخره أنه أخ للسید مفتی میر عباس و علی ظهره قطعة التاریخ للمؤلف قال فیها:

تألیف هادی بن علی بن جعفری است کان نو گل شکفته باغ هنروری است

و فی ص ۴۸۲ من ثالث وقایع الأیام: الموجزة الکوثریة فی شرح القصیدة الحمیریة لآقا سید هادی الهندی موجود عندی فراجعه

۸۸۶۶: کتاب المودات

لهشام الکلبی، ذکره النجاشی و ابن الندیم، و مر له آنفا الموجز فی النسب ۲۳: ۲۵۲

[المودة]

۸۸۶۷: مودة الإسلام فی سوانح المعصومین ع

بالأردو، طبع سنة ۱۳۱۲، للسید محمد مرتضی بن السید حسن علی الحسینی الجنفوری، المتوفی حدود سنة ۱۳۳۳

۸۸۶۸: مودة أهل البیت فریضة

للسید عبد الحسین بن السید یوسف بن جواد بن السید إسماعیل بن محمد بن إبراهیم شرف الدین العاملی الموسوی، نزیل صور طبع فی مجلة العرفان

۸۸۶۹: المودة فی ذوی القربی

لأبی إسحاق إبراهیم الثقفی، ذکره النجاشی و الشیخ فی الفهرست و مر له أخبار من قتل من آل أبی طالب

ص: ۲۵۵

و أخبار یزید و الغارات المطبوع أخیرا

۸۸۷۰: المودة فی القربی

فی فضائل الزهراء و الأئمة الهداة و إثبات إمامتهم بالنص الصریح، و الرد علی سائر المذاهب و الملل، و هو کبیر جدا فی ثلاثة و ثلاثین ألف (۳۳۰۰۰) بیت، للسید خلف المشعشعی، صاحب منظومة فی النحو و المتوفی سنة أربع و سبعین و ألف (۱۰۷۴) کما فی دیوان السید شهاب الدین الموسوی

۸۸۷۱: المودة فی القربی

للسید علی الهمدانی، المتوفی سنة ست و ثمانین و سبعمائة ۷۸۶ المذکور فی (۹: ۷۶۵) طبعت مع ینابیع المودة و أیضا مستقلا فی سنة ۱۳۱۰ و أفرد القاضی نور الله المرعشی رسالة فی إثبات تشیعه، کما مر فی (۱۱: ۹) و ترجمه فی المجالس

۸۸۷۲: المودة فی القربی

لأبی الحسن نصر بن عامر بن وهب السنجاری، شیخ أبی عبد الله الحسین بن عبید الله بن الغضائری الذی توفی سنة إحدی عشر و أربعمائة ۴۱۱ ذکره النجاشی

۸۸۷۳: مورث النشاط فی إرث الأحفاد و الأسباط

للسيد نجم الحسن اللكهنوى (١٢٧٩- ١٣٥٣). و عليه تقريظ الشيخ زين العابدين المازندرانى الحائرى و مر للمؤلف الموحد آنفا (٢٣: ٢٥٣).

٨٨٧٤: مورد الإسعاد و الإمداد فى مولد أشرف العباد

[لجامعه و محرره الحقير محمد الحسينى الشويكى ...] نسخه خط يد المؤلف فرغ منه سنة ١١٧١. أوله: [الحمد لله الذى أرسل محمدا رحمة للعالمين ...] نسخه مذهبة فى ۴۶ ص فى مكتبة الظاهرية بدمشق كما فى (فهرس التواريخ: ٣٠٠).

٨٨٧٥: المورد المعين فى الأحاديث الأربعين فى فضائل أمير المؤمنين

ألفه أولا مؤلف كنز الراغب الطالب فى فضائل أمير المؤمنين على بن أبى طالب كما ذكره فى ديباجة الكنز و قد ذكرناه فى حرف الكاف (١٨: ١۵۴- ١۵۵).

ص: ٢۵۶

موزون الميزان

مر فى (٣: ٢٠٢) بعنوان التائية.

٨٨٧۶: الموسخ (الموشح خ ل

فيما أنكره العلماء على بعض الشعراء فى شعرهم من الكسر و اللحن و السناد و الإيطاء و الإقواء و الإحالة و الاضطراب و هلهلة النسج و غيرها من العيوب، للمرزبانى أبى عبد الله محمد بن عمران الخراسانى، صاحب أخبار أبى تمام ذكره ابن النديم فى فهرسه الموسوم ب فوز العلوم و هو موجود فى بعض المكتبات بقسطنطنية بين الجامع الشريف و مكتبة والدة السلطان، و طبع فى مصر سنة ١٣۴٣، كما فى جامع التصانيف الحديثة و نسخه عصر المصنف كتابتها سنة ٣۶۶ فى مسجد سلطان أحمد خان رقم ١٠١٢ كما فى تذكره النوادر.

٨٨٧٧: موسم بهار

إسماعيلى- گجراتى. ذكر فى ملحق فهرست الكتب و الرسائل لمجدوع، نقلا عن أيوانف، ٣٩١.

٨٨٧٨: موسى نامه

فارسى فى قصة موسى و الطور. يوجد فى (پيشاور، دار العلوم الإسلامية، مشرقية، ١۴۵٨)، كما فى فهرسها (لباب المعانى).

موسى نامه

أو إعجاز موسوى أو قصة موسوية لمعين الدين مسكين الفراهى، مر بعنوان قصص موسى ١٧: ١٠٨.

الموسيقى

[بيان]

و يقال له علم التأليف لأنه يعرف به كيفية تأليف النغم و الألحان. قال ابن سينا فى أول رسالة الموسيقى له: [إن صناعة الموسيقى تشتمل على جزءين أحدهما يسمى التأليف و موضوعه النغم، و الثانى الإيقاع و موضوعه الأزمنة المتخللة بين النغم]. قال الخواجة نصير الطوسى فى أول أخلاق ناصرى ما ترجمته:

ص: ٢٥٧

[إن أصول الرياضى أربعة أنواع: الأول معرفة المقادير و هو الهندسة، الثانى معرفة الأعداد و هو علم الحساب، و الثالث معرفة اختلاف أوضاع الأجرام العلوية و هو النجوم، و الرابع معرفة النسب المؤلفة و أحوالها و هو علم التأليف أى الموسيقى ...].

مر تحليل الموسيقى شرعا من الفيض الكاشانى م ١٠٩١ و الشيخ هادى الطهرانى فى ١٦: ٦٢- ٦٣ و يأتى النسب التأليفية للحزين. و مر فى هذا الموضوع فى (١٥: ٣٢٤) بعنوان علم موسيقى، و فى (٢١: ٤٠٦) بعنوان مقالة فى الموسيقى، و فى (٨:

١٥٢، ١٦٨، ١٧٠) بعناوين دستور تار و دستور موسيقى و دستور ويلن و فى (٧: ٢٧٦) بعنوان خودآموز موسيقى و مر بعناوين خاص للكتب الموسيقية مثل بهجة الروح ٣: ١٦٢ و بحور الألحان ٣: ٥٠ و مجمع الأدوار ٢٠:

١٦ و الكرامية ١٧: ٢٩٠ و القياسات التى تستعمل فى الموسيقى ١٧: ٢٢١ و المدخل إلى علم الموسيقى ٢٠: ٢٤٧.

٨٨٧٩: رسالة در موسيقى

لأبى المفاخر الأرموى. توجد بهذا العنوان و النسبة فى (طهران، الملية ٥٤٥ موقت) مع رسالة عبد القادر المكتوبة فى ٦٩٣ فى المدرسة المستنصرية الواقعة فى بغداد. رأيت النقل عنها فى شرح مثنوى شريف ص ٨٨٩.

أقول: أما أبو المفاخر الأرموى، فهو صفى الدين عبد المؤمن بن يوسف بن فاخر الأرموى الآذربايجانى، من فنانى بلخ، سكن تبريز و بغداد، ولد حدود سنة ٦١٣ و توفى ٦٩٣. و له بالفارسية إيقاع در موسيقى ترجمه إلى التركية شكر الله أحمد أوغلو و أدرجه فى كتابه الكبير. و ترجمه إلى العربية أحمد بن عبد الرحمن الموصلى.

أما عبد القادر فيحتمل كونه كمال الدين عبد القادر بن غيبى الحافظ المراغى، أيضا من الفنانين كان خطاطا و شاعرا و ماهرا فى الموسيقى. ولد فى ٧٥٤- و توفى ٨٣٧. ذكر له فى الموسيقى: جامع الألحان، زبدة الأدوار، ساز چينى، كنز الألحان،

ص: ٢٥٨

مقاصد الألحان. كلها فارسية.

۸۸۸۰: رسالة در موسيقى

فارسية، للحكيم نظام الدين أحمد الگيلانى تلميذ المير الداماد (م ۱۰۴۰)، كان فى خدمة بلاط القطب شاهية بحيدرآباد إلى عصر عبد الله القطب شاهى (۱۰۳۵- ۱۰۸۳)، و توفى ۱۰۵۹. له مجموعة فى فنون مختلفة سماها شجرة دانش توجد فى الآصفية (المجاميع ۳۹) بعض رسائلها بخط المؤلف بتاريخ ۱۰۴۵. و من الرسائل التى تشكل كتابه شجرة دانش رسالة فى علم الموسيقى و كيفية أصلها و فرعها. راجع فهرست نسخه‌های خطی فارسی ۱:

۶۷۳ و ۵: ۳۹۰۸.

۸۸۸۱: رسالة در موسيقى

فارسية. لأمير خان الكوكبى الگرجى، مطرب البلاط الصفوى، الشاه سلطان حسين (۱۱۰۵- ۱۱۳۵)، ألفها فى ۲۵ ع ۲/ ۱۱۰۸ حين ما مضى من عمره ۷۸ سنة، فى قسمين: النظم و النثر. فى ۱۵ بابا: الباب الأول فى أسامى الاثنى عشر مقام، و الخامس عشر فى آداب مطرب (دهل). و المؤلف غير قباد بيگ الكوكبى الگرجى المتوفى ۱۰۳۳ الموجود كلياته فى (طهران، دانشگاه). و الرسالة موجودة فى (طهران، الملک ۲/ ۱۶۷۲) و (طهران، المجلس ۲۲۱۱).

۸۸۸۲: رسالة در موسيقى

لأمير خسرو الدهلوى، المذكور فى (۹:

۲۹۳). ذكر له فى هذا الموضوع قانون استيفا. و لم أعثر على نسخه منه.

۸۸۸۳: موسيقى

قطعة فى بيان الموسيقى، لبابا أفضل محمد بن حسن الكاشانى، المذكور فى (۹: ۱۱۶). طبع ضمن مجموعة رسائله (ص ۶۵۳- ۶۵۴).

أوله [لحن آوازهايى چند بود بهم آورده از نغمات مختلف، كه نفس از شنيدن آن لذت يابد].

۸۸۸۴: رسالة در موسيقى

للحاجى محمد حسن آقا بن على نقى الگنجوى التبريزى، مؤيد التجار، المتخلص بگنجو، من معاصرى فتح على شاه القاجار

یوجد فی (طهران، دانشگاه، ۴/ ۳۲۰۴) ضمن کلیاته المؤرخة ۱۳۲۳.

۸۸۸۵: رسالة در موسیقی

لدرویش علی چنگی الخاقانی، من القرن الحادی عشر، ابن میرزا علی بن عبد العلی بن محمد مؤمن قانونی بن الخواجة عبد الله بن الخواجة محمد مروارید. و یبعد اتحاده مع درویش علی الطبیب المذکور فی (۹: ۳۲۳).

ذکر ثلاث نسخ خطیة منها فی فهرست نسخه‌های خطی فارسی ۵: ۳۹۱۰.

۸۸۸۶: رسالة در موسیقی

فارسیة، لروحانی. أوله: [در بیان سرود سرایان علم موسیقی و دانستن شعبات آن. بسملة. سرود سرایان عشرتکده قال که بنورس سرا بوستان کار کام و زبان ساخته‌اند به شهد صانعی عذب البیانند ...

بدان ای عزیز ... که این رساله‌ای است در بحث علم موسیقی، که عبارت است از نغمه‌ای چند مناسب و موزون]. یوجد فی (طهران، دانشگاه ۶/ ۲۵۹۱) ضمن مجموعة آقا محمد معینای الأردوبادی، المؤرخة ۱۱۰۴ کما فی فهرسها.

۸۸۸۷: رسالة موسیقی

ل روشن ضمیر خنیاگر بنده زاده عالمگیر (؟ عالمگیر ۱۰۶۹- ۱۱۱۸). ترجمه من الآثار الهندیة. أوله: [سرود اثر آموز و اثر سرود نمود، زمزمه حمد کار ساز بنده نوازی است که به آهنگ وجود صاحب مقام محمود]. مر فی (۹: ۳۹۱) روشن ضمیر، الماهر فی الموسیقی، الذی صنف مقامات عربیة و فارسیة و هندیة و مات فی ۱۰۷۷، یحتمل اتحادهما. ذکر فی فهرست نسخه‌های خطی فارسی، ۵: ۳۹۱۱ أربعة نسخ من الرسالة.

۸۸۸۸: رسالة در علم موسیقی

للخواجة عبد الرحمن بن سیف الدین الغزنوی، من الشعراء و الفنیین فی القرن العاشر، و المذکور فی (۹: ۷۸۹). فارسی نظما و نثرا. طبع ضمن دیوان سروش الأصفهانی شمس المناقب بطهران سنة ۱۳۰۰- ۱۳۰۱. أوله: [چنین گوید خواجه عبد الرحمن بن سیف الدین غزنوی که علم موسیقی علم شریفی است، دانستن آن برای اطبا و حکما فوائد زیاد بخشیده آنچه از کتب این علم مطالعه نموده‌ام مختصری بیان می‌شود: آورده‌اند که

فیثاغورس ...]. یوجد فی طهران، دانشگاه، ۴/ ۳۸۰۶) نسخه منه أولها: [مختصری است در بیان دوازده مقام موسیقی و بیست و چهار شعبه و شش آوازه که دانسته شود وضع هر مقام].

رسالة در موسیقی

لعبد الرحمن الجامی. مر بعنوان دستور موسیقی، ۸: ۱۶۸ و هو فی مقدمه، و تمهید، و فصل، ثم قسمین، کل قسم فی فصول، فرغ منه فی رجب ۸۹۰. طبع مع ترجمته إلی (الروسیة) من بلیایوا AVE AYILEB (فی تاشکند سنة ۱۹۶۰ م. و شرحه بالفارسیة لحسین علی ملاح طبع فی مجلة موسیقی بطهران. أوله: [... بعد از ترنم به نغمات سپاس خداوندی که شعبه دانان مقامات بندگی را گوش امید]. نسخه شایعة، أقدمها ضمن کلیاته فی (إستانبول، طوپقپو سرای، ۵/ ۶۷۲) کتابه الکلیات ۸۷۷- ۸۹۵، و (طهران، الملک ۲۲/ ۴۷۹۵) أیضا ضمن کلیاته المؤرخة ۸۹۵.

۸۸۸۹: رسالة در موسیقی

لمحمد علی. ألفه حسب طلب أحد الأعاظم باسم مهدی فی ستة أبواب. یوجد فی (هند، بانکی‌پور، ۲۲۴۱). أوله: [حمد و سپاس و ستایش مر خدای راست که لازم بر هر شیء]، من القرن ۱۹ م. کما فی فهرسها.

۸۸۹۰: کتاب الموسیقی

للشیخ عبد علی بن رحمة الحویزی، تلمیذ الشیخ البهائی، ذکره فی أمل الآمل توفی هو بالبصرة سنة ۱۰۵۳، و هو متحد مع ابن ناصر بن رحمة- صاحب مواهب الفیاض، و إن کان یظهر من المحدث الحر تعددهما.

رسالة فی الموسیقی

للفارابی، مر له المدخل إلی علم الموسیقی ۲۰:

۲۴۷ و رسالة بعنوان القیاسات التی تستعمل فی الموسیقی ۱۷: ۲۲۱.

۸۸۹۱: رسالة موسیقی

لخواجه کلان الخراسانی، ذکر فی فهرست نسخه‌های خطی فارسی، ۵: ۳۹۱۲- ۳۹۱۳ تحریران من رسالته فی هذا الموضوع.

أحدهما نسخه (طهران، سپهسالار ۷/ ۱۹۱۳) یذکر فی مقدمته أنه فی مقدمه و ثلاثة

ص: ۲۶۱

أبواب و خاتمة و دائرة موسیقیة، و أما فی المتن فیأتی بعد المقدمة فصول متوالیة.

أوله: [حمد له. و بعد، معروض ضمیر أعزه می‌گرداند بنده حقیر فقیر کثیر ...،

المشتهر به خواجه کلان خراسانی، که در اثنای تحصیل در حفظ کلام قیوم، گاهگاه در ترنم جهت تحقیق آهنگها و دائره‌های أصول و قواعد موسیقی اقدام می‌رفت ... این رسالة مشتمل است بر مقدمه و سه باب و خاتمة]. أما تحریره الثانی الموجود فی (طهران، دانشگاه: ۴/ ۷۴۹۹) ففی مقدمه و ثلاثة أبواب و کل باب فی فصول. أوله:

مقام اندر عدد هشت آمد و چار　　دو نغمه هر مقامی راست ناچار...

روایت است از حضرت موسی ... با قوم خود به صحرا رسیدند].

۸۸۹۲: رسالة در علم موسیقی

لمیر صدر الدین محمد بن المیرزا شرف جهان بن القاضی جهان السیفی القزوینی، ذکره القاضی أحمد فی الفصل الثالث من گلستان هنر و قال کان وصالا، خطاطا، نقاشا و موسیقارا. له تذکره الشعراء کما فی تاریخ تذکره‌های فارسی، ۱: ۲۶۷. توفی قریبا من بسطام فی ع ۱/ ۱۰۰۷. و رسالته فی الموسیقی فی مقدمه و خمسة فصول و خاتمة: المقدمة فی تعریف النغمة و الإیقاع و ذکر أسامی بعض الفنیین. أوله: [الحمد لله رب العالمین ... اما بعد حمد پروردگار أزل و أبد را ... که محیط فلک نیلگون شعبه‌ای حقیر از دریای فیض بی‌منتهای اوست]. لم یذکر اسم المؤلف فیه. أما فی آخر نسخه (أکسفورد، ۲/ ۲۸۲۷) المکتوبة فی ۱۰۰۸، جاء إنها تألیف المیر صدر الدین محمد ألفه باسم السلطان حسین میرزا.

۸۸۹۳: رسالة در موسیقی

لمحمد بن محمود بن محمد النیشابوری، فارسی فی عشرة فصول. یوجد فی (لنینگراد، أکادمیة العلوم) ضمن المجموعة المؤرخة ۶۶۳ و طبع باهتمام محمد تقی دانش‌پژوه ضمن مجموعه هفتاد سالگی فرخ (ص ۹۹– ۱۰۳).

ص: ۲۶۲

۸۸۹۴: موسیقی

لمجید الأوحدی، المذکور فی (۹: ۱۳۱۴).

۸۸۹۵: رسالة فی الموسیقی

و النسبة بینه و بین علم الطب، للمیرزا نصیر الفارسی الطبیب المذکور فی (۹: ۱۱۹۷) ذکرت فی مقدمه طبع دبستان للمیرزا فرصت حفید المصنف.

۸۸۹۶: موسیقی نظری

فی مجلدین طبع بإیران قبل سنة ۱۳۲۱ ش کما فی دائرة المعارف إسلامیة إیران: ۷۱.

۸۸۹۷: موسیقی و إسلام

لحسین عبد اللهی المتخلص ب (همت) المذکور فی (۹: ۱۳۰۰).

۸۸۹۸: الموسیقی علی سبیل المدخل

أو المدخل إلی صناعة الموسیقی للشیخ الرئیس أبی علی سینا. طبع ضمن مجموعة فی ۱۲ صفحة فی حیدرآباد، بالعنوان الأول و ذکر الناشر فی آخرها [و قد نقلنا هذه الرسالة عن النسخة القدیمة المحفوظة بمکتبة رامفور رقم ۸۲ فی الحکمة. و قابلناها علی نسخه المکتبة الآصفیة بحیدرآباد]. و ذکر فی عیون الأنباء رسالة له بعنوان المدخل إلی صناعة الموسیقی و أضاف: [و هو غیر الموضوع فی النجاة]. و أما المطبوع فی حیدرآباد فهو عین ما هو موجود فی کتابه النجاة.

و رأیت له رسالة فی الموسیقی قال فیها: إن صناعة الموسیقی تشتمل علی جزءین أحدهما یسمی التألیف و موضوعه النغمات، و ینظر فی حال اتفاقهما و تنافرهما الثانی الإیقاع و موضوعه الأزمنة المتخللة بین النغم و النقرات المنتقل بعضها إلی بعض و ینظر فی حال وزنها و خروجها عن الوزن، و الغایة فیهما جمیعا صفة للحن ...]

راجع إمکان اتحادهما.

۸۸۹۹: موسیقی منظوم

فارسی، أوله: بسملة ...

در شیوه موسیقی سخن بسیار است — از جملة وجود هر سخن أدوار است

غافل منشین ز نغمه داودی — کین قول یقین ز سالک أطوار است

ص: ۲۶۳

یوجد بطهران (سپهسالار ۲/ ۱۴۲)، ضمن مجموعة من القرن العاشر، کما فی فهرسها.

[الموشح]

الموشح

مر بعنوان الموسخ ۲۳: ۲۵۶ و الظاهر أنه بالسين.

۸۹۰۰: كتاب الموشح

لأبى طاهر الزرارى محمد بن عبيد الله بن أبى غالب أحمد و جده السادس بكير أخى زرارة بن أعين الشيبانى بالولاء و هو الذى كتب له جده أبو غالب الإجازة المشهورة كما مر فى (۱: ۱۴۳).

۸۹۰۱: كتاب الموشح

لأبى عمرو الزاهد الطبرى، المعروف بغلام ثعلب و صاحب ثعلب و صاحب كتاب المناقب و كتاب أسماء الشعراء و تفسيرها كما مر فى (۲: ۶۸).

۸۹۰۲: الموشح فى شرح الكافية

النحوية الحاجبية، للشيخ شمس الدين محمد بن أبى بكر بن محمد الخبيصى، نسبته إلى خبيص، قرية بين فارس و كرمان، و الموشح موجود كان من كتب السيد محمد خليفة فى النجف كتابتها سنة ۱۰۹۶، و فى خطبته بعد ذكر النبى ذكر: [آله الطيبين الطاهرين المبجلين ...]

و ذكر فى كشف الظنون فى شروح الكافية: [و للسيد الشريف الجرجانى المتوفى سنة ۸۱۶ حاشية على الموشح و شرح أبياته بعض علماء كرمان باسم الشاه شجاع الذى مات سنة ۷۸۵].

۸۹۰۳: رسالة موشک

أو غنچة گل منظوم فارسى للمولى مشكى (موشكى). فى بيان صناعة وسائل اللعب النار فى ليالى الأعياد. أثنى فى أوله على خان يسخارومى خان. جاء فى أوله:

چون دمى فكر و تأمل كردم نام آن باغچه گل كردم

أوله:

نسخه موشک ملا مشكى كه رود كشتيش اندر خشكى

هست توحيد خداوند كريم...

نسخه منه فی (طهران، دانشگاه، ۹/ ۲۵۹۶)، بخط عنایة الله ضمن مجموعة کتابتها ۱۰۸۶.

[موش]

۸۹۰۴: موش نامه

لشاه زاده محمد رضا میرزا القاجار، المتخلص بأفسر ابن فتح علی شاه، المتوفی ۱۲۷۷. تتبع فیه موش و گربه لعبید الزاکانی المذکور فی (۱۷: ۹۸). جاء فی آخره تاریخ نظمه ۱۲۴۴ و اسم المنظومة:

در هزار و دویست و چل و چار　　یافت این موش نامه تبیانا

أوله:

ای رخت همچو ماه تابانا　　وی کفت همچو أبر نیسانا

یوجد فی (طهران، دانشگاه، ۷/ ۳۵۲۷) مع منظومة گل نامه الذی نظمه مشترکا مع أخیه عبد الله میرزا، کما مر فی (۱۸: ۲۳۱) غیر أنا ذکرنا هناک اسم الناظم محمد میرزا (نقلا عن الفهرست المنقول عنه) فلیصحح.

موش و گربه

لعبید الزاکانی، مر فی (۱۷: ۹۸) و مر ممن تتبعوه فی هذا الموضوع (۵: ۹۲۷). و إلیک عدة منظومات فی هذا الموضوع:

۱- خوک نامه أو گهر نامه. لتقی الدارابی. أوله:

خوشتر از حمد نیست عنوانا　　لب گشایم بحمد یزدانا...

أول داستان گهر نامه　　آخرش خوک نامه به پایانا...

۲-

زرندية لموفق السلطنة. نظمه نقدا على مأموری الدولة فی مکافحتهم الأفیون فی زرند بکرمان، سنة ۱۳۰۳ یوجد نسختان منه فی (طهران، الدکتور مفتاح) کما فی فهرست نسخه‌های خطی فارسی، ۴: ۲۸۵۴. ۳- گلشن هوش در جدال گربه و موش لا یعرف ناظمه، طبع سنة ۱۲۶۲.

انتخب الناظم الفار رمزا للعقل و الهرة رمزا للجهل.

۴- نخبة النصائح، فی قصة الفار و الهرة. أوله:

ص: ۲۶۵

هر ثنای بی‌حد و بی‌چند و چون　　کز دهان هر ثناگو شد برون

یوجد نسخه منه فی (قم، آستانة، ۱/ ۶۲۸۵) کتابته ۱۳۱۹.

۵- همیان، فرغ الناظم منه فی ۱۲۸۰ (أو ۱۲۸۶) فی نقد بعض أصحاب المذاهب. جاء فی آخره:

کرد سائل ز نام نسخه سؤال　　گفتمش در جواب همیانا...

نام راقمش صفاهانی　　و از محلات شاه شاهانا...

لیک چون شاعران همی دانند　　بی‌شعوران چو من حیرانا

؟

أوله: [حمد له. صلاة. أما بعد فهذا همیان مطروس المخالفین ...

ای خردمند عاقل و دانا　　قصه موش و گربه برخوانا

قصة موش و گربه را تو بنظم　　بشنو از من چه در مکنونا

گربه‌ای بود شهر أصفهان عاقل و فاضل و بسی دانا

یوجد فی (طهران، سپهسالار ۷۱۹۷) بخط میرزا حسن الکاشانی، من غیر دیباجة، و ذکر نسبته إلی محمد کریم خان القاجار. و فی (الرضویة ۱۰۶۳- ۶۵۷۰) کتابته ۱۳۱۰ ذکر تاریخه ۱۲۸۶- همیانا و لم یذکر ناظمه. و فی (همدان، غرب، ۴۷۸۸) کتابتها ۱۲۸۹، و ذکر فی الفهرست احتمال کون تخلص الناظم حیران.

۸۹۰۵: موش و گربه

لشائق الأصفهانی، محسن بن محمد حسین، المذکور باسمه محسن فی (۹: ۹۷۷). و هو فی ۵۰۰ بیت أدرج فیها ۱۱۰ بیت من گربه و موش لعبید الزاکانی المذکور فی (۱۷: ۹۸). یوجد فی لندن (اندیاافیس، ۱۵۸۱) کتابته رمضان ۱۲۴۴.

۸۹۰۶: موش و گربه

لکیوان. المذکور تفصیله فی (۹: ۹۲۷).

۸۹۰۷: موش و گربه

للشیخ محمد کاظم النهاوندی ابن الحاج محمد علی بن الحاج سلیمان، ناظم جوز و خرما علی سیاق نان و حلوا للشیخ البهائی. أوله:

ابتدأ حمد حی سبحانا بعد نعت پیغمبر دانا

ص: ۲۶۶

یوجد مع المنظومة المذکورة فی (طهران، دکتر مفتاح، ۳/ ۱۵۵) کتابته صفر ۱۳۳۲.

[الموضح و الموضحة]

۸۹۰۸: رسالة موضح

لمحمد باقر بن محمد جعفر الشیخی الهمدانی، المتوفی سنة ۱۳۱۹. ذکره فی دیباجة کتابه التوضیح الذی هو أیضا فی حل إشکالات هدایة و إرشاد و یظهر منه أنه صنفها مع رسالة إیضاح قبل توضیح المذکور و الثلاث فی حل معضلات هدایة الصبیان و إرشاد العوام- تألیفی الحاج کریم خان.

أول التوضيح: [حمد خداوند راست كه نقصانى در صحت أو نيست و درود ...]

و نسخه التوضيح فى (المجلس ٩/ ٢٧٦٩) كتبه إبراهيم بن على أصغر فى يوم الخميس (١٩ ج ١/ ١٢٩٧).

موضح الخلاصة

مر فى (۴: ۴۹۳) بعنوان توضيح خلاصة الحساب لتلميذ الماتن، ألفه قبل سنة ١٠٣٠، نسخه منه فى (الرضوية ١٧١ رياضى) كتبت بخط النسخ فى ٨۴ ورقة.

٨٩٠٩: موضح الدراية لشرح باب البداءة

فى الحكمة، للشيخ محمد بن على بن إبراهيم بن أبى جمهور الأحسائى، ذكره فى إجازته الكبيرة للشيخ محمد صالح الغروى المذكورة (فى ١: ٢۴١).

٨٩١٠: موضح الرسوم فى علم النجوم

شرح فارسى ل سى فصل الذى ألفه الخواجة نصير الدين الطوسى، لحسام بن شمس الدين الخطيب اللاهيجانى المشهور ب [خطابى] نسخه منه فى (القاهرة، دار الكتب ٧ الميقات فارسى) كتبه محمد أمين مير بن والى الدين پاشا فى (١۶ ج ١/ ١١٩٩) فى ١٠٠ ورقة، و مر سى فصل فى (١٢: ٢٩١) كما مر شروحه المتعددة فى (١٣: ٣١١).

٨٩١١: موضح الرشاد فى شرح الإرشاد

أى إرشاد الهادى فى النحو، لسعد الدين مسعود بن عمر التفتازانى، صاحب المطول المذكور فى (۶:

٢٠٢). ألف الإرشاد لولده فى خوارزم سنة ٧٧٨. ذكر فى كشف الظنون فى

(١: ٨۵) و ذكر بعض شروحه و لم يذكر هذا الشرح الموسوم ب موضح الرشاد. و هو للسيد صدر الدين على، المعروف بعلى خان المدنى بن نظام الدين أحمد الحسينى الشيرازى المتوفى سنة مائة و عشرين و ألف (١١٢٠). ذكر فى الروضات بهذا العنوان و فى بعض المواضع بعنوان توضيح الرشاد و أما فى الأمل فذكر بعنوان الشرح. أول الموضح بعد الخطبة و الديباجة: [غرة، النحو علم بقوانين ألفاظ العرب من حيث الإعراب و البناء و فائدته حفظ اللسان عن الخطإ فى المقال و موضوعه الكلمة و الكلام فالكلمة لفظ موضوع مفرد و هو اسم و فعل و حرف. و الكلام لفظ مقيد بالإسناد و لا يتأتى الا فى اسمين أو فعل و اسم، إيضاح الاسم كلمة معناها مستقل غير مقترنة بإحدى الأزمنة الثلاثة و يختص الاسم بالجر و التنوين و الإضافة ...]. و نسخه موضح الرشاد فى المكتبة الجزائرية فى النجف سقط من أوله شرح الديباجة إلى لفظ غرة و هو شرح مزج بخط النسخ تعليق الجيد و كتب المتن جملة جملة بالحمرة و ينتهى الموجود منه إلى أواخر باب الجمل.

۸۹۱۲: الموضح عن وجه إعجاز القرآن

و هو الكتاب المعروف ب الصرفة للشريف المرتضى أبى القاسم على بن الحسين الموسوى. و مر له قريبا منقذ البشر.

۸۹۱۳: الموضح فى الأصول

للشيخ مهذب الدين أبى إبراهيم أحمد بن محمد الوهركينى. ذكره الشيخ منتجب الدين.

۸۹۱۴: الموضح فى حروب أمير المؤمنين ع

للشيخ المتكلم أبى محمد الحسن بن موسى النوبختى، صاحب كتاب الفرق المبرز على نظرائه قبل الثلاثمائة و بعدها كما ذكره النجاشى

۸۹۱۵: الموضح فى الوعيد

للشيخ المفيد أبى عبد الله محمد بن محمد، المتوفى ۴۱۳ أحال إليه فى المسائل السروية و ذكره النجاشى كذلك، لكن فى آخر رسالته فى المتعة قال: [و قد أمليت فى هذا المعنى كتابا سميته الموضح فى الوعد

ص: ۲۶۸

و الوعيد] و الظاهر أنه من غلط نسخه الرسالة

۸۹۱۶: موضح القوانين

حاشية على القوانين المحكمة فى الأصول المذكور فى (۱۷: ۲۰۲) و هو للسيد شهاب الدين التبريزى صاحب أنساب العلويين المذكور فى (۲: ۳۸۱) ذكر أنه فرغ من مجلده الأول فى النجف سنة ۱۳۴۱

۸۹۱۷: الموضح لبراهين معجزات الحق

إسماعيلى- سليمانى ذكر فى ملحق فهرست الكتب و الرسائل: ۳۴۸ نقلا عن أيوانف ۳۶۱

۸۹۱۸: موضح الكلام فى شرح شرايع الإسلام

للشيخ عبد الحسين بن نعمة الطريحى النجفى، المتوفى سنة ۱۲۹۵، موجود فى بيت الطريحيين فى النجف

۸۹۱۹: موضح المشكلات لأوائل الاجتهاديات

فی الفقه، لابن أبی جمهور، صاحب موضح الدراية المذكور آنفا ذكره فی إجازته للشيخ محمد الغروی المذكورة فی (۱: ۲۴۱)

۸۹۲۰: موضح مقاصد المخلصين و مفضح عقائد المدعين

لعلاء الدولة السمنانی البيابانكی، صاحب قواعد العقائد المذكور فی (۱۷: ۱۸۵) حكی عنه فی المجالس بعض كلماته الصريحة فی عدم كونه إماميا اثنی عشريا كقوله بوفاة المهدی و جزم بأنه شيعی غير اثنی عشری، يعنی أنه مثل سائر الصوفية قال بإمامة علی و وصايته و ولايته بعد الرسول (ص)

۸۹۲۱: الموضحة

فی تصحيح جل الأسانيد الشائعة فی تهذيب الأحكام و غيره، للشيخ علی الأسترآبادی ذكره فی كتابه غاية الآمال عند تعداد تصانيفه و مر له موجز المسائل آنفا

الموضحة

مرت بعنوان المسألة الموضحة متعددة و الرسالة الموضحة

۸۹۲۲: موضحة التلبيس و داحضة التدليس

إسماعيلی، ذكره مجدوع فی فهرست الكتب و الرسائل: ۹۷ و لم يعرفه، و أضاف: أنه لبعض الحدود فی الرد

ص: ۲۶۹

علی بعض المعطلين المسمی بالجمل، و ذكر ابنی علی نقی المنزوی فی الحاشية، توضيحا لها: ذكره أيوانف، ۴۰۰ و لم يعرفه أيضا، و لكن تحت رقم ۲۷۹ نسب الرد علی الزنديق الجمل إلی إدريس بن الحسن، صاحب عيون الاخبار و فنون الآثار فی ذكر النبی المصطفی المختار، المتوفی ۱۹ ذی القعدة ۸۷۲ ه/ ۱۴۶۸ م (راجع أيضا، الفهرست ص ۷۳)

۸۹۲۳: الموضحة للرشاد

أيضا إسماعيلی ذكر فی ملحقة فهرست الكتب و الرسائل: ۳۴۸ نقلا عن أيوانف، ۲۱۰

۸۹۲۴: كتاب موضع قبر أمير المؤمنين ع

لأبی جعفر محمد بن بكران بن حمدان الرازی، الساكن بالكوفة ذكره النجاشی، و لعله الذی سمع منه التلعكبری سنة ۳۴۵

۸۹۲۵: كتاب موضع قبر أمير المؤمنين ع

لأبى الحسين محمد بن على بن فضل بن تمام الدهقان الكوفى، الذى سمع منه التلعكبرى سنة ٣۴٠ ذكره النجاشى

٨٩٢۶: رسالة فى موضوع العلم

مختصرة لآقا محمد رضا القمشهإى، طبعت مع الجمع بين الرأيين سنة ١٣١۵ و مر للمصنف الخلافة الكبرى فى (٧:

٢٣٨) و ترجمناه فى النقباء: ٧٣٢

[موعظة]

٨٩٢٧: موعظة أكبر پوريه

بلسان الأردو، طبع بالهند، من إملاء تاج العلماء السيد على محمد بن سلطان العلماء السيد محمد النقوى اللكهنوى، المتوفى سنة ١٣١٢

٨٩٢٨: موعظة تحريف القرآن

للسيد على بن أبى القاسم الحائرى اللاهورى المعاصر، مطبوع بالأردو

٨٩٢٩: موعظة التقية

له أيضا، مطبوع، و يأتى له أيضا موعظة الغدير

٨٩٣٠: موعظة جوادية

بلسان الأردو، للسيد على محمد المذكور آنفا و يأتى له موعظة عظيم‌آبادية

ص: ٢٧٠

٨٩٣١: موعظة جهانگيرى

فارسى، لمحمد باقر نجمى ثانى، فى بابين: الباب الأول فى ستة فصول، و الثانى فى أربعة فصول فرغ المؤلف منه سنة ١٠٢١ يوجد فى (لندن، انديافيس، ٢٢٠۵) كما فى الفهارس

٨٩٣٢: موعظة حسنة

بلسان الأردو مطبوع، للسيد أبى الحسن بن نقى شاه الرضوى الكشميرى، المتوفى بعد سنة ۱۳۴۰، و مر له أحسن المواعظ فى (۱: ۲۸۹) و إسعاف المأمول فى (۲: ۵۹) و له أيضا الحجة القاطعة و سواء السبيل

۸۹۳۳: موعظة حسنة

للمفتى مير عباس بن على أكبر التسترى اللكهنوى المتوفى (۲۵ رجب ۱۳۰۶) ذكره فى التجليات و مر له آنفا موجزة رائعة

۸۹۳۴: موعظة السالكين

للسيد محمد على الشاه عبد العظيمى النجفى، منتخب من مواعظ البحار فى جزءين طبع أولهما فى سنة ۱۳۲۹، مر له منتخب نهج البلاغة و منتخب البخارى و منتخب التفاسير و منتخب الرجال و غيرها

۸۹۳۵: موعظة السالكين

لمجذوب على شاه، محمد جعفر الكبودرآهنگى، المذكور فى (۹: ۹۶۴) مجموعة دساتير صدرها باسم محمد رضا ميرزا الوالى بگيلان و جمعها محمد طاهر بن الحاج محمد إبراهيم الگسكرى، كما فى المقدمة- و معها عدة رسائل كتبها المؤلف إلى بعض معاصريه و فيه أيضا قبالة بخطه، أوله: [الحمد لله على مكارمه التى لا تحصى اما بعد، حسب الأمر أنجم خدم پاک طينتى] و النسخة فى (طهران، الأدبيات ۲۰۲ ج) كتبت بقلم النستعليق الشكسته فى القرن الثالث عشر و فى (۲۵/ ۳/ ۱۳۰۹) بيعت بتومان واحد و هو فى ۳۷ ورقة

۸۹۳۶: الموعظة الشافية

للشيخ حسين بن على محمد القمى، المتوفى حدود سنة ۱۳۳۱ فى حكمة الصوم و أسراره و خواصه و آثاره و ثوابه و آدابه فى عدة كراريس تبلغ ألفى بيت، بخط السيد محمد تقى بن أحمد الحسينى الأورازانى الطالقانى الطهرانى، المتوفى سنة ۱۳۲۵، رأيته بخطه عند ولده الحاج السيد أحمد المولود ۱۳۰۳

ص: ۲۷۱

۸۹۳۷: موعظة شب يلدا

فارسى، إسماعيلى ذكر فى ملحق فهرست الكتب و الرسائل: ۳۴۸ لمجدوع نقلا عن أيوانف، ۷۲۶

۸۹۳۸: موعظة الشريف إلى الشاب اللطيف

للسيد مهدى البحرانى، المتوفى ۱۳۴۳ ذكره فى فهرس تصانيفه و له عين الفطرة و الولاية الكبرى و شوارع الرواية إلى مشارع الدراية المذكور فى (۱۱: ۲۸)

۸۹۳۹: موعظة عظيم‌آبادية

فی شرح الزيارة الناحية بالأردو، مطبوع و هو للسيد علی محمد النقوی، و مر له موعظة جوادية و يأتی له موعظة يونسية أيضا

۸۹۴۰: موعظة العقل للنفس

للكراجكی عملها لنفسه فی كراستين كما فی فهرس كتبه و مر له المنهاج فی معرفة مناسک الحاج

۸۹۴۱: موعظة الغدير

للسيد علی اللاهوری ابن أبی القاسم، مطبوع و مر له موعظة تقية

۸۹۴۲: موعظة فاخرة

للسيد أحمد علی بن المفتی مير عباس اللكهنوی التستری، المعاصر مطبوع بالأردو

۸۹۴۳: موعظة فاخرة

للسيد مصطفی المدعو بمير آقا صاحب بن السيد محمد هادی بن السيد مهدی بن السيد دلدار علی النصيرآبادی، المتوفی سنة ۱۳۲۳ طبع فی ضمن مجموعة بالهند

۸۹۴۴: موعظة فی الساعة المباركة

فارسی، إسماعيلی ذكر فی ملحق فهرست الكتب و الرسائل لمجدوع، ص ۳۴۸ نقلا عن أيوانف، رقم ۷۲۸

۸۹۴۵: موعظة مباهلة

للسيد علی اللاهوری المذكور، مطبوع كما فی فهرس الاثنی عشرية اللاهورية

۸۹۴۶: موعظة وجيزة

إسماعيلی و هی فی أداء الزكاة باسم دوسی الحكيم مطلعها: [الحمد لله الذی زكی عباده] هذا كل ما جاء فی فهرست الكتب و الرسائل لمجدوع فی توصيف هذه الموعظة

۸۹۴۷: موعظة النفس

(فارسی) مختصر ترجمه ل (تنبیه الراقدین) للمولی محمد طاهر بن محمد حسین النجفی الشیرازی القمی معارض المجلسیین و صاحب مونس الأبرار المتوفی سنة ۱۰۹۸، و هو غیر مباحثة النفس الذی مر ذکره قال سیدنا فی التکملة: إنه طبع مع محاسبة النفس لابن طاوس أقول: هو محاسبة النفس للکفعمی نعم رأیت طبعه مع مفتاح الفلاح- البهائیة- و طبع تنبیه الراقدین مع محاسبة ابن طاوس- أخیرا- و نسخه من ترجمته الفارسیة المعبر عنها ب موعظة النفس موجودة فی کتب الحاج علی محمد النجف‌آبادی أوله: [الحمد لله رب- إلی- إیاک نستعین و صل علی حبیبک] ذکر فی أوله أن أحسن المواعظ ذکر الموت و أورد رباعیات کثیره فی هذا المعنی ثم شرع فی الترجمة بذکر العربی ثم الفارسی

۸۹۴۸: موعظة یونسیة

بلسان أردو، مطبوع و هو للسید علی محمد بن السید محمد سلطان العلماء النقوی اللکهنوی المتوفی ۱۳۱۲

۸۹۴۹: کتاب الموفور

لأبی الفرج الکاتب القزوینی، محمد بن أبی عمران موسی بن علی بن عبدویه: لقیه النجاشی و لم یتفق سماعه منه، و مر له قریبا الموجز المختصر من ألفاظ سید البشر ۲۳: ۲۵۲

[موقظ]

۸۹۵۰: موقظ الأعلام فی تراجم الأسرة و الأقوام

للمیرزا أحمد الروضاتی بن محمد باقر بن جلال الدین بن المیرزا مسیح بن صاحب الروضات مؤلف مغانم النصوص ذکر أن مجلده الأول فی أحوال المعصومین الأربعة عشر، و الثانی فی أحوال أسرة صاحب الروضات و السید صدر الدین و الشیخ جعفر کاشف الغطاء، و الثالث فی مشایخهم و تلامیذهم المجازین منهم

ص: ۲۷۳

۸۹۵۱: الرسالة الموقظة من نوم الغفلة و السنة

فی صیام الأیام المفصلة فی السنة، و ما فی ذلک من المعانی الشریفة الحسنة تألیف شرف الدین جعفر بن محمد بن حمزة و هی بابان یحتویان علی اثنی عشر فصلا، الباب الأول فیما جاء عن أولیاء الله من التراغیب فی الصیام و للصائم من الثواب، فی ستة فصول: ۱- فیما جاء عنهم من الترغیب فی الصیام و فضل السحور و الإفطار، ۲- فی فضل شهر رمضان و فرض صیامه، ۳- فی الأحکام الواجبة علی من أفطر فیه، ۴- فی صوم السنة الواجبة، ۵- فی صوم التطوع و النافلة، ۶- فی وجوه الصیام و عدة أقسامه و ذکر الأیام المنهی عن صیامه الباب الثانی فی معانی سائر ما تقدم ذکره، و ما فی ذلک من الحکمة المکنونة عن

العوام و الأسرار النبوية العظام، و فيه ستة فصول، هذا ما جاء فی فهرست الكتب و الرسائل لمجدوع، ص ۱۳۷- ۱۳۸ و أضاف: و فی آخر هذه الرسالة فی النسخة التی هی بخط سیدنا یوسف بن سلیمان بن حسن بن نوح بن آدم الهندی ما هذا نصه: [و كتب المصنف فی آخر هذه الرسالة ما نصه: فرغ من قراءتها العبد الفقیر إلی عفو الله تعالی جعفر بن محمد بن حمزة، علی سیدنا مالک الجمیع عماد الدین قس و إصلاح ما أمر بإصلاحه فیها، یوم أربعة عشر من ذی الحجة سنة ۸۴۰ هجریة] و للمؤلف كتاب الوعظ و التشویق و الهدایة إلی سواء الطریق یأتی فی محله

۸۹۵۲: موقظ الراقدین و منبه الغافلین

مرتب علی مائة و خمسة مواعظ و خاتمة ذات فصول أربعة عشر، فی النوادر المستطرفة و بعض القصص المضحكة و هو فی مجلدین رأیت مجلده الأول فی كتب الشیخ عبد الحسین (الطهرانی بكربلاء) و فیه تسع و أربعون موعظة، و فهرس المجلد الثانی و هو تصنیف الشیخ أبی جعفر محمد بن یونس بن الحاج راضی الشویهی، ذكر فیه نسبه كما مر فی (۶: ۲۶۶) و بعض أحواله من سنة ۱۲۱۱ إلی سنة تألیف الموقظ المذكور- یعنی ۱۲۲۸- و ذكر بعض تصانیفه مثل سرور الواعظین و حیاة القلوب و الحجر الدامغ

ص: ۲۷۴

[مولد]

۸۹۵۳: كتاب مولد أمیر المؤمنین ع

لأبی البحتری وهب بن عبد الله، ربیب الإمام الصادق- علی ما حكاه النجاشی- المذكور فی (۲۱: ۲۹۰) و فی السابع من تاریخ الخطیب (ص ۴۱۹ السطر الرابع) عبر عنه ب كتاب مولد علی بن أبی طالب و منشأه و بدء إیمانه و تزویجه فاطمة و قال رواه أبو بكر أحمد بن إبراهیم بن شاذان عن أبی محمد العلوی الحسن بن محمد بن أحمد بن جعفر بن محمد بن زید الشهید أستاذ التلعكبری عن حجر بن محمد السامی عن رجاء بن سهل الصنعانی عن أبی البحتری القاضی و مر للمؤلف كتاب الحدیث فی (۶: ۳۷۰)

۸۹۵۴: كتاب مولد أمیر المؤمنین ع

لأبی مخنف الأزدی، لوط بن یحیی بن سعید، ینقل عنه السید هاشم التوبلی البحرانی، بعض كتبه و مر له أخبار آل مخنف بن سلیم فی (۱: ۳۱۲) و مقتل أبی عبد الله الحسین و غیره

۸۹۵۵: مولد أمیر المؤمنین ع

أوله: [الحمد لله الذی خلق الأنبیاء و الأوصیاء رحمة للعالمین و جعلهم مبشرین و منذرین] لبعض المتأخرین من علماء البحرین استكتبه الشیخ محمد بن الشیخ حسن بن سالم بن علی بن أحمد أبی مجلی البحرانی، كما كتب علیه بخطه الشیخ عبد علی بن

الشيخ محمد بن الشيخ حسين الماحوزى فى سنة ۱۱۹۰، و لعله للشيخ أبى عزيز محمد بن عبد الله الخطى، صاحب كتاب منية الطالب فى مولد الحسن بن على بن أبى طالب

۸۹۵۶: كتاب مولد أمير المؤمنين ع

للشيخ الصدوق أبى جعفر محمد بن على بن الحسين بن موسى بن بابويه القمى، المتوفى سنة إحدى و ثمانين و ثلاثمائة، ينقل عنه السيد ابن طاوس فى كتاب اليقين فى الباب الثالث و الأربعين

كتاب مولد الحسن بن على بن أبى طالب ع

الموسوم ب منية الطالب فاتنا ذكره باسمه و هو لأبى عزيز محمد بن عبد الله بن محمد الخطى أوله: [الحمد لله الذى أنار وجه الكائنات] فرغ منه ضحوة الجمعة ۱۱ ج ۲/ ۱۱۶۷ رأيت نسخته بخط السيد محسن بن على الشاخورى، ۲۸ شوال ۱۱۹۴ وقف ۱۱۹۶

ص: ۲۷۵

۸۹۵۷: كتاب مولد الحسن و الحسين ع

للواقدى، أبى عبد الله محمد بن عمر، صاحب كتاب الآداب و أخبار الحبشة الفيل كما مر فى (۱: ۱۰ و ۳۲۶)

۸۹۵۸: كتاب مولد الحسين

للشيخ أبى عزيز الخطى، محمد بن عبد الله بن محمد، المذكور فى ذيل مولد أمير المؤمنين (ع) و مولد الحسن آنفا أوله: [الحمد لله المنزه عن لواحق الإمكان من التركيب و التجسيم و الحلول فى المكان] و النسخة بخط السيد محسن بن على بن الحسين الحسينى الشاخورى، فرغ منها سنة ۱۱۹۵ و وقفها صفية بنت على بن عبد النبى بن محمد بن الحسن النعيمى البحرانى ساكنة قطيف فى سنة ۱۱۹۶، و فرغ المصنف من كتابه منية الطالب فى مولد الحسن بن على بن أبى طالب فى سنة ۱۱۶۷

كتاب مولد الحسين (ع) و مقتله

لأبى الفضل سلمة الأزدورقانى من سواد الرى، مر بعنوان مقتل أبى عبد الله الحسين (ع) فى ۲۲: ۲۵

۸۹۵۹: كتاب مولد فاطمة الزهراء

للشيخ أبى عزيز المذكور آنفا أوله: [الحمد لله الذى أنار بثواقب عظمته قلوب المتقين] و النسخة كتبت فى سنة ۱۱۹۵ بالخط المذكور و الوقف المسطور فى مولد الحسن و مولد الحسين

۸۹۶۰: کتاب مولد فاطمة

للشيخ الصدوق أبی جعفر ابن بابويه و مر له آنفا كتاب مولد أمير المؤمنين

۸۹۶۱: مولد القائم ع

للسيد هاشم بن سليمان بن إسماعيل الكتكتانی التوبلی، المتوفی سنة السابعة بعد الألف و المائة (۱۱۰۷) عده فی الرياض من تصانيفه التی رآها عند ولده* المؤلف* بأصفهان و من الباب: الذخيرة فی المحشر فی مولد الإمام المنتظر كما مر

۸۹۶۲: رسالة فی مولد النبی ص

للسيد إبراهيم المدرس الحسينی الأصفهانی مختصرة أولها: [الحمد لله الذی من علينا بأحب أنبيائه] اختار فيها

ص: ۲۷۶

رواية الكلينی فی أنه الثانی عشر من ع ۱/، رأيتها فی مكتبة شيخ (الشريعة) الأصفهانی و ينقل عنها ولده فی إعلام الأعلام

مولد النبی ص

لأبی الحسن البكری، مر مفصلا فی (۲: ۴۰۹) بعنوان الأنوار و مفتاح السرور و الأفكار فی مولد النبی المختار يوجد الجزء الأول منه بخط طالب بن ميرزا الحويزی فی سنة ۱۰۹۴ عند الحاج سيد محمد تقی الأصفهانی فی النجف، و فيه ذكر مسافرته (ص) إلى الشام للتجارة بمال خديجة ثم تزويجه بها مفصلا و مر إعلام الأعلام بمولد سيد الأنام فی (۲: ۲۳۸) و التعريف و رسالة فی المولد و يأتی ميزان السماء فی مولد خاتم الأنبياء و فاتنا ذكره و إيضاح الأنباء فی مولد خاتم الأنبياء طبع سنة ۱۳۵۲، فی محله

۸۹۶۳: رسالة فی مولد النبی ص

و ذكر التقاويم فيه و تعيينه و آدابه لآقا رضی القزوينی، رضی الدين محمد بن حسن، المتوفی ۱۰۹۶، مؤلف لسان الخواص ۱۸: ۳۰۲ و غيره نصر فيه رواية الكلينی، أوله: [بعد الحمد و الصلاة، أقل خلق رضی الدين محمد قزوينی بر ضمير منير أذكياء انصاف پيشه و راست طبعان درست انديشه عرض می‌كند كه مولد] فرغ منه فی (۲۰ ج ۱/ ۱۰۹۲) رأيته ضمن مجموعة من رسائله عند السيد نصر الله (التقوی) بطهران و ينقل عنه ثقة الإسلام التبريزی فی إيضاح الأنباء و ترجمنا المؤلف فی مصفی المقال ص ۱۸۰، مر له قبلة آفاق ۱۷: ۴۲ و يأتی وقتية و ذكر الرسالة هذه فی الفهارس بعنوان مولودية

۸۹۶۴: رسالة فی مولد النبی ص

اسمها إيضاح الأنباء فى مولد خاتم الأنبياء فاتنا ذكرها بهذا العنوان و هى لثقة الإسلام التبريزى، صاحب مرآة الكتب المذكور فى (٢٠: ٢٨٢) ألفها سنة ١٣٢٩ و طبع سنة ١٣٥٢ مع مقدمه فى ترجمه المؤلف و ترجمناه فى النقباء: ١٥٤۶ و فى مصفى المقال القائمة ٣١٣

ص: ٢٧٧

٨٩۶۵: مولد النبى ص

للسيد محسن الأمين مؤلف القول الصادق فى الرد على مجلة الحقائق المذكور فى (١٧: ٢١١) طبع بدمشق فى ٢۴ ص[٢]

٨٩۶۶: مولد النبى ص

للقاضى الواقدى، أبى عبد الله محمد بن عمر، النسخة فى الخزانة الظاهرية المدعوة بالمكتبة العمومية بدمشق و مر له مولد الحسن و الحسين آنفا

٨٩۶٧: مولد النبى و الأئمة ص

للشيخ المفيد، مر له آنفا الموضح فى الوعيد يروى عنه السيد بن طاوس فى اللهوف و الإقبال و غيرهما و كذا الشيخ أحمد بن سليمان البحرانى فى عقد اللآلى بعنوان مولد النبى و الأصفياء و الأوصياء (ص)

[مولود و مولودية]

٨٩۶٨: مولود كعبة

أى على بن أبى طالب (ع)- بلغة أردو، للسيد على نقى اللكهنوى المعاصر طبع سنة ١٣۵١

٨٩۶٩: مولودية

ديوان قصائد فارسى صغير فى قرب ألف بيت و طبع بقطع صغير من إنشاء شيخنا النورى الحاج ميرزا حسين، مر له آنفا مواليد الأئمة ٢٣: ٢٣۵ و يسمى ب مولودية لإنشائها و إنشادها فى الأيام المتبركة بمواليد الأئمة، و فيها قصيدة فى مدح الحجة بسامراء قافيتها سامره أنشأها سنة ١٢٩٣ و أخرى ١٢٩۵ فى الغدير و غير ذلک

٨٩٧٠: مولودية

---

[٢] (١) و لعله عين ما مر لهذا المؤلف فى(١٧: ٩٨) بعنوان قصة المولد الشريف النبوى(ص) المصحح

نسخه غير مؤرخة، ساقطة الآخر، منه فى (أدبيات ٢/ ٢٢٨ جوادى) ينسب إلى المير سيد على الهمدانى القائل بأن هذه المولودية ألفت بأمر من السلطان محمود (؟) و لها شهرة فى جميع الأمكنة، و نسخه أخرى فى (دانشگاه) كتبها مير جلال الدين المازندرانى فى سنة ٩٩٣ فى مكة.

---

(١) و لعله عين ما مر لهذا المؤلف فى (١٧: ٩٨) بعنوان قصة المولد الشريف النبوى (ص) المصحح

٨٩٧١: المولودية فى حقيقة الولادة

لعلى محمد الطبيب الكرونى الأصفهانى فى الطب و القابلية. ألفه باسم ناصر الدين شاه سنة ١٣٠٩- ظاهرا- و تكلم فيها حول تكوين الجنين و الولادة و تشريح الآلات التناسلية و أيام الحمل و ما يجب الاطلاع عليه فى أيام الحمل. أوله: [به نام آفريننده آدميان سبحان الله الخالق البارى المصور ... كه بمصداق كلام خود ...] نسخه منه فى (طهران، ملى ٤٧١ ف) كتبه منوچهر بن لطف الله ميرزا شعاع الدولة بقلم النستعليق فى (٦ صفر ١٣٠٩) و فى الخاتمة كتب لها فهرسا و هو فى ٥٠ ورقة و معها صورة ناصر الدين شاه.

٨٩٧٢: كتاب المولى

للمفيد الرازى أبى سعيد محمد بن أحمد بن الحسين النيسابورى الخزاعى، جد الشيخ أبى الفتوح المفسر الرازى، ذكره الشيخ منتجب الدين و يرويه أبو الفتوح الحسين عن أبيه على بن محمد عن جده المصنف.

كتاب المولى و بيان أقسامه و شرح معانيه

للمفيد البغدادى مر فى (٢٠:

٣٩٦) بعنوان مسألة فى المولى و (٢: ٢٧٢) بعنوان أقسام المولى.

[المؤمن]

٨٩٧٣: كتاب المؤمن

لأحمد بن محمد بن الحسين بن الحسن بن دؤل القمى مصنف المائة كتاب، المتوفى سنة خمسين و ثلاثمائة (٣٥٠).

كتاب المؤمن

لحسين بن سعيد الأهوازى، من أصحاب الرضا و الجواد و الهادى (ع)، الذى شارک أخاه الحسن فى كتبهما الثلاثين، و هذا منها و من الأصول الموجودة فعلا- فى كتب راجه فيض‌آباد و غيرها- و ينقل عنه المجلسى الثانى و قد يقال له كتاب ابتلاء المؤمن أو ما يبتلى به المؤمن، كما ذكره الشيخ أبى غالب الزرارى فى رسالته إلى ابن ابنه، و مر بهذا العنوان فى (۱: ۶۲). و كتب شيخنا النورى نسخه منه فى سنة ۱۲۷۹، يوم الجمعة ۱۴ شوال، و ذكر فى آخره: [هذا آخر ما وصل إلينا من كتاب المؤمن للشيخ الثقة حسين بن سعيد الأهوازى، و فيه ثمانية أبواب: ۱- شده ابتلاء المؤمن، ۲- ما خص الله به المؤمنين من الكرامات، ۳- ما جعل الله بينهم من الإخاء، ۴- حق المؤمن على أخيه، ۵- قضاء حاجته،

ص: ۲۷۹

۶- زيارته، ۷- إطعامه، ۸- ما حرمه الله من حرمته.

۸۹۷۴: كتاب المؤمن

لأبى جعفر محمد بن الحسن بن فروخ، الصفار القمى، المتوفى بها سنة تسعين و مائتين ۲۹۰.

۸۹۷۵: المؤمن و المسلم

لأبى عبد الله الحسين بن عبيد الله السعدى، ذكره النجاشى. و عد أبوابه بابا بابا فيما يقرب من ثمانين بابا.

الموموق فى أوصاف البروق أو المرموق

كما فى نسخه و مر بالعنوان الأخير فى (۲۰: ۳۱۵).

۸۹۷۶: موميايى

للحكيم نظام الدين أحمد الگيلانى تلمذ على المير محمد باقر الداماد، سكن حيدرآباد فى عهد السلطان عبد الله القطب شاه، و توفى سنة ۱۰۵۹. و له أسرار الأطباء و شجرة دانش و الأخير موسوعة فارسية جمعت فيها ۱۰۲ رسالة فى مسائل مختلفة من الطبيعيات و الطب و الفلسفة و الكلام و الدعاء و العلوم الغريبة و التفسير و الأخلاق و الأدب و المنطق و الموسيقى و الفقه و تاريخ الملوک و العلماء و غيرها، و منها هذه الرسالة فى صفات الموميائى و خواصه. ألف ثمانين رسالة منها- بل الأكثر- بنفسه و انتخب الباقين من كتب غيره من المؤلفين، نسخه منه فى ۴۳۹ ورقة فى (الآصفية، ۳۹، المجاميع) و بعض رسائله بخط المؤلف تاريخها سنة ۱۰۴۵، و لها فهرس فى الورقة الثامنة و العشرين كتبه بنفسه، و كتب الحكيم السيد حسين فى أول الكتاب ترجمه المؤلف. و مر للمؤلف طب فارسى فى (۱۵: ۱۴۲).

۸۹۷۷: موميائى

رسالة أصلها باليونانية ترجم إلى (العربية) و منها إلى (الفارسية)، و المترجم الفارسى هو أبو الحسين بن هادى الطبيب الشيرازى العلوى، ترجمها باستدعاء أصدقائه. أوله: (المتن) [قال الحكيم من قصة المومیائی و سببه أن فی أیام فریدون الملک، خرج بعض الأساورة متصیدا ...] (و الترجمة:) [حمد له، صلاة ... و بعد پوشیده نماند، روزی این فقیر أبو الحسین ... وارد مجلس گردید ...]

ص: ۲۸۰

و النسخة فی (الملک ۳/ ۵۹۴۲) کتبت بقلم النستعلیق الجید فی (ذی القعدة سنة ۱۱۸۴، و معها المتن العربی.

۸۹۷۸: رسالة فی مئونة السنة

و إنها لسنة التکسب أو المستقبلة، أو مختلفة، مختصرة، للسید أبی تراب الخوانساری، و النسخة فی مجموعة عند وصیه السید محمد رضا، و مر للمؤلف رسالة فی من طاف فی العمرة ۲۲: ۲۲۹.

۸۹۷۹: المؤنثات السماعیة

للمیرزا محمد التنکابنی، ذکره فی فهرس کتبه فی قصص العلماء المذکور فی (۱۷: ۱۰۷).

۸۹۸۰: المؤنثات السماعیة و أحکامها

للمولی محمد مهدی بن المولی علی أصغر القزوینی، معاصر المحدث الحر العاملی ذکرها صاحبا الأمل و الریاض و مر للمؤلف ذخرة العالمین فی (۱۰: ۹) و عین الحیاة فی (۱۵: ۳۷۰) و دلیل الدعاة فی (۸: ۲۵۷).

[مونس]

۸۹۸۱: مونس الأبرار

لأحمد بن غریب، و هو مقالة مختصرة عرفانیة، نقلها عن الإمام جعفر، کما فی فهرس الطرازی. أوله: [شکر و سپاس و حمد بی‌قیاس خدای را که دلهای عاشقان را بنور محبت و معرفت منور گردانید ...]. و النسخة فی (القاهرة، دار الکتب ۲۲ تصوف فارسی) کتبت بقلم النستعلیق فی ۹۵۷ فی ۱۲ ورقة. و لعلها الإهلیلجة المذکورة فی ۲: ۴۸۴ و ۴: ۸۲- ۸۳.

مونس الأبرار

لعماد فقیه، مر بعنوان مثنوی ... ۱۹: ۳۱۲.

۸۹۸۲: مونس الأبرار

قصيدة فارسية فى مدح الأمير (ع) و رد الصوفية أولها:

]

به خون خويش نوشتيم بر در و ديوار | كه چشم لطف ز أبناء روزگار مدار

مگير انس به كس در جهان بغير خدا | بكن اگر بتوانى ز خويش نيز كنار

[

ص: ٢٨١

و آخرها:

]

چه مونس دل أبرار شد قصيدة من | شده است نامش از آن روى مونس الأبرار

] للمولى محمد طاهر الشيرازى المذكور فى (١: ٢٠٠) و صاحب منافع سورة القدر و تحفه شاهى و تحفه عباسى و غيرها يقرب من مائة و خمسين بيتا و له شرح بالفارسية يقرب من ألف بيت، فى خزانة (الطهرانى بسامراء) و مر شرحه الموسوم ب تحفه الأخيار فى (٣: ٤١٧) يظهر منه أن الشرح للناظم و أن اسم الناظم محمد طاهر و كتابة النسخة سنة ١٢٢٩، و نسخه أخرى فى مكتبة راجه فيض‌آبادى و مر للناظم اللامية العربية التى شرحها بنفسه بالفارسية و سمى الشرح ب عطيه ربانى و هدية سليمانى فى مناقب أمير المؤمنين (ع)، و طبع النصف الأول من تحفه الأخيار مع مقدمه فى الرد على التصوف مشحونا بالأخطاء فى سنة ١٣٣٦ ش فى ٢٢٨ ص أوله: [حمد له اما بعد، بدان كه محتاج رحمت الله قادر محمد طاهر اين قصيدة را كه مونس الأبرار موسوم] و ذكر فى ص ٩١٧ من فهرست نسخه‌هاى خطى فارسى ست نسخ من التحفة أقدمها فى (الرضوية ١٩۶ أدبيات) من القرن الثانى عشر، و أخرى فى (دانشگاه ۴۶۴٢) من القرن الثالث عشر أو الرابع عشر مع اختلاف بينها و بين النسخة المطبوعة أوله: [مقدمه در بيان ابتداى ظهور مبتدعه يعنى صوفية و ذكر مواضع مذهب آن فرقة غاويه] و هذا ما لا يوجد فى المطبوع

٨٩٨٣: مونس الأحباب

هو ديوان القصائد و الغزليات و الرباعيات، لشهاب الدين عبد الله البيانى بن خواجه محمد الكرمانى الشهير بمروارید، و المتوفى رجب سنة ٩٣٢، ٩: ١۵٠- ١۵١ ذكره تلميذه سام ميرزا فى تحفه سامى ص ۶۵

مونس الأخيار

لشعوری، مر بعنوان مثنوی ۱۹: ۳۱۲

۸۹۸۴: مونس الأديب

فی الصرف، مبسوط، للمولی غلام علی بن محمد بن

ص: ۲۸۲

عبد الكريم الهروی مولدا و الحائری مسكنا فرغ منه سنة ۱۳۷۱، يقرب من شرح الجامی

۸۹۸۵: مونس الأرواح

لجهان‌آرا بيگم (۱۰۲۲- ۱۰۹۲) بنت شاه جهان پادشاه (۱۰۳۷- ۱۰۶۷) بن جهانگير پادشاه (۱۰۱۴- ۱۰۳۷)، و هی أخت دارا شكوه و تابعة لأفكاره فی التصوف و هو فی شرح أحوال معين الدين السجزی الچشتی و أجلة الچشتية إلی الخواجة نصير الدين الدهلوی المعروف بچراغ ألفها سنة ۱۰۴۹ أوله: [حمد و سپاس افزون از عدد و شمار، مر صانع كريم را جل شأنه] نسخه شايعة، أقدم ما اطلعت عليها فی حيدرآباد (متحف سالار جنگ ۲۰۸ saT) بخط عبد الوهاب، كتابتها ج ۲/ ۱۰۶۰

۸۹۸۶: مونس الحزين فی معرفة الحق و اليقين

للشيخ أبی جعفر محمد بن بابويه القمی، كما ينقل عنه الشيخ حسن بن محمد بن الحسن القمی فی كتابه تاريخ قم ناسبا له إلی الصدوق قضية بناء مسجد جمكران

۸۹۸۷: مونس الخلوات

منظوم فی المواعظ و الأخلاق، للمفتی مير عباس، ذكره فی التجليات

۸۹۸۸: مونس العابدين

ترجمه (لمصباح الكفعمی)، لميرزا محمود بن ميرزا علی، ترجمه (بالفارسية) لآقا نيک‌بخت، فيسمی ب ترجمه نيک‌بختی أيضا يوجد فی طهران (المجلس) كما فی فهرسها، و أخری فی المشهد الرضوی عند الشيخ زين العابدين الدامغانی ساكن قرية وشدش المولود ۱۳۲۰، ذكر فی أوله أنه ترجمه بالتماس آقا نيک‌بخت: [معتمد الدولة القاهرة الخاقانية] أوله: [الحمد لله الذی جعل الدعاء ذريعة الوصول] و فرغ من الترجمة فی غرة شهر رمضان سنة ۱۰۵۵

۸۹۸۹: مونس العشاق

أو رسالة فی حقیقة العشق لشهاب الدین یحیی السهروردی المذکور فی (۹: ۵۵۴) رسالة عرفانیة فلسفیة فی ۱۱ فصلا، طبع مرة

ص: ۲۸۳

باهتمام تواشپیس فی سنة ۱۹۳۴ م، و أخری باهتمام الدکتور سید حسین نصر فی مجلة معارف إسلامی فی آبان ۱۳۴۷ ش، و مر نظمها فی (۱۹: ۳۱۲) أوله:

[نحن نقص علیک أحسن القصص بما أوحینا فصل ۱- بدان که أول چیزی که حق سبحانه بیافرید گوهری بود تابناک، أو را عقل نام] ذکر فی (ص ۱۴۳۰) من فهرست نسخه‌های خطی فارسی عشر نسخ منه أقدمها کتابة فی (طهران، الملیة ۱۵/ ۹۹۲) ضمن المجموعة المؤرخة (۶۵۴- ۶۵۹) رقم ۱۱۳۶، و نسخه أخری فی (أیاصوفیا ۱/ ۲۰۵۲) کتابتها (۱۰ ع ۱/ ۶۸۷)

۸۹۹۰: مونس الفضلاء

فی الریاضیات لمحمد الغزنوی، الذی کان حیا فی عهد محمد بن بهرام شاه، و احتمل إستوری أنه من سلاجقة کرمان (۵۷۹- ۵۸۲)، أو ابن بهرام شاه الغزنوی (۵۱۲- ۵۴۷) الذی یسمی بمحمد و لم ینل السلطنة أوله: [حمد و ثنا آن خدای را که مردان راه أو جان و دل بدهند] و النسخة فی (رامپور، نذیر أحمد ۲۴۹) کتبت فی سنة ۷۷۸

۸۹۹۱: المؤنس فی نزهة المجالس

لأبی جعفر الطبری، صاحب مفتاح المعاملات المذکور فی (۲۱: ۳۴۹) و هو فی أربع مقالات من دون اسم و هکذا یشرع کل منها: ۱- [سپاس خدای را که بسزا است ملک فرد بی‌همتا است] ۲- [حساب بالضمیرات و با التباس بگویم تا عددی] ۳- [مسائل الوصایا اگر پرسند زید عمرو را وصیت کرد به مالی] ۴- [بدان أعزک الله تعالی که معنی ضرب باصطلاح محاسبان] و النسخة فی (رامپور ۲۵۰ نذیر أحمد) کتبت فی سنة ۷۷۶

۸۹۹۲: مونس القلوب

إسماعیلی، راجع أیوانف ۵۳

مونس اللحد

مر فی (۲: ۴۶۲) بعنوان أنیس العهد و هو مرتب علی مجالس، و طبع بطهران کما طبع لمؤلفه حدائق الأنس المذکور فی (۶:

۲۸۲) و ریاض القدس المذکور فی (۱۱: ۳۳۴) کلها مرتب علی مجالس

ص: ۲۸۴

۸۹۹۳: مونس المتكلمين

للشيخ نظر على بن الحاج إسماعيل الشريف الكرمانى الحائرى الواعظ المعاصر، فارسى فى ثلاث مجلدات كل مجلد فى أربعين مجلسا

۸۹۹۴: مونس المسافرين

لمونس على شاه ذو الرئاستين الشيرازى، الحاج ميرزا عبد الحسين المذكور فى (۹: ۱۱۲۷) ذكره فى مقدمه منظومته الوفائية

۸۹۹۵: مونس نامه

فارسى، فى علوم شتى، مرتب على عشرة أبواب على طريق السؤال و الجواب، ۱- فى الحروف المعجمة، ۲- أصول النحو، ۳- مسائل النحو من القرآن، ۴- مسائل الأصول من القرآن، ۵- عقد القرآن من الكلمات و الحروف، ۶- اللغة، ۷- الفقه، ۸- فى استخراج المقادير الخفية، ۹- تخريج الحساب، ۱۰- فى طرائف القول و العمل نسخه منه فى (حميدية ۱۰۱/ ۱۴۴۷) كتبت سنة ۷۵۳، و صورته الفتوغرافية فى (دانشگاه) رقم ۱۹۵

مونس الوحيد فى تفسير آية العدل و التوحيد

مر فى (۲: ۳۶۹) بعنوان أنس الوحيد و هو للقاضى نور الله الشهيد، فسر فيه آية الشهادة [شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لا إِلهَ إِلَّا هُوَ وَ الْمَلائِكَةُ وَ أُولُوا الْعِلْمِ] و نصر فيه الزمخشرى فى تفسيره أولو العلم بعلماء العدل و التوحيد المشاركين مع الملائكة فى شهادة العدل و التوحيد و دفع عنه ما اعترضه التفتازانى بأشنع وجه على الزمخشرى، قال: [و بعد: فهذا فصل خطاب أوتيناه و ذكر مبارك أنزلناه لنصرة جار الله ردا على فارس مضمار المعانى الفاضل التفتازانى] مختصر يقرب من خمسمائة بيت و النسخة فى مكتبة المولى محمد على (الخوانسارى) بالنجف

۸۹۹۶: مونس الوحيد و مراد المريد

فى المحبة و الشوق و الرضا، للشيخ العارف المتكلم المفسر الفقيه عبد الوحيد بن نعمة الله بن يحيى الجيلانى أو الأسترآبادى ذكره فى الرياض و هو تلميذ البهائى على ما صرح به فى آخر الاثنى عشرية الحجية لأستاذه الذى استنسخه فى شهر ذى الحجة سنة ۱۰۲۵

۸۹۹۷: الرسالة المؤونية

فى عدم وجوب المئونات (الأرزاق) فى زكاة الزراعات، للآقا محمد على الكرمانشاهى، صاحب رسالة ملتقط الدر فى تحقيق الكر ۲۲: ۱۹۴ و غيرها

۸۹۹۸: موهبة الرحمن فی تفسیر القرآن

للشیخ محمد رضا بن قاسم الغراوی النجفی، ألفه سنة ۱۳۴۹

۸۹۹۹: موهبة عظمی

فارسی فی المعانی و البیان، لسراج الدین علی خان المتخلص بآرزو، و النسخة فی مکتبة راجه- فیض‌آباد- الماری نمره ۶

[المؤید]

۹۰۰۰: المؤید

بلسان الأردو، للسید علی اللاهوری، طبع بها کما فی فهرس کتبه، و مر له موعظة مباهلة

۹۰۰۱: المؤیدات

اسم للدیوان الصغیر لابن نباتة، المذکور فی (۹: ۳۰) مطبوع کما فی معجم المطبوعات: ۲۶۳

۹۰۰۲: مؤید برهان

فی علم اللغة، لآقا أحمد عالی، الشاعر الإیرانی نزیل الهند و المتوفی سنة ۱۲۹۰ و له رسالة اشتقاق فی علم الصرف و رسالة ترانه و هفت آسمان کما فی دائرة المعارف إسلامیة إیران: ۴۵

۹۰۰۳: مؤید الفضلاء

لمحمد لاد (محمد بن لاد) الدهلوی، من القرن التاسع أو أوائل العاشر و هو قاموس فارسی حسب ترتیب التهجی، و کل حرف فی باب، و کل باب فی ثلاثة فصول، و فی بعضها فصلین: الفصل الأول فی ترجمه اللغات العربیة إلی الفارسیة، و الثانیة فی تشریح اللغات الفارسیة بالفارسیة، و الثالث فی ترجمه اللغات الترکیة بالفارسیة و الخاتمة فی الأعداد و الریاضیات، و قیل إنه ألف ۹۲۵ طبع بکانپور ۱۳۰۲، و بعدها بالهند أوله: [محامد متواتر و مدائح متکاثر مر دادار و توانا را که بتألیف] نسخها شایعة، أقدم نسخه اطلعت علیها بطهران (المجلس ۸۷۳) قیل إنها من القرن العاشر و (الآصفیة ۹۱ لغة) کتابتها ۱۰۰۱، و طهران (دانشگاه ۳۷۸۹) کتابتها ۱۰۳۱

ص: ۲۸۶

۹۰۰۴: الرسالة المؤیدة

لإسماعيل مجدوع بن عبد الرسول بن مثا خان بن حبيب بن يوسف بن شاه ملک بن سلطان بن محمد بن بدنجی بن دوسا بن ترچند من أولاد لار شاه، المتوفی ۱۱۸۳ أو ۱۱۸۴ فی أجين مؤلف فهرست الكتب و الرسائل المطبوع مع تحقيقات لابنی علی نقی منزوی فی ۱۳۴۴ ش ذكرها المؤلف فی الفهرست المذكورة (ص ۱۱۹) و قال إنه ردا علی من أنكر رسوم الدين و اعترض عليها، و فيها حكاية عجيبة عليها، عن الإمام الحاكم بأمر الله، مما ورد فی سبع السادس من عيون الاخبار فی إثبات أن أمير المؤمنين علی بن أبی طالب خير البشر مع النبی، احتجاجا علی من قال بغيره و أضاف: و فی آخر الرسالة قصيدة له فی ماهية التأويل و منها مناظرة ملكجی ابن شمس مع محمد بن چاندا لإثبات الحق

۹۰۰۵: مؤيد الوداد

مراثی فارسية فی مجلدين، للشاعر المتخلص بمحزون الرشتی، طبع بإيران و له محرق الفؤاد كما مر

۹۰۰۶: الرسالة المؤيدية

للمولی محمد علی الشهير بجدلی، تكلم فيها حول الجبر و الاختيار، و اختار القول بالتفويض أوله: [ستايش صانعی را سزد كه بيگ تجلی أنوار مجردة را تا هيولی از كتم عدم] و النسخة فی (طهران، ملی ۶۱۷ ف) كتبت بقلم النستعليق الجيد فی القرن الثالث عشر لفتح علی شاه و هو فی ۲۶ ورقة

۹۰۰۷: مهاتمنی كشميرة مندل

فارسی، فی تاريخ الهند و كشمير يوجد فی (پاكستان، لاهور پرفسور شيرانی ۹۲۳/ ۳۹۷۵)، كما فی فهرسها

۹۰۰۸: المهارة فی بيان أحكام الطهارة

فارسی للمولی محمد مهدی بن محمد شفيع الأسترآبادی، المتوفی سنة تسع و خمسين و مائتين بعد الألف ۱۲۵۹ مرتب علی ثلاثين فصلا فی بيان أحكام الطهارة كتبه فی عهد السلطان نصير الدين سنة ۱۲۴۸ أوله: [بعد از حمد حضرت معبود و درود بر شفيعان يوم موعود چنين گويد بنده ضعيف بی‌سواد]

ص: ۲۸۷

[مهج]

۹۰۰۹: مهج الدعوات و منهج العنايات

للسيد رضی الدين ابن طاوس، فيه ذكر الأحراز و القنوتات و الحجب و الدعوات و التعقيبات و أدعية الحاجات و مهمات من الضراعات أوله: [الحمد لله (أحمد الله خ ل) الذی ابتدأ بالإحسان و دعا عباده إلی معرفته بلسان ذلک البرهان] و لم يرتبه علی أبواب و فصول، و قد طبع بمباشرة المحلاتی علی الحجر فی بمبئی سنة ۱۲۹۹، و طبع أيضا بإيران مع كتاب المجتنی سنة

۱۳۳۳ فی طبع لطیف و علیه الحواشی للمیرزا علی أصغر الملاباشی الملقب بصدر المعالی، و کتب علی بعض نسخه أنه فرغ من تصنیفه یوم الجمعة سابع جمادی الأولی سنة اثنین و ستین و ستمائة، و تلک النسخة تمم نقصها المولی محمد بن عبد الغفار حاج علی دوست الطبسی فی المدرسة الخانیة بشیراز فی (۱۵ صفر ۱۰۳۵) فلو کان تاریخ الفراغ منه کما فی النسخة فیکون فی أواخر عمره، و قد قال فی آخر الکتاب إن فی خزانة کتبنا فی هذه الأوقات أکثر من سبعین مجلدا فی الدعوات و انما ذکرنا ما یلیق بهذا الکتاب، و یؤید صحة التاریخ أنه ذکر فی کشف المحجة الذی ألفه سنة تسع و أربعین و ستمائة ۶۴۹، أنه قد هیأ الله له أزید من ستین مجلدا فی الدعوات فیظهر أنه حصل له بعد تألیف کشف المحجة إلی أواخر عمره مقدار عشر مجلدات آخر و نسخه من المهج بقلم الحسین بن عماد البصری، تاریخها یوم الجمعة سابع جمادی الأولی من سنة ۶۶۲ کانت فی مکتبة سردار کابلی بکرمانشاه، و مر للسید بن طاوس أمان الأخطار و الإقبال بصالح الأعمال فی (۱: ۳۴۳ و ۲۶۴)

مهج السداد فی شرح واجب الاعتقاد

کما سماه فی الروضات و قد مر فی (۲: ۲۳۰) بعنوان الاعتماد فی شرح واجب الاعتقاد فراجع و فی بعض النسخ نهج السداد و هو الأصح- ظاهرا

۹۰۱۰: مهج النفوس

لجابر بن حیان شیخ علم الکیمیاء و المتوفی سنة ۱۶۰ ذکره فی کشف الظنون و هو من تلامیذ الإمام الصادق (ع)، و مر له الکامل فی الکیمیاء و الکتاب الأعظم فی الکیمیاء فی (۱۷: ۲۴۷ و ۲۶۴)

ص: ۲۸۸

[مهجة]

۹۰۱۱: مهجة الإرشاد

إسماعیلی، کما فی ملحق فهرست مجدوع نقلا عن أیوانف A ۳۸۸، (۳۰) ۲۰۵

۹۰۱۲: مهجة البرهان

فارسی، للسید جعفر المعروف بأبی علی خان الحسینی الموسوی البنارسی ثم الدهلوی، و هو مختصر من کتابه الکبیر فی الإمامة الموسوم ب برهان الصادقین و قد نقض فیه الباب السابع من أبواب التحفة الاثنی عشریة لعبد العزیز الدهلوی، و رتبه علی أبواب و فصول و أصول، و ذکر فی الباب التاسع منه طرفا من الفقهیات کمسألة المسح و المتعة أوله: [الحمد لله العزیز الغفار، معز الأخیار، مذل الأشرار، ناصر الحق، کاسر الفجار]:

۹۰۱۳: مهجة التحقیق فی التصور و التصدیق

للسيد محمد حسن بن محمد كاظم الحسينى الحائرى أوله: [منطقى ناطق بحمدک] و النسخة عند السيد هبة الدين بالكاظمية

۹۰۱۴: المهجة على البهجة

حاشية على البهجة المرضية المذكورة فى (۶: ۲۸) للمير محمد حسين بن المير محمد على المرعشى الحائرى الشهرستانى المتوفى ۱۳۱۵

۹۰۱۵: مهجة الفؤاد فى شرح الإرشاد

تام فى أربعة عشر جزء، للسيد محمد حسن بن محمد تقى الموسوى الأصفهانى، المتوفى سنة ۱۲۶۳. ذكره حفيده السيد مصلح الدين بن شهاب الدين المعاصر.

[المهدى و المهدوية]

۹۰۱۶: المهدوية

فى تاريخ المتهدى و المهتدين و إثبات المهدى المنتظر (ع) للسيد محمد على هبة الدين الشهرستانى المعاصر.

۹۰۱۷: مهدويت و إسلام

للسيد جعفر الشهيدى، طبع سنة ۱۳۲۴ و له سخنرانيهاى شهيدى طبع سنة ۱۳۲۵.

ص: ۲۸۹

۹۰۱۸: المهدى

للحاج الشيخ جعفر الخندق‌آبادى المعاصر، من أئمة الجماعة و الوعاظ بطهران، طبع بها قبل سنين. و أصدر نشرية دينية شهرية خرج منها قرب ۱۵ عددا و يسمى ب نشرية جامعة جعفرية.

المهدى

لآقا جلال الدين محمد المرودشتى، مر فى (۱۸: ۳۴۷) بعنوان لمعات النور مرتب على خمس لمعات: ۱- المهدى الموعود، ۲- علائم الظهور، ۳- كيفية الظهور و وقته، ۴- الأمور المترتبة عليها الظهور، ۵- خصائص المهدى.

أوله: [الحمد لله الدائم، الملک المطاع حكمه ...]. طبع مجلده الأول باسم بشاره الظهور. نسخه منه فى (الرضوية ۶۹۳/ أخبار/ ۶۸۰۳) كلها بخط المؤلف الا عدة صفحات قليلة منه و هو فى ۳۰۸ ورقة.

۹۰۱۹: كتاب المهدى ع

لأبى موسى عيسى بن مهران المستعطف.

ذكره النجاشى.

و مر كتاب القائم متعددا و كتاب أخبار المهدى و كتاب دلائل خروج القائم و كتاب ذكر القائم و كتاب سيرة القائم و كتاب مولد القائم و كتاب صاحب الزمان و كتاب الغيبة و يأتى كتاب وقت خروج القائم و من الكتب فى المهدى (ع) إبراز الوهم المكنون من كلام ابن خلدون فى الطعن على أحاديث المهدى (ع)، طبع بالشام سنة ۱۳۴۸ لأحمد بن محمد بن الصديق. نقل كلام ابن خلدون ثم نقضه و أورد مائة حديثا مرويا عن النبى فى أمر المهدى، متمما للستة عشر التى ذكرها ابن خلدون، و ليس هو بصدد إثبات المهدى الخاص ابن العسكرى على ما يقول به الشيعة، و من هذا الباب العرف الوردى فى أخبار المهدى لجلال الدين عبد الرحمن السيوطى الشافعى، جمع فيه ما ذكره أبو نعيم من أحاديث المهدى و زاد عليه. و للمحدث أحمد بن حجر الهيثمى المكى الشافعى كتاب المختصر فى علامات المهدى المنتظر كما أن للشهيد محمد بن يوسف الگنجى الشافعى البيان فى أخبار صاحب الزمان طبع بتبريز على الحجر مع غيبة الشيخ، كما طبع أخيرا على الحروف مستقلا.

ص: ۲۹۰

۹۰۲۰: المهدى

أو رسالة فى أمر المهدى لصدر الدين القونوى. يوجد فى (أياصوفيا ۴۸۴۹). ذكره أركين ضمن تأليفات الشيخ الرئيس أبى على سينا رقم ۱۹۸، و أشار إليه القنواتى ضمن رقم ۲۵۴. أوله. [الإمام الحادى عشر من الأئمة ليس كذلک].

۹۰۲۱: المهدى

للسيد صدر الدين بن السيد إسماعيل بن السيد صدر الدين العاملى الأصفهانى الحائرى، نزيل قم، ألفه و طبعه سنة ۱۳۵۸ فى ۲۴۰ ص.

۹۰۲۲: المهدى عند الجمهور

فيما يتعلق بأحواله (ع) على ما هو مقرر فى كتب العامة مع تعيين الصفحة و تاريخ الطبع، فى عدة أبواب و خاتمة، للشيخ ميرزا نجم الدين جعفر بن محمد الطهرانى العسكرى، المولود سنة ۱۳۱۳. مرتب على أربعة و ثلاثين بابا، منها باب أنه ولد بسامراء و هو حى يرزق، ألفه قبل سنة ۱۳۷۵ ثم جدد فيه النظر و بيضه و أسقط بعض أبوابه و زاد بعض تحقيقاته فى ۲۸۱ ص بالقطع الوزيرى و غير اسمه ب المهدى الموعود المنتظر فصار فى ثلاثين بابا و خاتمة و قدمه للطبع فلعله خرج من المطبعة فى آخر صفر ۱۳۸۸.

۹۰۲۳: المهدی الموعود

فی أحوال الحجة (ع) و إثبات غیبته و الرد علی القادیانیة أتباع المیرزا غلام أحمد القادیانی المتمهدی، للسید علی اللاهوری مطبوع بلسان الأردو و مر له المؤید.

۹۰۲۴: المهدی و أحمد أمین

للشیخ محمد علی الزهیری، مؤلف فلسفة الدین الإسلامی رد به علی المهدی و المهدویة للدکتور أحمد أمین و قدم له الشیخ محمد حسین کاشف الغطاء.

۹۰۲۵: مهدیه

للشاه نعمت الله الولی، المذکور فی (۹: ۱۲۱۵) مقالة عرفانیة تکلم فیها نظما و نثرا حول المهدی الموعود، و طبها الدکتور نوربخش ضمن المجلد الرابع من مجموعة رسائل المؤلف. أوله: [الحمد لله و الصلاة علی رسول الله. عن أبی سعید الخدری ... بیت: بشارت باد یاران را که آن صاحب قرآن

ص: ۲۹۱

آمد ...] نسخه منه فی (سنا ۷/ ۳۷۲) ضمن المجموعة المؤرخة ۱۰۶۶ المشتملة علی ۸۶ رسالة للمؤلف و نسخه أخری فی (الملک ۲/ ۴۲۶۲) کتبت بقلم النستعلیق ضمن المجموعة المؤرخة ۱۱۰۹ و معها عدة رسائل أخری للمؤلف.

[المهذب]

۹۰۲۶: المهذب

بالکسر- فی مکارم الأخلاق، للسید عبد الله بن محمد رضا الشبر الحسینی الکاظمی، المتوفی سنة اثنین و أربعین و مائتین و ألف ۱۲۴۲، و هو اثنی عشر ألف بیت.

۹۰۲۷: المهذب

أرجوزة فی المنطق. أوله:

الحمد لله القدیم الأول الأزلی و الذی لم یزل...

و بعد فالعبد الحقير الإثم سمى جده الكاظم...

بقدر ما أمكن أن تهذب هذب فسمى بالمهذب

۹۰۲۸: مهذب الأخلاق

لمحمد على بن فتح الله فراش خلوت، ترجمه (سانتى كنت) فى مائة حكاية، ترجم أولا من الألمانية إلى (الفرانسية)، ثم ترجمه فراش خلوت من الفرانسية إلى (الفارسية). أوله: [حمد و ستايش حضرت معبودى را سزاست كه بيد قدرت و دست عنايت]. يوجد بطهران (الملية ۵۰۷ ف) كتابته ع ۱/ ۱۳۰۱.

۹۰۲۹: مهذب الأسماء و مرتب الأشياء

للقاضى محمود بن عمر بن محمود بن منصور السجزى الربنجنى (الزنجى) الشيبانى، التقطه من عدة كتب فى اللغة، يذكر فيه الأسماء العربية و شرحها بالفارسية مرتبا على ثمانية و عشرين كتابا، بعدد الحروف و منازل القمر، فى كل كتاب ثلاثة أبواب بعدد الحركات- الفتح و الضم و الكسر- و قدم أولا بابا فى أسماء الله الحسنى و صفاته العليا. أوله: [الحمد لله الذى خلق الخلائق بقدرته و خص بنى آدم بعزته و الأنبياء برحمته و الصلاة و التحية على نبيه و صفية محمد خير البرية و آله و أولاده من بريته ...]. و قال فى الكنى ما لفظه: [أبو البشر آدم، أبو يحيى ملك الموت، أبو القاسم محمد المصطفى، أبو الحسن و أبو تراب على، أبو بكر كنية الصديق

ص: ۲۹۲

و اسمه عبد الله، أبو حفص عمر، أبو عمر عثمان، أبو مرة إبليس ...]. و لعل هذا الترتيب الذكرى منه إشارة ما فى ضميره و عقيدته، رأيت النسخة فى موقوفة الشيخ موسى الأردبيلى المتوفى ۱۳۵۷، و نسخه منها فى خزانة الشيخ على بن الشيخ محمد رضا آل كاشف الغطاء، و أخرى عند السيد محمد المحيط فى طهران، و أخرى فى خزانة المولى محمد على الخوانسارى فى النجف، و ذكره فى كشف الظنون: ۲: ۵۷۵. و فصله ابنى على نقى المنزوى فى فرهنگ نامه‌هاى عربى بفارسى، ۱۳۱- ۱۳۶.

۹۰۳۰: مهذب الأصول

مختار من أصول الوحيد البهبهانى، للسيد محمد مهدى الحسينى الحلى، موجود فى خزانة كتبه* المؤلف* بالحلة و مر له قلائد الخرائد فى (۱۷: ۱۶۱).

۹۰۳۱: مهذب الأفهام فی مدارک الأحکام

للسید شبر بن السید علی بن السید مشعل السترى البحرانی، من أواخر المائة الثالثة عشر، سکن البصرة ثم المحمرة، و توفی بشیراز، و تلمذ أوائل أمره علی الشیخ عبد الله بن عباس السترى ذکره الشیخ علی بن الحسن البحرانی فی أنوار البدرین.

۹۰۳۲: مهذب الأقوال فی أحوال الرجال

للشیخ علی بن سعید الحر العاملی الجبعی. و النسخة بخط المؤلف عند السید محسن العاملی، عده من مآخذ کتابه أعیان الشیعة و ذکرناه فی مصفی المقال القائمة ۲۸۳.

۹۰۳۳: المهذب البارع فی شرح النافع فی مختصر الشرائع

المعروف ب المختصر النافع لابن فهد الحلی المذکور فی (۱: ۱۴۴) أورد فی کل مسألة أقوال الأصحاب و أدلة کل قول و بین الخلاف فی کل مسألة خلافیة، و عین المخالف و إن کان نادرا متروکا، و أشار إلی وجه التردد من المصنف لدلیل القدح فی خاطره. قال فیه: [... سمیته ب المهذب البارع فی شرح المختصر النافع و إن شئت فسمه جامع الدقائق و کاشف الحقائق ...] لأنه لا یمر بمسألة الا جلاها غایة الجلاء و ذکر أنه کتبه بالتماس جمع بعد ما نذر و حصل ما علق علیه النذر، و قدم

ص: ۲۹۳

أربع مقدمات مختصرات، و فرغ عن أصله فی الحادی و العشرین من رجب سنة ثلاثة و ثمانمائة. و نقلت نسخه المبیضة عن خطه سنة ۸۰۵، و نسخه فی ۹۷۸ و أخری بقلم عباس بن فضل العبادی فی (۷ شوال سنة ۹۶۹) فی مدرسة السید محمد کاظم الیزدی. أوله:

[الحمد لله المتفرد بالقدم و الکمال المتوحد بالعظمة و الجلال ...] و مر المتقصر من شرح المختصر ۲۲: ۱۸ له أیضا و هو مختصر من المهذب البارع صرح به فیه. و المهذب موجود فی الخزانة (الرضویة) و غیرها کخزانة الشیخ علی بن الشیخ محمد رضا کاشف الغطاء و خزانة الشیخ هادی آل کاشف الغطاء، و فی کتب الشیخ منصور الساعدی الشروقی النجفی، و نسخه بخط الشیخ یوسف بن الحاج مبارک شاه الإسحاق آبادی فرغ منه لیلة الثلاثاء عاشر ذی القعدة الحرام سنة أربع و خمسین و ثمانمائة.

۹۰۳۴: مهذب التهذیب

نظم ل تهذیب المنطق للحاج میرزا محمد حسین بن المیر محمد علی الشهرستانی الحائری، المتوفی سنة ۱۳۱۵. و النسخة فی خزانة کتبه* المؤلف* أوله:

]

الحمد لله الذی هدانا إلی صراط الحق و اجتبینا...

[

نظمه سنة ۱۲۸۴. و آخره:

...]

علی الذی هاجرها سلام من السلام و هو الختام

] و یسمی غایة التقریب أیضا (ذ ۱۶: ۱۱).

۹۰۳۵: المهذب فی الأصول

للسید الحاج میرزا محمد صالح الموسوی المعروف بعرب، ابن المیرزا سید محمد حسن الداماد- لأنه کان صهر صاحب الریاض علی بنته- الحائری الطهرانی، صاحب صفاء الروضة ذکره فی المآثر.

أقول: هو مهذب القوانین حاشیة علیه ب [قوله ... قوله ...] طبع منه مجلد إلی بحث مقدمه الواجب قبل وفاته فی ۱۳۰۳ ثم توفی عن عمر ۸۴ سنة فی لیلة من ربیع الثانی سنة ۱۳۰۳، و مادة تاریخه: [صدر جنت حجله‌گاه صالح داماد شد].

ص: ۲۹۴

۹۰۳۶: المهذب فی علم الأدب

للسید محمود الحسینی الخفری. أوله:

[الحمد لله الذی صرف نحو أولیائه قلوب المؤمنین ...] کتبه فی علم النحو بالتماس بعض الإخوان، مرتبا علی مقدمه و ثلاثة أبواب و خاتمة، و فی المقدمة عدة فصول، أولها فی تعریف النحو، و الأبواب فی الأفعال و الأسماء و الحرف، و فرغ من تألیفه فی الأربعاء (۲۷ ج ۲/ ۱۲۹۳) و النسخة بخط محمد شفیع بن محمود، فرغ من الکتابة فی الاثنین (۲۴ ج ۱/ ۱۳۰۰) و لعل الکاتب ولد المؤلف، و له حاشیة علیه فی أوائله، دعا للمؤلف بالرحمة، و إمضاؤها: [لمحرره محمد شفیع]. و النسخة عند السید محمد الجزائری.

۹۰۳۷: المهذب فی الفقه

للقاضی بطرابلس عز الدین عبد العزیز بن أبی کامل الطرابلسی، تلمیذ القاضی ابن البراج الطرابلسی، و الراوی عن المرتضی و الشیخ و الکراجکی. صرح بنسبته إلیه السید ابن طاوس فی فتح الأبواب کما ذکره فی الریاض. ثم وقع نسبته إلیه فی جملة من الفهارس، و لکن المحتمل أنه اشتباه بأستاذه ابن البراج، للمشارکة فی الاسم و اللقب، کما أنه یحتمل أن الفقه الموسوم ب المهذب للتلمیذ أیضا، لکن الموجود هو للأستاد. و هکذا وقع الخلاف فی نسبه الموجزة فی الفقه إلی الأستاذ و التلمیذ علی ما مر فی ص ۲۵۱.

۹۰۳۸: المهذب فی الفقه

للقاضی بطرابلس عبد العزیز بن البراج الطرابلسی، صاحب الموجز فی الفقه یعبر عنه فی مفتاح الکرامة ب المهذب القدیم فی مقابل المهذب البارع لابن فهد المعبر عنه ب المهذب الجدید. و القدیم هذا موجود فی الخزانة (الرضویة) و فی أصفهان فی خزانة کتب السید حجة الإسلام المنتقلة بالوراثة إلی سبطه الحاج آقا المعاصر، و فی خزانة الآخوند المولی محمد حسین بن قاسم القمشهإی من موقوفات الحاج مولی مهدی القمشهإی و هو من أول الطهارة إلی آخر کتاب الصلاة. أوله: [الحمد لله الواحد القدیم ...] و هو من وقف سنة ۱۲۸۱ و الجزء الثالث من کتاب الإقرار إلی التدلیس فی النکاح، موجود عند الشیخ محمد

ص: ۲۹۵

السماوی، و فی آخر نسخه الرضویة کتب أن المصنف فرغ منه فی سنة ۴۶۷ و توفی ۴۸۱.

۹۰۳۹: المهذب فی المنطق

للمیر علاء الملک ابن القاضی نور الله الشهید الحسینی المتخلص بالمرعشی (۹: ۱۰۳۰) ترجمه فی صبح گلشن و ذکر تصانیفه.

۹۰۴۰: المهذب فی النحو

للإمام ابن جنی، المذکور فی (۱: ۲۰۸) ذکره فی نامه دانشوران و مر له المصنف فی شرح تصریف المازنی فی (۲۱: ۱۳۱ و ۲۳: ۴۷).

مهذب القوانین

مر بعنوان المهذب فی الأصول.

مهذب القوانین

حاشیة علیه کما مر فی (۶: ۱۹۷) للسید محمود التبریزی و النسخة عند ولده السید شهاب الدین بقم.

مهذب اللغة

فی اللغة بالفارسية مر بعنوان مهذب الأسماء.

[المَهْر]

۹۰۴۱: رسالة فی المهر

للمتوفی عنها زوجها قبل الدخول، للسيد أبی تراب الخوانساری و مر له رسالة فی مئونة السنة.

۹۰۴۲: رسالة فی المهر

و الرد علی من حده، للشيخ المفيد الحارثی[۳]).

و النسخة فی مكتبة السماوی بالنجف.

[مِهْر]

۹۰۴۳: مهر افروز

لپير جمال الأردستانی، المذكور فی (۹: ۱۶۱) مقالة عرفانية. أوله: [ای عزيز بدان كه نبوت و قدرت از حضرت محمد مصطفی (ص) راضی‌اند ...] و النسخة فی (المجلس، ۱۱۳۲) كتبها علی أشرف بن علی فی ۱۲۳۵ بقلم النستعليق فی ۱۰ ص ضمن كليات المؤلف، و نسخه أخری فی شيراز عند صدر الدين المحلاتی فی ضمن كلياته المؤرخة (۱۲ شعبان ۱۲۳۸).

۹۰۴۴: مهر انگيز

فی قصة شاه مهر و هلال بالفارسية، ليكدل. يوجد فی

---

(۱) مر فی (۲۰: ۳۹۶) مسألة فی المهر و إنه ما تراضی عليه الزوجان و المظنون اتحاده مع هذه الرسالة (المصحح

جامعة پنجاب كما فی فهرسها. و مر فی (۹: ۱۳۱۵) يک دل المرادآبادی. فراجع.

---

[۳] (۱) مر فی(۲۰: ۳۹۶) مسألة فی المهر و إنه ما تراضی عليه الزوجان و المظنون اتحاده مع هذه الرسالة(المصحح

۹۰۴۵: مهر تابان

فی فضائل أمیر المؤمنین (ع) و أحواله- فی ثلاثة و خمسین فصلا، للسید علی أکبر البرقعی، صاحب مناظرة قلم و شمشیر مطبوع کما طبع مختصرة جلوه حق فی ۱۳۱۷ ش.

مهر خاوری،

مر بعنوان مثنوی ... فی ۱۹: ۳۱۳.

۹۰۴۶: مهر سپهر

فارسی فی ما یرجع إلی (قانون سفید) فی خمسة آلاف بیت، لمیرزا عباس قلی خان سپهر ذکره فی آخر أحوال سجاد من ناسخ التواریخ.

۹۰۴۷: مهر قلوب

أیضا لپیر جمال الأردستانی المذکور آنفا، نسخه منه فی (پاریس ۸۱۳..) کتبت بقلم النستعلیق ضمن مجموعة رسائله المؤرخة (۸۶۸- ۸۷۳) و صورتها الفتوغرافیة فی (دانشگاه) رقم ۱۳۲۱.

۹۰۴۸: مهر نبوت

لصائن الدین ترکة، صاحب مناظرات خمس المذکور فی (۲۲: ۲۸۲) و غیره من الرسائل العرفانیة الفارسیة و العربیة، و النسخة فی (المجلس ۴۰/ مج) ضمن مجموعة من رسائله المؤرخة یوم الجمعة (۴ ج ۲/ ۸۳۱) و فیها إضافات بقلم المؤلف.

مهر و ماه

مر عدة مثنویات بهذا العنوان فی (۱۹: ۳۱۳- ۳۱۴).

مهر محبت

مر بعنوان المثنوی فی (۱۹: ۳۱۴).

مهر و مشتری

مر فی (۱۹: ۳۱۵).

مهر و وفا

مر فی (۱۹: ۳۱۵).

۹۰۴۹: مهر و وفا

مثنوی علی زنة مخزن الأسرار لسالم التبریزی (۹:

۴۲۱) کما فی دانشمندان آذربایجان (ص ۱۷۳) و له مثنویات أخر.

[مهمات]

۹۰۵۰: مهمات الأحکام

فی أصول الفقه، للمولی الآقا محمود بن الآقا محمد علی الکرمانشاهی نزیل طهران، المتوفی سنة ۱۲۶۹. مجلد کبیر بخطه و علیه تقریظ الشیخ محسن الأعسم النجفی، کتبه بعد تجاوزه العشرین و قربه من الثلاثین

ص: ۲۹۷

کتب اسمه أولا عکوس الشموس ثم شخط علیه و سماه ب مهمات الأحکام رتبه علی مقدمه و أبواب و خاتمة، و بعد المقدمة المبسوطة أورد فی الباب الأول مباحث الأصول و بعد تمام الأصول قال: [الباب الثالث فی الرجال ...]. و أورد له خطبة مختصرة و کأنه جزأه عن الکتاب و جعله مستقلا و لذا ذکرته بعنوان کتاب الرجال فی ۱۰: ۱۴۹ و النسخة عند حفیده الحاج آقا أحمد مدیر مکتبة سپهسالار ابن الحاج آقا هادی بن الآقا محمود المصنف فی طهران.

۹۰۵۱: مهمات الأصول

للحاج السید حسین بن السید محمد رضا بن علی بن محمد تقی الحسینی الأصفهانی، النجفی المولد و المسکن، من تلامیذ شیخنا محمد کاظم الخراسانی و غیره. و توفی بسامراء صبیحة الخمیس ثانی جمادی الأولی سنة ۱۳۴۴ و دفن فی صحن العسکریین طرف رجلی الإمامین تحت المیزاب الجاری من سطح الحرم، و اتفق وفاته فی داری بسامراء و باشرت تجهیزه و دفنه، و کانت ولادته (۱۱ ذی الحجة سنة ۱۲۸۷) کما حدثنی به.

۹۰۵۲: مهمات الأصول

فی أصول الفقه، للمولی علی أصغر بن علی أکبر البروجردی، المولود ۱۲۳۱ کما فی آخر نور الأنوار له المطبوع سنة ۱۲۷۵

۹۰۵۳: مهمات أصول الدین و فروعه

فارسی لآقا محمد جعفر البهبهانی، ألفه لمحمد علی میرزا القاجار بن الفتح علی شاه أوله: [الحمد لله رب العالمین] ذکره فی دائرة المعارف إسلامیة إیران و الظاهر أنه غیر تحفه الأبرار للمؤلف الذی مر ذکره فی (۳: ۴۰۴) و ترجمنا المؤلف فی الکرام: ۲۶۳

۹۰۵۴: مهمات الفقه

للحاج سید حسین المذکور، خرج منه جملة من أبواب الفقه و کان هو بعد مشغول بإتمامه

۹۰۵۵: مهمات معارف أصول الدین

للمولی المحدث الفیض الکاشانی المتوفی سنة ۱۰۹۱ أوله: [نحمدک اللهم یا مبدئ یا معید و الحمد من نعمائک] و هو مرتب علی الأبواب آخرها: [باب خلود الفریقین و هم

ص: ۲۹۸

فیها خالدون و ما هم عنها بمخرجین] و النسخة فی کتب الشیخ عبد الحسین (الطهرانی بکربلاء)

۹۰۵۶: المهمات و التتمات

هو مهمات فی صلاح المتعبد و تتمات لمصباح المتهجد للسید رضی الدین ابن طاوس، صاحب مهج الدعوات و منهج العنایات السابق ذکره و هو فی عشر مجلدات یختص کل مجلد باسم خاص کما مر کل فی محله، و قال السید فی أول فلاح السائل بعد ذکر مصباح المتهجد للشیخ الطوسی:

[فعزمت أن أضیف ما أختاره بالله جل جلاله- مما رویته من زیادة علی المصباح أو وقفت علیه و ما یأذن جل جلاله فی إظهاره من أسراره- إلی قوله: و أجعل ذلک کتابا مؤلفا أسمیه کتاب مهمات فی صلاح المتعبد و تتمات لمصباح المتهجد و ها أنا مرتب ذلک بعون الله جل جلاله فی عدة مجلدات بحسب ما أرجوه من المهمات و التتمات المجلد الأول أسمیه فلاح السائل و نجاح المسائل فی عمل الیوم و اللیلة، و هو مجلدان و المجلد الثالث أسمیه کتاب زهرة الربیع فی أدعیة الأسابیع و المجلد الرابع جمال الأسبوع بکمال العمل المشروع و المجلد الخامس أسمیه الدروع الواقیة عن الأخطار فیما یعمل مثله کل شهر علی التکرار و المجلد السادس أسمیه کتاب المضمار للسباق و اللحاق بصوم شهر إطلاق الأرزاق و المجلد السابع أسمیه مسالک المحتاج إلی معرفة مناسک الحاج و المجلد الثامن و التاسع أسمیهما کتاب الإقبال بالأعمال الحسنة فیما یعمل میقاتا واحدا فی کل سنة، و المجلد العاشر أسمیه کتاب السعادات بالعبادات التی لیس لها وقت معلوم فی الروایات و إذا أتم الله جل جلاله هذه الکتب علی ما أرجوه من فضله رجوت أن یکون کل کتاب منها لم یسبقنی فیما أعلم أحد إلی مثله و یکون من ضرورات من یرید قبول العبادات و الاستعداد للمعاد قبل الممات] فیظهر أن أول کتب المهمات هو فلاح السائل الذی ذکر فی أوله طرقه إلی روایات الأصحاب و منها روایته عن الشیخ أسعد بن عبد القاهر فی سنة ۶۳۵ فیکون تألیف هذه الکتب کلها بعد هذا التاریخ

ص: ۲۹۹

[مهيج]

۹۰۵۷: مهيج الأحزان و موقد النيران فى قلوب أهل الإيمان

للمولى حسن بن محمد على اليزدى الحائرى، تلميذ السيد محمد المجاهد و أدرک أيضا والده صاحب الرياض، مرتب على مقدمه فى آداب التعزية و أربعة عشر مجلسا من أول الخروج من مكة إلى آخر ورود المدينة، و قد طبع مكررا أوله:

[الحمد لله المتفرد بالقدم و البقاء] و كان زاهدا ورعا تاركا للدنيا حتى أن السلطان فتح على شاه أراد أن يزوج ابنته ضياء السلطنة بابنة فلم يقبل و هو غير الحاج مولى حسن بن على، صاحب أنوار الشهادة و أنوار الهداية و غيرهما و ذكر فى المجلس الثامن عند ذكر شهادة العباس (ع) كرامة فى رجب سنة ۱۲۳۶ ست و ثلاثين و مائتين و ألف و إنه شاهد الكرامة، و ألف المهيج فى سنة ۱۲۳۷، يعنى بعد تاريخ الكرامة بسنة و طبع فى حاشية محرق القلوب سنة ۱۲۹۷ و قبلها فى سنة ۱۲۸۴

۹۰۵۸: مهيج الأحزان و مثير الأشجان فى مصائب سادات الزمان

- المعصومين الأربعة عشر- مرتب على تسع و عشرين مجلسا أخيرها فى أحوال الحجة (ع)، و هو للسيد عبد الله بن محمد رضا الحسينى الشبر الكاظمى، المتوفى سنة ۱۲۴۲ أوله: [الحمد لله الذى امتحن أوليائه بالمحن و المصائب] ذكر أنه ألفه ليستغنى به عن قراءة بعض الحكايات الفاسدة و فرغ منه عصر يوم الثلاثاء الرابع عشر من صفر ۱۲۲۵ و النسخة فى كتب السيد محمد الشبر، و مر مثير الأحزان له و لعله هذا

۹۰۵۹: مهيج الأرزاق

- فى أدعية سعة الرزق للشيخ أحمد بن محمد حسن اللاهيجى الأصل الرشتى المولد النجفى المسكن، ألفه سنة ۱۲۹۱ و النسخة بخطه فى النجف أوله: [الحمد لله الباقى فلا يدوم أحد سواه الدائم الذى يغنى كل شىء و هو دائم فى عزه و علاه] و هو يقرب مقدار المجتنى لابن طاوس

مهيج الأشواق

الذى نقل عنه فى نفائس اللباب كتاب منثور عربى و منظوم فارسى، و هو نسخه عتيقة قرب المائة سنة كانت عند صاحب النفائس المذكور، الشيخ على أكبر مروج الإسلام المعاصر، ثم راجعته و إذا هو المعروف ب معجون إلهى

ص: ۳۰۰

لآقا محمود الكرمانشاهى، كما مر تفصيله فى (۲۱: ۲۱۹) فراجعه، و قد سماه بالاسمين كلاهما فى أول الكتاب و أورد فيه كثيرا من أشعار نفسه، و مر للمؤلف سبيل الرشاد

۹۰۶۰: میامن الاکتساب فی قواعد الاحتساب

للمولی حسین الکاشفی کذا ذکره فی کشف الظنون و لعله بعینه هو میامن المشتری الآتی ذکره

۹۰۶۱: میامن المشتری

فی قواعد التقویم و حسابه، و هو الثانی من الرسائل السبعة الکاشفیة فی النجوم، کما مر ذکره فی (۱۲: ۱۳۱) و مر أول الرسائل بعنوان المواهب فی (۲۳: ۲۳۹)

[المیاه]

۹۰۶۲: کتاب المیاه

للشیخ الصدوق، أبی جعفر و مر له کتاب مولد فاطمة آنفا

۹۰۶۳: کتاب المیاه

لأبی عمرو عثمان بن عیسی العامری الکلابی، شیخ الواقفة ذکره النجاشی

۹۰۶۴: میاه العیون

فی شرح منهاج الهدایة فی الفقه للآخوند المولی محمود بن جعفر بن باقر المیثمی الکزازی، صاحب قوامع الفصول المذکور فی (۱۷: ۱۹۹) أوله: [الحمد لله الذی هدانا إلی مناهج سبل هدایته و فضلنا علی کثیر من خلقه بلمعة من لمعات أنوار درایته] نسخه الأصل المسودة بخط ید الشارح عند السید محمد بن علی الکوه‌کمری فی النجف، لکنه غیر تامة، خرج من أوله کراریس إلی أوائل کتاب الطهارة ثم مقدارا وافیا من الخیارات ثم النقد و النسیئة و الشروط ثم متفرقات من سائر أبواب المعاملات و القضاء و الرهن، و المجموع یقرب من عشرة آلاف بیت

[می‌باید]

۹۰۶۵: می‌باید دید

فی الأخلاق بالأردو، طبع بالهند، و طبع ترجمته الفارسیة الموسومة ب (گل بن دانش)

ص: ۳۰۱

۹۰۶۶: می‌باید شنید

فی النصائح و الأخلاق بلسان الأردو، للمنشی محمد علی صاحب الهندی، طبع بالهند أیضا ترجمته الفصیحة الموسومة ب (کشف الأسرار) کما فی قائمة نولکشور راجع ما یأتی بهذا العنوان

۹۰۶۷: می‌باید شنید

فارسی، لمحمد علی رفعت، کما فی فهرس مخطوطات سرفراز علی الرضوی، ص ۲۰ و أضاف أن نسخته بخط غفور خان کتابته ۱۲۶۳ یوجد بپاکستان انجمن ترقی أردو (رقم ۲ ق ۳) و مر فی (۹: ۳۷۶) رفعت هندی و أن اسمه غلام أشرف و له مثنوی باسم می‌باید شنید نقلا عن تذکره روز روشن ص ۲۴۸

[المیثاق]

۹۰۶۸: المیثاق

إسماعیلی، سوری کما فی ملحقة فهرست مجدوع نقلا عن أیوانف

۹۰۶۹: میثاق النساء

إسماعیلی، دروزی ذکر أیضا فی تلک الملحقة

۹۰۷۰: میثاق ولی الزمان

إسماعیلی، دروزی أیضا فی تلک الملحقة

۹۰۷۱: میثم التمار

فی ترجمه أحواله، للشیخ محمد حسین بن الشیخ محمد مظفر المعاصر مطبوع

[میخانه]

۹۰۷۲: میخانه

فی تذکره الشعراء، للحاج میرزا حسین بن الحاج میرزا یحیی بن المیرزا محمد علی وامق مؤلف میکده، الیزدی المتخلص فی شعره بوامق بعد أنه کان أولا وامق زاده ثم صار وامق ذکره آیتی فی تاریخ یزد (ص ۳۴۲) و المقطوع أنه غیر تذکره میکده الذی ذکر فی (۴: ۵۰) فإنه لجده المیرزا محمد علی، و توفی المیرزا حسین سنة ۱۳۰۷- کما فی آیینه دانشوران: ۳۵ و سبطه السید أحمد المدرس عضو وزارة المعارف بإیران، الموجود عنده نسخه میکده بخط السید یحیی والد المیرزا حسین، و قد کتبه

فی سنة ۱۲۶۳ عن نسخه الأصل بخط مؤلفه و والده هو المیرزا محمد علی وامق ابن محمد باقر الطباطبائی إلخ، و ترجم فی تاریخ یزد (ص ۳۴۲) المیرزا حسین وامق زاده ثم وامق و لم یذکر تاریخ وفاته

ص: ۳۰۲

و ذکر له میخانه و قال: هو قلیل الوجود

۹۰۷۳: میخانه

لعبد النبی القزوینی، فخر الزمانی، معاصر جهانگیر پادشاه الهندی، ولد سنة ۹۹۰ و هاجر إلی هند فی شبابه، و توفی سنة ۱۰۳۷، جمع فیه تراجم الشعراء الذین نظموا ساقی نامه و شعراء ذلک العصر مفصلا، و هو من مآخذ شعر العجم المترجم إلی الفارسیة، و طبع بلاهور سنة (۱۹۲۶ م) و نقل عنه فی مقدمه طبع دیوان حافظ ترجمته عن نسخه منه مطبوعة فی لاهور، و ذکر أنه فرغ من تألیفه سنة ۱۰۲۸، و یقال له تذکره میخانه و للمؤلف دستور فصحاء کما مر

میخانه

مر فی (۱۹: ۳۱۶) مثنویتان بهذا العنوان

۹۰۷۴: میخانه و بتخانه

فی تذکره الشعراء المتقدمین، للمولی محمد الصوفی ذکره فی أول تذکره نصرآبادی المؤلف سنة ۱۰۸۳، و قال فی مجمع الفصحاء إن أصله من مازندران کان حکیما موحدا شاعرا تخلصه اسمه، و دیوانه فی ألفی بیت ثم نقل بعضه و ذکر أنه طلبه جهانگیر پادشاه و توفی بدهلی سنة ۱۰۱۸

۹۰۷۵: المیدان

إسماعیلی، لعبدان کما فی ملحقة فهرست مجدوع نقلا عن أیوانف

۹۰۷۶: کتاب المیدان

للشیخ متکلمی الشیعة أبی محمد هشام بن الحکم الکوفی الواسطی البغدادی المتوفی سنة تسع و تسعین و مائة ذکره الشیخ و النجاشی

[المیراث]

۹۰۷۷: کتاب المیراث

لآقا محمد جعفر الكرمانشاهى أوله: [الحمد لله كما هو اهله] ذكره فى دائرة المعارف إسلامية إيران (ص ۵۲) بعنوان كتاب إرث و مر للمؤلف مهمات أصول الدين و فروعه ۲۳: ۲۹۷

۹۰۷۸: كتاب الميراث

– المبسوط الاستدلالى، للشيخ محمد على بن عباس بن الحسن بن عباس بن محمد على بن الحسن البلاغى العاملى النجفى، تلميذ السيد

ص: ۳۰۳

محسن الأعرجى و الشيخ جعفر كاشف الغطاء موجود فى خزانة الشيخ على آل كاشف الغطاء

۹۰۷۹: الميراث لجميع الوراث

للمولى محمد تقى بن حسين على الهروى المولد فى سنة ۱۲۱۷، الحائرى المدفن فى سنة ۱۲۹۹ أوله: [الحمد لله رب العالمين و الصلاة على محمد و عترته المعصومين و بعد، فيقول العبد العاصى محمد تقى بن حسين على الهروى عفى الله عن جرائمهما إن هذه نبذة متعلقة بأحكام الميراث كتبتها لإيضاح سهام كل واحد من الوارث] توجد نسخه منه عند السيد حسين الشهشهانى و هى بالقطع الكتابى فى ۶۶ ص، و بعدها صفحات كثيره كلها جداول سهام الإرث كذا وصفها الشهشهانى المالك، و نسخه أخرى منه عند السيد نصر الله التقوى تاريخ فراغه سنة ۱۲۶۶، كما ذكرته فى ذيل معين الوارثين الفارسى و لعله ترجمه أو مستفاد من هذا الكتاب

۹۰۸۰: كتاب الميراث

للحاج سيد على أكبر الفال أسيرى الشيرازى، المتوفى سنة ۱۳۱۹ كان أولا تلميذ الشيخ مهدى الكجورى المتوفى سنة ۱۲۹۳ فى شيراز، و ذهب إلى العتبات و حضر بحث الميرزا حبيب الله الرشتى، فكتب هو بخطه و خاتمة تقريظا لطيفا على آخر النسخة الناقصة، و أمره بالرجوع إلى شيراز لاستفادة الناس منه، فرجع و صار مرجعا هناك و ترقى أمر فى قضية الدخانية بمكاتيب الميرزا الشيرازى إليه، و قد بسط فى كتابه القول فى موانع الإرث [الارتداد، القتل، العتق، الدين] و النسخة بخط يده عند السيد عبد الله الخوئى

۹۰۸۱: رسالة فى ميراث الزوجة

غير ذات الولد، للشهيد الثانى صرح بها فى شرح اللمعة المذكور فى (۱۱: ۲۹۰) و رأيتها مع بعض رسائله فى خزانة شيخ الشريعة الأصفهانى، و فى مكتبة الخوانسارى، فيها بيان ما يحرم منه غير ذات الولد، مرتبا على خمسة مطالب، دائرة على خمس كلمات مفردة ما هو

الحرمان و عن أی شیء من المحروم؟ کیف یحرم عینا فقط أو قیمه أیضا؟ هل علی وجه اللزوم أم لا؟ لم حرمت دون غیرها؟ و ترجمنا الشهید فی مصفی المقال القائمة ۱۸۳

۹۰۸۲: کتاب المیراث

مع جداول الصور اجتماع الورثة تسهیلا، للشیخ محمد بن الشیخ یوسف بن الشیخ یعقوب الوائلی النجفی المولود سنة ۱۳۰۲ و المتوفی أواخر المحرم سنة ۱۳۵۶

۹۰۸۳: رسالة فی المیراث

فارسیة للمولی هاشم بن محمد علی، المتوفی فی المشهد الرضوی طبعت سنة ۱۳۴۰ و مر للمؤلف منتخب التواریخ ۲۲: ۳۹۰

۹۰۸۴: کتاب المیراث

لهشام بن حکم، صاحب کتاب المیدان المذکور آنفا ذکره الشیخ فی الفهرست

۹۰۸۵: رسالة فی میراث الزوجة

للسید محسن الحکیم، ذکرها فی فهرس تصانیفه، و مر له مستمسک العروة الوثقی ۲۱: ۱۴

المیراثیة

مرت بعنوان رسالة فی الإرث متعددة فی (۱۱: ۵۵) و بعنوان منظومة فی المواریث أیضا متعددة، و بعنوان أرجوزة فی الإرث أیضا متعددة فی (۱: ۴۵۲) و بعنوان الإرث أیضا متعددة فی (۱: ۴۳۹) و بعنوان المواریث أیضا متعددة (۴۱۸: ۲۲) و بعنوان الفرائض

۹۰۸۶: میر الأنساب

لأبی زکریا یحیی بن أحمد النیسابوری، ینقل عنه السید أحمد بن محمد بن مهنا بن علی بن مهنا العبیدلی- معاصر العلامة الحلی- فی کتابه المشجر تذکره النسب

۹۰۸۷: کتاب المیرة

– أی العقل، لأبی الحسین أحمد بن فارس بن زکریا بن محمد بن حبیب الرازی اللغوی، المتوفی سنة ۳۷۵، صاحب مجمل اللغة و فقه اللغة و غیرهما ذکره الشیخ فی الفهرست

ص: ۳۰۵

۹۰۸۸: المیزاب فی نسب سید الأقطاب

أی السید أحمد الرفاعی– للشیخ إبراهیم الکازرونی الصدیقی کما مر فی (۱۵: ۱۰) راجعه

[المیزان]

۹۰۸۹: میزان

أو خواص الحرف فی علم المیزان فی الکیمیاء، لجابر بن حیان، و الظاهر أنه ترجمه من کتابه المعروف أوله: [بدان که غرض فلاسفه در میزان طبیعی آن ست که دانسته شود] نسخه منه عند عبد الحسین بیات (۳، مج) ضمن المجموعة المؤرخة ۱۲۲۸ و جاء فی آخره: [تمام شد کتاب میزان جابر بن حیان]

۹۰۹۰: کتاب المیزان

فی صناعة العروض، للحاج میرزا أبی عبد الله بن الحاج میرزا أبی القاسم الموسوی الزنجانی، المتوفی سنة ۱۳۱۳ و النسخة عند ولده الحاج میرزا مهدی المعاصر

۹۰۹۱: المیزان

للحاج میرزا باقر بن محمد جعفر الهمدانی الشیخی، صاحب الاجتناب المذکور فی (۱: ۲۶۹) طبع بإیران سنة ۱۲۸۷

۹۰۹۲: کتاب المیزان

لهشام بن الحکم ذکره النجاشی و الشیخ و مر له کتاب المیراث ص ۳۰۲

۹۰۹۳: میزان الأخلاق

فارسی، للسید محمد علی بن السید جعفر الیزدی، و هو فی سوانح سفرته إلی الهند، ألفه باسم سرجان ملکم فی ۱۲۴۴ أوله: [حمد و ستایشی که أنوار اخلاصش آفاق و أنفس] یوجد فی المتحف البریطانی (رقم dda۱۴۰۵۰) کتابته ۱۲۴۴ کما فی فهرسها

۹۰۹۴: میزان الإخوة

فی العشرة مع الإخوان، للحاج الشیخ عیسی بن الحاج مولی شکر الله اللواسانی نزیل طهران (۱۲۷۷- ۱۳۶۴) فارسی مطبوع علی الحجر بطهران فی ۱۳۴۸

۹۰۹۵: میزان الأدب

لعصام الدین الأسفراینی، إبراهیم بن محمد بن عرب شاه، المتوفی ۹۴۳ أو ۹۵۱، مؤلف شرح الکبری المذکور فی (۱۴: ۳۱)

ص: ۳۰۶

و هو فی الصرف عناوینه (فائدة، فائدة) یوجد فی طهران (دانشگاه ۱/ ۳۲۵۱) کما فی فهرسها

۹۰۹۶: میزان الأدب فی لغات العرب

للسید جعفر النسابة الأعرجی ذکره فی کتابه نفحة بغداد و مر له مناهل الضرب ۲۲: ۳۵۴

۹۰۹۷: میزان الأشعار

لمیرزا محمد سعید فارسی فی العروض أوله:

[جواهر زواهر محمدت سزاوار حضرت داوری است که علم عروض را موجب معرفت أوزان] یوجد فی (الآصفیة ۳۱۱ بلاغت) کما فی فهرسها و مر فی (۳: ۳۱۸) تبصرة الشعراء رسالة فارسیة فی القافیة لمؤلف باسم محمد سعید، یحتمل اتحاد المؤلف فیهما

میزان الأشعار

أو عروض سیفی کما مر فی (۱۵: ۲۵۸) فرغ منه سنة ۸۹۶ (- فیضها)

۹۰۹۸: میزان الأشعار

- فی بیان حقها و باطلها- لعلم الهدی محمد بن محسن الفیض الکاشانی، ألفه بکاشان فی (ع ۱/ ۱۰۹۶) نسخه منه عند السید حسین الشهشهانی فی طهران أوله: [سپاس حق شناس و ستایش نیایش أساس نیازمند خداوند برتر از آلایش چون و چند است] آخره: [کتب هذه العجالة معتذرا من الإکثار و الإطالة ناظمها الفقیر إلی ربه فی الآخرة و الأولی محمد المدعو بعلم الهدی ابن محمد محسن بن مرتضی عفی الله عما اجترح و جنی فی (ع ۱/ ۱۰۹۶)]

۹۰۹۹: میزان الأشکال

فی المنطق، للمیرزا محمد نصیر فرصت مؤلف آثار عجم المذکور فی (۱: ۸ و ۹: ۸۲۴) مطبوع فی مجلة أرمغان (ج ۲- العدد ۸ و ۹- ص ۴۳) و الظاهر أنه غیر أشکال المیزان له المذکور فی (۲: ۱۱۲)

۹۱۰۰: میزان الأعمال

فی بیان حقیقة المیزان فی یوم القیامة، للسید علی بن الحاج سید أبی القاسم اللاهوری أوله: [الحمد لله المتصف بالعدل] و هو مطبوع و مر له المهدی الموعود فی (۲۳: ۲۹۰)

ص: ۳۰۷

۹۱۰۱: میزان الأنساب

للحاج میرزا محمد هاشم بن زین العابدین الموسوی الخوانساری الأصفهانی، المعروف بچهار سوقی، المتوفی سنة ۱۳۱۸ ینقل عنه فی نفائس اللباب و قد أخذ النسخة من مؤلف النفائس السید أحمد الروضاتی، و باشر طبعها و التقدیم و التعلیق علیها فی سنة ۱۳۷۲، فیه تعیین مقابر أولاد الأئمة الطاهرین المدفونین بأصفهان، ألفه باسم ناصر الدین شاه و ابنه ظل السلطان فی سنة ۱۲۹۹

۹۱۰۲: میزان الإنسان

لمیرزا محمد علی صفوت التبریزی، المذکور فی (۹: ۶۱۳) طبع

۹۱۰۳: میزان الأوزان

أو لسان القلم لعبد القهار بن إسحاق، الملقب بشرف، فارسی انتخبه من المعجم فی معاییر أشعار العجم لشمس قیس الرازی المذکور فی (۲۱: ۲۱۸)، ألفه باسم بهادر پادشاه البابری الهندی، فی قسمین:

الأول فی العروض و القافیة، سماه میزان الأوزان و عناوینه: مطلع، مقصد، مقطع و القسم الثانی فی البدیع و سماه لسان القلم فی شرح ألفاظ العجم أوله: [غرض حمد و ثنا بر پادشاهی که خیمة مرصع أفلاک را بی‌واسطه عروض] طبع و یوجد نسخه منه فی طهران (دانشگاه ۵۲۵۷) بخط علی شاه بن مهدی السنجابی، کتابتها ۸۶۲

۹۱۰۴: میزان الأوزان

فی العروض ذکره دانش‌پژوه ضمن کتب مکتبة الملیة بتبریز، و إنه لعمر بن شجاع بن عمر الخضر، فی نشریة کتاب خانه مرکزی الدفتر الرابع، ص ۳۱۴

۹۱۰۵: میزان البحار

فارسی، فی العروض کما فی الفهارس

۹۱۰۶: میزان الترجیح فی أفضلیة التسبیح

– فیما عدا الأولین – للشیخ یوسف البحرانی المذکور فی (۱: ۲۶۵) ذکره فی منتهی المقال

ص: ۳۰۸

۹۱۰۷: میزان التعلیم

– المفید فی التعلیمات الابتدائیة للأطفال – من تألیف المیرزا عبد الکریم، و هو مطبوع فی سنة ۱۳۲۷

میزان التمیز فی العلم العزیز

– الملقب ب الحجة البالغة – کما مر فی (۶: ۲۵۹) أوله: [الحمد لله و الصلاة علی عباده الذین اصطفی، اما بعد، این چند کلمه است در بیان آنچه بنور اقتفاء برهان و قرآن و کلمة أمناء الرحمن در بیان مراتب معتقدات کتاب عرفانی] و فیه تعریضات علی الأصولیین، و النسخة عند الشیخ مهدی شرف الدین التستری و عند التقوی بطهران و أخری عند المشکاة بطهران، و هو للمیرزا محمد الأخباری، صاحب المیزان لمعرفة الفرقان الآتی قال فیه: [إن تفصیل تشیع المولی الرومی و تحقیق مذهبه ذکرته فی کتاب میزان التمیز فی العلم العزیز] أقول: هو فارسی و فرغ منه مغرب الجمعة رابع عشر ربیع الثانی سنة ۱۲۲۵ و نقل عنه تلمیذه فی محمی الحدید و للمؤلف آیینه عباسی و المیزان هذا مشتمل علی مباحث من الکلام و التصوف مرتب علی مقدمه فی بیان المتوجهین نحو شطر الحق و بعدها اثنی عشر تمیزا: ۱– التبری و التولی، ۲– الوجود و الوحدة، ۳– الموحدین و أسماء طبقات أهل الله، ۴– معنی الطریقة و الشریعة و الحقیقة، ۵– معنی الإسلام و الإیمان و الإیقان و الإحسان و الکفر و العصیان، ۶– ضروریات الدین الإسلامی، ۷– السؤال و الجواب، ۸– مقامات العارفین، ۹– منازل السائرین ۱۰– الأنهار السبعة و الغیوب السبعة، ۱۲– التجلیات الأربعة عشر، و فی آخرها خاتمة فی أحوال البدو و الختم یوجد نسختان منه فی (المجلس ۱/ ۲۸۳۴ و ۱/ ۵۲۲۷ غیر المفهرسة) کلیهما بخط من القرن الثالث عشر، الأول فی ۱۵۰ ص و الثانی فی ۱۴۷ ورقة

۹۱۰۸: میزان الحساب

للمولی علی القوشجی، شارح التجرید المذکور فی (۶: ۱۱۳) و یقال له: زبدة الحساب أو رساله‌ای در علم حساب

ص: ۳۰۹

أیضا و لکن طبع سنة ۱۲۶۶ و ۱۲۸۰ بعنوان میزان الحساب فی ثلاث مقالات:

۱- حساب أهل الهند فی مقدمه و بابین، ۲- حساب أهل التنجیم فی مقدمه و ستة أبواب، ۳- المساحة فی مقدمه و ثلاثة أبواب أوله: [حمد له این کتاب مشتمل است بر سه مقالة، أول در حساب هندوان] و فی بعض النسخ: [اما بعد، این رساله‌ای است در علم حساب مشتمل] و شرحها المولی ملک محمد الأصفهانی المذکور فی (۱: ۲۲۳) بالفارسیة، و یوجد الشرح فی (النجف، مکتبة أمیر المؤمنین) کتبها محمد إبراهیم التبریزی فی سنة ۱۰۸۹، و المظنون أن الشرح هذا عین ما مر لهذا الشارح فی (۵: ۸۸) بعنوان جبر و مقابلة

۹۱۰۹: میزان الحق

فی المذهب، بلغة أردو، للسید محمد سبطین السرسوی الهندی، صاحب الخلافة الإلهیة و غیره، مطبوع.

۹۱۱۰: میزان الحق

فارسی فی رد العامة و إبطال خلافة المتقدمین، للمولی حسن بن علی الکثنوی الیزدی الحائری، المتوفی بها سنة ۱۲۹۷، رأیته عند الشیخ علی أکبر النهاوندی بالمشهد.

۹۱۱۱: میزان الحقائق

إسماعیلی. فی إیضاح مسائل مبهمة مغلقة فی التوحید و الإبداعات و المخلوقات و أصول الدیانات و علل العبادات. و فیه التوحید و العقل الأول و الثانی، و باب فی الهیولی و الصورة، ثم باب فی الرسالة، باب فی الإمامة، باب فی اعتقاد أئمة الحق، باب فیما قالت الأئمة (ع) لمن یطلبون التأویل برأیهم و یتأولون بقیاسهم و اجتهادهم، ثم باب فی العلم و العمل، باب فی الشریعة و بیان الشهادة، ثم أبواب فی الزکاة، الصوم، الحج، الجهاد. هذا ملخص ما ذکره مجدوع فی فهرست الکتب و الرسائل ط ۱۳۴۴ ش، ص ۱۳۹- ۱۴۰.

۹۱۱۲: میزان الحق لاختیار مذهب الأحق

فی الکلام و بسط القول فی الإمامة و الرد علی العامة من طرقهم، للشیخ محمد باقر بن الشیخ حسن بن الشیخ

ص: ۳۱۰

أسد الله الدزفولی، المتوفی سنة ۱۳۲۶، و هو فی مجلدین: أولهما فی مختصر من التوحید و النبوة و الإمامة بطریق الخاصة، و المجلد الثانی فی ما یتعلق به أهل السنة فی ذلک کله، رأیت المجلد الأول منه و هو مرتب علی مقدمه و فصول و خاتمة أوله: [الحمد لله رب العالمین الذی هدانا إلی واضح المنهاج و عدل بنا عن زیغ المضلین و سبل الإعوجاج ...]. و انتهی إلی إمامة أمیر المؤمنین و أثبتها بعدة طرق، إلی قوله: [تم الجزء الأول من میزان الحق فی اختیار المذهب الأحق و لنشرع بعد فی الجزء الثانی]. و النسخة التی بخط المؤلف ظاهرا لکثرة التغییرات فیها عند الشیخ جواد الجزائری بالنجف.

۹۱۱۳: میزان الحکمة

مجموع من مقالات ثمانية من الحكماء المتقدمين و المتأخرين، منها مقالة البيرونى فى النسب بين الفلوات و الجواهر فى الحجر، و مقالة محمد بن زكريا فى موازين الماء و فى الخاتمة ذكر الموازين العشرة من ذو كفتين و ذو ثلاث كفات و القپان و غيرها، تولى جمعه الشيخ أبو الفتح عبد الرحمن الخازنى فى سنة ۵۱۵، بخط أحمد بن محمد الطرقى فى الجمعة غرة (ع ۲/ ۵۸۵) نسخه منه فى جامع بمبئى لكنه ناقص، و فى (الآصفية) نسخه كتابتها سنة ۱۰۳۳ بخط أحمد بن مكى الشيرازى شرحهما فى تذكره النوادر و فى مقالة عباس إقبال فى مجلة شرق (۱: ۴۷۸) ذكر أن قطعة من رسالة عبد الرحمن الخازن موجودة عندى* عباس إقبال* و هى فى بيان ما اخترعه بعض حكماء اليونان من ميزان يعرف منه مقدار الذهب و الفضة المختلطين فى جسم مركب منهما على هيئة من غير تغيير و تجزية و تحليل و فيها كيفية صنع هذا الميزان و تصويره- يعنى نقش صورته- قال: و ميزان الحكمة اسم لهذا الميزان الذى اخترعه أرشميدس و يطلق ميزان الحكمة على الرسالة التى فيها بيان هذا الميزان و كيفية عمله، قال: و من هذا الباب ميزان الحكمة لأبى الفتح عمر بن إبراهيم الخيام النيسابورى المتوفى بعد سنة ۵۰۸ جزما، يوجد نسخه منه فى مكتبة گوتا فى آلمانيا بعنوان رسالة فى الاحتيال لمعرفة مقدار الذهب

ص: ۳۱۱

و الفضة فى جسم مركب منهما و حكى عن الرسالة الرياضية لميرزا أبى تراب المهندس فى عصر محمد شاه القاجار وصف هذا الميزان و خاصيته المذكورة.

۹۱۱۴: میزان حکمت

المتن للخازنى كما ذكرنا- من القرن الخامس أو السادس- أو من تأليف الإمام أبى حفص عمر الخيامى أو الأسفزارى فى جر الأثقال و توزين الأثقال، طبعت ترجمته الفارسية فى ۱۳۳۶ ش باهتمام المدرس الرضوى بطهران و ما ظفرت بمترجمه، و نسخه منه فى (المجلس ۵/ ۱۹ نجم) كتبت فى القرن الثالث عشر بخطه شكسته النستعليق ناقصة الأول و الآخر و هو انتخاب من المتن و ليس ترجمه كاملة.

۹۱۱۵: میزان حکمت

أو ترازوى حكمت مقالة فارسية يبحث فيها عن ميزان أرشميدس المائى. أوله: [صفت ترازوى حكمت بگيريم عمودى راست اولش مساوى الأجزاء ...]. و النسخة فى (سپهسالار ۲/ ۷۱۴) كتبت فى القرن الحادى عشر.

۹۱۱۶: میزان الحیوان

جزء من المقالة الثالثة من الجزء الرابع من كتاب البرهان فى أسرار علم الميزان للشيخ إيدمر بن على الجلدكى. أوله: [الحمد لله الإله الحق العظيم الشأن القوى البرهان الشديد الأركان ...]. نسخه منه فى (الرضوية) كتابتها سنة ۱۲۶۲.

۹۱۱۷: الميزان الراجح

للشيخ عبد الواحد بن الشيخ أحمد مظفر المولود سنة ۱۳۱۰.

۹۱۱۸: ميزان السالک فی ترتيب الدلائل و المدارک

للشيخ علی الرشتی الأصل المقيم بجراش، فارسی مع مقدمه بالعربية و مقصد و خاتمة، ألفه باسم حسام السلطنة فی العقائد. أوله: [حمد له. صلاة ... و بعد، فقد تكرر السؤال ممن لا يسعنی فی الإخاء رده ... بدان كه آنچه معروف و ثابت و حق لا ريب است ...]. و النسخة فی (الملک ۱/ ۵۸۱۹) كتبها عبد الباقی اللاری ابن

ص: ۳۱۲

بديع الزمان المتخلص ب (طبع) بقلم النستعليق و عربياتها بالنسخ فی (۸ رمضان ۱۲۹۱).

۹۱۱۹: ميزان سخن

فارسی فی البديع، للشيخ مرتضی بن الشيخ شعبان الرشتی النجفی. أوله: [يا بديع الصنع بک أستعين ...]، ألفه قبل مقياس القريض ۲۲: ۱۲۶.

۹۱۲۰: ميزان السداد فی إبطال طريقة الظن و الاجتهاد

فی إثبات حجية الاخبار و ترجيح الطريقة الأخبارية، للشيخ محمد بن إبراهيم بن محمد علی الطبسی الخراسانی، أوله: [الحمد لله الذی هدانا إلی سبيل الرشاد ...]. و لقبه ب قسطاس الغی و الرشاد يحيل فيه إلی تصانيف أستاذه الميرزا محمد الأخباری المقتول سنة ۱۲۳۲: المصادر و البرهانية و قبسة العجول و فتح الباب و منية المرتاد فی نفاة الاجتهاد و غيرها، و صرح بأنه أستاذه عند النقل عن كتبه، و دعا له بقوله [دام ظله] و ذكر أن الفرق بين المجتهدين و الأخباريين يبلغ إلی أربعين و فرغ منه سنة ۱۲۲۴، و النسخة عند الشيخ حسين القديحی بقلم السيد هاشم بن مال الله بن محمد الموسوی التوبلی البحرانی. و يأتی الميزان لمعرفة الفرقان.

۹۱۲۱: ميزان السماء فی تعيين مولد خاتم الأنبياء

فارسی أثبت فيه السابع عشر من ربيع الأول بالبراهين الحسابية المنضمة إلی مقدمه إجماعية، لشيخنا النوری حسين بن محمد تقی بن الميرزا علی محمد الطبرسی، فرغ منه فی ثالث عشر ربيع الثانی من سنة تسع و تسعين و مائين و ألف (۱۳ ع ۲/ ۱۲۹۹) و طبع أيضا فی تلک السنة و ذكر فی آخره المعجزات الأربعة الواقعة بالنجف فی تلک السنة و معجزه أخری وقعت بالسرداب المقدس بسر من رأی. أوله: [ستايش بيرون از اندازه ...]. كتبه بأمر الحاج مولی علی الكنی المتوفی سنة ۱۳۰۶ و مر للنوری مواليد الأئمة ۲۳: ۲۳۵ و المولودية ۲۳: ۲۷۷.

۹۱۲۲: میزان الشیخیة

أو الاعتقادات لمحمد باقر الهمدانی، فرغ

ص: ۳۱۳

منه فی یوم الأربعاء (۱۲ ع ۱/ ۱۲۸۶). أوله: [حمد مخصوص حکیمی است کامل که نور هدایت أو روشن‌تر از آن است ...]. و النسخة فی (المجلس ۳۰۳۶) کتبها حسین قلی فی (۲۷ شوال ۱۲۶۸) بقلم النسخ فی ۲۶۳ ص، و جاء فی آخرها تاریخ التألیف، و نسخه أخری فی (الإلهیات ۵۵۲ د) کتبت بقلم النستعلیق الشکسته فی (۱۹ ذی القعدة ۱۲۸۵) فی ۱۱۰ ورقة، و مر للمؤلف الدرة النجفیة فی (۸:

۱۱۳) و الاجتناب فی (۱: ۲۶۹) و ترجمناه فی النقباء: ۲۰۰ و له عدة رسالات آخر کتبها فی جواب بضعة مسائل.

۹۱۲۳: میزان الصنائع

فی الأسطرلاب. لمحمد حسین بن محمد باقر الیزدی، فی مقدمه و ثلاثة أبواب و خاتمة، ألفه فی سنة ۱۰۷۲ علی طریق السفر بمشهد الرضا (ع) کما ذکره فی الدیباجة، و أشار فیها أیضا إلی صناعة أبیه فی الأسطرلاب. أوله: [حمد له ... فقیر محمد حسین بن ... را بخاطر رسید که چون والد فقیر در ساختن اسطرلاب، اختراعی چند فرموده بودند ...]. نسخه ساقطة الآخر منه فی (دانشگاه ۲/ ۲۰۸۴) کتبت بقلم النستعلیق فی القرن الثانی عشر و أخری فی المشهد عند عبد الحمید المولوی (ش، ف ۲/ ۵۱۳) کتبها محمد علی الرضوی بقلم النستعلیق الدقیق فی سنة ۱۲۲۴ فی المشهد.

۹۱۲۴: میزان الصواب

للحاج مولی أبی الحسن (أبی أحمد) عبد الصاحب الدوانی، أحال إلیه فی کتابه تحفه الحبیب المذکور فی (۳: ۴۲۶) و للمؤلف سفینة النجاة مرت فی (۱۲: ۱۹۹) و رسالة کلامی فارسیة توجد فی (شیراز، خانقاه أحمدیة ۱/ ۲۸۱) کتبها عبد الله بن المیر صدر الحسینی فی سنة ۱۲۴۶ و ترجمنا المؤلف فی الکرام: ۷۳۴.

۹۱۲۵: میزان الصواب فی شرح فصل الخطاب

فصل الخطاب للعارف الذهبی السید المیرزا أبو القاسم میرزا بابا، صاحب آیات الولایة و شارحه هو المیرزا أبو القاسم بن المولی أسد الله إمام الجمعة الخوئی و أخ المیرزا یحیی

ص: ۳۱۴

إمام الجمعة، کما ذکره الشیخ محمد أمین بن أخ الشارح فی کتابه مرآة الشرق و قال: إنه مبسوط یقرب من مائة و خمسین صفحة، طبع بتبریز سنة ۱۳۳۴، قال:

و كان مريد السيد جلال الدين محمد الذهبى صدر الأشراف و له مدائحة توفى بخوى و دفن ببقعته الخاصة به سنة ١٣٤٨، و كان مسافرته إلى العتبات سنة ١٣٢٧ كما فى مجموعة بخطه مع سائر أحواله.

٩١٢٦: ميزان الطب

فارسى طبع فى بمبئى سنة ١٢٦٦ و غيرها مكررا مختصر مرتب على مقدمه و ثلاث مقالات: ١- فى علائم الكيفيات الأربعة: (الحرارة، البرودة، الرطوبة، اليبوسة) ٢- فى الأدوية المفردة و المركبة و الأغذية فى تسعة فصول، ٣- فى بيان الأمراض و معالجاتها فى عدة أبواب و كل باب فى عدة فصول و هو للطبيب محمد أرزانى المشهور بمحمد أكبر، ألفه لأطفال نفسه و غيره. أوله:

[الحمد لله رب العالمين و الصلاة و السلام على سيد المرسلين و آله الطاهرين ...]

و هو صاحب طب أكبرى المذكور فى (١٥: ١٤١) و قرابادين قادرى المذكور فى (١٧: ٦٢) الذى كتبه باسم الشيخ عبد القادر الجيلانى فراجعه. و طبع ميزان الطب كرارا منها فى كامپور سنة ١٢٩١ و معه رسالة دلائل النبض المذكور فى (١١: ١٨٥) و دلائل البول المذكور فى (١١: ١٨٤ و ١٣٢)، كلاهما لمحمد يوسف الهروى، و رسالة مختصر البيان فى ضروريات البحران لمحمد بدر الدين بن الخواجة جمال الدين ألفه بالتماس الحاج محمد المباشر للطبع و نسخه فى هذا الموضوع فى (طهران، دانشسراى عالى، قريب، ١٦٣) كتبت بقلم النستعليق الهندى فى يوم الجمعة (رجب ١٢٠٢).

٩١٢٧: ميزان الطبائع القطب شاهية

فى الطب، لتقى الدين محمد بن صدر الدين على الفارسى، ألفه سنة ١٠٠٠، للسلطان محمد القطب شاه على الترتيب الصغرى و الكبرى، و النتيجة و اللازمة. و جاء ذكر المؤلف فى حجلة العرائس لمحوى اليزدى بعنوان الطالقانى- بدلا من الفارسى و ذكر رسالتين باسم

طريق دانستن درجات معاجين و تحقيق درجات طبايع معاجين و أكثر مركبات از روى حساب و ذكر بعضى تراكيب مشهور له و إنه ألف الثانى باسم محمد قلى قطب شاه.

نسخه من ميزان الطبائع فى (طهران، سنا ٢٨٠٦) كتبت بقلم النستعليق فى القرن الحادى عشر و صورته فى (دانشگاه، رقم ١٧٧٠) و أخرى فى (المتحف البريطانى ٥٨٦٠) كتبت فى القرن الثانى عشر أو الثالث عشر.

٩١٢٨: الميزان العادل فى الفرق بين الحق و الباطل

- يعنى الإسلام و مذاهب أهل الكتاب، للسيد رضا بن السيد محمد بن السيد هاشم الموسوى الهندى النجفى، رسالة مدرسية بعنوان [درس، درس] طبعت فى بغداد سنة ١٣٣١ و ترجمته (بالأردو) مر بعنوان الخطاب الفاضل و توفى فى يوم الأربعاء (٢١/ ج ١/ ١٣٦٢) بالعفيلة (فيصليه نخلية؟) و حمل إلى النجف و دفن يوم الخميس بمقبرة له.

٩١٢٩: ميزان العدالة

فى النفقات، للشيخ عبد الوحيد الجيلانى، صاحب مونس الوحيد. ذكره فى الرياض و وجدت بخطه المؤرخ ١٠٢٥ أنه عبد الوحيد بن نعمة الله بن يحيى تلميذ الشيخ البهائى.

٩١٣٠: ميزان عرفان الله

لمحمود الپسيخانى، صاحب مفاتيح الغيوب المذكور فى (٢١: ٣٠٥) فارسى عرفانى فى علم الحروف على طريق السؤال و الجواب، و فى أوله ذكر من سنة ٨٢١. أوله: [أستعين به نفسک الذى لا إله الا الله. الحمد لله الذى أظهر نفسه صفيا وفيا كوكبا ...]. نسخه منه فى (الملک ٦٢٢٦) كتبت بقلم النستعليق فى القرن العاشر، و نسخه أخرى فى (النجف مكتبة أمير المؤمنين ١٥١٢) كتبت بقلم النستعليق الجيد فى (ذى الحجة ١٠٤٧) فى ٢٣٣ ورقة.

٩١٣١: ميزان العقل (العول خ ل

لعلى العلوى، صاحب الاستغاثة المذكور فى (٢: ٢٨٥) و المتوفى بكرمى سنة ٣٥٢.

٩١٣٢: ميزان العقل

أو ميدان العقل إسماعيلى، كما فى ملحقة

ص: ٣١٦

فهرست الكتب و الرسائل لمجدوع، نقلا عن أيوانف ١٤٨.

٩١٣٣: ميزان العقول فى كشف أسرار غوامض حقائق مسائل المعقول

شرح ل تهذيب المنطق مع تعرض لشرح ما فى الحاشية اليزدية و الحاشية الإسحاقية للشيخ أبى جعفر محمد بن يونس الشويهى الظويهرى الحميدى الربيعى النجفى الأصل و المسكن الحلى الدار و التنزه، كتبه لولده على الشهير بأفلاطون فى مدة أربعة عشر شهرا و أربعة عشر يوما، و فرغ منه ضحى يوم الاثنين التاسع و العشرين من صفر سنة ١٢٢١ و النسخة فى الخزانة الوقفية للحاج مولى على محمد النجفآبادى فى (التسترية) بالنجف بخط المولى حسين بن محمد البافقى اليزدى الحائرى كتبه سنة ١٢٨٣. أوله:

[الحمد لله الذی علا بربوبیته و قهر الجبابرة بعزته ...]. ذکر فی أوله شطرا من الحملة الوهابیة فی سنة ۱۲۱۶ علی کربلاء و النجف، و له موقظ الراقدین المذکور فیه عدة من تصانیفه الآخر کما مر.

۹۱۳۴: میزان الفلک

منظومة فی الهیئة، للحاج میرزا أبی الفضل الطهرانی ۹: ۴۷ و النسخة عند ولده المیرزا محمد، و مر له فی ص ۱۴۰ منظومة فی النحو.

۹۱۳۵: المیزان فی أحوال الجان

- و کیفیة إطاعتهم للأنبیاء و الأوصیاء بلغة أردو، للسید آقا مهدی النقوی، المولود ۱۳۱۶ من أحفاد السید دلدار علی النصیرآبادی اللکهنوی، نشره فی بعض جرائد الهند.

۹۱۳۶: المیزان فی تفسیر القرآن

طبع منه مجلدین، للسید محمد حسین الطباطبائی التبریزی نزیل قم.

۹۱۳۷: میزان القیامة

- فی تحقیق المیزان فی یوم القیامة، للمحقق الفیض محمد المدعو بمولی محسن، المذکور فی (۱: ۲۲۸) و هو فی ستمائة بیت، مرتب علی ستة أبواب سادسها فی شرح بعض أخبار الموضوع فرغ منه فی رجب سنة أربعین و ألف کما فی فهرس کتبه. تاریخه [عرف میزان القیمة] نسخه منه فی مجموعة عند الحاج شیخ علی القمی فی النجف. أوله: [الحمد لله الذی رفع السماء

ص: ۳۱۷

و وضع المیزان ألا تطغوا فی المیزان ...]. و نسخه أخری کتابتها سنة ۱۲۷۶ بخط محمد بن علی رضا الزنجانی نزیل قزوین، و نسخه ضمن مجموعة بمکتبة المیرزا محمد الطهرانی بسامراء

۹۱۳۸: المیزان لمعرفة الفرقان

- أی التفرقة بین الأصولی و الأخباری للمیرزا محمد بن عبد النبی بن عبد الصانع النیسابوری الأکبرآبادی الهندی الأخباری المقتول بالکاظمیة سنة ۱۲۳۲. کتبه فی جواب سؤال الشیخ عبد الله بن الشیخ مبارک بن علی بن حمیدان عن الفرق بین الفریقین، و فیه ذکر أدلة الأخباریین للجهر بالتسبیحات و أدلة الأصولیین للإخفات بها. و النسخة فی مجموعة عند المولوی حسن یوسف بکربلاء، و مر فی الموضوع میزان السداد، ص ۳۱۲

۹۱۳۹: میزان المعانی

فارسی عرفانی لا نعرف المؤلف، و النسخة فی (پاکستان، انجمن ترقی أردو ۲ ق ف ۶) کتبها ننهی (؟) المهدوی فی ۱۳۰۰ فی ۱۹ ص.

۹۱۴۰: میزان المعرفة

للعارف المعاصر الحاج میرزا حسن بن محمد باقر الملقب بصفی علی شاه الشاه نعمة اللهی الأصفهانی نزیل طهران و المتوفی بها حدود سنة ۱۳۱۶ کتبه بطهران کما قال فی أول تفسیره المعروف ب تفسیر صفی علی شاه.

میزان المقادیر

لحبیب الله الساوجی، مر فی (۴: ۱۸۲ و ۴۹۱) بعنوان تسهیل الأوزان و توضیح البیان. و نسخه منه فی (القاهرة، دار الکتب ۴۴۷۹ س) کتبه الحاج محمد حسن الکاشی فی سنة ۱۲۹۸ و هو فی ۲۵۱ ورقة، و نسخه أخری فی (کاشان، مکتبة آثار ملی ۳۱۴) غیر مؤرخة.

۹۱۴۱: میزان المقادیر

للشیخ أحمد الجزائری، المذکور فی (۱: ۱۴۰) المتوفی سنة خمسین و مائة و ألف (۱۱۵۰) أو سنة (۱۱۴۹) تاریخ کتابة النسخة عصر المصنف فی الخامس عشر من المحرم سنة تسع و عشرین و مائة (۱۱۲۹). أوله:

[الحمد لله الذی أوضح لنا الحجج و البراهین بمعرفة ما فرض علینا من أحکام الدین ...]

ص: ۳۱۸

موجود فی (خزانة سیدنا الصدر) عین فیه مقادیر النصب الزکویة بالمقادیر المتعارفة فی عصره من التغار و الوزنة و المن و الرطل و الأوقیة ثم قال: [فهذا نصاب الزکاة من الغلات الأربع فی تاریخ عشرین و مائة و ألف (۱۱۲۰) فی نواحی العراق و ما یقرب منها]. و هو مرتب علی مقدمه و مطلبین و خاتمة، و نسخه أخری فی النجف عند الشیخ عبد الکریم الجزائری.

۹۱۴۲: میزان المقادیر

للشیخ أحمد بن إبراهیم بن أحمد بن صالح بن أحمد بن عصفور الدرازی البحرانی والد المحدث الشیخ یوسف البحرانی توفی فی الثانی و العشرین من صفر سنة إحدی و ثلاثین و مائة و ألف. ذکرها ولده فی اللؤلؤة و نسخه بقلم الشیخ عبد الله بن الشیخ أحمد بن صالح آل طعان التستری ضمن مجموعة الشیخ علی مؤلف أنوار البدرین عند ولده الشیخ حسین القدیحی.

میزان المقادیر

للسيد محمد باقر التبريزى، مر فى (١١: ٢٢۶) بعنوان الرسالة المقدارية طبق فيه الموازين الشرعية بوزن المن التبريزى و المثقال الصيرفى، و قد طبع فى سنة ألف و ثلاثمائة (١٣٠٠) بعنوان رسالة المقادير الشرعية بقطع ثمنى، و هو من المعاصرين للمجلسيين، ألفه فى سنة ١٠٨٨ ألف و ثمان و ثمانين. قال فى آخره: [فهذه أبواب ثمانية فتحناها على وجوه السالكين فى جنان الجنان ...]. و ينقل عن المتأخرين المعاصر لبعضهم مثل المولى محمد تقى المجلسى الأول و سلطان العلماء و المولى خليل القزوينى و المجلسى الثانى معبرا عن الأخير ب [الفاضل الفقيه المتبحر مولانا محمد باقر المجلسى]. و النسخة فى مدرسة السيد البروجردى تاريخها سنة ١١۴٩.

٩١۴٣: ميزان المقادير

أو أوزان و مقادير أيضا للسيد محمد باقر المذكور و هذا بالفارسية، و النسخة فى طهران (إلهيات ۶/ ١٣٠ د) كتبه عبد الحسين بن مفيد الشيرازى فى سنة ١٢٠۶ بقلم النستعليق.

٩١۴۴: ميزان المقادير

للمولى محمد باقر المجلسى. أوله: [الحمد لله

ص: ٣١٩

الذى ارتفع عن مطارح الأفهام فلا توزن صفات عظمته بميزان العقول و مكيال الأوهام ...]. قال فيه بعد قوله: [إن كثيرا من مهمات المسائل مبنية على معرفة الأقدار فقلبت أوراق كتبهم ظهر البطن فلم أجد فيها ما يسمن أو يغنى من جوع حتى هدانى قائد التوفيق إلى منهل التحقيق و التدقيق- أعنى كتاب روضة المتقين من تصانيف الفاضل الكامل- إلى قوله: الوالد العلامة أدام الله ظلاله فوجدت فيه ما أرانى إلى ذلک سبيلا و أوضح لى إلى الحق دليلا و كان مع ذلک مقنعا بالخفاء و محتجبا تحت الخباء فأردت أن أوضحه للطالبين]- إلى آخر كلامه- و روضة المتقين هو الشرح العربى على من لا يحضره الفقيه لوالده كما مر فى (١١: ٣٠٢) لا أنه كتاب مخصوص بالمقادير الشرعية، قال شيخنا النورى فى دار السلام: إنه أول تصانيفه. و قد طبع مع ميزان المقادير للمولى حسام الدين الحلى فى بمبئى سنة ١٣٠٠، و أخرى مع مسكن الفؤاد بطهران سنة ١٣١٠.

و رأيت نسخه خطية فى خزانة شيخنا الشيخ الشريعة ذكر فى آخره تاريخ الفراغ من تأليفه سنة ١٠۶٣، فيظهر أن له يوم التأليف خمس و عشرين سنة تقريبا. و أيضا نسخه بخط [... خادم الطلبة الميرزا محمد حاجى بن المولى محمد صالح فى سنة ١٠٩٨ ...]

فيها تاريخ فراغ المصنف غرة ربيع الأول سنة ١٠۶٣، و النسخة فى خزانة كتب المولى محمد على الخوانسارى و كذلک فى النسخة المطبوعة فما فى نسخه بيت آل خرسان من أن فراغه ١٠٧۶ من غلط الكاتب لأنه كتبه فى حياة والده بصريح دعائه و قد توفى والده فى سنة ١٠٧٠ فيكون التأليف قبل ذلک لا محالة.

ميزان المقادير

أيضا للمجلسى الثانى، و يعبر عنه ب صاعية أو رسالة در تحديد صاع أو أوزان أو صاع كما مر بعنوان الأخير فى (۱۵: ۳) نسخه منه فى (شيراز، خانقاه محمدية ۸/ ۹۰) ضمن مجموعة كتبها علم الهدى بن الفيض الكاشانى فى سنة ۱۰۷۵، و أخرى فى (إلهيات ۴/ ۲۴۵ د) كتبها إسماعيل

ص: ۳۲۰

بن محمد رفيع الديهوكى- من قراء الطبس- بخط النستعليق و عليها تاريخ (۲۰ رجب ۱۱۰۶).

۹۱۴۵: ميزان المقادير

لبعض الأصحاب مختصر فى نيف و مائة بيت أوله بعد التسمية و الصلاة: [و بعد كثيرا ما وقعت فى الشريعة المصطفوية عليه و آله ألف ألف تحية، أحكام مبنية على مقادير مخصوصة و مسائل مشتملة على أوزان و أكيال و مساحات منصوصة- إلى قوله: و سميتها ميزان المقادير و المقدر إما بالوزن أو الكيل أو المساحة و التقدير بالوزن] ينتهى إلى وزن الحبة المتوسطة من الشعير لشيوعها فى الأمكنة و الأوقات. و ذكر فى أثنائه: [أن المثقال الصيرفى المعروف فى زماننا- سنة أربع و خمسين و ألف فى أكثر بلاد العجم أربع و ثمانين شعيرة]. و نسخه ضمن مجموعة عند الشيخ قاسم محيى الدين.

۹۱۴۶: ميزان المقادير

لبعض الأصحاب. أوله: [الحمد لله رب- إلى قوله: سألنى بعض الصالحين عما تمس الحاجة إليه كثيرا من المقادير الشرعية و عن التعبير عنهما بما هو المتعارف فى بلادنا- أعنى العراق- من وقتنا هذا- و هو سنة اثنتين و تسعين و ألف ۱۰۹۲] إلى آخر كلامه. و النسخة ناقصة من آخرها عند الشيخ هادى كاشف الغطاء.

۹۱۴۷: ميزان المقادير

عدة رسائل فى هذه الموضوع منها ميزان المقادير أو أوزان عرف تكلم فيه حول أوزان العرف فى محلات المختلفة على ترتيب التهجى، و النسخة فى (شيراز، خانقاه أحمدية ۳/ ۳۴۵) كتبت فى رجب سنة ۱۰۹۱، و أخرى فى (موزة بريتانيا ۹/ ۱۹۶۱۹) تاريخها سنة ۱۱۰۳ و فيها أسامى الأوزان و الأكيال على ترتيب التهجى صورتها فى (دانشگاه ش ۶۹۴).

و أخرى فى ثلاثة فصول. أوله: [فصل در أوزان و آن مشتمل است بر سه فصل ... ۱- در أوزان صغار ... ۲- أوزان كبار ...، ۳- تحويل أوزان ...].

يوجد منه فى (سپهسالار ۳/ ۸۷۴) كتبت فى (ع ۱/ ۱۲۴۶) بخط النستعليق.

ص: ۳۲۱

و أخرى فى المقادير الطبية و الفقهية، و لم يعرف مؤلفه الا أنه من علماء الشيعة. أوله: [مقدارية. بعضى أوزان را كه در كتب عربى و فارسى از فقه و طب در مواضع احتياج بيشتر است مذكور مى‌گردد ...]. نسخه منه فى (دهخدا ۴۱/ ۲۰) كتبت فى القرن الحادى عشر بخط النستعليق و عليها تاريخ ۱۰۴۸.

و أخرى. أوله: [اما بعد، اين رساله‌اى است در بيان أوزان شرعية. بدان كه علما (ره) أوزان شرعية، مثقال و درهم و غير آن را ...]. و النسخة فى (سپهسالار ۲/ ۶۴۶۵).

۹۱۴۸: ميزان المقادير

أو أوزان شرعى، فارسى للشيخ البهائى المذكور فى (۹: ۱۴۳) ألفه للسلطان محمد خدا بنده الصفوى (۹۸۵- ۹۹۶) فى سنة ۹۸۵ و رتبه على اثنى عشر فصلا، تكلم فيه حول وحدات الأوزان و المساحات الشرعية و بين الكر على حسب المساحات و المقادير المختلفة و أوزانها (ذو الزوايا، الدائرى، الهلالى، النعلى، الشلجمى، الإهليجى). أوله: [حمد له .. و بعد بر ضماير أولى الابصار هويدا و ظاهر است ...]. نسخه منها فى (دانشگاه ۳/ ۹۵۷) كتبت فى محرم سنة ۱۲۰۲ بخط النستعليق، و كتب قطب الدين على ميزان المقادير هذا شرحا، يوجد نسخته فى (تبريز، أدبيات، رقم ۲۱) و عليها تاريخ سنة ۱۲۱۶ فى الرقم الأول من المجموعة.

ميزان المقادير

للشيخ جعفر بن خضر الجناجى النجفى، صاحب كشف الغطاء المتوفى سنة ۱۲۲۷ طبعت مع خصائص يوم الجمعة للشهيد الثانى اسمه التحقيق و التنقير.

۹۱۴۹: ميزان المقادير

للمولى حسام الدين الحلى، و هو الشيخ محمود بن درويش على النجفى، تلميذ الشيخ البهائى، قال فى أولها: [الحمد لله رب ... أما بعد، فيقول المحتاج إلى رحمة ربه الغنى حسام الدين بن درويش الحلى النجفى مسكنا لما رأيت فى زماننا هذا، و هو سنة ست و خمسين و ألف ۱۰۵۶ ...]. طبع فى بمبئى سنة

ص: ۳۲۲

۱۳۰۰ مع ميزان المقادير للمجلسى كما مر.

۹۱۵۰: ميزان المقادير

للشيخ حسن بن سليمان العاملى، ألفه فى سنة ۱۱۵۵. أوله: الحمد لله الذى بيده مقادير الأمور ...]. مرتب على مقدمه و مطلبين و خاتمة، ذكر فى أوله اسم المؤلف و يعبر فيه عن الشيخ أحمد الجزائرى المتوفى سنة ۱۱۵۱: [شيخنا المحقق قدس سره]

فيظهر أنه كان أستاذه، و النسخة ناقصة الآخر بخط السيد أحمد بن حبيب الزوينى ضمن المجموعة المؤرخة سنة ١٢٣۴ كلها بخطه عند الشيخ على كاشف الغطاء.

٩١٥١: ميزان المقادير

ألفت باسم الميرزا حسن خان (شعبان ١٢٥٩- ١٣١٣) وزير العلوم و رئيس دار التأليف فى العهد الناصرى كما طبع باسمه أيضا المآثر و الآثار المذكور فى (١٩: ٧) و الكتاب فى عدة فصول: ١- التواريخ القديمة و الجديدة ... ٢- أصول قوانين الأوزان و المقادير، ٣- قانون المؤلف للأوزان و المقادير، و أورد فى خاتمته تحت عنوان نتيجة خيال ستة فصول أورد فيها اقتراحات نفسه. أوله: [رسالة در باب مقياس أوزان و مقادير و غيرها در حجم وكيل و نقد و سطح ...]

و النسخة فى (الملک ٨٩٩) كتبت بخط النستعليق فى سنة ١٣٠٢ فى ٢۵ ورقة.

٩١٥٢: ميزان المقادير

للمولى آقا حسين بن جمال الدين محمد الخوانسارى المتوفى سنة إحدى و ثلاثين و مائة و ألف ١١٣١. ذكره فى كشف الحجب بعنوان الرسالة ....

٩١٥٣: ميزان المقادير

لآقا حسين الطهرانى، قال صديقه أبو المجد محمد الرضا: إنه لم يكتب مثله و يوجد عند ولده* آقا حسين الطهرانى*. أقول: اسمه القسطاس المستقيم كما مر فى (١٧: ٨٠).

ميزان المقادير

لحيدر قلى خان، اسمه غاية التعديل.

٩١٥۴: ميزان المقادير

مختصر فى خمسين بيتا، للمولى حيدر على بن الميرزا محمد بن الحسن الشيروانى. و النسخة فى مجموعة من رسائله عليها خطه و شهادة

ص: ٣٢٣

المقابلة مع الأصل فى سنة ١١١۶ عند الحاج سيد محمد على السبزوارى بالكاظمية.

٩١۵۵: ميزان المقادير

أو أوزان و مقادير لمحمد رضا بن محمد هاشم اليزدى، الذى كان حيا فى سنة ١٢٦٢. و نسخه فى (ملى، تبريز ٣٢١٠) غير مؤرخة و معها رسالة در ساختن پرگار، أوقات شب و روز لنفس المؤلف ذكرناها بعنوان مواقيت الليل و النهار (٢٣؟ ٢٣١).

٩١٥٦: ميزان المقادير الشرعية

بالوزن المتعارف فى العراق فى سنة ١٠٩٢ للشيخ صفى الدين بن فخر الدين الطريحى المسلمى النجفى، كتبه إجابة لبعض الصالحين، رأيت النسخة المكتوبة عن خط الشيخ صفى الدين فى آخر تنقيح المقدار فى كتب الشيخ عبد الحسين الطهرانى بكربلاء، و نسخه أخرى عليها إجازة الشيخ محمد الجزائرى للشيخ أمين الدين الطريحى فى سنة ١١٦٥ فى كتب الشيخ هادى كشف الغطاء و ذكرنا هذه الإجازة فى (١: ٢٣٠).

٩١٥٧: ميزان المقادير

مختصر لمير عبد الباقى العباس‌آبادى، ينقل فيه عن تصانيف المجلسى الثانى، و قد أورده بعينه فى الجنة الأولى من الجنتان المدهامتان (ص ٢۴) بعنوان الرسالة الموازنية الشرعية.

٩١٥٨: ميزان المقادير

فى تحديد المقادير الشرعية العامة البلوى مثل الدرهم و الرطل و مهر السنة و الحنوط و دية المسلم و الكر و نصاب الغلات و الفطرة و تعيينها بالمثاقيل الصيرفية، و هو مختصر فى الغاية قرب خمسين بيتا، للآقا محمد على بن الآقا الوحيد البهبهانى، فرغ منه فى ١٢ شعبان سنة ١١٨٥. و النسخة بخطه منضم إلى رسالة فى صيغ النكاح كتبه بأمر [شيخه الأجل و أستاذه الأنبل اللائذ بحرم الله الأكبر سمى سادس الأئمة الاثنى عشر ابن المبرور المرحوم المحبور المتوفى بالبلد الأمين سمى خامس الأئمة الطيبين صلوات الله عليهم أجمعين]، و مراده الشيخ محمد جعفر بن الشيخ محمد باقر بن محمد حسين النيسابورى المكى، و لفظ تاريخه: [عصر يوم الأربعاء الخمس الثانى من السدس الثالث من الربع الرابع من الثلث الثانى

ص: ٣٢۴

من النصف الأول من الخمس الثالث من العشر التاسع من العشر الثانى من الألف الثانى من الهجرة]. و هو ينطبق على ما ذكرته- يعنى (١٢ شعبا ه ١١٨٥)- و النسخة فى مجموعة دونها الشيخ محمد باقر المكى قبل سنة ١١٨٩، ثم انتقلت إلى ولده الشيخ محمد جعفر الذى كتب الآقا محمد على بأمره هذه الرسالة.

٩١٥٩: ميزان المقادير

للميرزا قاضى بن كاشف الدين محمد اليزدى، رتبه على اثنى عشر بابا و ثلاثين فصلا. و فيه بيان المقادير الشرعية و الموازين الطبية. أوله:

[ألا لا آلاء الا آلاء الله بعد الحمد لله مرشد العباد و الصلاة على نبيه أشرف العباد ...].

و له خاتمة فيها جدول يبصر الضرير ذكر فيه أربعين مقدارا من المقادير، رأيت منها نسخا منها فى أوقاف السادة آل خرسان فى النجف، فرغ منه يوم الأحد خامس شهر رمضان سنة ١٠٣١، و نسخه ناقصة منضمة إلى كتاب الشرائع عند الشيخ إبراهيم الكلباسى.

٩١٦٠: ميزان المقادير

للسيد محمد بن السيد هاشم بن شجاعت على الرضوى الموسوى الهندى، النجفى المنشا و المدفن، ولد سنة ١٢٤٢، و توفى سنة ثلاث و عشرين و ثلاثمائة و ألف ١٣٢٣، موجود فى خزانته بالنجف بخطه عند ولده السيد رضا. أوله: [الحمد لله رب ...]. فرغ منه ١٩ صفر سنة ١٣٠٠، و ذكر فى آخره: أنه مشتمل على مزايا لا توجد فى غيره.

٩١٦١: ميزان المقادير

للسيد المير مرتضى بن محمد الكشميرى الهندى تلميذ السيد دلدار على، مرتب على مقدمه و مطلبين و خاتمة. أوله: [بحمدک يا من لا يفى بوزن آلائه أثقال الجبال و لا يحيط بيسير من جزيل نعمائه مكيال الخيال ...]. و قد مر الدرة البهية فى تطبيق الموازين الشرعية على العرفية و مر أيضا توضيح البيان فى تسهيل الأوزان نسخه منه عند السيد المدعو بآقا نجفى بن السيد محمود التبريزى بقم.

٩١٦٢: ميزان المقادير فى تبيان التقادير

للآقا رضى و هو الشيخ

ص: ٣٢٥

رضى الدين محمد بن الحسن القزوينى، صاحب لسان الخواص و المعاصر، كما قيل، للشيخ البهائى، يعنى أنه أدرک عصره قليلا فى صغره و الا فهو تلميذ المولى خليل و معاصر المجلسى الثانى و المحدث الحر العاملى. و المتوفى سنة ست و تسعين و ألف ١٠٩٦، فرغ من تأليفه رجب سنة أربع و خمسين و ألف، على ما صرح نفسه فى حاشية كتابه لسان الخواص قال: و فى سفر الحج سنة ١٠٥٣ أخذت من أوسط شعيرات المدنية و كانت ثمانية و أربعين منها مساويا للدرهم و جعلتها أصلا فى المقادير المذكورة فى الرسالة، يعنى رسالة ميزان المقادير المؤلفة فى سنة ١٠٥٤ و بعد اثنين و ثلاثين سنة وجدت درهما من زمان هشام بن عبد الملک و دينارا من زمان المعتصم فطابقت الشعيرات الموجودة أعيانها عندى إلى الآن معهما فاطمئنت بما جعلته أصلا فى تلک الرسالة من الشعيرات التى هى المرجع عند أهل بيت العصمة (ع). انتهى مضمون كلامه فى الحاشية. و هى رسالة حسنة جامعة للأوزان و الأكيال و المساحات.

أوله: [اللهم صل على محمد و آل محمد و بعد، فيقول المقر (المفتقر خ ل) بجهله بالعلم اليقين رضى الدين محمد القزوينى ...] و جعلها هدية لاعتماد الدولة، إلى قوله:

[و سميته ميزان المقادير فى تبيان التقادير]. و عليه حواشى منه كثيره و هو عندى لكنه ناقصة، و النسخة التامة فى مجموعة من رسائله كلها بخط محمد صالح بن محمد رضا فى سنة ١١٠٠ عند الحاج سيد نصر الله الأخوى (التقوى) بطهران، و فى المجموعة الرسالة العيارية فى تعيين الفلزات و مقاديرها أيضا للمؤلف.

٩١٦٣: ميزان المقادير

أو مقدارية فارسى، للسيد محمد مؤمن الأسترآبادى الذى ألفه فى دكن- ظاهرا- للسلطان محمد قطب شاه (٩٨٩- ١٠٢٠) و رتبه على مقدمه فيها بيان مجمل من المقصود و فصل فى بيان المقادير الاثنى عشر المشهور و خاتمة ذات فوائد ثلاث و ذكر فى الخاتمة من تحديد الكر و الفرسخ بالأشبار و فوائد أخرى و استفاد فى التأليف من الكتب الطبية و الفقهية. أوله:

[بعد از حمد و سپاس افزون از حد و مقدار و صلوات و سلام بيرون از عد و شمار

ص: ٣٢٦

چنين گويد راقم اين سطور عبد مأمور مؤمن بن على الحسينى كه قدر و مقدار ...]

و آخره: [... وجب كه در اين بيان مذكور شد وجبيست كه در بزرگ و كوچكى ميانه باشد]. رأيت منه نسخا، منها فى مجموعة السيد محمد الخطيب التى فيها فوائد بخط مصنف الرسالة، و قد كتبها تذكارا للدعاء للسيد المشهور صاحب المجموعة فى سنة ١٠٣١. و المجموعة من وقف الحاج عماد للرضوية كما ذكرنا فى (٤: ٢٠) ذيل التذكارات و نسخه أخرى أيضا فى (الرضوية) مجهول الواقف، و نسخه عند الشيخ مهدى شرف الدين فى تستر، و أخرى فى (دانشگاه ٢٨/ ١٢٥٧) كتبها على نقى بن الحاج محمد أمين القارى الساروى فى ذى الحجة سنة ١٠٨٥، و مر للمؤلف رسالة فى العروض فى (١٥: ١٥٧ و ٣٨٢) و شرح الرسالة و تعليقها الموسوم ب لعل قطبى ذكرناه فى (١٨: ٣٢٧).

٩١٦٤: ميزان المقال فى بيان مناظرة چكوال

للميرزا أحمد على اللاهورى الأمرتسرى، الواعظ المعاصر، ألفه بلغة أردو، فهو من تصانيفه. شرح فيه تفصيل مناظرته معه، و هو مطبوع كما فى فهرس الاثنى عشرية اللاهورية.

٩١٦٥: ميزان الملل

فارسى، لعلى بخش ميرزا بن إسكندر ميرزا ابن عباس ميرزا ابن فتح على شاه القاجار المولود سنة ١٢٥٤ ألفه سنة ١٣٠٥، و طبع مع تحشية السيد جلال الدين الحسينى المحدث و مقدمته فى سنة ١٣٦٥. و للمؤلف أسرار الوجود فى الطبيعيات و رسالة

در هیئت یوجدان معا فی (المجلس ۲۴۵۷) غیر المفهرسة، و تاریخ الکتابة سنة ۱۲۷۸. و له أیضا شرح اختراعات قرن نوزدهم ترجمه عن الإفرنسیة إلی الفارسیة فی یومین و جعلها باسم مظفر الدین شاه.

۹۱۶۶: میزان الملوک

للسید جعفر الدارابی الکشفی البروجردی (۱۱۸۹- ۱۲۶۷) مؤلف إجابة المضطرین ۱: ۱۲۰ و غیرها من التألیفات.

فارسی ألفه لحسام السلطنة محمد تقی میرزا، فی سیاسة المدن مشحونة بالآیات القرآنیة و الأحادیث. فی عشرة أبواب: ۱- العدالة، ۲- الخلافة، ۳- السلطنة و الإمارة،

ص: ۳۲۷

۴- سلوک السلاطین مع الرعایا، ۵- سلوک الأمراء و الموظفین مع العامة، ۶- سلوک العلماء و الروحانیون و الوعاظ و حکام الشرع، ۷- سلوک الأغنیاء، ۸- سلوک الملاکین و أرباب الحرف الزراعیة، ۹- التجار، ۱۰- أهل الحرف. أوله:

[حمد له. بالربوبیة الظاهرة ... بعد ... این مختصری است ... در بیان میزان در مملکت داری ملوک و أهل خلافت]. نسخه شایعة. منها طهران (دانشگاه ۳۵۹) کتبت فی حیاة المؤلف فی ۹ ع ۱/. و رأیت نسخه منه عند حفیده الآقا محمد بن آقا ریحان الله. و مر للمؤلف تحفه الملوک فی السیر و السلوک.

۹۱۶۷: میزان النظر

للشیخ الرئیس أبی علی سینا. و هو أرجوزة فی علم المنطق، و تسمی أیضا الرجز المنطقی. جاء فیها:

لمن یرید النظر المیزانا یا من فیه زیغة أمانا

و فی مقدمتها أشار إلی الشیخ أبی الحسن سهل بن محمد السهلی:

قد سأل الشیخ الرئیس سهل ذاک الذی تم لدیه الفضل

و أشار إلی أخیه علی الذی نظم له المنظومة، بقوله:

لا سیما و لی أخ فی حجری وصیة الوالد عند الهجر

...

فيا على اجعله ظهر القلب حتى إذا بلغت سن اللب

أولها:

الحمد لله الذى لعبده نيل السناء لاله فى حمده

...

اللفظ إما مفرد فى المعنى ليس لجزء منه جزء المعنى

طبع سنة ١٩١٠ م بالقاهرة.

٩١٦٨: ميزان الموازين فى أمر الدين

فارسى، للحاج نجف على خان الخوئى ابن حسن على التبريزى، و هو رد على ميزان الحق الذى كتبه بعض النصارى: أوله: [خداى را ستايش آوريم ...]. فرغ منه سنة سبع و ثمانين و مائتين و ألف ١٢٨٧. و قد طبع بقسطنطنية سنة ١٢٨٨، و هو مرتب على مقدمه

ص: ٣٢٨

و خمسة موازين، و كل ميزان على عشر معيارات.

٩١٦٩: ميزان الهواء

- و أقسامه و تفاوت الأقسام- لفيلسوف الدولة ميرزا عبد الحسين التبريزى، المعاصر المولود سنة ١٢٨٣ مؤلف مطارح الأنظار و مفتاح الأدوية و معرفة السموم و غيرها.

٩١٧٠: الميقظة من النوم فى الصوم

إسماعيلى، سليمانى. كما فى ملحقة فهرست الكتب و الرسائل لمجدوع، نقلا عن أيوانف ٥٢٥.

٩١٧١: كتاب الميسر و القداح

للشيخ أبى جعفر اليشكرى محمد بن سلمة بن أرتبيل. ذكره النجاشى.

۹۱۷۲: الميسية

هو شرح الشيخ على الميسى المذكور فى (۱: ۲۱۸) على صيغ العقود الذى لمعاصره الشهير بالمحقق الكركى و المحقق الثانى المذكور فى (۱: ۲۱۲) ينقل عنه فى الكتب الفقهية بعنوان الميسية نسبه إلى الشارح.

۹۱۷۳: ميكادو نامه

فى شرح حروب ژاپن مع الروس و ميكادو هو الإمپراطور الأعظم فى ژاپن، منظوم فارسى نظير شاهنامه من نظم الميرزا حسين على التاجر الشيرازى.

ميكده

و يقال له آشيانه ميكده فى تذكره الشعراء، للسيد محمد على بن محمد باقر الحسنى الحسينى اليزدى المتخلص بوامق و ساقى، المتوفى سنة ۱۲۵۵ أرسله المؤلف قبل موته بشهرين إلى ولده السيد يحيى فدائى، و هو كتبه بخطه و فرغ من الكتابة سنة ۱۲۶۲، مر بعنوان تذكره ميكده فى (۴: ۵۰) ذكر فى آيينه دانشوران (ص ۴۶) أنه وجد نسخه منه فى طهران عند (السيد أحمد) المدرس عضو وزارة المعارف و ابن بنت المير سيد حسين وامق ابن السيد يحيى فدائى المتوفى بالوباء سنة ۱۲۸۲ ابن الميرزا محمد على وامق المؤلف له و ذكر أنه توفى جده الأمى ميرزا حسين وامق فى سنة ۱۳۰۷، و النسخة بخط السيد يحيى كتبها

عن نسخه خط والده التى أرسلها إلى يزد للاستنساخ و النسخة منحصرة. و من المترجمين فيه، السيد الميرزا محمد على المدرس المتخلص بحيران، إمام الجامع الكبير و المدرس فى مدرسة الأشرفية و القائم بفصل الخصومات الشرعية فى سنة ۱۲۵۵. و ذكر المؤلف أنه من بنى عمه المدرس.

أقول: ذلک من جهة أن المدرس كان من أولاد ابن السيد صدر الدين مؤلف مرصع الحواشى و مؤلف ميكده من أولاد بنته لأنه صرح فى ترجمه نفسه فى ميكده أنه من طرف الأب متصل بالسادة الحسنية الحسينية بيزد، و بعد قليل صرح بأن جده ميرزا سعيد بن ميرزا محمد أمين و أن جدته الفاضلة متخلصة بأسيرى بنت المير صدر الدين المذكور. و يوجد نسخه منه فى يزد (الوزيرى، ۵۷۳۵) تاريخ كتابته ۱۳۷۹ استنسخ عن النسخة الموروثة الموجودة عند أحفاده و فيها شرح أحوال ستين شاعرا يزديا أو مقيما بيزد فى عصره.

۹۱۷۴: ميلاد مصطفوى

بلسان الأردو لبعض علماء الهند، مطبوع و هو من كتب الفقه و الأحكام كما فى فهرسه.

۹۱۷۵: ميمونة

لأحمد الغزالی الطوسی، المتوفی ۵۱۷ أو ۵۲۷.

کما فی فهرس تاشکند لآکادمیة العلوم الشرقیة بها، رقم ۲۱۴۹. کتابتها ۱۰۷۸.

أقول: طلب الدکتور قاسم زاده (مجاهد) نسخه فتوغرافیة عنها، و کشف إنها العینیة للشیخ أحمد المذکور، لا غیره. و هی مکتوب عرفانی، فی السیر و السلوک و المواعظ. طبع المکتوب سنة ۱۳۱۹ ش مع مقدمه السید حسن مشکان الطبسی باسم مختلق هو تازیانه سلوک. أولها: [سلام الله تعالی علی المجلس السمی ... إن هذا تذکره فمن شاء ... اگر نه آتشی که سینه آن خلاصه عصر] و نسخها المخطوطة شایعة.

۹۱۷۶: میمونة

للخواجة عبد الله الأنصاری الهروی. فارسی عرفانی مرتب علی سبعة أبواب لیس للبابین الأول و الثانی منها عنوان و الثالث فی

ص: ۳۳۰

[بیان واجب و ممکن و ممتنع، ۴- در آن که چه حکمت بود که عالم و آدم بیافرید، ۵- خدای تعالی عالم و آدم را بیافرید و کواکب و عناصر أربعة و واسطه آن پیدا گردید، ۶- تطبیق آفاق بزرگ و آفاق کوچک (البدن، العالم) ۷- در مقابل کردن قوتها با ملائکه و نشانه‌های عالم ظاهر و باطن ...]. أوله: [حمد له. صلاة.

دل از جان پرسید که أول این کار چیست و ثمرة این کار چیست؟ جواب داد أول این کار فناست ...]. نسخه أولها کما مر فی القاهرة ذکرت بعنوان کلمات و أخری بعنوان مناجات نامه راجع (۲۲: ۲۴۰- ۲۴۱)

۹۱۷۷: میمیة

لفریدون عکاشة، المذکور فی (۲۳: ۳۵) و هی إحدی منشئاته الأدبیة الفارسیة، سمی باسم خاص، کما مر.

المیمیة

مرت بعنوان القصیدة المیمیة فی (۱۷: ۱۳۳) و بعنوان منظومة الآداب و الحکم.

۹۱۷۸: مینودر

أو باب الجنة فارسی مفصل فی تاریخ قزوین، طبع مجلده الأول، و هو تألیف المؤرخ الفاضل العقید السید محمد علی گل‌ریز القزوینی المعاصر المتوفی ۱۳۴۵ ش.

میهمان نامه بخارا

فارسی، للخواجة فضل الله بن روزبهان بن فضل الله الخنجی الأصفهانی، عامی، ألفه فی تاریخ سلطان یعقوب آق قویونلو المتوفی ۸۹۶ فی عهد بایسنقر (۸۹۶- ۸۹۷).

۹۱۷۹: میوه زندگانی

فارسی لکیوان القزوینی المذکور فی (۹:

۹۲۸) طبع بطهران سنة ۱۳۴۹، و مات بقلیل بعدها، و کانت ولادته ۱۲۷۷ و فی أوله تصویره و فهرس تصانیفه، و له ثمرة الحیاة المذکور فی (۵: ۱۳) و هو

ص: ۳۳۱

الکنز السادس من کنوز الفوائد و هو مرتب علی خمسین فریدة، الفریدة الثانیة و الثلاثین منه شرح دعاء الصباح للأمیر (ع)، نسخه غیر مؤرخة من ثمرة الحیاة فی (دانشگاه ۴۱۴۹) کتبه بقلم النستعلیق فی ۹۸ ورقة و یحتمل اتحادهما.

۹۱۸۰: میوه شیرین

مثنوی بلغة أردو، للسید مجاهد حسین الأمروهوی الملقب بجوهر، مطبوع بالهند.